

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ДЕРЕВ'ЯНКО Юлія Миколаївна

УДК 811.111:811.161.2:177.2 (043.5)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ЕТИКЕТНІ СИТУАЦІЇ ПОВСЯКДЕННОГО СПІЛКУВАННЯ
В АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ ТА УКРАЇНСЬКОМОВНІЙ КУЛЬТУРАХ:
ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ**

10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство

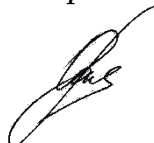
Подається на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Ю. М. Дерев'янко

*Дисертація є ідентичною
іншим примірникам дисертації
Вчений секретар спеціалізованої
вченої ради К 11.051.14*

О. О. Залужна

Науковий керівник:
Козлова Тетяна Олегівна,
доктор філологічних наук, доцент

Вінниця – 2019

АНОТАЦІЯ

Деревянко Ю. М. Етикетні ситуації повсякденного спілкування в англійськомовній та українськомовній культурах: зіставний аспект. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство. – Донецький національний університет ім. В. Стуса, Вінниця, 2019.

Дисертацію присвячено дослідженню актуалізації повсякденних етикетних ситуацій у різних культурах, виявленню спільного й специфічного в процесах регулювання мовленнєвої поведінки. Зіставний аналіз етикету різних культур доповнено лінгвокогнітивним та лінгвосеміотичним аспектами.

Наукова новизна здобутих результатів полягає в тому, що в дисертації конкретизовано поняття «етикет», «мовленнєвий етикет», «ввічливість» та обґрунтовано необхідність їхнього розмежування; уперше розкрито поняття «етикетний простір», окреслено його структуру; встановлено спільні ознаки різних повсякденних етикетних ситуацій; виявлено чинники, що впливають на ступінь ритуалізованості повсякденного спілкування; розвинено класифікацію повсякденних етикетних ситуацій за ступенем їх ритуалізованості; за допомогою фреймового аналізу змодельовано стереотипну етикетну ситуацію, що трапляється у повсякденному спілкуванні; повсякденні етикетні ситуації *вперше* стали об'єктом внутрішньосистемного зіставлення (у межах внутрішнього кола англійськомовних культур), а також міжкультурного порівняння; з'ясовано залежність актуалізації стереотипних ситуацій та мовленнєвих засобів їхнього оформлення від типу відповідної культури та ціннісних домінант; виявлено пластичність етикетного знака, форма якого варіюється залежно від

когнітивно-прагматичних настанов мовців, ступеня толерантності комунікантів по відношенню до регламентації повсякденного спілкування.

Зіставний аналіз показав, що реалізація етикетних ситуацій повсякденного спілкування в англійськомовній та українськомовній культурах ґрунтується на спільних ментальних моделях, проте виявляє відмінності змістового наповнення фреймів, вербальних та невербальних засобів маніфестації.

У роботі розглянуто загальнотеоретичні проблеми мовленнєвого етикету, розкрито поняття «етикет» та «мовленнєвий етикет», а також розмежовані поняття «етикет», «ввічливість», «ритуал». Етикет – компонент культури суспільства, що встановлює правила й норми взаємодії її представників, регулює стратегії й тактики ввічливості, забезпечує безконфліктність спілкування. Мовленнєвий етикет забезпечує успішну реалізацію прагматичних інтенцій комунікантів, сприяє встановленню та підтриманню контакту, спрямовує форми комунікативної поведінки відповідно до настанов культури.

Узагальнено досягнення у вивченні мовленнєвого етикету, в діахронічній, соціологічній, прагматичній, когнітивній, семіотичній площинах; аргументовано переваги інтеграційного підходу. Культурологічний аспект дозволяє з'ясувати залежність актуалізації етикетних знаків від типу відповідної культури та її ціннісних домінант. Когнітивний підхід до вивчення мовленнєвого етикету виявляє структуру ментальних моделей та визначає межі їх варіативності. Семіотичний підхід встановлює пластичність та комплексність етикетного знака, пояснює варіювання його форми й змісту.

Розкрито особливості етикету як знакової системи, розглянуто властивості вербальних та невербальних етикетних знаків, їх функційні ознаки. Виявлено основні властивості етикетних знаків: комплексність, мультимодальність, варіативність форми й змісту, функційна гнучкість і комбінаторність.

Визначено структуру етикетного простору, яка охоплює суб'єкти взаємодії, етикетні ситуації, етикетні знаки, норми та ціннісні домінанти.

За ступенем ритуалізованості розрізняємо такі види етикетних ситуацій: найменш ритуалізована щоденна («Вітання»); okazіональна («Прийом гостя»); святкова («День народження»); найбільш ритуалізована церемоніальна («Весілля»).

Етикетна ситуація має визначену структуру, чіткий регламент дій в її межах та ціннісне наповнення. Зазначене зберігається у вигляді ментального фрейму, складники якого аранжовані в певній послідовності. Проаналізовано наповнення фреймової структури, вербальні та невербальні засоби актуалізації етикетних ситуацій повсякденного спілкування на монокультурному та міжкультурному рівнях. Описано спільні та специфічні характеристики етикетизації повсякденного спілкування, які виявляються між різними англійськомовними культурами (британська, американська, австралійська), а також між англійськомовною й українськомовною культурами. Попри відмінності реалізації етикетних ситуацій повсякденного спілкування у досліджуваних культурах, слід відзначити їх спільні властивості, зокрема актуальність, фреймову структуру, вербальні, паравербальні та невербальні засоби реалізації, з арсеналу яких обираються культурно релевантні знаки.

Перспектива дослідження полягає в екстраполяції запропонованого підходу до аналізу етикетних ситуацій в діахронічній площині, їх актуалізації в різних сферах спілкування носіїв варіантів поліцентричних мов.

Ключові слова: мовленнєвий етикет, етикетний знак, етикетна формула, етикетний простір, фрейм, сценарій, засоби вербалізації, невербальні / паравербальні засоби спілкування.

SUMMARY

Derevyanko Y. M. Everyday Etiquette Situations in English Speaking and Ukrainian Speaking Cultures: Comparative Perspective. – Manuscript.

Thesis for Candidate Degree in Philology (PhD): Specialty 10.02.17 – Comparative-Historical and Typological Linguistics. – Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2019.

This study addresses the issues of everyday etiquette situations in various cultures. The purpose is to establish shared and culture-specific rules of speech behaviour.

The comparative analysis of the etiquette in British, American, Australian and Ukrainian speaking cultures is complemented and extended by cognitive and semiotic perspectives.

The novelty of this research results from distinguishing the notions of etiquette, speech etiquette, and politeness; introduction of the notion of etiquette space, which is defined as a structure including interlocutors, standardized (etiquette) situations, etiquette norms and rules, and cultural values; discovering common features of various etiquette situations, and the causative factors of the ritualization degree in everyday communication; classifying everyday etiquette situations by the degree of their ritualization; cognitive (frame) modelling of stereotypical etiquette situations; comparing and contrasting the etiquettes of Ukrainian speaking and English speaking, British, American and Australian in particular, cultures; discovering how everyday etiquette behaviour and the choice of verbal and nonverbal communication means are guided by cultural dominant values; revealing the etiquette sign plasticity and how it enables a sign form to vary and agree with interlocutors' cognitive and pragmatic preferences, degree of cultural tolerance, and mundane everyday behaviour.

The comparative analysis of English and Ukrainian speaking etiquettes revealed that mundane everyday behaviour is grounded in shared mental models

(frames). However, it exhibits culture-specific modifications at frame content level and means of its manifestation.

The discussion of theoretical issues concerning the inclusivity relations between etiquette and speech etiquette, relatedness of politeness to etiquette, and ties between etiquette and ritual, contributed to the treatment of etiquette as a universal phenomenon, an integral constituent of cultural and social life. Etiquette establishes rules and norms of social interactions, regulates strategies and tactics of politeness, and ensures conflict-free communication. Speech etiquette provides successful implementation of interlocutors' pragmatic intentions, facilitates the establishment and maintenance of contact, harmonises forms and conditions of communication.

The achievements in the study of speech etiquette in diachronic, sociological, pragmatic, cognitive, and semiotic aspects proved that this phenomenon requires a complex, multidisciplinary approach. The conclusion drawn from a cognitive approach is that etiquette manifests internal mental processes and embodies mental models of everyday behaviour. In addition, a semiotic approach adopted for the study of etiquette can illuminate the etiquette sign plasticity and complexity, as well as explain variations in its form and content.

This research also addresses a range of issues concerning the specificity of etiquette as a semiotic system, properties of verbal and non-verbal etiquette signs, their functional traits. The main properties of etiquette signs are those connected with complexity, multimodality, form and content variability, functional flexibility, and combinatorial potential. The complexity of the etiquette signs is created by the integration of their components appealing to different sensory modalities. Paraverbal and non-verbal means of communication accompany verbal interaction and thus increase the etiquette sign plasticity, making its form and content more variable and adoptive to different types and conditions of social behaviour.

It can be argued that the etiquette space embraces subjects of interaction, etiquette situations, etiquette signs, norms and rules, and dominant values. In this respect, it is possible to distinguish several types of everyday etiquette situations

relying upon their ritualisation degree. They include the least ritualised daily situations (“Greetings”), occasional situations (“Receiving guests”), festive situations (“Birthday celebrations”), the most ritualised ceremonial situations (“Weddings”).

An amicable and successful involvement into an everyday etiquette situation presupposes a knowledge of its normative and evaluative aspects: a knowledge of the scenario (required and/ or accepted sequence of performance), a knowledge of rules of behaviour (for instance, prescribed for greeting another), and awareness of evaluative judgements. A knowledge of these aspects is stored as a mental frame, which components are arranged in a certain sequence. The content level of frame structures is manifested by verbal, paraverbal and non-verbal means of expression to meet culture-specific requirements and behavioural stereotypes of interlocutors.

Despite the differences between English and Ukrainian speaking cultures, communication is successfully executed in multicultural settings when etiquette norms and politeness rules demand particular modes of behaviour. The implementation of etiquette rules in everyday communication is determined by cultural and historical traditions, changing social settings as well as gender. A significant factor leading to differences in the etiquette acts sequence, their means of expression, is the speakers’ cultural identity defined by either collectivism or individualism. In amicable everyday interactions, the British etiquette tends to establish and preserve the most personal space of speakers. The American etiquette values the economy of communicative efforts and democratization of social behaviour rules. The Australian etiquette norms are liberalized to favour the increase of emotional involvement and expressivity of interlocutors. On the other hand, intimization, i.e. more personal mode of interaction, is appropriate in the Ukrainian conduct. With numerous manifestation differences, everyday etiquette situations in English speaking and Ukrainian speaking cultures share such fundamental properties as functional relevance, basic frame structure, simulations use of verbal, paraverbal and nonverbal means of expression, types and forms of employed formulae.

The results of the study may suggest a broader hypothesis for further research into a diachronic investigation of etiquette situations, their manifestation in written and business communication as well as in various types of communication involving speakers of different polycentric languages.

Key words: speech etiquette, etiquette sign, etiquette formula, etiquette space, frame, script, means of verbalization, nonverbal and paraverbal means of communication.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. Дерев'янюк Ю. М. Мовленнєвий етикет як етносеміотичний вияв культури. *Нова філологія*. 2017. № 72. С. 42 – 48.
2. Дерев'янюк Ю. М. Особливості етикету як знакової системи. *Нова філологія*. 2017. № 70. С. 51 – 58.

Статті в наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз даних

3. Дерев'янюк Ю. М. Мовленнєвий етикет як об'єкт поліаспектного вивчення. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2016. № 1. С. 122 – 131.
4. Дерев'янюк Ю. М. Феномен етикетного простору та його організація. *Записки з романо-германської філології*. 2018. № 2 (41). С. 20 – 29.

Статті в іноземних фахових виданнях

5. Дерев'янюк Ю. М. Мовленнєвий етикет і ввічливість: диференціація понять. *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2018. Т. VI (51). № 176. С. 30 – 34.

Наукові праці апробаційного характеру

6. Дерев'янюк Ю. М. Мовленнєвий етикет та ввічливість: диференціація понять. Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах. Харків: ФОП Бровін, 2018. С. 44 – 46.
7. Дерев'янюк Ю. М. Знакова природа етикету та типи етикетних знаків. Актуальні проблеми перекладознавства, текстології і дискурсології : тези доповідей. II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти. Zaporizhzhia: ЗНТУ, 2019. С. 43 – 45.
8. Дерев'янюк Ю. М. Етикетний простір і його структура. Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : Тези доповідей XVI наукової

конференції з міжнародною участю. Харків : ХНУ імені В.Н Каразіна, 2019. С. 36 – 39.

9. Derevianko I. Frame Structure of Etiquette Situations. The 1st Young Researchers' International Web Conference "Language, Culture, Communication in the Expanding Intellectual Space". Czestochowa, Zaporizhzhia, Lviv, 2019. P. 86 – 88.

ЗМІСТ

ВСТУП	15
РОЗДІЛ 1 ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ	26
1.1 Мовленнєвий етикет як система регуляції соціокультурної взаємодії.....	26
1.1.1 Етикет, мовленнєвий етикет, ввічливість: диференціація понять.....	26
1.1.2 Співвідношення етикету та ритуалу в процесі стереотипізації спілкування	37
1.2 Мовленнєвий етикет крізь призму поліаспектного вивчення.....	42
1.3 Знаковий характер етикету.....	53
1.3.1 Особливості етикету як знакової системи.....	53
.....	53
1.3.2 Полімодальність і поліфункційність етикетних знаків.....	62
1.3.3 Універсальні й культурно-специфічні етикетні знаки.....	73
Висновки до розділу 1.....	79
РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТИКЕТНИХ СИТУАЦІЙ ПОВСЯКДЕННОГО СПІЛКУВАННЯ...	81
2.1 Поняття і структура етикетного простору.....	81
2.2 Виявлення актуальних етикетних ситуацій.....	91
2.3 Фреймове моделювання й зіставний аналіз етикетних ситуацій повсякденного спілкування в різних культурах	94
Висновки до розділу 2.....	101
РОЗДІЛ 3 АКТУАЛІЗАЦІЯ ЕТИКЕТНИХ СИТУАЦІЙ ПОВСЯКДЕННОГО СПІЛКУВАННЯ В АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ ТА УКРАЇНСЬКОМОВНІЙ КУЛЬТУРАХ.....	103
3.1 Щоденна етикетна ситуація «Вітання».....	103
3.1.1 Фреймове моделювання ситуації «Вітання».....	103
3.1.2 Актуалізація фрейму-сценарію етикетної ситуації «Вітання» у монокультурному спілкуванні.....	111
3.1.2.1	111

Вітання.....	
3.1.2.2 Звертання.....	117
3.1.2.3 Світська бесіда.....	123
3.1.3 Особливості етикетної ситуації «Вітання» в умовах міжкультурного спілкування.....	126
3.2 Оказіональна етикетна ситуація «Прийом гостя».....	133
3.2.1 Фреймове моделювання ситуації «Прийом гостя».....	133
3.2.2 Актуалізація фрейму-сценарію етикетної ситуації «Прийом гостя» у монокультурному спілкуванні.....	141
3.2.3 Особливості етикетної ситуації «Прийом гостя» в умовах міжкультурного спілкування.....	151
3.3 Святкова етикетна ситуація «День народження».....	155
3.3.1 Фреймове моделювання ситуації «День народження».....	155
3.3.2 Актуалізація фрейму-сценарію етикетної ситуації «День народження» у монокультурному спілкуванні.....	161
3.3.3 Особливості етикетної ситуації «День народження» в умовах міжкультурного спілкування.....	172
3.4 Церемоніальна етикетна ситуація «Весілля».....	178
3.4.1 Фреймове моделювання ситуації «Весілля».....	178
3.4.2 Актуалізація фрейму-сценарію етикетної ситуації «Весілля» у монокультурному спілкуванні.....	187
3.4.3 Особливості етикетної ситуації «Весілля» в умовах міжкультурного спілкування.....	201
Висновки до розділу 3.....	206
ВИСНОВКИ.....	210
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	219
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	244
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	246
ДОДАТКИ	

**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ,
ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ**

англ.	–	англійська мова
гот.	–	готська
дангл.	–	давньоанглійська мова
див. дет.	–	дивись детальніше
іє.	–	індоєвропейська мова
лат.	–	латинська мова
прсл.	–	праслов'янська мова
рос.	–	російська мова
с.англ	–	середньоанглійська мова

- укр. – українська мова
- фр. – французська мова
- * – реконструйована одиниця
- < – походить від
- > – розвинулося в

ВСТУП

Регуляція процесів соціокультурної взаємодії має важливе значення для успішної адаптації мовців до умов життєдіяльності, безконфліктного спілкування, адекватного й ефективного обміну інформацією. Оскільки регулятивну функцію в житті суспільства забезпечує система соціально прийнятних норм і правил, етикет виявляється не тільки обов'язковою компонентою комунікації, але також неодмінною частиною культури всього колективу та конкретних індивідів.

Еволюція етикету засвідчує його підпорядкованість соціокультурним умовам. Існування етикетних правил унеобхіднюється практикою життя й досвідом людини, усвідомленням системи цінностей, їх вибором чи переосмисленням, намаганням гармонізувати довкілля і свідомість, упорядкувати повсякдення, визначити своє місце в суспільстві, обрати правильні орієнтири та встановити міцні зв'язки з іншими людьми за допомогою вибору адекватних, соціально схвальних правил поведінки. Дослідження етикету дозволяє з'ясувати засоби й способи оформлення

соціальних інтеракцій, їх відповідність обсягу знань про правила поведінки та компетенції комунікантів.

Різномасштабне вивчення етикету, зокрема мовленнєвого, сприяло розумінню організації комунікативного процесу в цілому (В. Г. Гак [28], Г. В. Колшанський [75], М. О. Кронгауз [86; 87; 261], Дж. Серль [300]), відмінностей в комунікативній взаємодії представників різних культур і соціальних груп (П. Браун [206], А. Вежбицька [24; 315 – 317], В. І. Карасик [62 – 63], С. Левінсон [206], Й. І. Стернін [157 – 159], Е. Холл [239]), а також визначення умов, за яких взаємодія учасників комунікації буде успішною (В. Є. Гольдін [32], Г. П. Грайс [35; 233], Дж. Ліч [269], Н. І. Формановська [174 – 178]). Усвідомлення багатогранності мовленнєвого етикету логічно призвело до інтеграції різних лінгвістичних парадигм і напрямів, поєднання традиційних та новітніх галузей при його вивченні.

Лінгвопрагматичний аспект дослідження етикету поглиблює уявлення про мовленнєві акти, правила комунікації, механізми передачі намірів адресанта повідомлення адресату (Г. П. Грайс [35; 233], О. М. Ільченко [59], Дж. Остін [197], Г. Г. Почепцов [132; 133], Н. І. Формановська [174 – 178], О. В. Шейко [188]).

Соціолінгвістичний підхід до мовленнєвого етикету визначає його системність, яка забезпечує поєднання соціальних характеристик комунікантів та соціальної ситуації комунікації (С. Іде [292], В. І. Карасик [62 – 63]), засоби закріплення соціальних ролей за комунікантами (У. Гудінкуст [236-237], Ф. Колмас [212; 213], Л. П. Крисін [88]), способи соціалізації мовців (Р. Уоттс [312; 313]), сукупність моральних норм та вимог кожної культури до поведінки людей (В. І. Карасик [62 – 63]), правила взаємодії особистостей у соціумі (П. Браун [206], Р. Лакофф [263 – 265], С. Левінсон [206], Дж. Ліч [269]).

Лінгвокультурологічний підхід репрезентує етикет як культурну універсалію (Л. С. Ліхачова [98 – 99]), культурну доміанту (В. І. Карасик [62

– 63]), спосіб визначення й експлікації культурної ідентичності (В. Є. Гольдін [32], В. Т. Клоков [67], Т. В. Ларіна [89 – 90], С. Сонг [302], Е. Холл [239]).

Надбання *порівняльно-історичного та зіставного мовознавства* доводять одночасну константність та динамічність, варіабельність властивостей етикету залежно від історичного розвитку суспільства (Б. Х. Бгажноков [15], О. Ю. Захарова [52], В. П. Пономаренко [131], К. Стошкус [162]), формування системи культурних цінностей (А. К. Байбурін [8], Д. Г. Ішанкулова [61], Т. А. Лісіцина [96], А. Л. Топорков [8]).

Когнітивний підхід виявляється виправданим при у вивченні ментальних програм мовців (Г. Хофстеде [246]) та їх оформлення в конкретні когнітивні структури (Г. Г. Берднікова [16]) у вигляді моделей ситуації (Т. Дейк [219]), фреймів (О. А. Агаркова [2], В. В. Айвазова [3], В. Ескандел-Відал [223], М. Мінський [114; 280; 281], І. С. Шевченко [185; 186]), скриптів та сценаріїв (Р. Абельсон [297], Р. Шанк [297]), рутин (К. Говард [249]), тобто передбачуваних зразків поведінки, що складаються в процесі взаємодії між людьми та культурами.

Із позицій *лінгвосеміотичного* підходу здійснюється інтерпретація етикету як знакової системи (А. Г. Балакай [9], В. Є. Гольдін [32], В. В. Лунєва [104], Т. В. Цив'ян [181; 182]), яка має внутрішню організацію (В. В. Демент'єв [40; 41], Т. М. Ніколаєва [123]); досліджуються види й процеси семантизації етикетних знаків (О. А. Базильова [7], А. К. Байбурін [8], Г. Є. Крейдлін [85; 86], М. О. Кронгауз [86; 87; 261], Ю. М. Лотман [101–103], Г. Г. Почепцов [132; 133], А. Л. Топорков [8]); з'ясовується необхідність комбінування вербальних і невербальних етикетних знаків для реалізації мети повідомлення; встановлюються пріоритети адресанта стосовно тих чи тих форм кодування інформації та поєднання знаків залежно від особистих характеристик мовця, специфіки етикетної ситуації.

Цілком очевидно, що сучасне дослідження мовленнєвого етикету вимагає поліпарадигмальності. Результативність і комплексність аналізу

етикетного спілкування на монокультурному та міжкультурному рівнях може забезпечити неізолюване, інтеграційне застосування методик різних мовознавчих напрямів.

Дисертація присвячена дослідженню особливостей усної комунікації, зокрема актуалізації повсякденних етикетних ситуацій у різних культурах і спрямована на встановлення спільного та специфічного в процесах регуляризації мовленнєвої поведінки. Зіставний аналіз етикету різних культур, доповнений лінгвокогнітивним та лінгвосеміотичним аспектами, є перспективним.

Актуальність дослідження визначається необхідністю й логічністю звернення до когнітивної та семіотичної інтерпретації етикетного простору, виявлення ментальної структури етикетної ситуації у свідомості мовців, аналізу спільного та відмінного в етикетизації повсякденного спілкування в географічно віддалених культурах різного ступеня спорідненості. Суміщення порівняльної, когнітивної та семіотичної площин вивчення етикетних ситуацій сприятиме розумінню не тільки їх національної специфіки, але й спільних рис кодування інформації з метою впорядкованості й повсякденного життя мовців. Зіставлення актуалізації конкретних етикетних ситуацій в різних культурах ще не було предметом системного вивчення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація відповідає профілю науково-дослідних робіт факультету іноземної філології Запорізького національного університету в межах наукової теми «Когнітивно-комунікативні та лінгвокультурологічні параметри дослідження мовних одиниць» (номер державної реєстрації 0113U000807).

Мета роботи – здійснити зіставний аналіз реалізації етикетних ситуацій повсякденного спілкування в англійськомовній та українськомовній культурах.

Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**:

– розглянути загальнотеоретичні проблеми мовленнєвого етикету; розкрити поняття «етикет» та «мовленнєвий етикет»; обґрунтувати доцільність розмежування поняття «етикет» і таких суміжних, але нетотожних понять як «ввічливість», «ритуал» тощо;

– узагальнити досягнення у дослідженні мовленнєвого етикету, окреслити наявні й здебільшого ізольовані підходи до його вивчення, розкрити переваги інтеграційного підходу з урахуванням зіставного, прагматичного, когнітивного та семіотичного аспектів;

– розкрити особливості етикету як знакової системи; розглянути властивості вербальних та невербальних етикетних знаків, їхні функційні, універсальні та культурно-специфічні ознаки;

– визначити структуру етикетного простору; диференціювати етикетні ситуації повсякденного спілкування за ступенем їх ритуалізованості; розробити послідовну процедуру ідентифікації, фреймового моделювання, аналізу структури й засобів реалізації актуальних етикетних ситуацій повсякденного спілкування;

– проаналізувати наповнення фреймової структури, вербальні та невербальні засоби актуалізації етикетних ситуацій повсякденного спілкування, яке відбувається на монокультурному та міжкультурному рівнях;

– описати спільні та диференційні характеристики етикетизації повсякденного спілкування, виявлені між різними англійськомовними культурами (британська, американська, австралійська), а також між англійськомовною й українськомовною культурами.

Об’єкт дослідження – етикетні ситуації повсякденного спілкування в англійськомовній та українськомовній культурах.

Предмет аналізу – спільне та відмінне в структурі та засобах актуалізації етикетних ситуацій повсякденного спілкування в англійськомовній та українськомовній культурах.

Гіпотеза дослідження: етикетні ситуації повсякденного спілкування в англійськомовній та українськомовній культурах ґрунтуються на спільних ментальних моделях, проте виявляють відмінності змістового наповнення фреймів, вербальних і невербальних засобів їх актуалізації.

Теоретико-методологічну базу дослідження становлять такі фундаментальні положення, викладені в працях вітчизняних і зарубіжних дослідників:

- положення теорії мовленнєвих актів (В. Г. Гак [28], П. Г. Грайс [35; 233], Б. Фрейзер [226]) про необхідність ритуалізованих форм та правил етикету з метою регуляції поведінки членів відповідного суспільства, неконфліктного спілкування та його оформлення (Л. Я. Гнатюк [30], О. М. Ільченко [59], Н. І. Формановська [174 – 178]);

- лінгвокультурологічні концепції універсальності категорій мовленнєвого етикету й увічливості (А. К. Байбурін [8], Ш. Блум-Кулка [201 – 203], Л. С. Ліхачева [98-99], А. Л. Топорков [8]), а також національно-специфічної зумовленості мовленнєвої поведінки ([А. Вежбицька [24; 315 – 317], І. О. Голубовська [31], У. Гудінкуст [236; 237], В. І. Карасик [62 – 63], В. В. Красних [83; 84], В. М. Манакін [106], М. Сіфіану [301], С. Сонг [302], Г. Тернер [332], К. Уркізу [308], Е. Холл [239]);

- когнітологічні концепції щодо співвіднесеності мови та ментальності мовців (Е. Гофман [231; 232], Л. Л. Славова [151; 152], Й. І. Стернін [157 – 159], Г. Хофстеде [246]), актуалізації когнітивних структур у досліджуваних мовах [Г. Г. Берднікова [16], К. Говард [249], Т. Дейк [219], В. Ескандел-Відал [223]), а також фреймового аналізу як методу опису мовленнєвих актів (М. М. Болдирєв [19], М. Мінський [114; 280; 281], О. О. Селіванова [143]);

- семіотичні концепції щодо знака як одиниці семіотичної системи та інтерпретації дійсності (Н. І. Андрейчук [5; 6], У. Еко [220; 221; 287], В. В. Іванов [58], Т. О. Козлова [70 – 74], Ю. М. Лотман [101 – 103], Ю. С. Маслов [109], І. І. Серякова [145 – 147]), багатовимірності (семантика, синтактика, прагматика) семіотичних систем (Н. Б. Іваницька [55 – 57],

Ч. Моріс [117], М. Я. Оленяк [127], Г. Г. Почепцов [132; 133], Ю. С. Степанов [154 – 156], М. П. Фабіан [171; 172], Р. Якобсон [191]), та знакову природу мовленнєвого етикету (А. Г. Балакай [9], В. Є. Гольдін [32], Т. В. Цив'ян [181]).

Методика дослідження ґрунтується на комплексному підході до об'єкта та предмета вивчення й передбачає використання **загальнонаукових методів** (*гіпотетико-дедуктивного* – для формування припущення щодо впливу загальнолюдських та культурно-специфічних цінностей на реалізацію мовленнєвого етикету; *аналізу та синтезу* – для виявлення зв'язків між реалізацією етикету в англійськомовній та українськомовній культурах; *індукції* – для узагальнення отриманих результатів); **спеціальних лінгвістичних методів** (методу *суцільної вибірки* й *описового методу* — для інвентаризації та інтерпретації етикетних ситуацій; методу *контекстологічного аналізу* для ідентифікації етикетних ситуацій в монокультурній та міжкультурній комунікації та функціонування тих чи тих етикетних знаків в їх межах; *фреймового аналізу* — для моделювання стереотипної етикетної ситуації повсякденного спілкування; *зіставного методу* — для з'ясування специфічності та спільності реалізації етикетних ситуацій в англійськомовній та українськомовній культурах).

Матеріалом дослідження є авторська картотека (1015 текстових фрагментів, що містять опис реалізації етикетних ситуацій у досліджуваних культурах), укладена шляхом вибірки стандартних етикетних формул із 24 авторитетних тлумачних, регіональних та історичних словників, електронних баз даних, художніх (британських – 362, американських – 409, австралійських – 103, українських – 225) та публіцистичних (британських – 12, американських – 15, австралійських – 4, українських – 8) текстів українською та англійською мовами. Джерелом фактичного матеріалу також були 32 відеоматеріали, які охоплюють художні й документальні фільми, автентичні аматорські відеозаписи, викладені в мережі Інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації:

- обґрунтовано необхідність розмежування понять «етикет», «мовленнєвий етикет», «ввічливість»;
- уперше розкрито поняття «етикетний простір», окреслено його структуру;
- встановлено спільні ознаки різних повсякденних етикетних ситуацій; виявлено чинники, що впливають на ступінь ритуалізованості повсякденного спілкування; доповнено класифікацію повсякденних етикетних ситуацій за ступенем їх ритуалізованості;
- за допомогою фреймового аналізу змодельовано стереотипну етикетну ситуацію, що трапляється у повсякденному спілкуванні;
- повсякденні етикетні ситуації *вперше* стали об'єктом внутрішньосистемного зіставлення (у межах внутрішнього кола англійськомовних культур), а також міжкультурного порівняння;
- з'ясовано залежність актуалізації стереотипних ситуацій та мовленнєвих засобів їхнього оформлення від типу відповідної культури та ціннісних домінант;
- виявлено пластичність етикетного знака, форма якого варіюється залежно від когнітивно-прагматичних настанов мовців, ступеня толерантності комунікантів по відношенню до регламентації повсякденного спілкування.

Наукову новизну здобутих результатів узагальнюють такі **положення, винесені на захист**:

1. Етикет як система правил поведінки створює умови для неконфліктного міжособистісного спілкування. Формування цієї системи та реалізація її регулятивної функції відбувається в просторі, до складу якого залучено суб'єкти спілкування, культурні цінності, набір типових комунікативних ситуацій та засоби їх семіотизації.

2. Комплексність етикетного знака досягається інтеграцією складників, що апелюють до різних модальностей відчуття. Здатність паравербальних і невербальних засобів доповнювати вербально виражений зміст збільшує пластичність етикетного знака, уможливорює варіювання його форми, змісту і функцій відповідно до типу та умов комунікативної ситуації.

3. Досвід повсякденного спілкування впорядкований у ментальних статичних та динамічних (сценарних) моделях, що є універсальним планом дій для представників різних культур.

4. Реалізація етикетних ситуацій повсякденного спілкування варіюється під впливом культурно-історичної традиції, соціальних настанов та гендерних особливостей. Вагомим чинником відмінностей у послідовності етикетних дій, а також їхньому вербальному, паравербальному та невербальному оформленні є приналежність комунікантів до індивідуалістичного чи колективістського типів культури.

Теоретичне значення дисертації лежить у площині *порівняльно-історичного й типологічного мовознавства* й визначається тим, що в дослідженні поглиблено уявлення про соціально схвальні норми мовленнєвої поведінки у відповідних ситуаціях повсякденного спілкування. Для *зіставного мовознавства* особливе значення має національно-культурна специфіка формування та функціонування мовленнєвих кліше й увічливих висловів в українській мові та різних варіантах поліцентричної англійської мови. Вивчення етикетних виразів як оцінних одиниць важливе для *прагмалінгвістики* та *аксіолінгвістики*. Результати дослідження, що стосуються відповідності когнітивних і лінгвальних структур, умотивованості мовного знака, необхідності апеляції до різних видів перцепції та взаємодоповнюваності вербальних і невербальних форм кодування інформації, є внеском в *лінгвосеміотику й лінгвокогнітологію*.

Практичне значення дисертації визначається спрямованістю на нормованість мовленнєвої поведінки, уживання словесних кліше, увічливих виразів, пов'язаних із правилами й традиціями повсякденного спілкування в

різних культурах, що можуть бути цінним матеріалом при укладанні або редагуванні фразеологічних, двомовних словників, а також регіональних словників англійської мови, створенні електронних баз даних. Одержані результати можуть прислужитися у викладанні нормативних курсів порівняльної типології англійської та української мов (розділів «Лексико-семантичні системи мов», «Стилістика»), загального мовознавства (розділів «Мова і культура», «Мова і сіспільство», «Знакова природа мови», «Мова і мислення», «Мова і мовлення», «Лексико-семантичні системи мов»), теорії й практики перекладу. Ілюстративний матеріал дисертації може бути використаний при розробці спецкурсів із проблем регіонального варіювання англійської мови, лінгвопрагматики, дискурсології, риторики, міжкультурної комунікації, лінгвокультурології та етнолінгвістики, лінгвокогнітології.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертації оприлюднено в доповідях 7 міжнародних конференцій: «Іноземна мова у XXI ст.» (Запоріжжя, 2016 – 2018), “Scientific and Professional Conference Urgent Problems of Philology and Linguistics” – 2018 (Будапешт, 2018), «Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація» (Харків, 2019), «Мова, культура, комунікація у всеосяжному інтелектуальному просторі» (Запоріжжя, 2019) та на 1 Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах» (Харків, 2018).

Публікації. Проблематику, теоретичні й практичні результати дослідження висвітлено в одноосібних публікаціях: із них 4 у фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному періодичному виданні, у 4 збірниках матеріалів наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 5,61 др. арк.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списків використаних джерел (319 позицій, із них 126 – іноземними мовами), лексикографічних джерел (24 позиції), джерел ілюстративного матеріалу (243

позиції) та 4 додатків. Загальний обсяг дисертації – 260 сторінок. Основний текст роботи викладено на 204 сторінках, бібліографія – 42 сторінках; додатки – 250 сторінках (оформлені окремим томом).

У **вступі** обґрунтовано актуальність дослідження, визначено його мету, завдання, об'єкт, предмет, сформульовано робочу гіпотезу, схарактеризовано методи аналізу й фактичний матеріал, розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення одержаних результатів.

Перший розділ **«Загальнотеоретичні проблеми мовленнєвого етикету»** присвячено розгляду питань, пов'язаних з етикетом як знаковою системою.

У другому розділі **«Методологія та методика дослідження етикетних ситуацій повсякденного спілкування»** розглядаються особливості методології дослідження складових етикетного простору та реалізації етикетизованої мовленнєвої поведінки в його межах.

У третьому розділі **«Актуалізація етикетних ситуацій повсякденного спілкування в англійськомовній та українськомовній культурах»** аналізуються правила та особливості етикетного мовлення носіїв англійськомовних та українськомовної культур у визначених етикетних ситуаціях («Вітання», «Прийом гостя», «День народження», «Весілля») у межах внутрішньокультурного та міжкультурного спілкування.

У **висновках** викладено основні результати роботи та визначено перспективи подальших досліджень.

У **додатках** подано контексти етикетної взаємодії носіїв англійськомовної (її британського, американського, австралійського варіантів) та українськомовної культур, що ілюструють наповнення визначених елементів фреймів-сценаріїв стандартних етикетних ситуацій «Вітання», «Прийом гостя», «День народження», «Весілля».

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ

1.1 Мовленнєвий етикет як система регуляції соціокультурної взаємодії

1.1.1 Етикет, мовленнєвий етикет, ввічливість: диференціація понять. Феномен етикету вивчається у філософському, культурологічному, психологічному, історичному, соціологічному та інших вимірах, хоча кожна з них розкриває лише один конкретний аспект цього складного явища. Накопичений досвід вивчення етикету в межах наведених наук дозволяє визнати його як сукупність моральних норм та вимог до поведінки людей в конкретній культурі, важливим складником спілкування, набором правил взаємодії індивідумів, що формуються упродовж розвитку суспільства.

З погляду філософії, етикет – це система моральних правил поведінки та спілкування людей, прийняті в суспільстві й актуалізовані автоматично. Найважливішою частиною життя суспільства та взаємодії людей є комунікація, що регулюється моральними нормами [39]. Спираючись на моральні переконання, усвідомлюючи обов'язки по відношенню один до одного, люди полегшують спілкування, роблять його продуктивним та ефективним, і не тільки досягають практичних цілей, але й покращують стосунки.

У межах культурології етикет набуває широкого тлумачення як оформлення комунікації, культури мовлення. Зазначене розуміють не тільки як опанування правилами поведінки та спілкування, нормами мови, але й як майстерність виразно й чітко викладати думку [11; 12; 13]. Етикет є необхідним елементом культурного життя, що зберігає своє значення навіть у процесі трансформації культурних форм. Естетичне оформлення комунікації є ознакою високорозвиненої людини та цивілізованого суспільства [25].

Етикет в історичному контексті розглядається як показник еволюції конкретних суспільств та культур, так і цивілізації в цілому [77]. Беззаперечно важлива роль етикету для цивілізації підтверджується різноманіттям його функцій та набутими формами.

Психологія вивчає формування етикетних знань, умінь та навичок індивіда [95; 190], тому етикет з психологічної точки зору – це свідчення становлення особистості, яка опановує етикетні норми з метою ефективної комунікації у суспільстві.

У соціологічному розумінні етикет – це «особливий спосіб оформлення соціальних взаємодій» [98], який є одним із факторів набуття вищого суспільного положення для представників будь-якої культури. У цьому плані етикет є засобом адаптації в різних соціокультурних середовищах, що допомагає гармонізувати мовленнєву взаємодію.

Отже, етикет – це важлива складова культури суспільства, що організує поведінку її представників та встановлює правила й норми їх взаємодії.

Проте розуміння етикету не повинно ґрунтуватися лише на описі сталих правил етикету, які регулюють поведінку індивідумів відповідно до соціальних вимог. Етикет також охоплює норми мовленнєвої поведінки комунікантів. У зв'язку з цим у науковий обіг було введено термін «мовленнєвий етикет» [76], який здебільшого визначають як сукупність мовленнєвих актів, елементів культури народу, набір паралінгвальних знаків, систему мовленнєвих формул, що організовують комунікацію.

Мовленнєвий етикет у вузькому розумінні – це сукупність стандартних ситуацій, у яких актуалізуються стандартні формули етикетної комунікації та майже завжди супроводжуються невербальною складовою. У широкому ж розумінні мовленнєвий етикет – це важливий елемент комунікації, що визначає чітко регламентовану форму комунікативної поведінки, ґрунтуючись на нормах суспільства та культури.

Поняття мовленнєвого етикету зазвичай співвідноситься з поняттям ввічливості. Дослідники П. Браун та С. Левінсон [206] уводять поняття позитивної та негативної ввічливості й наголошують, що в межах мовленнєвої етикетної ситуації діє універсальний принцип ввічливості, який спонукає комунікантів уживати відповідні правила чемності [265], а також належні засоби їх актуалізації. За твердженням Дж. Ліча [269], етикетна комунікація спирається на принципи ввічливості, що передбачають симпатію та визнання співрозмовниками один одного. Цілком очевидно, що між поняттями «мовленнєвий етикет» та «ввічливість» існує тісний зв'язок, хоча повністю вони не збігаються.

Поширеним є погляд [99; 136] на мовленнєвий етикет як систему поведінкових норм і правил, загальноприйнятих у межах конкретної культури, які регулюють дії індивідів у типових ситуаціях взаємодії (вітання, прощання, зустріч гостя тощо). Тим часом ввічливість співвідноситься з визначеною системою комунікативних стратегій і тактик [90; 206; 269],

спрямованих на гармонійне, безконфліктне спілкування, відповідне очікуванням комунікантів.

Дехто з науковців наближують або й зовсім ототожнюють поняття мовленнєвого етикету й увічливості через їх системний [8; 32; 90] та регулятивний характер [174; 277]. Узагальнимо їх міркування.

І мовленнєвий етикет, і увічливість є системами, кожний виражальний елемент яких взаємодіє злагоджено в межах своєї структури. Кінцевою метою успішного функціонування системи є кооперація, прагнення комунікантів досягти спільної мети (налагодити й підтримувати контакт). Усі дії в обох системах чітко відрепетирувані та доведені до автоматизму – над їх виконанням немає необхідності замислюватися. До того ж їх можна назвати «системами несполучних елементів» [32], тобто в кожній стандартній ситуації може бути обраний конкретний елемент. Проте якщо конкретний структурний елемент не працюватиме, або вживатиметься комунікантами некоректно, система вийде з ладу, а отже, комунікація не відбудеться, або призведе до конфлікту комунікантів. Наприклад, на практиці в Японії професор К. Преображенський, який володів мовою на високому рівні, зазнав невдачі в етикетній ситуації в громадському транспорті [174]. Вчений стояв в автобусі в черзі на вихід і запитав японця, який був попереду, його ж мовою: *“Ви виходите на наступній зупинці?”*. На своє буденне питання отримав гнівну відповідь: *“А вам яке діло? Хочу виходжу, а хочу – ні”*. Японець розцінив питання як грубе втручання у власний простір і комунікація перервалася. У цьому випадку слід погодитися з думкою [32; 89], що системи мовленнєвого етикету та увічливості віддзеркалюють єдність понять «культура», «мова», «комунікація».

Існує думка [176; 279; 294], що серед завдань обох феноменів є управління соціальною взаємодією. Мовленнєвий етикет моделює взаємодію комунікантів не лише в культурному, а й у соціальному контексті, прогнозує спосіб інтерпретації їх мотивів та цілей, а також ступінь взаємовпливу. Ввічливість також є засобом впливу, інтерпретації, підтримки та зміни

соціальних взаємин. Н. І. Формановська [174, с. 50] підкреслює, що етикетні знаки та засоби ввічливості вказують на ставлення комунікантів одне до одного, відведення партнеру певної соціальної ролі, оцінку партнера та оцінку себе відносно нього. Отже, і мовленнєвий етикет, і ввічливість сприяють адаптації комунікантів до соціального середовища.

Розглянемо наступний приклад: “– Вікторе Анатолійовичу, вітаю! – Добрий вечір, Іване Артуровичу! Дуже радий вас чути! Як поживаєте? <...> Ви за прокуратуру не хвилюйтеся <...> – Дякую, Іване Артуровичу, ви завжди за нас стіною... – Вікторе Анатолійовичу, чому дзвоню. Знову потребую вашої допомоги. – Так-так, я уважно слухаю, кажіть. Для хорошої людини мені не шкода, як у нас кажуть, ані часу, ані сил, ані засобів. – Дякую, Вікторе Анатолійовичу! Я знаю, що ви завжди допоможете, тому і звертаюся. – Слухаю... <...> – Якщо у нас є, сьогодні матимете результат. – Дякую, Вікторе Анатолійовичу! З вами завжди приємно мати справу. – І вам дякую! Радий був чути вас, Іване Артуровичу. Звертайтеся. На все добре!” [383, с. 102]. Модель взаємодії двох комунікантів формують соціальні відносини (у наведеному прикладі – начальник поліції й шанована людина міста) і піклування про власні мотиви та інтереси (матеріальна допомога заможної людини в обмін на послугу поліцейського). Демонстрація поваги до статусу й ролі в суспільстві реалізована комунікантами на рівні офіційних форм звертання й увічливості (Вікторе Анатолійовичу; Іване Артуровичу) та формальними формулами вітання (добрий вечір; вітаю; дуже радий вас чути; я уважно слухаю). Як засоби впливу один на одного вживаються компліменти, що демонструють високу оцінку можливостей комунікантів (ви завжди за нас стіною; для хорошої людини мені не шкода, як у нас кажуть, ані часу, ані сил, ані засобів; ви завжди допоможете; з вами завжди приємно мати справу). Наведений приклад доводить, що ввічливість є частиною мовленнєвого етикету, його обов’язковою складовою, яка реалізує важливу регулятивну функцію.

Зрозуміло, чому дослідники вважають поняття «(мовленнєвий) етикет» та «ввічливість» тісно пов'язаними [235; 268], адже ці поняття не можуть функціонувати окремо. Зв'язок етикету та ввічливості яскраво демонструє китайський концепт ЛІМАО, назва якого утворена злиттям одиниць *лі* 'порядок, церемонія, етикет' та *мао* 'зовнішність'. *Лі* – керівний принцип порядку, покликаний визначати соціальну ієрархію через узвичаєні приписи та ритуали, а також встановлювати гармонійні відносини між людьми, *мао* – це реалізація моральних принципів життя в обрядовій формі. Тому концепт китайської культури ЛІМАО, що поєднує в собі риси етикету та ввічливості, тлумачиться як соціальний кодекс поведінки й передбачає виконання комунікантами певних дій вербально чи невербально в конкретній етикетній ситуації.

Ввічливість як елементарна вимога мовленнєвого етикету [8] окреслює уважність, зовнішній прояв доброзичливості до оточення, готовність надати послугу кожному, хто цього потребує, делікатність.

Отже, етикет та ввічливість взаємопов'язані, але не тотожні поняття. Їх диференціація пояснюється з огляду на такі критерії: універсальність, регламентованість, умотивованість вибору знака / формули, форми репрезентації.

Однією з основних рис ввічливості є універсальність, тобто можливість застосовувати усталені формули на будь-якому рівні комунікації. Незалежно від культурної приналежності, комуніканти уживають необхідну формулу привітання, вибачення, подяки тощо. Основу ввічливого спілкування, за Дж. Лічем [269], складають принципи ввічливості: такт, щедрість, схвалення, скромність, згода та співчуття. Культурна універсальність цих принципів беззаперечна: якщо порушити хоча б один із них, комунікація вважатиметься невдалою.

На відміну від увічливості, мовленнєвий етикет є національно специфічним. «Етикетне спілкування підтримує традиційні форми міжособистісних відносин, тобто є однією з підстав культурної традиції мовного колективу. Етикет є відбиттям культурних цінностей суспільства»

[63, с. 107] у правилах поведінки. Дотримання етикетних норм та ритуалів – це сигнал поділу спільних цінностей і загальної культури, або готовність дотримуватися узвичаєних культурних домовленостей. Наприклад, однією з важливих цінностей французької культури є принцип рівності, який реалізується в різних ситуаціях. Незалежно від культурної та соціальної приналежності комуніканта, обов’язковим є уживання формули вітання в різних ситуаціях спілкування (продавець – покупець, водій громадського транспорту – пасажир, керівник – підлеглий). Наступні приклади демонструють обов’язковість дотримання цього принципу в контексті міжкультурного (француз – американець) та внутрішньокультурного (дивізійний комісар – офіцер, нижчий за рангом) спілкування: “*Je réussis à dire: “Vous êtes??” “Tu t’attendais à qui ou quoi?... Mais pour commencer, bonjour Jack.” “Euh... Oh... Euh, vous êtes qui? Lequel des deux?” “Je constate que l’humain n’est toujours pas bien éduqué. Hum...” “Euh, pardon, bonjour, et à qui je m’adresse ?... S’il vous plaît?”* [483, с. 38]; “*Alors Workan, ça donne quoi?” “Bonjour, monsieur le divisionnaire.” “Oui, pardon. Bonjour.”* [431, с. 119].

У наведених ситуаціях той, хто розпочинає розмову (американець, комісар-начальник), має привітатися, але порушує етикетну норму і, відповідно, принцип рівності. Можливо, це відбувається з причин недостатнього рівня культурної компетенції (при міжкультурному спілкуванні), або через заклопотаність керівника й терміновість справи (при внутрішньокультурному спілкуванні).

При відхиленні від норм етикетної комунікації, комуніканти з конкретного культурного простору не можуть успішно адаптуватися в новому оточенні. Людина має виявити набір загальноприйнятих у конкретній культурі засобів вираження симпатії, поваги тощо, які є важливими складовими етикету й символізують ядерні культурні цінності.

Скажімо, для носіїв башкирської культури вітання має бути обов’язково вербалізоване, оскільки кожне побажання, згідно з вірою, здатне

до матеріалізації: *Сәләм бирзек, Сәләм! “Миру Вам”, Хаумыһығыз! “Доброго здоров’я!”*, *Хәйерле көн! “Доброго дня!”*, *Хәйерле иртә!*, *Хәйерле кис!* [180]. Різні побажання в окремих етикетних ситуаціях (зустріч, проводи, привітання, співчуття, подяка тощо) виявляють щирість адресанта та викликають довіру адресата. Представник іншої культури має пам’ятати про ці особливості, якщо він прагне вступити в етикетну взаємодію з представником башкирської культури. Здається, що вербальне вітання можна легко замінити невербальним, у той час як в башкирській культурі це буде сприйняте як вияв ворожості та лицемірства.

М. О. Кронгауз [87] наголошує, що незнання етикету, мовленнєвого чи немовленнєвого, вибачається учасниками комунікації, а неввічливість – ні. Комунікація продовжиться, навіть якщо виявиться, що один із комунікантів не належить до культури, у межах якої відбувається спілкування, і з цієї причини не знає національних специфічних норм етикету. Проте якщо комунікант проігнорує універсальні принципи ввічливості, це буде інтерпретовано як небажання продовжувати комунікацію, ворожість та неповагу.

Окремі дослідники [99] вважають, що одним із параметрів етикету є регламентованість, яка передбачає, що форма етикетного спілкування не може змінюватися чи підмінюватися формами, невластивими для конкретної етикетної ситуації.

Ввічливість, навпаки, не обов’язково має бути регламентована. Сфера ввічливості залучає до комунікації всі варіанти поведінки, які не суперечать нормам. Тобто залежно від мети комунікації, ставлення до партнера, можна дотримуватися різної манери спілкування: формальної, підкреслено ввічливої (англ. *I appreciate!; I am grateful to you!; I am so deeply indebted to you!*); нейтральної (англ. *Thank you!; I hope you didn’t have any difficulties with it!*); неформальної, фамільярної (англ. *Thanks!*) [178]. Оскільки комунікант не може діяти, орієнтуючись винятково на власне ставлення чи мету, він має

дотримуватися стратегій увічливості, мовленнєвих засобів їх реалізації, ступеня допустимого відхилення від норм.

Мовленнєвий етикет та ввічливість є системними явищами, проте наповнення цих систем неоднакове й пов'язане з мотивацією вибору виражальних засобів. Доречність і послідовність вживання етикетних знаків та адекватність їх форми й змісту засвідчує достатній рівень культурної компетенції комунікантів на шкалі “свій – чужий”. Вибір доречних знаків умотивований прагненням відповідати культурним традиціям та поведінковим вимогам етикетної комунікації: *“G’day,” he says, stretching across to open a passenger door that limps off a rusty hinge. “How the hell are ya?” “Good thanks mate,” I reply, using the Australian standard response to the question, rather than the British “not bad”* [531, с. 189]. У наведеному прикладі представник британської культури демонструє обізнаність з австралійськими етикетними нормами та виявляє повагу до представника австралійської культури.

Вибір засобів вираження ввічливості прагматично вмотивований – відповідати комунікативному контексту та демонструвати доброзичливе й шанобливе ставлення до партнера. За порушення норм ввічливості комунікант буде оцінюватися за шкалою “вихований – невихований” (а не “свій – чужий”). Скажімо, у ситуації пропозиції допомоги етикетні правила розігруються учасниками взаємодії правильно (хлопець бажає допомогти жінці літнього віку), проте шанобливе ставлення до партнера з комунікації втрачається через невдалий вибір засобів вираження ввічливості: *“– Так вже тому і бути. Донесу вам сумку до під’їзду. Тут зовсім близьенько. Давайте її, чи що. А то пихтите, як маневровий паровоз. – Ой, який грубий, який невихований хлопчик. І чого тільки в школі вчать? – Це я невихований? Та ви що, сліпі? Я ж тільки що... На ваших очах... Ну, ні, вже більше нізащо нікому не допоможу! Нізащо! Досить з мене!”* [Г. Бойко, цит. за: 351, с. 14-15]. Отже, у цій ситуації етикету дотримано, а ввічливість порушено.

Комунікант, який демонструє хороші манери, не обов'язково відчуває прихильність до свого партнера, то ж його ввічливі висловлювання не матимуть ціннісного змісту. Спираючись на цю думку, поділяємо концепцію існування двох типів ввічливості: «етикетна ввічливість» (формальність, прояв лицемірства, нав'язаного соціальною роллю) та «неетикетна ввічливість» (прояв чеснот людини, не обумовлений зовнішнім примусом і викликаний прагненням до відкритості) [198]. Зовнішній вияв ввічливості тісно пов'язаний з мовленнєвий етикетом, що формалізує комунікативну ситуацію. Тим часом внутрішній потяг до виявлення ввічливості є незалежним від стандартних вимог етикету й здатний впливати на тон спілкування.

Мовленнєвий етикет та ввічливість мають експліцитну та імпліцитну форми репрезентації. Проте й у цьому аспекті їх природа неоднакова.

На імпліцитному рівні (мовленнєвий) етикет існує як частина коду культури, одиницями якого здійснюється трансмісія, кодування, декодування, інтерпретація етикетної поведінки. Культурний код співвідноситься зі смисловим рівнем національної культури, цінностями, що культивуються в ній. На переконання Л. С. Ліхачової, етикет є не тільки сукупністю норм, а й системою символів [99], у яких розкриваються найважливіші цінності культури.

Експліцитно етикет виражається через символічні практики й ритуали, безпосередньо пов'язані з актуалізацією кодів, які реалізують у вербальних виразах чи невербально. Ритуал вимагає неухильного підпорядкування визначеній структурі. Офіційні представники організацій або держав особливе значення надають виконанню етикетних ритуалів. Кожна церемоніальна дія (зустріч, рукостискання, розподіл місць за столом під час переговорів, надання слова) набуває етикетного значення, яке має демонструвати рівність усіх учасників комунікації: *“All visitors entered a certain door, and passed – as they **came in a single file** to the President, to whom a marshal called out names. **The President shook hands with everyone, saying, at***

least, “*How do you do?*” if not having occasion for a few words more” [541, с. 47]. Наведений приклад церемоніальної ситуації демонструє, що всі дії чітко регламентовані, і реалізуються за допомогою як невербальних знаків (*come in a single file, shake hands*), так і вербальних (*How do you do?*). Проте інтерпретативна діяльність комунікантів при сприйнятті ритуальних висловлювань часто ослаблена: комунікативний досвід дозволяє завжди слухати ритуальну частину діалогу без особливої уваги: звичний словесний ритуал зустрічі майже не містить важливої інформації [33, с. 97].

Щодо ввічливості, то імпліцитно та експліцитно вона репрезентується через формули, вибір яких зумовлений реалізацією стратегій ввічливості: негативної чи позитивної [206]. Хоча перша стратегія заснована на дистанціюванні, а друга – на зближенні, обидві орієнтовані на демонстрацію шанобливого ставлення до партнера з комунікації та встановлення адекватної для конкретної культури дистанції, а також відповідають сталим правилам увічливості [265]: не бути нав’язливим, залишати іншому право вибору, допомогти партнеру відчувати себе комфортно. У межах негативної ввічливості прагнення комунікантів імплікуються в різних граматичних формах: непряме питання, опосередковане питання, вирази з модальним дієсловом. Наприклад, формула англ. *I was just wondering if you were interested in coming to my birthday on Sunday* виражає намагання не обмежувати свободу вибору адресата; формула англ. *Isn’t it stuffy here?* – бажання не нав’язувати йому дій у ситуації непрямого прохання відчинити вікно; не посягати на особисту зону – англ. *I normally wouldn’t bother you, but...* Засоби позитивної ввічливості експлікують прагнення виявити дружнє ставлення до адресата (англ. *I can’t wait to join you!; That sounds perfect!*), інтерес до його думки (англ. *It’s a pleasure to talk to you; I appreciate your opinion*), залучити його до дії (англ. *Let’s go to the stadium on Sunday!*). Завдання комунікантів полягає в оптимальному виборі стратегій ввічливості відповідно до комунікативної мети, соціально-культурних норм і очікувань співрозмовника, постійному коригуванні власної поведінки з тим, щоб не

виявитися надмірно офіційним чи надмірно фамільярним. Слушною є думка [316] про те, що особливості вживання мовленнєвих стратегій увічливості визначаються цінностями суспільства, у межах якого відбувається спілкування.

Отже, мовленнєвий етикет та ввічливість – явища співвідносні, хоч і характеризуються низкою особливостей. Ввічливість – це характеристика дискурсу, система комунікативних стратегій і тактик, спрямованих на злагоджене й безконфліктне спілкування. Універсальність цього феномену закорінена у структурі та загальнокультурних принципах уживання сталих формул, вибір яких є прагматично й культурно зумовленим. Нерегламентований характер ввічливості виявляється у варіюванні манери спілкування в залежності від ставлення до партнера з комунікації. Мовленнєвий етикет визначає чітко регламентовану форму комунікативної поведінки, співвідносну з культурним простором, у якому знаходяться комуніканти. Тому він національно-специфічний, адже є частиною коду культури, і реалізується у символічних практиках і ритуалах.

1.1.2 Співвідношення етикету та ритуалу в процесі стереотипізації спілкування. Етикет існує на імпліцитному рівні репрезентації як частина культурного коду кожного народу та експліцитно виражається через ритуали й символічні практики у вербальних формулах чи невербально. Дослідники [32; 98] при визначенні етикету акцентують на тому, що він є своєрідним ритуалом, який виражається в детально розроблених правилах, що організують життя суспільства. Ритуал же розуміють як сукупність умовних, традиційних дій, позбавлених безпосередньої практичної доцільності, які слугують символом певних соціальних відносин, формою їх наочного вираження й закріплення [8].

Ритуал в етикеті є стереотипною формою поведінки, що доведена до автоматизму, а головна його вимога як стандартизованого набору послідовності дій – неухильно дотримуватися визначеної структури.

В. Тернер [332] вказує на ритуал як на найбільш важливий засіб постійної підтримки норм і цінностей народу, оскільки складна система ритуалу пов'язана з символом, наслідуванням і сприйняттям, тобто «спирається на домінуючі сторони людської психіки» [т.с.]. Дотримання ритуалів – це сигнал поділу спільних цінностей і загальної культури, або готовність дотримуватися важливих культурних домовленостей [92; 167]. Як частина етикету, він покликаний зміцнювати соціальні зв'язки.

Функція ритуалів, на думку Е. Дюркгейма [218], полягає в тому, щоб оживляти колективні почуття, посилювати соціальну згуртованість; у тому, щоб у процесі виконання цих ритуалів люди відчували свою приналежність до суспільства в цілому та до певної культури зокрема.

Одні культури («традиційні») мають більш ритуалізований характер, ніж інші («сучасного типу») [8]. У «традиційній» культурі (китайська, японська) певні етикетні ритуали мають унікальні непорушні сценарії та правила їх розігрування й реагування, тимчасом, як в інших, «сучасних» (європейських) сценарії ритуалів поступово спрощуються.

Для успішної адаптації в конкретній культурі, людина має виявити ритуальний набір загальноприйнятих засобів вираження симпатії та поваги, що є частиною етикету. Наприклад, вклонитися, потиснути руку, посміхнутися, зробити комплімент, вербально підкреслити радість від зустрічі. Ранковий ритуал полягає в тому, що усі говорять укр. *Добрий ранок*, підкріплюючи це невербально (посмішкою, поцілунком), не зважаючи на образи чи погані настрої. Ритуали в цьому випадку сприяють об'єднанню людей, а також дають можливість оцінити комуніканта за шкалою «свій-чужий», зважаючи на те, як саме він виконує ритуал.

Система ритуалів підтримує стійкість основних параметрів та цінностей життя певного соціуму [93], тимчасом, як етикет регулює відносини між конкретними учасниками спілкування. То ж в успішному дотриманні ритуалу зацікавлений весь колектив, а в дотриманні норм етикету – лише учасники конкретної ситуації.

У випадку порушення норми етикету комунікант створює незручність партнеру з комунікації та спричиняє «ритуальний дисбаланс» [231]. Усі учасники комунікації мають визнати неприйнятність інциденту та разом докласти зусиль, щоб відновити «ритуальну рівновагу» [т.с.]. «Ритуальна взаємодія» [т.с.] може супроводжуватися найпростішими етикетними формулами укр. *Вибачте* та укр. *Будь ласка*. Під час здійснення етикетного ритуалу майже не треба свідомо приймати рішення, а лише підтримувати певну послідовність норм, визначених культурним кодом.

Покарання за недотримання правил етикету може відбутися негайно, тимчасом, як невиконання ритуалу або його спотворене виконання позначається на сприйнятті комуніканта в цілому та стосунків з ним у подальшому спілкуванні.

Ритуальний етикетний простір супроводжується визначеним набором: місце проведення, певні слова, певна поведінка, які підкреслюють особливість, унікальність ситуації [251]. Ритуали мають визначену послідовність дій, тоді як етикетна ритуалізована поведінка спирається на менш усталену схему. Етикетна поведінка може переміщуватися на шкалі ритуалізованості [8, с. 36] від мінімальної знаковості до максимальної символічності в залежності від чинників, що можуть впливати на ситуацію. Цілі комунікантів в межах менш знакової поведінки носять прагматичний характер, а більш знакової – символічний.

Етикетні ситуації подібно розташовані на шкалі від менш ритуалізованих (прохання, відмова) до більш ритуалізованих (співчуття, подяки). Дослідники [7; 60] наголошують, що в межах цих етикетних ситуацій заплановані мовленнєві стратегії, сталі вербальні та невербальні формули будуть ефективніші в ритуалізованіших етикетних ситуаціях і навпаки.

Будь-яка вербальна чи невербальна дія набуває знаковості. Текст, який вимовляється під час виконання ритуалу має інше значення, ніж був йому властивий поза ритуалом. Наприклад, англ. *How are you?* не перекладається в

ритуалі буквально, а є тільки знаком уваги до співрозмовника, звичайним вітанням.

Ритуали з набором знаків, що впізнаються в декількох культурах, створюють «синонімію ритуалів» [107]. У випадку, коли етикетна ситуація знайома в різних культурах, проте незнайомими є знаки ритуалу, йдеться про «переклад» ритуалу в іншу культуру. Ритуал, який полягає в тому, щоб класти гостю в рот шматок їжі або мити йому ноги, не обов'язково є синонімом гостинної поведінки. Проте при поясненні значення знаків представникам відмінних культур, мета такого ритуалу стане зрозумілою. Пряме перенесення чужого ритуалу в невідповідне культурне середовище викликає той же ефект нерозуміння, що й розмова чужою мовою.

Ритуал обов'язково має символічне значення. Оскільки в межах ритуалу всі його учасники ведуть себе передбачувано, то ритуал можна сприймати як символ психологічної безпеки для його учасників [116]. Символічність, зокрема, відрізняє ритуали від етикетних норм поведінки.

Оскільки ритуал має символічний зміст, він покликаний драматизувати подію, викликати у спостерігача благоговіння й трепет. В основі ритуалу першочергово лежить навіювання, страхи, звичка чи краса [200]. Раціональні обґрунтування у ритуалів – другорядні [168]. Наприклад, такі ритуали як хрещення, весілля, похорон обґрунтовувалися як символи переходу з одного етапу життя на інший.

Деякі ритуали розвинулися з процедур, що мали цілком раціональне пояснення. Рукостискання – демонстрація того, що в руці немає ножа, виявлення дружелюбності. Запрошення гостей до столу – швидке зближення людей, що розділяють спільний стіл і трапезу. Дзвін келихами та обмін вином – гарантія того, що господар підніс гостеві неотруєний напій. Ритуал «на коня» – підбадьорити себе перед далекою дорогою. Ритуал «Посидіти перед дорогою» – можливість ще раз продумати всі деталі майбутнього шляху й справи. Коли початковий зміст цих ритуалів зник, залишилася сама

форма, що тепер має тільки символічне значення [116], функцію емоційного налаштування й зближення людей, що разом виконують цей ритуал.

Ритуал є важливим способом передачі культурної інформації, пов'язаної зі внутрішніми правилами та ладом в межах конкретної культури. Проте ритуал та правила його виконання неможливо повністю ототожнювати з етикетом, адже ритуал не завжди пов'язаний з моральними нормами сучасного суспільства [98], а виконуються тільки тому, що спираються на традиції та звичаї (наприклад, коли чоловік знімає головний убір у приміщенні). У такому випадку форма стає важливіша, ніж її зміст.

Створюється враження, що етикет завжди ірраціональний, як і ритуал, але етикет має раціональні прагматичні характеристики. Етикет як знакова система (система висловлювань + система ритуалів) є раціональним, тому що відношення між елементами системи є фіксованими й відтворюються за однозначними правилами, а також є спрямованими на підтримання контакту та позитивного ставлення один до одного учасників етикетної комунікації. Наприклад, побажанням удачі є фразеологізм укр. *Ні пуху, ні пера!*. Її вживання стало ритуалом, проте ніхто не замислюється над поясненням цього побажання – для комунікантів важлива тільки форма. Н.Б. Мечковська говорить про «забуту мотивацію» [105] таких ритуалів.

Етикет як набір норм є також раціональним, адже завжди можна встановити, наскільки певна дія відповідає етикету. Проте походження тих норм етикету, які закорінені в ритуалі, справді може бути ірраціональним, тому що не завжди можна виявити логіку появи тієї чи тієї норми або правила.

Етикетне висловлювання також може бути ірраціональним, якщо воно не збігається з очікуваною нормою (наприклад, грубо відповісти на побажання здоров'я). Утім така відповідь буде раціональною у випадку, коли людина навмисно хоче спровокувати шок для досягнення власної раціональної мети. До речі, Н. Г. Брагіна [21] наполягає, що грубість, невічлива поведінка та антиетикет можуть ритуалізуватися.

У повсякденній практиці спілкування етикет подекуди ототожнюють з церемонією, тобто урочистим процесом здійснення низки дій, спрямованих на досягнення певної мети: *“В кімнаті з’являється сестра-жалібниця. Вона без церемоній випроваджує гостей, не даючи Сєвові навіть договорити фрази”* [417, с. 135]. *Без церемоній* – означає «не дбаючи про дотримання етикету, правил поводження з іншими людьми». Проте таке ототожнення не може бути цілком виправданим, адже церемонія часто вважається більш загальним поняттям і, як правило, включає кілька ритуалів [170]. Церемонія також передбачає репетицію та можливе внесення певних змін (час, місце, розклад). Ритуал же відпрацьований до автоматизму й не піддається змінам.

Отже, етикет співвідноситься з ритуалом, тому що також вимагає слідування формальним правилам і сценаріям. Проте ритуал – це поведінка, насичена знаковістю й символізмом, а етикет здебільшого керується прагматичними цілями. Етикет нормує повсякденне спілкування та регулює відносини лише між учасниками спілкування, тимчасом, як ритуал виконується для демонстрації наявності чи відсутності особливих зв’язків комунікантів в їх сакральному значенні, підтримки рівноваги між членами суспільства та стійкості головних життєвих підвалин усієї культурної спільноти. В успішному проведенні ритуалу зацікавлені всі члени спільноти, а в дотриманні правил етикету – лише учасники конкретної ситуації.

1.2 Мовленнєвий етикет крізь призму поліаспектного вивчення

Як доведено вище, етикет – неодмінна частина культурно-соціального життя людини в суспільстві. З цієї причини феномен етикету вивчається в багатьох аспектах (див. 1.1.1). Для фахівців різних галузей звернення до проблем етикету означає можливість вивчення актуального процесу соціальної взаємодії, що дозволяє не тільки адаптуватися в різних соціокультурних середовищах, але й привносити нове, специфічне, що допомагає культурам співдіяти та взаємопроникати.

Щодо феномену мовленнєвого етикету, також існує низка наукових позицій. У лінгвістиці цей феномен тлумачать по-різному, але здебільшого його визначають як сукупність мовленнєвих актів, елементів культури народу, набір паралінгвальних знаків, систему етикетних одиниць, яка відповідає соціальним ознакам учасників спілкування, набір мовленнєвих формул, через які відстежується історія суспільства.

Мовленнєвий етикет у прагматичному аспекті ґрунтується на принципах кооперації Г. П. Грайса [35] та ввічливості Дж. Ліча [269], які передбачають готовність комунікантів діяти відповідно до своїх цілей в обопільно комфортних умовах. Твердження про прагнення мовців до плідної взаємодії та їх взаємну прихильність у структурі комунікації дало поштовх до формування основних прагматичних правил етикетного мовленнєвого спілкування [263]. Ці правила є загальними для цілеспрямованих мовленнєвих дій, які визначаються конкретними мотивами й намірами комунікантів, чи здійснюються автоматично, відповідно до принципів мовленнєвої поведінки, прийнятої в суспільстві.

Дослідники [174; 226; 241], які вивчають етикет у прагматичному аспекті, наполягають, що функціонування одиниць мовленнєвого етикету варто розглядати з точки зору виконання мовленнєвих актів і оцінювати кожний його вияв як засіб досягнення мовцем певної мети.

Інші фахівці [65; 206; 228; 250] розглядають етикет не тільки як систему мовленнєвих актів, але й як набір стратегій (позитивних чи негативних), на основі яких комуніканти будують структуру етикетної комунікації.

Прагматичний аспект дозволяє виявити, як конкретне етикетне висловлювання буде співвідноситися з певним видом мовленнєвого акту, на який «можна орієнтуватися комунікантам, вибираючи необхідний тип комунікативної стратегії» [69, с. 285] залежно від мети, способу передачі інформації, психологічного стану й інтересів мовців. Наприклад, якщо метою мовця є спонукання до дії партнера, з урахуванням особистих побажань та

потреб адресанта, комунікація буде відбуватися в межах директивного акту й обрана мовленнєва формула буде йому відповідати – укр. *Я вимагаю твоїх вибачень якомога швидше*. Протилежним директивному є комісивний мовленнєвий акт, що спрямований не на адресата, а більше на самого мовця – англ. *Please accept my apologies, it's my mistake* [178]. З огляду на досягнення учасниками комунікації поставленої мети, можна говорити про успішність вибраної комунікативної стратегії в контексті певного мовленнєвого акту.

Зрозуміло, що мовленнєвий етикет є наслідком соціальної взаємодії людей, у зв'язку з чим Н. І. Формановська пропонує розрізняти такі особливі типи мовленнєвих актів [174, с. 117]: контактиви, які містять висловлювання з контактопідтримувальною функцією в соціумі (англ. *I'm so happy to see you!*), і соціативи з висловлюваннями, спрямованими на створення гармонійної рівноваги в суспільстві (фр. *Vous avez bonne mine, vous savez!*). Проте прагматичний підхід все ж недостатньо враховує соціолінгвістичні параметри комунікативної ситуації з етикетною складовою.

Дж. Арентгольц [194, с. 83] стверджує, що з погляду мовця етикет є прагматичним та раціональним явищем, проте має соціальну мету: підтримувати порядок у суспільстві, демонструючи ввічливість по відношенню до інших, що взаємно узгоджується між комунікантами в ситуації конкретної взаємодії. Саме тому підтримуємо думку Н. П. Плющ стосовно того, що етикет є соціальним за своєю природою «феноменом людського спілкування, складним і синкретичним. У ньому міцно переплетені соціальні, психологічні та мовні чинники» [129, с. 91].

Етикетне спілкування має соціолінгвістичну структуру [265, с. 50], яка з одного боку відображає соціальні характеристики комунікантів, а з іншого – соціальну ситуацію комунікації, її контекст. Серед першорядних соціальних ознак комунікантів у структурі етикетного спілкування виділяють вік, освіту, виховання, стать, професійну приналежність, соціальний статус [62; 88; 187; 213; 244; 247; 278]. Типова соціальна етикетна ситуація – це виконання ритуалу [231] (привітання, прощання, вибачення, побажання), що

дозволяє відчутти свою ідентичність, приналежність до соціуму, допомагає соціалізуватися [313, с. 15]. Зрештою, ввічливість чи грубість сприймається такою лише з огляду на правила того соціуму, у якому відбувається комунікація [313]. На думку У. Гудінкуста [237, с. 109], соціальні відмінності позначаються на стилях етикетної комунікації, що варіюються від неформального, особистісно-орієнтованого стилю, де підкреслюється рівність учасників комунікації, до формального, статусно-орієнтованого, у межах якого акцентується нерівність і дистанція між комунікантами.

Вибір етикетної стратегії спілкування та етикетної форми [176; 206; 269] також є соціально детермінованими, адже визначаються рольовими позиціями партнерів. На соціально-рольовому рівні етикетного спілкування комуніканти прагнуть «зберегти обличчя» [206; 232], тобто захистити свою соціальну цінність і значимість, незалежно від ролі, яку на себе беруть. Оскільки етикетна взаємодія обмежується ситуативною необхідністю, то виконувати певну роль мовець буде в залежності від соціальної комунікативної ситуації. «Рольові переключення», які демонструють мовці, виконуючи кілька соціальних ролей, «як правило, пов'язані і з мовленнєвими переключеннями» [176, с. 75]. Коли умови комунікативної ситуації змінюються, мовець має змінити й стиль мовлення, вживати інші етикетні форми. Наприклад, при звертанні мовець, виконуючи різні ролі (батьки, друг, партнер з бізнесу, перехожий тощо) у різних ситуаціях використовує іншу форму власного імені адресата: пестливий демінутив англ. *Eddie* – у розмові з маленьким сином, скорочену форму англ. *Ed* – спілкуючись із другом, повну форму англ. *Edward* – звертаючись до малознайомої дорослої людини, партнера з бізнесу.

Отже, з боку соціолінгвістики особливості мовленнєвого етикету слід вивчати з урахуванням соціальних характеристик учасників спілкування та розумінням їх соціальних ролей у кожній окремій етикетній ситуації.

У деяких працях [213; 318] стверджується думка про те, що соціокультурне значення ролі в етикетному спілкуванні змінюється в

залежності від культури, у контексті якої здійснюється комунікація. Однак соціолінгвістичний аспект приділяє недостатньо уваги особливостям культури, звичаям, традиціям того чи того суспільства, ролі фонових знань, що відбивають істотні для цього суспільства моральні й етичні норми, та їх вплив на мовленнєву культуру мовців.

На думку Л. С. Ліхачової [99], етикет є культурною універсалією і потребує лінгвокультурологічного висвітлення. Лінгвісти [35; 206] пояснюють цю універсальність з огляду на мотиви, що, незалежно від приналежності комунікантів до певної культури, спонукають використовувати ті чи ті форми мовленнєвого етикету. А. К. Байбурін та А. Л. Топорков [8] називають етикетними універсаліями жести, пози, емоції, ритуали, що були спочатку етнічними універсаліями, а в модифікованому вигляді продовжують існувати й незалежно відтворюватися в інших етносах та культурах.

Проте лінгвокультурологічний підхід фокусується не тільки на універсальності правил поведінки, яка виявляється на фоні їх етно- й соціокультурної специфіки, а також на культурній обумовленості етикетних правил, підкреслюються культурно-специфічні відмінності в етикетному спілкуванні. Етикет є національно специфічним, як стверджує В. І. Карасик, і «етикетне спілкування підтримує традиційні форми міжособистісних відносин, тобто є однією з основ культурної традиції мовленнєвого колективу» [62, с. 107].

Національний характер мовленнєвої поведінки виявляється в прагненні до експресивності учасників комунікації, до вживання традиційних, оригінальних мовленнєвих форм, щоб підкреслити свою культурну ідентичність [67, с. 65]. Кожна культура створює свої правила, стандарти та норми поведінки. З цього приводу А. І. Кравченко вважає, що існують культури «інтенсивного насичення нормами» та «неінтенсивного насичення нормами» [81, с. 14]. Це твердження пояснює той факт, що правила етикетної комунікації в культурах Сходу зазвичай є більш регламентованими, ніж у

західних, європейських культурах [305, с. 215]. Хоча це не обов'язково так. Українська етикетна культура демонструє більш легкий та невимушений стиль комунікації, порівняно з більш регламентованою британською. У ситуації прохання, наприклад, британці дотримуються дистанції, уникають імперативності, формулюють прохання у вигляді питання, орієнтованого не на партнера, а на мовця (англ. *Could I have your book for a couple days, please?*) ,або ставлять непрямі питання, висловлюючи «сумнів у можливості і бажанні адресата виконати прохання» [89; 90] (англ. *I am wondering if you could possibly give me your book*). Особливості українського мовленнєвого етикету дозволяють виражати прохання більш прямо та імперативно – укр. *Будь ласка, дайте мені Вашу книгу, Дозвольте Вас попросити дати мені Вашу книгу* і подекуди за допомогою більш розгорнутої конструкції – укр. *Чи можу звернутися до Вас із проханням дати мені Вашу книгу?* [320].

Виразними виявляються відмінності між комунікантами в етикетному спілкуванні при актуалізації універсальної опозиції “свій – чужий” (зіткнення однієї національної культури з іншою) [174, с. 190]. Особливо яскраво ця опозиція виявляється при зіткненні представників колективістських культур (Японія, Корея, Польща, Росія, Україна, Колумбія, Венесуела) та культур індивідуалістичного типу (США, Великобританія, Німеччина, Канада, Австралія, Нова Зеландія) [150; 271; 306]. Прогнозованість поведінки в певному типі культури допомагає співрозмовникам дотримуватися прийнятних норм спілкування, навіть уживати їх автоматично, проте при контакті з представником іншого типу культури, чия мовленнєва поведінка є частково непередбачуваною, що пояснюється різним сприйняттям однієї й тієї ж дії людьми з різних культур, більшість його партнерів будуть «інстинктивно уникати спілкування» з ним через присутність «постійної загрози їх самоповазі» [236, с. 25]. С. Сонг [302], порівнюючи мовленнєвий етикет корейців та американців – представників різних типів культур, дійшов висновку, що тип культури визначає домінуючий стиль комунікації та комунікативної поведінки в певній спільноті, а, отже, і особливості

вживання мовленнєвого етикету: допустимий рівень експресивності, офіційності, лаконічності, дистанційності. «Етикетні правила являють собою відбиття культурних цінностей суспільства» [62, с. 107]. Риси, що характерні для однієї культури, часто неприйнятні для іншої.

Виходить, що саме лінгвокультурний аспект вивчення мовленнєвого етикету дає можливість збагнути його національну суть, виявити унікальні й універсальні особливості в спілкуванні носіїв конкретної культури. А це, у свою чергу, дозволяє скласти уявлення про мовну картину світу етносу та роль мовленнєвого етикету в її актуалізації.

Г. Хофстеде [246, с. 13], досліджуючи особливості культурної поведінки, дійшов висновку, що поведінка людей (серед іншого й етикетна) багато в чому залежить від їхніх власних ментальних програм, тобто «зразків роздумів, почуттів і дій». Культура й соціальне оточення є умовами, у яких відбувається інкультурація людини та формується її ментальна програма. Культурна ментальна програма – це набір цінностей, установок, норм і моделей поведінки, якими одна культура відрізняється від іншої [246, с. 15]. Взаємодіючи, комуніканти оцінюють дії один одного в межах власних ментальних моделей і через них передають уявлення про цінності своєї культури партнеру. З огляду на ці твердження, мовленнєвий етикет має розглядатися також в аспекті когнітивістики, де він інтерпретується як засіб обміну інформацією про конкретну культуру для створення цілісної картини розуміння цієї культури, як засіб самопізнання комунікантів, як інструмент впливу на когнітивні структури адресата.

Знання про мовленнєвий етикет і ситуації його використання організовані відповідно до загальної ментальної програми мовця в конкретні когнітивні структури у вигляді моделей ситуації [219], фреймів [223], скриптів та сценаріїв [297], рутин [291, с. 150], тобто передбачуваних зразків поведінки, що складаються в процесі взаємодії між людьми та культурами.

Існування когнітивної моделі спілкування у свідомості людини та приблизний сценарій кожної мовленнєвої дії «дозволяє правильно

інтерпретувати поведінку, серед іншого й мовленнєву, інших людей» [16]. Передбачається, що кожен учасник спілкування засвоїв відповідну «ситуаційну когнітивну модель», спираючись на яку, він здатний реалізувати та інтерпретувати будь-який мовленнєвий акт. Г. Г. Берднікова [16, с. 15], аналізуючи ментальний сценарій подяки, зазначає, що він охоплює: фонові знання про те, у яких ситуаціях буде актуальним виконання цього ритуалу; уявлення про основні інтенції суб'єкта подяки; усвідомлення комунікативних умов ситуації подяки; уявлення про вербально втілений мовленнєвий акт подяки; знання про те, що невдячність засуджується соціумом.

Отже, когнітивний підхід до мовленнєвого етикету зосереджує увагу на особливостях ментальності мовців й актуалізації когнітивних структур у соціально прийнятному вербальному вираженні.

Вчені [252, с. 179; 216, с. 13] наголошують, що правила соціальної та мовленнєвої поведінки виявляються неоднаковими в різні історичні епохи й періоди, тому динамічний характер мовленнєвого етикету вимагає застосування історично-порівняльного аспекту для опису його трансформації та безперервності. Б. Х. Бгажников [15, с. 16] вказує на дві течії історичного дослідження етикетної комунікації: історико-генетичний та історико-типологічний, що доповнюють один одного.

Історико-генетичний напрям передбачає систематизацію та хронологізацію історичних умов, що дали початок певному етикетному стандарту, а також фіксацію змін та перетворень, які відбуваються в етикеті. К. Стошкус почав дослідження еволюції етикету з розгляду його як своєрідного явища первісної культури, де він був набором ритуалів, у виконанні яких простежуються «шаблони поведінки, які пізніше набули характеру етикетних форм» [162, с. 242], та де у магічних актах чаклунства укорінено сучасні мовленнєві етикетні жанри (привітання, побажання, подяка, співчуття). Підтримування необхідного порядку життя було метою цих шаблонних дій. Із плином часу етикетні форми були розроблені до складних церемоніалів та двірських правил поведінки. Етикет став проявом

поваги між партнерами з комунікації та розуміння цінності особистості. «Мовленнєвий етикет у той час став частиною мистецтва, пов'язаний з риторичними прославленнями, панегіриками, поетичними гімнами й одами, а «кінетичний» етикет – із танцями й театральними виставами» [162, с. 247]. Із розвитком культури спостерігалася тенденція до зміни форми етикету, проте не змісту: складні церемоніали змінилися спрощеними умовними вербальними та невербальними знаками, що обираються комунікантами вільно з існуючих варіантів. Дослідник Б. Х. Бгажнокова [15, с. 7] переконана, що етикетна взаємодія все більше позбавляється деталізації й точності, а керується загальними правилами її реалізації, що надає спілкуванню гнучкості, адже комуніканти не відволікаються на несуттєві дрібниці під час комунікації.

У процесі трансформації етикету виявляються випадки ремотивації форм етикетного спілкування. Мовленнєві формули, зокрема вітання-благословення, вітання-висловлення доброзичливості, прощання-побажання, прощання-благословення раніше виконували функції оберегів від пристріту або небажаних подій (рос. *Бог спасет!*, укр. *Бог милує!*). Із часом мовленнєві формули «втрачають свою сакральну суть, перестають бути знаками певних релігійно-магічних феноменів, і обумовлені просто мовною звичкою» [96, с. 5], як у випадку висловлення різкої незгоди, заперечення – рос. *Боже упаси!*, укр. *Господи помилуй!*

Історико-типологічне дослідження етикетної поведінки передбачає порівняння особливостей ритуалізованого спілкування в повторюваних ситуаціях взаємодії. Кожен окремий набір етикетних формул несе в собі знання про особливості життя етносу, етичні норми суспільства на кожному історичному етапі його розвитку, адже «мовленнєвий етикет належить до етнокультурних стереотипів, вкоріненість яких у самосвідомості етносу дуже глибока» [175, с. 48]. Оскільки в мовленнєвій поведінці акумулюється багатий народний досвід, неповторність звичаїв, умов побуту кожного

народу, мова також змінюється разом зі способом життя людей, що відбито в субстанційних та функційних змінах в етикетних формулах.

Отже, історично-порівняльний аспект дозволяє виявити багатогранність мовленнєвого етикету, його безкінечний потенціал щодо змін та вдосконалення у відповідності до поточного стану мовленнєвої культури.

Усі підходи, наведені вище, не суперечать один одному, а узгоджуються стосовно того, що мовленнєвий етикет – це важлива частина поведінки й спілкування, продукт та інструмент комунікативної діяльності.

Проте, на нашу думку, більший простір для дослідження етикету та різних засобів його вираження залишає семіотичний підхід як найбільш «універсальний», «інтегративний» та «міждисциплінарний» [156]. В. Є. Гольдін вважає етикет своєрідною знаковою системою, «вивченням якої повинна... займатися семіотика» [32; с. 32], а А. Г. Балакай наполягає на приналежності етикету відразу до двох семіотичних систем: «системи мови і - в сукупності з невербальними знаками - системи національного (соціально-корпоративного) етикету» [9, с. 10 – 11], з чого В. В. Лунєва [104] робить висновок, що етикет є гіперсеміотичним утворенням. Тому саме семіотичний аспект видається найдоцільнішим для вивчення мовленнєвого етикету, адже висвітлює цей феномен через призму знакової системи, культурної специфіки соціокультурних та прагматичних закономірностей поєднання її одиниць. Семіотична площина дослідження вербальної та невербальної складової етикетизації спілкування виявить співвідношення позначувального й позначуваного, умотивованого й типологізованого у тій чи тій лінгвокультурі.

Дослідниця Т. В. Цив'ян розглядає етикет з позицій семіотики та небезпідставно вказує, що мова етикету має свій словник, який складається «з елементів природної мови (слова, фрази, вислови), найбільш поширених кінем (рукостискання, поклони), а також предметів - символів (квіти, костюм,

візитівки)» [181, с. 145]. Ці атрибути етикетного спілкування переходять на рівень знаків, які є основою ввічливої комунікації.

Етикетний знак є одиницею передачі інформації між комунікантами, «маркування взаємин і взаємодій людей у суспільстві та в спілкуванні з погляду поєднання вербальних і невербальних етикетних знаків у мовленнєвих актах, з боку мовця, його оцінки та вибору знака для конкретного адресата» [174, с. 178 – 179] і виявляється в шаблонних етикетних ситуаціях (вітання, прощання, побажання).

Знаки не тільки мають значення, але є засобом передачі змісту, проте вони здебільшого передають не практичну інформацію, а уявлення про взаємини комунікантів, характер спілкування, значення комунікативної ситуації.

Семіотичний аспект дозволяє аналізувати етикетні знаки в трьох вимірах: як значення кожного знака, його відповідність ситуації та позначення взаємовідносин людей в етикетній комунікації через нього (семантичний), як поєднання етикетних знаків (синтаксичний), вибір знака для конкретного адресата і його оцінка адресатом (прагматичний).

Семантичний вимір дозволяє оцінити як етикетна формула, що має певне значення, може набувати нового змісту в різних контекстах, тобто бути ситуативно обумовленою. Науковці [8] зазначають, що процес семантизації етикетних знаків різних типів відбувається по-різному і визначається поведінковими контекстами. Проте всі етикетні знаки змістовно передбачають сему ввічливості, що дозволяє комунікантам їх інтерпретувати однозначно – як прояв шанобливого ставлення. До того ж саме на основі семантичного аналізу етикетизації комунікації Г. Г. Почепцов [133] визначив основні принципи етикетизації мовлення: нейтралізацію та поляризацію.

Синтаксичний вимір щодо вивчення й характеристики етикетних знаків демонструє їх здатність взаємодіяти між собою, дотримуючись певних правил, адже етикет як особлива знакова система повинен мати певну внутрішню організацію. Правила синтактики різних типів етикетних знаків

індивідуальні для кожної країни, ситуації, у якій відбувається комунікація, для самих комунікантів, враховуючи їх соціокультурні особливості, ступінь близькості, характер.

Прагматичний вимір дозволяє зрозуміти процес оцінки й вибору комунікантами необхідного етикетного знака та його інтерпретацію, а також встановити особливості реалізації функцій взаємодії та впливу.

Отже, семіотичний підхід відкриває нові перспективи вивчення мовленнєвого етикету, оскільки є найбільш повним та універсальним, адже корініться на знаннях, отриманих з різноаспектного вивчення мовленнєвого етикету (прагматичного, соціолінгвістичного, лінгвокультурологічного, когнітивного, історично-порівняльного) і суттєво доповнює їх, розширює можливості глибшого пізнання цього феномену. Доречність семіотичного підходу полягає в можливості аналізувати унікальні знакові системи, культуру та мовленнєвий етикет як окремо, так і в поєднанні, що дозволить виявити знаковий характер повторюваних етикетних комунікативних ситуацій, а відтак і глибше збагнути їх унікальну природу .

1.3 Знаковий характер етикету

1.3.1 Особливості етикету як знакової системи. Сформовані норми спілкування та правила поведінки в суспільстві, серед яких обов'язковими є етикетні правила, – це результат тривалого процесу становлення взаємин між людьми. Такі норми й правила були стабільними й типізованими в межах окремих культур дуже довго, однак глобалізація комунікативного процесу сприяє обміну етикетними нормами спілкування між різними культурами та їх поширенню. Міжкультурні відносини ґрунтуються на взаємоповазі до прийнятих у кожній окремій національній культурі стійких етикетних моделей, що реалізуються у вигляді мовленнєвих етикетних кліше, а також невербальних етикетних формулах.

Загальноновизнано, що етикет є важливим та незамінним елементом системи цінностей кожної культури, проте й сам він є складним системним утворенням. Етикет визначають як «систему правил поведінки», «систему дозволів та заборон, що організують морально-етичні норми» [175, с. 44], «систему норм, що регулюють зовнішні форми поведінки людей і їх взаємини» [98, с. 32], «систему стійких формул спілкування, використовуваних для встановлення контакту» [320, с. 413]. Останнім часом окремі дослідники [9; 32] усе ж акцентують увагу на семіотичній природі етикету та розглядають його як систему знаків і правил їх уживання, прийнятих у конкретному суспільстві в конкретний час з метою здійснення контакту.

Ми визнаємо етикет як систему знаків, але мусимо з'ясувати, у чому саме полягає специфіка цього феномену як знакової системи.

Своєрідність знакової системи етикету полягає, перш за все, у її статичності, адже реалізується лише в межах етикетних ритуалів, за правилами, сформованими за домовленістю. Погоджуємося з думкою І. М. Борисової [20, с. 75], яка вважає етикетну комунікацію соціально-ритуалізованою. Засвоївши культурні норми та правила мовленнєвого етикету, комуніканти діють відповідно до усталених соціально схвалених ситуацій. Як зауважує К. Лоренц, «суспільна поведінка людей пронизана культурною ритуалізацією настільки, що саме через її всюдисущність це майже не доходить до нашої свідомості» [100, с. 62]. Вірогідно, цим і пояснюється той факт, що більшість ритуалів є автоматизованими, а комуніканти в етикетній ситуації очікують одне від одного конкретних дій. Проте якщо очікувані знаки уваги (вітання, вибачення, подяка, привітання) відсутні, ситуація спілкування стає дискомфортною.

При першій зустрічі відбувається один із найважливіших етикетних ритуалів – знайомство: встановлюється контакт, визначається ступінь близькості, задається тон і стиль спілкування. Члени культурної спільноти досконало знають, як має відбуватися той чи той ритуал, тому роблять це

легко, автоматично, не відхиляючись від порядку виконання необхідних дій. Проте ступінь жорсткості, обов'язковості виконання конкретних правил [8, с. 8] залежить від стилістики поведінки, прийнятої в конкретних сферах спілкування. Порухення повсякденного етикету сприймається негативно, але не завжди є вагомою перешкодою для припинення комунікації, на відміну від порушення етикетних правил церемоніалу.

Поділяємо думку, що етикет «має свій словник (набір символів) і граматику (правила поєднання знаків)» [8, с. 6]. Серед одиниць системи комунікант обирає один конкретний, як правило вербальний, знак, який маркує ту чи ту ситуацію, що потім узгоджується з етикетними жестами і стимулює уживання конкретних формул-відповідей. Ланцюжок етикетних дій в ситуації вітання продемонструє такий уривок: *“З кабіни водія зістрибнув комбат. Посміхнувшись Ігорю, він скинув рукавичку і простягнув руку. – Привіт, Алушта! Мерзнеш? – Привіт, Вовк. – Ігор потиснув руку”* [361, с. 199]. Отже, одиниці етикету залучаються до парадигматичних (відбір) та синтагматичних (сполучуваність) зв'язків.

Організація тексту в поєднанні з невербальним компонентом у кожному етикетному ритуалі завжди чітко зафіксована й можливість спонтанного мовлення не припустима [103]. Тому в кожній культурі діють чіткі правила, за якими здійснюється вибір статичних етикетних мовленнєвих формул, що поєднуються з відповідними немовленнєвими.

Своєрідність будь-якої знакової системи, зокрема етикету, також можна визначати з погляду її системоутворювальних аспектів семантики, синтактики, прагматики.

Непохитна статичність етикету як знакової системи цілком очевидна в ритуальних діях та відборі знаків. Ступінь зафіксованості знаків за формою та значенням можна визначити з точки зору семантичного аспекту вивчення знакової природи етикету.

Форми етикетних знаків зручні для передачі та сприйняття інформації, а значення містять ідеї, поняття, почуття. Обмін формами знаків означає

обмін їх значеннями [86, с. 55]. Наприклад, *кивок голови* (форма) означає «вітання», «схвалення», а етикетне кліше англ. *I'm so grateful to you* є виявленням вдячності до співрозмовника.

Оскільки форми етикетних знаків є зафіксованими й утілюються у вербальних та невербальних сталих формулах, слід розглянути як одна й та ж форма етикетного знака може передавати різне значення залежно від контексту [286, с. 102]. Наприклад: “*Ow. My feet are killing me*”, *she remarked*. “***Make yourself at home***”, *he said*. “*Take your shoes off. Put your feet up. Go on, make yourself comfortable*” [496, с. 109]. Уживання мовленнєвого кліше *make yourself at home* у наведеному контексті свідчить про винятково етикетний намір – допомогти гостю почувати себе комфортно та зручно. Проте ця формула може втратити початкове етикетне значення, якщо мета комуніканта полягає у вираженні невдоволення, зауваження, сарказму: “*She saw that Dermot had made himself at home and was slumped on the black leather sofa, eating peanuts and watching “Question Time”. Storm glanced at him. “Make yourself at home, why don’t you?” she said sarcastically. “Hope you don’t mind,” he said*” [539, с. 178]. Наведений контекст переконує, що етикетне значення знака змінюється, залишається лише його форма. Отже, стабільність форми етикетного знака не забезпечує константність його значення, яке уточнюється контекстом уживання одиниць з етикетною складовою.

Уживаність етикетного знака може також змінювати його значення. Наприклад, деякі етикетні формули, які вживаються при зустрічі, втратили початкове значення «побажання», адже адресант прагне не стільки продемонструвати своє доброзичливе ставлення, скільки має намір тільки привітати адресата. Наприклад, укр. *Добрий день* може вживатися по відношенню до людини, яка не викликає симпатії в адресанта, а отже він не має на меті вкласти у формулу смисл щирого побажання удачі упродовж дня. У свою чергу адресат сприймає цей етикетний знак, реагуючи на вимовлений комплекс звуків, просто як на «штамп, формулу, на яку, за традицією,

прийнято відповідати» [142, с. 70]. Етикетна формула англ. *Have a nice day!* сьогодні вже не сприймається як конкретне побажання гарного дня, а вживається як формула прощання, яка не потребує від адресата відповіді: “*Excuse me, ladies. I’m looking for Ms. Kim, - Devon asked secretary. She responded immediately... - Thanks, - Devon said. The secretary paid less attention, but let him take care of the rest. - That is fine. Have a nice day, sir. Devon left...*” [480, с. 46].

Етикетний знак має здатність репрезентувати глибокий смисл в компактній формі, тобто одна форма може мати кілька синонімічних значень. Відтворюючи знак, відправник обмежується короткою формулою, яка має певне значення. Декодування ж суті висловлювання завжди є перевагою реципієнта, який його інтерпретує. Якщо значенням формули англ. *Get well soon!* є «побажання здоров’я», то інтерпретатор розуміє її ще й як побажання здоров’я, і як прихильність співрозмовника, вбачаючи смисл формули «в турботі до себе»: “*She waved as she turned to leave. “Get well soon,” she said and left the room. “Thank you for caring,” Ben called out, feeling stronger than he had in weeks*” [329].

Форма знака, за твердженням Ч. Морріса [117], спрямовує комунікантів до предмета, явища, на який знак вказує. Наприклад, демонстрація язика одним з учасників комунікації стимулює розглядати цей жест як етикетний. Результат інтерпретації цього знака залежить від втіленої суті. Окремі етикетні знаки стають зрозумілими лише в контексті культурного коду. У європейській культурі, наприклад, *показати комусь язика* є неприпустимим жестом, порушенням елементарних норм етикету, оскільки його значенням є «неповага до адресата». Значення цього ж знака у Тибеті – демонстрація доброзичливого ставлення до адресата (“Я проти тебе нічого не маю. Будь спокійний. Усе добре”) [85, с. 139]. Отже, значення етикетних формул є культурообумовленим. У межах кожної національної культури етикет можна розглядати як особливу систему певних значень, незнання яких призводить до неправильної інтерпретації поданої інформації.

Стратегії при виборі етикетного знака відправником повідомлення, інтерпретація повідомлення реципієнтом та його реакція вивчаються з урахуванням прагматичного аспекту знакової системи.

У ситуаціях, коли адресанту необхідно отримати певну інформацію та разом із цим виявити певне ставлення до адресата, вербальні етикетні знаки вживаються у формі питальних речень: *“I heard him ask the infrequent passerby, “What time is it? **Could you tell me the time, please?**” Someone in the street answered, “It’s twenty past eleven”* [495, с. 117]. Значенням етикетного кліше *could you tell me* (питальне речення) є ввічливе прохання, що демонструє повагу до співрозмовника. Той факт, що англійськомовна культура спілкування орієнтована на імплікацію спонукання до дії, свідчить про більшу актуальність непрямого подання інформації у формі питального речення задля збереження дистанції між співрозмовниками як необхідної умови типової реалізації категорії ввічливості. У наведеному прикладі дистанція природно спостерігається, адже комуніканти – незнайомі перехожі. Проте та ж питальна форма буде зберігатися між співрозмовниками й у випадку їх близького знайомства: *“Mum and Granny stood outside, asking her “What are you doing?”...Shannon opened the door and said, “**Could you wait in there for me, please?**”... Mum looked at her puzzled... “You’ll soon find out Mum! **Could you please help me take it down...?**”* [522, с. 150].

Етикетні дії важливі не тільки тим, що несуть інформацію, а й тим, що висловлюють ставлення до співрозмовника. Адресант при використанні того чи того етикетного знака в конкретному контексті намагається підкреслити експресивність його значення для посилення впливу на адресата. Ефект впливу етикетної формули на співрозмовника залежить від структури висловлювання, вибору засобів, за допомогою яких також варіюється й актуалізується його експресивність.

Наприклад, у ситуації вітання експресивність формули виражається за допомогою лексичних засобів. Слово *really* підсилює ефект впливу на адресата, запевнює, що він дійсно є бажаним гостем: *“Your winning the*

lottery's having a sort of trickle-down effect on us, and since he probably won't tell you, I thought I would. We're really glad you're here." "Thank you," Julia said, genuinely touched" [505, с. 161].

Паравербальні засоби оформлення етикетної взаємодії прискорюють та спрощують декодування знака та його глибини. Етикетна формула англ. *Thank you*, звичне значення якої «тепле почуття вдячності», змінює його зі зміною тону адресанта на холодний, який можна описати як розчарований, беземоційний тон у ситуації образи чи невиправданих очікувань: "*The doctor felt like she'd handled the situation incorrectly and wanted to make amends. ...- No, I can find one on my own. Thank you, Dr. Washington, Monet said frostily. ...- I'm nurse, I know doctors too*" [500, с. 60].

Важливим компонентом семіотичного процесу є інтерпретанта (дії, поведінка, реакція реципієнта). П. Рікер [140] зазначає, що інтерпретація повідомлення полягає у розшифруванні смислу, що стоїть за очевидним чи буквальним значенням та розкритті рівнів цього значення. Одна форма знака, об'єднуючи декілька варіантів значення, спричиняє різне тлумачення адресатом вербального чи невербального повідомлення. Інтерпретація значення залежить від мети, настрою, або особистих якостей адресата. Наприклад, "*D'Artagnan prit chaque sourire pour une insulte et chaque regard pour une provocation*" [455, с. 16]. У цій ситуації посмішка, навіть як прояв етикету, сприймається негативно. Навпаки, якщо адресат налаштований позитивно щодо здійснення конкретної етикетної дії, то найневідповідніша форма не зможе завадити етикетній ситуації відбутися, а адресанту досягти мети: "*Петр Степанович не то чтобы попросил извинения, а отделался какою-то грубою шуткой, которую в другой раз можно было бы принять за новое оскорбление, но в настоящем случае приняли за раскаяние*" (Достоевский Ф.М. Бесы) [41, с. 201].

Синтаксичний аспект знакової системи етикету розглядає комбінаторність знаків. Найбільш тісний зв'язок існує між знаками мовленнєвого й немовленнєвого етикету, які можуть комбінуватися по-

різному. «Такий зв'язок є цілком природним, адже знаки мовленнєвого і немовленнєвого етикету передають однорідний зміст, вони однаково інформують про відносини партнерів по спілкуванню, про межі колективу й розподіл [соціальних] ролей» [32, с. 29]. Такий знак як доброзичлива усмішка комбінується з іншими вербальними й невербальними знаками, наприклад, у ситуаціях, де потрібно продемонструвати прихильність. Іноді посмішкою можна замінити вербальне висловлювання: *“По тротуару пробігла стайка подросток в коротких шумных плащах, крайняя девчушка задела Лидочку влажным плечом и, вместо того, чтобы извиниться, широко улыбнулась”* [403, с. 523].

Системний характер етикету набуває підтвердження в тому, що «відсутність передбачуваного етикетного знака в типовій ситуації сприймається не менш, а часом і більш напружено, ніж його наявність» [8, с. 7]. Цю позицію підтримує В. В. Дементьєв: «наявність знака знаходиться в жорсткій опозиції до його відсутності; відсутність знака є значимою й тлумачиться однозначно» [41, с. 201]. Відсутність етикетного знака (або «нульовий знак» [32, с. 19]) виявляється в ситуаціях, коли з певних причин порушуються усталені норми соціальної поведінки: людина не привіталася або пішла не попрощавшись. Такий «нульовий знак» найчастіше матиме негативну оцінку оточуючих, які не бажають бути проігнорованими, буде сприйматися як грубість і може бути джерелом конфлікту або глибокої образи: *“Fiona was sitting there, still stunned, when Kathryn came back into the room. “Don’t tell me Philip left without saying goodbye?” She sounded both puzzled and hurt. Fiona had no idea why she spoke up to smooth over Philip’s rudeness, but she did “He... he asked me to say goodbye to you for him”* [503, с. 42].

Ще однією особливістю етикету як знакової системи є її інтенціональність. Така система забезпечує накопичення, збереження й передачу етикетної інформації, сприяє формуванню загальноприйнятих правил поведінки, що наслідуються в межах однієї культури та іноді

запозичуються в інші культури. Більшість знаків в системі є інтенціональними. Адресант, застосовуючи той чи той знак, очікує, що впливає на адресата певним чином: повідомляє про щось, стимулює реакцію на висловлювання. Мовець свідомо обирає такий знак, який повніше реалізує його наміри й забезпечить ефективний вплив на реципієнта. Наприклад, етикет бенкету при дворі монгольського хана точно відтворював картину соціальної диференціації його учасників [32, с. 6]: розміщення гостей ближче до хана демонструвало впливовість людини і, навпаки, віддаленість від хана – нижче суспільне положення. Аналізуючи етикетні правила, Т. В. Цив'ян [181, с. 147] справедливо вказує, що аранжування ситуації визначається видом події («званий обід») та диференційними ознаками її учасників (соціальний статус, вагомість тощо). У такому випадку мова фактів транспортується на мову етикету, а тому й на рівень знака. Отже, місце, призначене людині, маркує ставлення до неї. Іntenціональність етикетних знаків зберігається й у системах сучасних культур. Наведемо приклад з інтерв'ю Д. Трампа журналісту CNN Л.Кінгу: *“Trump: We are doing it [Miss USA show broadcasting] from Los Angeles. We have fantastic judges and it's going to be a great evening. You want to come? King: I will come. Trump: All right. **You come as my guest, so you'll sit next to me**”* [326].

Проте знаки, відтворені мимоволі, є неінтенціональними. Невдоволений вираз обличчя людини в ситуаціях знайомства або вітання є більш інформативним, ніж вербальні формули та інші інтенціональні знаки. *“Hey, Tom. Good to see ya.” A **wry smile appeared on her** <...> **face** as the thought “This Tom guy has a smooth way about him. His type makes me sick”* [326].

Універсальних правил вибору знака не існує. Прийняті в суспільстві системи оцінок і правил задають лише «загальний напрямок вибору, стратегію дій, а конкретне рішення людина щоразу приймає сама» [32, с. 11]. Вибір конкретного етикетного знака в першу чергу обумовлений особливостями ситуації, причому набір таких ситуацій обмежений і може

бути заданий списком (зустріч, прощання, застілля, вітання гостя тощо). «Знаки етикету не виражають понять, не називають ситуацій» [8, с. 8], а лише передають стереотипні уявлення про ситуацію.

Отже, етикет як знакова система має свої специфічні риси. Етикет реалізується в межах ритуалів, що сприяє інтеграції суспільства, але також визначає місце комунікантів в соціальній ієрархії через встановлену допустимість / недопустимість конкретних дій для співрозмовників. Знаки етикету можуть набувати різного значення, яке стає зрозумілим лише згідно з культурним кодом. Для посилення впливу в межах етикетної ситуації комуніканти застосовують лексичні та суперсегментні засоби, насичуючи висловлювання експресивністю. Взаємодоповненість та взаємозамінність різних (вербальних і невербальних) етикетних знаків виявляється через такі важливі властивості, як уживаність, комбінаторність, інтенціональність / неінтенціональність, системність.

1.3.2 Полімодальність і поліфункційність етикетних знаків.

Система етикету встановлює комунікативні зв'язки та визначає взаємини між комунікантами. Етикетні знаки справді мають системність, адже відсутність необхідного знака в певній етикетній ситуації викликає непорозуміння між комунікантами, а в окремих випадках призводить до конфлікту (див. дет. про “нульовий знак” [41, с. 201] в 1.3.1). Зважаючи на це, етикетний знак можна назвати основою загальної комунікативної системи, від наявності та доречного вживання якого залежить успішність функціонування цієї системи. Вибір етикетних знаків залежить від загальноприйнятих у суспільстві ритуалів, звичаїв, традицій.

Інтенція вшанування комунікантами один одного кодується в повідомленнях адресанта, тобто «наповнює семіотичні вмістилища» [146, с. 69], та передається через певний канал зв'язку між комунікантами. А. О. Кібрік [66] говорить про велике значення різноманіття каналів передачі інформації в процесі комунікації, що може стосуватися й етикетного її виду. «Одночасна фіксація великої кількості модусів (каналів), за якими може

протікати комунікація» [66] вчений називає мультимодальністю. Знаючи, що етикетні знаки є двох типів – вербальні та невербальні, ми спостерігаємо, що їх передача охоплює всі модуси комунікації (аудіальний, візуальний, ольфакторний, тактильний). Це дає нам можливість розглядати етикет як мультимодальне явище, у межах якого функціонують різні типи етикетних знаків.

Вербальними етикетними знаками є мовленнєві етикетні формули, що вживаються в типових ситуаціях вітання, знайомства, прощання, вдячності, вибачення, запрошення, схвалення тощо. Спілкування в таких стандартних ситуаціях «спричиняє утворення цілих шаблонних фраз, ніби прикріплених до різних побутових ситуацій і шаблонних тем розмови» [192, с. 44]. Уживання цих фраз є необхідним інструментом підтримання позитивних відносин у суспільстві, встановлення партнерських стосунків між комунікантами [206], а тому ефективність спілкування значно залежить від відповідності обраної етикетної форми комунікативній ситуації. Вербальні етикетні знаки утворюють собою систему, що спирається на моральні правила й вимоги суспільства й культури.

Усталені етикетні формули називаються також етикетними кліше, адже це «звороти, регулярно повторювані у певних умовах і контекстах для тотожного позначення адекватних ситуацій, стосунків між людьми» [135]: укр. *Добрий день; Радий Вас бачити; Глибоко вдячний; Дуже шкода* тощо. Ці кліше в одній і тій же мовленнєвій ситуації повторюються без змін [206], мають певну форму, зміст і емоційно-експресивне забарвлення.

Внутрішня організація етикету як особливої знакової системи, тобто наявність законів поєднання різних знаків усередині неї, передбачає виконання низки комунікативних функцій. Вербальні знаки поліфункційні, оскільки актуалізують сукупно фатичну, металінгвістичну, емотивну, сугестивну, конативну, поетичну, інформативну функції. Залежно від мети комунікації ті чи ті функції домінують.

Модель мовленнєвих функцій у процесі комунікативної взаємодії, розроблена Р. Якобсоном [191], може бути застосована для опису функціонування знаків в етикетній комунікації, що передбачає такі обов'язкові складові як адресант та адресат, мету контакту, канал зв'язку, код, форму повідомлення та його зміст.

Етикетні знаки сприяють встановленню контакту між партнерами по комунікації, і саме ця мета становить суть фатичної функції, тобто привернення уваги співрозмовника, спонукання його до комунікативної взаємодії [267; 274]. Етикетні кліше в цьому випадку не вживаються для передачі інформації, а лише для того, щоб почати процес взаємодії (укр. *Добрий день!, Привіт!*) і в деяких випадках навіть не потребують відповіді (англ. *How are you?, How do you do?*).

Комуніканти завжди взаємодіють в межах кодової мовленнєвої системи, де кожний знак має своє значення. Враховуючи той факт, що кожен з комунікантів може бути носієм різних культурних кодів, вони мають переконатися, що їх повідомлення декодується адресатом коректно. У такій ситуації вступає в дію металінгвістична функція, наочним проявом якої в мовленнєвому етикеті є такі висловлювання: англ. *Would you repeat, please?; Could you explain?; See?* [178].

Етикетні формули, які використовує адресант, упевнений у тому, що контакт встановлено та протікає в єдиній кодовій системі мови, виконують емотивну функцію, тобто здійснюють емоційний вплив комунікантів одне на одного, дозволяють передавати ставлення людини до того, про що йдеться [184]. Найвиразніше ця функція реалізується у випадку вживання етикетних кліше співчуття, розради, компліменту, схвалення, що підсилюють емоційне забарвлення спілкування (фр. *Ne le prends pas trop à coeur; Je suis très heureuse de t'avoir rencontré* [177]; англ. *I fail to express my gratitude* [178]).

Вплив на реципієнта, спонукання його до дії, або формування певної точки зору є реалізацією сугестивної функції [59], що залежить, передусім, від виразності вжитої етикетної формули (прохання, відмови, заборони,

пропозиції, поради): фр. *Je te propose de...; Je tiens à vous conseiller de...* [177]; англ. *Could you possibly let me have...; By no means!* [178].

Із сугестивною функцією знака можна пов'язати конативну [176, с. 13], що ґрунтується на прийнятих у соціумі нормах поведінки й забезпечує демонстрацію шанобливого ставлення до адресата: англ. **Would** *you mind...*; фр. **Soyez gentils...**; *Je voudrais encore une fois vous remercier de...* [178].

Поетична функція пов'язана з формою знака та, як стверджує Т. В. Цив'ян, характерна для семіотичної системи етикету й виявляється у володінні комунікантом широким спектром знаків та вмінні влучно застосовувати їх у залежності від ситуації, що «підкреслює його повне та вільне володіння етикетними прийомами» [181].

На зміст етикетного знака вказує референтивна або інформативна функція, що полягає в повнішій і глибшій передачі думки етикетними формулами, організовує обмін інформацією. Ця функція чітко виявлена в етикетних ситуаціях привітання, прощання, вибачення, відповіді на вибачення та представлена формулами: укр. *Скоро побачимось!; Не можу не вибачитися перед Вами; Хочу представити Вам...* [319].

Отже, розгляд вербальних знаків дозволяє переконатися в їх різноманітності й поліфункційності. Проте існують знаки, які перебувають за межами вербального висловлювання, хоча пов'язані з ним, можуть супроводжувати, доповнювати кожне з них – це просодичні (інтонація, діапазон, тональність, висота, тривалість, гучність вимови) та екстралінгвальні (паузи, покашлювання, зітхання, шепіт тощо) знаки. Паравербальні та екстралінгвальні засоби вельми інформативні й уважаються важливими складниками й формами інформації в процесі етикетної взаємодії. О. Ю. Ніколаєва [122] навіть допускає, що просодичний канал є провідним при передачі шанобливого ставлення співрозмовника. Отже, аналіз невербальних та паравербальних явищ дозволяє глибше зрозуміти процеси та наслідки етикетної інтеракції.

Вчені неодноразово [214, с. 1576] наголошували на тому, що просодичні знаки мають вивчатися в етикетному просторі, адже висловлювання може розцінюватися як неприйнятне, образливе з погляду на те, «як це було сказано, а не *що* було сказано». Виразність етикетних просодичних знаків посилює експресивність спілкування, адже за допомогою зміни ритміки та паузації передають емоційний стан мовців.

Інтонація, на думку А. Веннерстром [314, с. 159], є найяскравішим просодичним компонентом етикетного спілкування і заслуговує на більшу увагу. Вона відіграє значну роль серед етикетних вимог до висловлювання. Зрозуміло, що інтонація в етикетному спілкуванні не повинна бути зневажливою чи повчальною, мати відтінок агресії, а також не може бути перебільшено ввічливою. Проте рівень відповідності інтонації висловлювання етикетним нормам визначається, перш за все, з урахуванням умов мовленнєвої ситуації. Наприклад, у ситуації здивування при зустрічі інтонаційне оформлення висловлювання змінюється залежно від статусу комунікантів, що дозволяє виражати схожі думки й почуття, наповнюючи їх різним змістом. Тональність спілкування подекуди передає опозиційний характер знаків – тон спілкування відрізнятиметься в комунікативних ситуаціях “старший – молодший”, “свій – чужий” тощо.

У розмові між близькими друзями вербальна етикетна формула, яка вживається з позитивним інтонаційним відтінком, виявляється знаком доброзичливого здивування, радості від несподіваної зустрічі: *“-Вгадай, хто? – сказав знайомий баритон, прикриваючи мені долонями очі... Він нагнувся і поцілував мене у щічку. – Ти як тут опинився? Як? – радісно запитала я Богдана, обіймаючи його у відповідь. – Чому не подзвонив?”* [414, с. 76].

Спілкування, до якого залучаються різні за статусом учасники, звучатиме інакше, а тональність розмови здатна вказувати навіть на вороже ставлення: *“Сидорчук, оговтавшись, спохмурнів. – Яким же це вітром вас [Макуху] занесло сюди? – спитав тоном, в якому вчувалась неприхована*

підозра. – *Цілком випадково, товаришу майор*” [348, с. 84]. Інтонація, тон висловлювання стає знаком недовіри та негативного ставлення.

Несподівана чи небажана зустріч також набуває своєрідного інтонаційного оформлення, що стає знаком незадоволення від комунікації: *“До гостьової спальні на першому поверсі, де розмістився Валентин Буруковський, Кінчев зайшов не постукавши... Киянин... пробубонів незадоволеним тоном: - Пане слідчий? Така честь – і просто зранку!”* [381, с. 67].

«Звукове забарвлення – дуже тонка й виразна характеристика мови, легко піддається модуляції» [32] і тісно пов’язане з етикетним спілкуванням. Барви мовлення чітко передають інтенції мовців. Обрані засоби впливають на формування цілісного висловлювання.

Отже, етикет є мультимодальним явищем, а тому аналіз мовленнєвих етикетних актів вимагає врахування різних рівнів і модусів модальності. Важливі не тільки дії адресанта, а й дії адресата, особливо тоді, коли він робить вербальну паузу, але когнітивно не уникає інтеракції та залучає інші рівні модальності [259; 283; 284]. Щоб уникнути непорозуміння в процесі спілкування, комуніканти, на думку Е. Холла [239], повинні розуміти «мовчазну мову» одне одного, оскільки, крім вербальної комунікації, існує й невербальна.

Необхідно зауважити, що мовчання теж має свою знакову суть [62, с. 101], значення якого ми розуміємо тільки в контексті етикетної комунікації. Це пов’язано з тим, що цей знак багатогранний, а паузи в потоці мовлення спричиняють непорозуміння. Окрім того, мовчання як етикетний знак є культурно специфічним [285, с. 167] і в різних культурах має різну інтерпретацію, залежить від ритуалів, які передбачають або не визнають уживання вербальних етикетних знаків. Мовлення виявляється зайвим, а невербальні знаки набувають інформативності: *“Чувство благодарности покрывало его с ног до головы и расходилось во все стороны, как от волны радиостанции. Слова благодарности были совершенно не нужны. Зачем?”*

Что могут сказать слова? Что могут они сделать и какова их сила? Он просто стоял и улыбался. Улыбался, ощущая Силу и Любовь” [404, с. 163].

Саме тому вербальне спілкування є лише частиною єдиного процесу, який не припиняється у випадку відсутності мовленнєвих шаблонів. Інтеракція триває за допомогою невербальних знаків, коли вербальні засоби виявляються недостатніми для повного вираження змісту повідомлення.

Невербальний рівень передачі етикетної інформації апелює до візуального, тактильного, ольфакторного модусів.

Жестикуляція, міміка, проксеміка (дистанція між комунікантами під час спілкування) утворюють візуальні знаки, які здатні передати в невербальному повідомленні більший обсяг інформації, ніж у вербальному [105; 195; 207; 240; 254], причому це може відбуватися як усвідомлено, так і мимоволі. Як правило, комуніканти не замислюються про невербальний компонент своїх дій, а виконують їх автоматично, як частину ритуалу: *“Привет тебе, Шабеган, хранитель мудрости тамперов, - почтительно приложив руку к груди и склонив голову, поздоровался со старцем Шадов” [372, с. 43].* У наведеному прикладі невербальні елементи значно посилюють ефект етикетного вербального висловлювання.

Проте вербальне висловлювання та його невербальний супровід можуть суперечити одне одному, виражати протилежні сенси. Отже, невербальна комунікація може бути автономною, тобто фактично замінювати текст, і підчас невербальні знаки передають більше інформації, а співрозмовник чіткіше розуміє стан комуніканта, його настрій чи наміри. Невдоволений вираз обличчя людини в ситуаціях знайомства або привітання є більш інформативним, ніж вербальні формули: *“Good afternoon, Mr.Tower”she said, folding her arms across her chest and stepping directly into his path. “Nice to see you out and about”. Tower made a sour face. “Yeah... I’m here to see my wife” [481, с. 207].* Вираз обличчя *a sour face* означає, що зустріч для одного з учасників ситуації є неприємною й він не має наміру брати участь у бесіді.

Міміка допомагає мовцю повніше виразити свої почуття, демонструє наскільки учасники діалогу володіють собою, як вони насправді ставляться один до одного. Міміка дозволяє краще зрозуміти комуніканта, розібратися, що він відчуває. Наприклад, підняті брови, широко розкриті очі, відкритий рот засвідчують здивування (*“Others get offended when I refuse to try just one bite of their grandmother’s chocolate cake. They raise their eyebrows, surprised by my “no thank you”* [435, с. 57]); зморшки на лобі, стиснуті губи висловлюють гнів (*“Izzy, - Leila began with tightened lips, - You had better apologize right now to Evan...”* [458, с. 23]).

Етикетні жести як елементи візуального модусу комунікації різноманітні – регулятивні, ритмічні, емоційні, вказівні, ілюстративні й символічні. Проте всі вони вживаються задля інтенсифікації вербального оформлення. Ритмічні жести підкреслюють логічний наголос, уповільнення або прискорення вимови, паузи, тобто те, що в самій мові передає інтонація: *“Проходите, пожалуйста, проходите! – истово закивал головой трактирщик. – Все будет исполнено, Государь!”* [380, с. 106]. Різні почуття, наприклад, хвилювання, радість, засмучення, розгубленість передаються емоційними жестами: *“Dear friends!” he exclaimed. He was unable to go on. He raised his hands to his chest in a silent gesture* [554, с. 24]. Вказівні жести необхідні для акцентуації уваги на конкретних реаліях, їх розташуванні: *“Mom-mom”, I said. You can sit next to me, okay,” motioning her to come sit next to me. “Just sit right here,” I said to her, pointing to the chair for her to sit* [536, с. 20]. У випадках, коли необхідно посилити враження, вплинути на реципієнта, ефективні ілюстративні жести: *“- Завтра я знову буду тут... - То щиро прошу до нас на ленч, - уклонився молодик, приклавши руку до грудей. – На все добре!”* [319, с. 78]. Часто етикетні висловлювання супроводжують відповідні символічні жести: вираження категоричності в запереченні – рух навідмаш (ніби шаблею) кистю правої руки [78] (*Ніколи не погоджуся; Це абсолютно ясно*); вияв відмови,

заперечення – долоня вперед, рух вказівним пальцем вправо-вліво (*Не треба, не треба, прошу вас!; Ні за яких обставин!*).

Інформативну місткість невербальних засобів демонструє зоровий контакт, адже погляд є ефективним етикетним знаком, який зазвичай декодується адресантом повно, навіть за відсутності вербальних знаків [286]: *“Then he took both my hands in his hands and just looked at me, with the barrier still between us. He stared deep into my eyes, saying nothing but communicating everything with a look. He was as glad to see me as I was to see him. That much was clear from his eyes”* [513, с. 223].

Серед візуальних знаків важливою є відстань між комунікантами. Е.Холл [239] розрізняє інтимну дистанцію, особисту, соціальну й публічну. Дистанція скорочується та збільшується в залежності від типу взаємин. Переходячи від формальних, відчужених взаємин до більш близьких, мовець скорочує дистанцію, змінює тон висловлювання, інтонацію й тембр голосу [260; 303].

Бажання зайняти більш відчужену позицію викликає рух від партнера (часто буває досить вже однієї демонстрації наміру здійснити такий рух): *“Хлопець обійняв Павлушу за плечі і чмокнув у вихрасту маківку. Павло Віталійович смішно сіпнув головою і притулився до брата, але тут-таки відсунувся, прибравши незалежного та дуже дорослого (на його думку) вигляду”* [362, с. 68]. Напружена поза, голосніша й різкіша вимова також експлікують певне ставлення до партнера по комунікації [32, с. 12]: шанобливе – фамільярне, офіційне – дружнє, субординативне – несубординативне. Залежно від ставлення до співрозмовника, розрізняються ситуації рівності та переваги / нерівності (зверху > вниз, знизу > вгору).

Важлива складова етикету, яка сприймається через візуальний інформаційний канал – це одяг (святковий, траурний, парадний, буденний, повсякденний). Він сигналізує, наскільки вбрання комунікантів відповідає етикетним очікуванням і ритуалам, прийнятим у суспільстві. Етикетні

вимоги до одягу викладені в дрес-кодах різних суспільств, спільнот, організацій.

Візуальний модус, що дає уявлення про відповідність зовнішнього вигляду людини етикету, поєднується з ольфакторним модусом. Неприємний запах може спричинити несприйняття співрозмовника й порушення комунікації: небажаним, наприклад, є використання занадто інтенсивних парфумів. Тим часом легкий парфумерний запах свідчить про загальну культуру партнерів по комунікації.

Тактильний модус охоплює рукостискання, плескання по плечу, обійми, поцілунки. Розуміння торкань, їх видів, функцій, частоти використання в комунікативному акті вкрай необхідне для коректної інтерпретації ситуації. В етикеті тактильні знаки використовуються найчастіше при вітанні й прощанні (рукостискання, поплескування по плечу, цілування руки) як інтенсифікатори експресивності висловлювання в стандартній ситуації: “– А чи Василь? – А я, Степане, а я! Друзі не бачились багато років. **Вони обнялись і поцілувались.** – От і добре, що повернувся, Степане!” [400, с. 72].

При розгляді функціональності невербальних складників етикетної комунікації, слід зауважити, що вони підсилюють ефективність вербальних засобів спілкування, проте реалізують інші функції, ніж інтенсифікація. Дослідниця І. І. Серякова визнає специфічну знакову природу невербаліки й акцентує на так званих онтологічних функціях невербального компонента комунікації [146, с. 119], зокрема когнітивній, дейктичній, інформаційній.

Когнітивна функція невербальних складників комунікації відповідає за пізнання й здійснення висновку. Кожен із комунікантів, вступаючи в етикетну взаємодію, має оцінити поглядом та, можливо, дотиком середовище, де відбувається бесіда, проаналізувати невербальну поведінку співрозмовника (жести, вираз обличчя, погляд), що й слугуватиме індикатором його почуттів, особливостей розумового процесу.

Дейктична функція полягає в маніфестації характеристик учасників спілкування за допомогою невербальних засобів. Це стосується, перш за все, віку комуніканта, який визначається тембром голосу, типовими жестами, а також емоційного стану, який засвідчує тон, гучність спілкування, різкість жестів, міміку.

Інформаційна функція виявляється в позначенні «релевантної для ... ситуації наявності або відсутності невербальних дій» комуніканта [146, с. 123]. Невербальні дії учасника комунікативного акту, як правило, залежать від умов спілкування та спрямовані на реалізацію комунікативних потреб. Адресату легше проінтерпретувати невербальні знаки як частину загальної картини комунікації, якщо вони відповідають ситуації, наприклад, кивнути при вітанні, помахати рукою при прощанні, насупитися при відмові, підморгнути при компліменті, знизати плечима при вираженні сумніву. В окремих випадках знаки, що вживаються цілеспрямовано або мимоволі, не відповідають комунікативній ситуації, тому їх важко декодувати. Це свідчить про важливість підтексту й вимагає певних когнітивних зусиль для адекватного розуміння знаків учасниками спілкування.

Комбінація різних модусів у комунікації дозволяє реципієнту точніше інтерпретувати повідомлення. «Мультимодальний ансамбль» [259, с. 15] різних модусів розглядають як знаковий комплекс. Н. Б. Мечковська [105, с. 111] зазначає, що різні типи знаків гармонізовані й «зливаються» в комунікації. Скажімо, в етикетній ситуації знайомства вербальні знаки (звертання та репліки у відповідь), які сприймаються через аудіальний модус, супроводжуються невербальними знаками (*held out a gloved hand, shook hands firmly*), що є оптичними й тактильними знаками, відповідно: “*Although he made no apparent attempt to meet them, Erika and Omi found themselves facing him. “Gnädig Frau,” Omi held out a gloved hand in a stately, aristocratic manner.” Von Ritter,*” she announced herself. “*My granddaughter, Erika Nordern*”. “*Ah, a pleasure.*” *The Minister shook hands firmly with Erika*” [438, с. 131].

Смакові знаки є супровідними щодо візуальних чи аудіальних складників [105, с. 115] етикету. Наприклад, тост під час застілля сприймається одночасно візуально, аудіально та на смак.

Отже, етикет – мультимодальне явище, оскільки цілісний етикетний знак створюється за допомогою різних модусів та інтегрує різну форму вираження змісту, кожна з яких реалізує важливі функції, уможлиблює повне втілення змісту повідомлення. Мультимодальний етикетний знак впливає на деталізацію поданої інформації, збільшує її транспарентність для реципієнта.

Система вербальної етикетної комунікації суттєво доповнюється невербальним компонентом. Невербальні складники є виразнішими й прозорішими для декодування, подекуди передають більший обсяг інформації під час комунікації. Вербальні засоби, поєднуючись із невербальним вираженням, можуть як гармонізуватися в своєму співіснуванні, так і протиставлятися одне одному. При протиставленні модулів мають різне «прочитання», тобто «говориться одне, а відчувається інше» [146, с. 127]. Субституція вербального модуля невербальним – результат комунікативної необхідності.

Комплексність етикетних знаків засвідчує їх багатofункційність, покликану забезпечити успішну реалізацію мети кожного учасника спілкування.

1.3.3 Універсальні й культурно-специфічні етикетні знаки. Етикету важливі універсальні та культурно-специфічні ознаки. Дж. Уоттс [312, с. 24] зауважує, що етикет має «природу хамелеона», тобто існує набір шаблонних знаків, які здатні задовольнити культурні вимоги різних народів, і з них комуніканти обирають те, що вважають за необхідне. В умовах повсякденного спілкування уживані універсальні етикетні формули щодо стандартних ситуацій знайомства, хоча «відбувається безперервний вибір з великого мовного арсеналу найбільш доречного засобу щодо... ситуацій спілкування, соціальних ознак комунікантів тощо» [174, с. 182 – 183].

Етнографи, досліджуючи поведінкову культуру різних народів, вказують на обов'язковість етикетизації ситуацій повсякденного життя: гостинність, обмін дарунками, трапеза, весілля, похорон, вітання, прощання, каяття, подяка, співчуття тощо. О. П. Проценко [135] слушно зауважує, що за різноманіттям поведінкових форм стоїть щось єдине, загальне та об'єднувальне, що обумовлює створення універсальних стереотипів етикетної поведінки, які й формують особливу загальнодоступну мову спілкування. Відповідно до цього, мовленнєвий етикет різних культур містить універсальні ознаки.

Разом із цим в будь-якій культурі етикет співвідноситься з комплексом цінностей, спільних для всіх чи більшості членів суспільства. Етикет, отже, становить особливу систему (культуромаркованих) правил поведінки.

Наголошуючи на культурній специфіці етикету, В. І. Карасик стверджує: «Етикет національно специфічний. Етикетне спілкування підтримує традиційні форми міжособистісних відносин, тобто є однією з підстав культурної традиції мовного колективу. Етикет являє собою відбиття культурних цінностей суспільства» [62, с. 107] у правилах поведінки.

В етикетних знаках втілено структуровані знання мовців про людей і світ. В аспекті семіотичного підходу до вивчення знакових систем визначаються універсальні, загальні та специфічні ознаки етикету різних культур, глибинні смисли семіотичних одиниць.

Етикетні знаки співвідносяться з кодом, що є загальним та зрозумілим для представників культури, у межах якої відбувається комунікація [273; 296]. Культурний код виступає основним способом формування аранжування конкретних етикетних повідомлень, дозволяє їх передавати та декодувати. Без знання коду етикетний текст виявляється незрозумілим. Унаслідок некоректної інтерпретації послідовності експонентів змісту, смисловий рівень залишається неосяжним для суб'єктів комунікації.

Етикет містить інформацію, пов'язану з внутрішніми правилами та нормами культури. Мовленнєві стандарти організації бесіди під час

виконання того чи того ритуалу можуть суттєво відрізнятися (вступ, підтримання й завершення бесіди, форми звертання). А. К. Байбурін та А. Л. Топорков [8] наголошують на тому, що ритуали, типові жести, пози, фрази, виникають як суто специфічні явища. У процесі розвитку вони зазнають модифікацій і функціонують незалежно, запозичуються в інші культури або відтворюються okazіонально в різних ситуаціях. Зазначене підтверджується випадками уживання ксенізмів: “Я їх проведу... До клумби... **Чао!** – **Чао!** – сказав Вовка. **Пока!** – сказала Валька. **Бувайте!** – сказав Ява. **На добраніч!** – сказав я. Ми розійшлися” [388, с. 151].

Висновок про те, що основа етикету – це набір універсалій, ґрунтується на зовнішньому сприйнятті етикету та ігноруванні його культурно-специфічних ознак, розумінні того, що є нормою з погляду представника конкретної культури. Однак етикет слід розглядати одночасно як універсальний та культурно-специфічний феномен.

Різні культури включають формули вітання й прощання, форми шанобливого звертання. У цьому сенсі правила мовленнєвої етикетної поведінки універсальні, хоча своєрідно реалізуються в окремих культурах. Наприклад, вітання актуалізується як побажання здоров’я (укр. *Доброго здоров’я!*; *Здоровенькі були!*), побажання миру (араб. *Salaam alei-kun*, івр. *šālōm*), або як питання про те, як ідуть справи (англ. *How do you do?*, фр. *Comment ça va?*). Залежно від культурного контексту такі етикетні одиниці можуть супроводжуватися особливими невербальними знаками (рукостискання, поцілунок, уклін тощо).

Я. Радевич-Винницький [137] аналізує реакцію слов’ян на запитання “Як справи?”. Чехи переважно жаліються, проте бадьорим тоном [10], ніби хвалячись турботами, клопотом. Більш оптимістичні болгари відповідають *Добре!*, в той час як росіяни дають нейтральну відповідь *Нічого!*. Українці здебільшого оцінюють свої справи краще: *Може бути*; *Не біда*; *Аби не гірше*; *Дякувати Богу!*. Наприклад: “**Як справи? Як зять?**” – “**Богу дякувати –**

непогано. Він майстерно володіє столяркою і дає собі раду в цьому житті” - відповіла Ніна Іванівна” [364, с. 227].

Р. Герберт и Х. С. Стрейт [245, с. 38] розглядають компліменти як важливу частину етикетної поведінки і знаходять суттєву різницю між їх сприйняттям та відтворенням у культурах США та ПАР. Американці часто та щедро адресують компліменти партнеру по комунікації, відхиляючи при цьому ті, що стосуються них самих, у той час як жителі ПАР демонструють прямо протилежну етикетну поведінку.

Окремі комунікативні цінності притаманні конкретній культурі. Наприклад, для британців важливі такі як *small talk*, *political correctness*, тоді як специфічно російськими, за Й. А. Стерніним [159, с. 249], є *відверта розмова*, *з'ясування відносин*, *вторгнення в особисту сферу*.

Етикет спілкування по-різному регулює уживання займенників. Універсальність спілкування на «ти» або навіть фамільярне звернення вказує на відносини близьких людей у багатьох культурах. Відносини «своїх» частіше трапляються серед рівних. Великі відмінності у віці або суспільне становище зазвичай ведуть до відносин більш відчужених. Винятком є сімейний етикет, де до батьків, людей старшого покоління, здебільшого звертаються на «ти» і близькості надається більша вага, ніж різниця у віці, хоча людям того ж віку поза родиною говорять «ви». “-Тут живе Олексій Дорош? – Тут. – Ага, ти його дочка? – Так. **Вам, товаришу**, потрібен татко? – Так. Він вдома? – **Татуню**, сюди. Тебе питають. **Ти** чому не йдеш?” [352, с. 221]. Мотивація вживання етикетного знака протилежна, коли в деяких сім'ях діти звертаються до батьків на «ви»: “Тату, мій лебедику, не дозволяйте ж Ви годувати людей таким хлібом. Тату, рідний мій, **коли Ви любите мене, шануєте себе, то веліть зараз, щоб людей краще харчували!**” [373, с. 73].

Правилам уживання займенників в етикеті японської культури надається ще більше уваги. У японській мові існує велика кількість слів для позначення «ви» і «ти», спеціальні форми «ти» при звертанні батьків до

дітей, учителів до учнів, дев'ять позначень поняття «батько», одинадцять – «дружина», дев'ять – «дочка», сім – «син» та «чоловік» [134, с. 221 – 222; 318]. Правила вживання цих та інших одиниць коріняться в соціальному оточенні й пов'язані з умовами комунікації.

Проте в окремих культурах займенники не відіграють значної ролі. Особливо в тих мовах, де відсутня диференціація «ти – Ви». У сучасній англійській мові форми займенників другої особи однини й множини збігаються (*you*). Форма другої особи однини зазнала архаїзації в XVI столітті й повністю витіснена ввічливим «Ви» на початку XVIII століття [206].

Національно-специфічним є прояв емоційності в етикетному спілкуванні. Японці уживають низку позначень для різних типів посмішок і сміху, розрізняючи їх звукове оформлення й функції: сумна усмішка, пихата, невизначена посмішка, благопристойна, професійна задоволена усмішка, усмішка людини похилого віку тощо [126; 256; 310]. Притаманна японській культурі емоційна стриманість висловлювання компенсується варіативністю мімічного жесту – посмішки, що засвідчує номінативну щільність цього поняття. Російськомовна культура, навпаки, виявляє інтенсивність вербального вираження емоцій [24, с. 43] і все залежить від «миттєвого настрою мовця и від особливого ставлення, яке він прагне висловити саме в цей момент, ніж від якоїсь постійної жорсткої угоди» [24, с. 107].

Теми розмови також вважаються важливим етикетним знаком. «Чим різноманітніше коло учасників бесіди, що більш вони чужі один одному, тим важливіше правильно вибирати теми» [32]. «Тематична відстань», тобто набір тем, які обговорюють лише зі «своїми», у різних суспільних групах буде різною, адже відстань, наближення мовців, варіюється в культурах.

Невербальна етикетна поведінка має свої культурно специфічні особливості. Наприклад, мовчання слухачів в лекційній аудиторії, у суді, у церкві схвалюється нормами поведінки, а мовчання за столом на званій вечері сприймається як грубе порушення пристойності, зокрема в

англійськомовному суспільстві [63]. У Японії ж мовчання оцінюється як прояв сили й мужності [179; 256]. Загальноприйнятим у бізнес-етикеті в західних культурах вважається не втрачати часу на паузи (мовчання). Проте фіни, як представники західної культури, а також японці, як представники східної культури, вважають за краще не переривати паузи, якщо вони виникли в комунікації [212]. Для італійської культури, наприклад, переривання співрозмовника й навіть одночасне говоріння кількох учасників є ознакою зацікавленості в темі обговорення [298]. Тому паузи в мовленні та мовчання культурно обумовлені.

Інформативним серед невербальних знаків для будь-якої культури є погляд. Зустрівши погляд один одного, комуніканти розуміють умови спілкування і можуть перебудувати свою вербальну поведінку при потребі. Тим часом у Японії не прийнято дивитися довго в очі один одному: жінки не дивляться в очі чоловікам, а чоловіки – жінкам, японський оратор дивиться зазвичай кудись убік, а підлеглий, вислуховуючи догану начальника, опускає очі й посміхається [126; 229; 310]. Як зазначає Е. Холл [239], американці дивляться в очі лише в тому випадку, коли хочуть переконатися, що партнер зі спілкування їх правильно зрозумів. А для британців контакт очей більш звичний: вони дивляться на співрозмовника, щоб продемонструвати свою зацікавленість. Але в Британії вважається непристойним занадто пильно дивитися в очі [227], як це прийнято в Україні чи Росії.

В етикетних комунікативних ситуаціях неабияке значення має символіка. Між символічними жестами в різних культурах існують значні відмінності. Наприклад, жест рукою «йди до мене», мабуть, буде зрозумілий повсюдно, хоча в різних культурах він не абсолютно ідентичний: українці обертають долоню до себе і розгойдують кисть вперед і назад, а японці витягають руку вперед долонею вниз і зігнутими пальцями роблять рух в свою сторону. «Дослідники дійшли висновку, що жести тим складніше для розуміння в чужій культурі, чим більше дистанція між формою жесту й референтом (тим, що повинно бути зображено)» [161, с. 48].

Дослідження універсальї спілкування виявили інваріантність міміки в різних культурах [222]. Не викликає сумнівів, що існують культурно марковані елементи міміки. Наприклад, у США підморгування зазвичай означає згоду або схвалення, а в багатьох східних культурах підморгування цей жест інтерпретується як неповага, знак образи [148].

Важливими є міжкультурні відмінності в етикетних нормах прояву емоційності у різних ситуаціях. Піддослідні зі Східної Європи виявили прагнення не засмучувати поганим настроєм членів своєї групи [290]. Для американських піддослідних прийнятніші прояви гніву, відрази чи страху перед родичами або друзями [26], а не перед сторонніми, в присутності яких людина в США повинна завжди демонструвати оптимізм і радість життя [94].

Отже, етикет є неодмінним компонентом міжкультурної комунікативної компетенції, що має універсальні риси й стратегії її вживання. Проте національна специфіка етикету в кожній країні надзвичайно яскрава – на мовленнєві особливості накладаються обрядові традиції, звички, етикетні норми всього прийнятого, дозволеного й забороненого.

Порівняльний аналіз комунікативних дій, що реалізуються представниками різних лінгвокультур у типових ситуаціях спілкування, дозволяє виявити спільні та відмінні ознаки комунікації, соціально схвальні, прийнятні правила неконфліктної взаємодії.

Висновки до розділу 1

При розгляді загальнотеоретичних проблем мовленнєвого етикету з'ясовано, що етикет виконує важливу функцію гармонізації різних аспектів життєдіяльності суспільства. Оскільки правила й норми соціально схвальної поведінки існують в різних культурах, незалежно від ареалу та історичного періоду функціонування соціуму, етикет належить до культурних універсальї. Важливість етикету виявляється в регуляризації поведінки суб'єктів комунікації.

Поняття етикету співвідноситься з іншими важливими концептами, які стосуються встановлених правил соціальної взаємодії. Між поняттями етикету й мовленнєвого етикету встановлюються гіперо-гіпонімічні зв'язки. Мовленнєвий етикет стосується лише вербальної комунікації, вибудовування й доцільності вживання конкретних виразів і формул в тих чи тих ситуаціях, а правила етикету регулюють як вербальну, так і невербальну взаємодію. Етикет безпосередньо пов'язаний із поняттями ввічливості та ритуалу. Ввічливість, на відміну від етикетних норм і правил неконфліктного спілкування, стосується комплексу тактик і стратегій, прагматично орієнтованих на взаємоповагу. Ритуал, як послідовність демонстративних дій, спирається на систему етикетних норм. Проте ритуал виявляється символічно орієнтованим на всіх членів соціуму, тоді як етикет здебільшого прагматично спрямований безпосередньо на суб'єктів комунікативної ситуації.

Реалізація етикетних норм і правил визначається низкою чинників, які діють сукупно: прагматика спілкування і різновиди мовленнєвих актів; соціолінгвальні умови комунікації та диференціація суспільства; культурний контекст взаємодії, актуальна система цінностей і звичаїв; когнітивний досвід мовців, особливості ментальних програм і моделювання комунікативних ситуацій; історична й синхронічна динаміка життя, одночасна повторюваність і модифікація ситуацій спілкування.

Практика спілкування, переплетена з системою знань про світ, емпіричним і культурним досвідом, поступово семіотизується, зберігається в компактному знаковому форматі. Етикетний знак характеризує комплексність і мультимодальність, стійкість форми й варіативність змісту, функційна гнучкість і комбінаторність.

Зазначені властивості етикетних знаків і чинники їх формування уможливають співіснування спільного та відмінного в етикетах різних культур.

Матеріали розділу викладено в публікаціях автора [42-45].

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕТИКЕТНИХ СИТУАЦІЙ ПОВСЯКДЕННОГО СПІЛКУВАННЯ

2.1 Поняття і структура етикетного простору

У дослідженнях із філософії [17; 23], психології [27; 270], культурології [64; 154; 165] і семіотики [103] оперують термінами “культурний простір” і “семіотичний простір”, коли йдеться про суб’єктів пізнання, їх досвід та діяльність.

Культурний простір – загальне поняття, яке охоплює матеріальні й духовні цінності, етнічні ідеали, соціальні феномени тощо, та існує у колективній свідомості людей у вигляді ментальної карти, що складається з уявлень про минуле країни, головні духовно-моральні цінності, основи єдності, фундаментальні засади. На переконання А. Г. Букіна [23, с. 5], культурний простір антропоцентричний, і навколо людини виникають множинні (суб)простори культури, що створюються в процесі діяльності. Очевидно, що простір культури існує не просто як набір окремих реалій і явищ чи як ізольований об'єкт, а як частина більш загальної моделі, у складі якої наявні суб'єкти культури з конкретними навичками, конкретним обсягом культурного досвіду. Цей досвід накопичується, зберігається й передається від покоління до покоління, від індивіда до індивіда за допомогою кодів культури. У такий спосіб культурна реальність (і мовна реальність як її невід'ємний конститuent) стає частиною семіотичної реальності. Межі між культурною та семіотичною реальністю нечіткі.

Семіотичний простір тлумачать як семіозис, тобто семіотичний досвід комунікантів, який передує будь-якому семіотичному акту [103, с. 250]. Важливою умовою підтримки життя є освоєння світу культурою, створення образу світу, моделі універсуму. На думку Ю. М. Лотмана, “простір культури – семіосфера” випромінює інформацію та організований певним чином [103, с. 275].

Організуючим елементом культурного простору може бути будь-який регулятивний феномен, зокрема етикет. За аналогією до понять культурного та семіотичного простору, у сучасній науці послуговуються поняттям “етикетний простір”. Хоча не існує чіткого й однозначного визначення цього поняття, його насамперед тлумачать як частину загального культурного простору, а не феномен, що утворює навколо себе новий простір. Етикет вважають як локальним, так і історично-перехідним явищем культурного простору [162], невіддільною компонентою системи культурних цінностей [61; 112], феноменом, що пов'язує зовнішній культурний простір,

у якому існує комунікант, із його внутрішнім (емоційно-вольовим) простором [149, с. 104]. Можна сказати, що етикет - провідник у культурному просторі, оскільки він допомагає визначитися з референтною групою, знайти місце в соціальній ієрархії, набути певної соціальної ролі [98], підтримати сформовані культурні цінності [175, с. 64]. Тобто етикет покликаний забезпечити продуктивне та коректне спілкування не/рівних партнерів [159, с. 9].

Лінгвісти пов'язують етикет із комунікацією в межах культурного простору. Вважається, що мовленнєвий етикет віддзеркалює культурний рівень народу, збагачує комунікацію [175, с. 73]. В. В. Лунєва наголошує на тому, що етикет кожної культури, з урахуванням національної специфіки, створює національні етикетні системи, а «сукупність систем створюють загальний простір мовленнєвого етикету» [104, с. 41].

Загальнодоступні, зрозумілі кожній людині знання й навички, на які людина спирається як на встановлені норми, що є соціально прийнятними, формують простір повсякденності [103], де людина максимально дотримується культурних умовностей. Повсякденна поведінка поєднується з вербальною і створює цілісний культурно-комунікативний простір суб'єктної взаємодії, який інтегрований у загальний простір існування людини. Комунікантами створюється середовище, у якому відбувається етикетна взаємодія відповідно до рівня їх компетенції, встановлених правил і норм щодо спілкування в тій чи тій ситуації в межах конкретної культури. Цей простір ми вважаємо етикетним.

Етикетний простір утворюється суб'єктами етикетної комунікації, сталим набором етикетних ситуацій, набором етикетних знаків, етикетними нормами та комунікативними цінностями.

Суб'єктами етикетної комунікації є індивіди з властивими наборами когнітивних настанов, загальносуспільних уявлень про комунікативну поведінку та притаманними їм соціальними ролями. А.К. Байбурін [8, с. 16] запропонував поняття значимості розбіжностей (гендерних, вікових,

соціальних, професійних, конфесійних) між комунікантами як критерій визначення етикетної ситуації в комунікації. Стандартна, стереотипна комунікативна ситуація, обмежена прагматичними координатами «я – ти – тут – зараз» [175]. У її межах учасники «вибудовують модель спілкування з урахуванням відмінностей у соціальних або комунікативних статусах» [98, с. 15]. Ці ознаки характеризують етикетну ситуацію. Розбіжності між комунікантами зумовлюють ступінь етикетизації спілкування. Мовленнєве оформлення етикетної ситуації дозволяє визначити соціальні ролі комунікантів навіть стороннім, безпосередньо не залученим до комунікації людям. Проте кожна етикетна ситуація конструюється та інтерпретується не тільки у відповідності з певними соціальними ролями суб'єктів взаємодії, а й залежно від етикетних уявлень учасників комунікації, підпорядкованих сформованій системі цінностей конкретної культури. Комуніканти вступають у спілкування на взаємоприйнятних умовах, тому «етикет – це завжди компроміс» [8, с. 7].

Важливими складовими елементами етикетної ситуації також є цілі комунікантів, вербальні та невербальні засоби взаємодії, результати комунікації [175; 118]. Комунікативні цілі адресанта та адресата передбачають прагнення відповідати культурним традиціям та поведінковим вимогам етикетної комунікації. Взаємодія комунікантів реалізується вербально, невербально, із залученням реалій, які в контексті певної етикетної ситуації досягають рівня знака. Правила послідовного й доцільного вживання етикетних знаків становлять основу етикетної ситуації. У її межах комуніканти спрямовують зусилля на створення гармонійної взаємодії та зняття напруги, на комунікативну підтримку партнера по комунікації. У результаті докладених зусиль суб'єкти спілкування досягають комунікативної мети.

Повсякденна реалізація етикетних ситуацій – це не тільки повторення рутинних та одноманітних дій, виконуваних автоматично й зрозумілих усім учасникам комунікації, але й підґрунтя соціалізації особистості. Кожна

людина, яка є активною в щоденній практиці, виявляє в ній свою суть, розкриваючи знання, досвід, наміри, таланти [54]. Через повсякденність можна зрозуміти природу людини, наповнення тієї культури, суб'єктом якої вона є. Повсякденність – це перебіг життя в його реально-практичних формах [101]; те, чим займаються люди в побуті, в приватному житті, в неофіційній / непублічній сфері буття тощо.

Повсякденність має свою структуру [22], до якої входить організація та оформлення простору життя в макро- і мікросередовищі (природі, країні, помешканні, організації інтер'єрів); виконання біологічних (народження, створення сім'ї, смерть) і соціокультурних функцій (дотримання обрядів, звичаїв, традицій, ритуалів, етикету); дозвілля (розваги, свята); предметний світ [120, с. 14; 125, с. 9].

Серед етикетних ситуацій повсякденного спілкування повинні розглядатись не тільки рутинні ситуації, але й інші, які стосуються іманентного розмаїття у неподільній сукупності приватного життя, дозвілля, побуту, сімейних відносин, де відбувається задоволення потреб. Етикетні ситуації повсякденного спілкування, пов'язані з типовими життєвими подіями, дозволяють відчувати комунікантам свою ідентичність, приналежність до конкретної культури. Ситуації повсякденного спілкування різноманітні та характеризуються часто невмотивованим переходом від одного аспекту до іншого. Комунікація регламентується етикетними правилами, проте спілкування фатичне, інформативне й не вимагає від учасників визначеного конкретного результату.

Повсякденне життя індивіда, як прояв життя цілого суспільства, відображає ціннісні орієнтири й настанови носіїв тієї чи тієї культури [130]. Тому доцільність вивчення ситуацій повсякденного спілкування полягає також у прагненні зрозуміти та пояснити процес постійного відтворення, вдосконалення, закріплення норм організації життя суспільства та їх взаємозв'язок з культурними цінностями. Повсякденне спілкування стає все

більш варіативним на сучасному етапі, проте варто з'ясувати також рівень його традиційності.

Етикетні ситуації повсякденного спілкування протиставляються інтеракціям ділового/професійного характеру. Останні чітко сплановані заздалегідь і мають свій протокол. Кількість тем для обговорення обмежена, а перехід від однієї теми до іншої обумовлений різними чинниками. Спілкування в межах ділових ситуацій не обмежуються обміном інформацією, а вимагають конкретних дій від комунікантів. Ділове спілкування є стратегічним і передбачає конкретний результат, оскільки його учасники «переслідують матеріальні цілі й намагаються домогтися успіху та вигоди» [138, с. 254]. До ділових етикетних ситуацій належать наради, переговори тощо.

Поведінка учасників етикетної ситуації характеризується певними соціальними та комунікативними ознаками. Варіантні комбінації цих ознак дозволяють визначити типи етикетних ситуацій з огляду на такі параметри: актуальність і частота [87]; комунікативна спрямованість етикетних висловлювань [87; 118]; ступінь ритуалізованості або формалізованості [98; 118].

Повторювані етикетні ситуації виявляють неоднакову частоту: ситуації вітання, прощання, подяки актуалізуються щодня, на відміну від ситуацій привітання, співчуття, побажання. Однак, незважаючи на знижену частоту, такі ситуації стандартні та структуровані, тому що мають чітко визначений сценарій дій та набір етикетних знаків.

Комунікативна спрямованість висловлювання, що також визначає тип етикетної ситуації, залежить від особливостей умов комунікації, статусу її учасників. Наприклад, ситуація спонукання (виражена формулою укр. *Проходьте, сідайте, будь ласка*) залежно від статусу мовців може сприйматися адресатом як наказ (полковник > майор), вимога (лікар > пацієнт), прохання (господар > гість) тощо.

Для передачі й сприйняття етикетної інформації зручними є форми етикетних знаків, а значення містять ідеї, поняття, почуття. Обмін формами знаків означає обмін їх значеннями [86, с. 55]. За кожною етикетною ситуацією закріплено сталий набір вербальних та невербальних знаків, що обираються комунікантами в залежності від характеристики адресанта та адресата, ілокутивного призначення, а також від особливостей загального культурного простору, у якому відбувається комунікація. Набір складається з формул, що не діють окремо, а доповнюють одна одну та/або підсилюються невербальними знаками. У ситуації запрошення, наприклад, типовими вербальними етикетними знаками можуть бути такі усталені мовленнєві формули: укр. *Я хочу запросити Вас* (нейтральна); *Дозвольте запросити Вас* (офіційна); *Чи можна запросити Вас?* (нерішуча, некатегорична); *Приходьте; Приїздіть* (неофіційні); *Давай підемо; Заходь до нас; Забіжи до нас* (фамільярні); *Добре було б, якби Ви зайшли* (з відтінком необхідності). Набір доповнюють невербальні етикетні знаки – уклін, рукостискання, посмішка тощо.

У процесі комунікації вербальні й невербальні знаки знаходяться в постійній взаємодії. Це стосується й етикету. Функційний аспект взаємодії вербальних і невербальних знаків в етикетній ситуації дозволяє розрізняти дублювання актуальної етикетної інформації, протиставлення етикетних знаків один одному, заміщення одних етикетних знаків іншими, взаємодоповнення й посилення знаків [118].

На реальні комунікативні ситуації проектується система знань про порядок. Норми культури являють собою моделі соціальних взаємодій, у яких відтворюються зразки належної поведінки. Через систему культурних норм суспільство програмує поведінку індивіда, надає спрямованості його діям. Етикетні норми, ще одна складова етикетного простору, є одночасно й детермінантою соціальної взаємодії [98]. Вони регламентують етикетні ситуації та мають ознаки імперативності, безособовості та спільності [47]. Імперативність передбачає безапеляційне дотримання норм усіма

представниками культури. Упровадження норм безособове, адже вони реалізуються від імені всього суспільства, відповідають його традиціям. Дотримання встановлених норм етикетної поведінки стосується всіх членів суспільства.

Комунікативні цінності, на які спираються комуніканти у спілкуванні, формуються на основі культурних домінант. Існують комунікативні цінності різного рівня абстрактності [40, с. 72]: від цінності існування конкретних комунікативних одиниць, послідовності їх уживання та правил взаємозаміни, і до чітко встановлених унікальних жанрів комунікації (рос. *разговор по душам*).

Ігнорування в комунікативній ситуації певної цінності оцінюється різко негативно. В англійськомовних культурах неприпустимо нехтувати елементами світської бесіди. Ця комунікативна цінність є індикатором збереження особистого простору (англ. *privacy*) між комунікантами, чого вони особливо дбайливо дотримуються [49; 50; 292; 293]. Особистий простір в етикеті означає неприпустимість перетинання допустимої межі близькості та порушення дистанції. Вторгнення в особисту зону вважається грубим порушенням норм етикетного спілкування (як вербального, так і невербального). Комуніканти поважають автономію одне одного: не ставлять особистих питань, не роблять зауважень, не дають зайвих порад, толерантно ставляться до інтересів співрозмовника [61]. Семантично порожні формули (*How are you? – I'm fine*) – це своєрідна комунікативна перешкода, яка встановлює дистанцію та не дозволяє комунікантам проникнути в особистий простір один одного. Традиційна світська бесіда (англ. *small talk*) є інструментом встановлення контакту, створення доброзичливої атмосфери, заповнення комунікативних пауз [173, с. 21], проте є також знаком дистанційованості комунікантів, адже розмова за своєю суттю беззмістовна та неглибока. Теми, що стосуються приватного життя комунікантів, сім'ї, грошей є табуованими для англійців, але можуть обговорюватися, якщо

комуніканти дуже близькі. Оволодіння особливостями культурної специфіки етикетного простору сприяє мінімізації комунікативних невдач.

Етикетний простір вимагає поліаспектного вивчення, що передбачає поєднання лінгвокогнітивного, культурологічного, семіотичного та лінгвістичного підходів.

Лінгвокогнітивний аспект дослідження уможливорює розуміння особливостей ментальних структур, які стоять за етикетними правилами та нормами конкретної культури, а також їх вербальним вираженням. Фрейм етикетної ситуації, як багатосарове ментальне утворення, дозволяє визначити особливості її ієрархічно впорядкованої структури в досліджуваній культурі. Фрейм-сценарій є динамічним когнітивним утворенням, яке містить спільне та відмінне в актуалізації етикетних ситуацій у межах конкретної культури.

Культурологічний аспект наукової розвідки передбачає визначення культурно-специфічних комунікативних цінностей конкретної культури та їх вплив на особливості побудови ментальних сценаріїв етикетних ситуацій і вербальну реалізацію.

Семіотичний аспект дослідження етикетного простору є виправданим при аналізі етикетних знаків, що вживаються мовцями в межах сталих ситуацій. Аналіз змісту етикетного знака, закріпленого за конкретною формою, розкриває специфіку етикетної знакової системи. Такий підхід також дозволяє оцінити комунікативну доцільність девіації у виборі етикетного знака чи в навмисній зміні форми або змісту знака.

Отже, дослідження етикетного простору та його окремих складників вимагає комплексного, поліпарадигмального підходу з урахуванням прагматичного, когнітивного, лінгвокультурологічного, семіотичного, зіставного аспектів. Для реалізації багатоаспектного підходу пропонуємо послідовність таких етапів дослідження.

Перший етап передбачає виявлення актуальних етикетних ситуацій для конкретних англійськомовних та українськомовної культур методом

контекстологічного аналізу висловлювань носіїв досліджуваних культур стосовно значущості етикетних ситуацій повсякденного спілкування.

На *другому етапі* методом суцільної вибірки та контекстологічного аналізу відбираються фрагменти текстів, що містять опис етикетних ситуацій. Наступним кроком є фреймовий аналіз, який дозволяє узагальнити й змодельовати структуру стереотипних етикетних ситуацій. У такий спосіб фрейм виявляється формалізованою репрезентацією різної інформації, змістового наповнення частин конкретної структури.

На *третьому етапі* дослідження аналізуються особливості актуалізації повсякденних етикетних ситуацій в англійськомовній та українськомовній культурах. Визначаються вербальні та невербальні засоби репрезентації знань мовців про структуру стандартних етикетних ситуацій. У такий спосіб виявляється зв'язок фреймової структури з інструментарієм спілкування, який актуалізовано в процесі монокультурної та міжкультурної комунікації. Монокультурна комунікація здійснюється між представниками однієї національно-культурної спільноти (британці, американці тощо), а міжкультурна – між представниками різних національно-культурних спільнот (між британцем і американцем, або між американцем та австралійцем тощо). На цьому етапі уточнюється, як досвід мовців активізується через посередництво знаків природної мови та невербальних форм комунікації, зокрема міміки й жестів.

Четвертий етап дослідження сфокусовано на виявленні спільного та специфічного в актуалізації етикетних ситуацій у різних культурах. Увагу приділено варіативності (гнучкості) моделі стереотипної етикетної ситуації, змістового наповнення її частин, а також вербальних та невербальних засобів маніфестації. Наявність спільних ознак та відмінностей очікуємо як для внутрішнього кола англійськомовних культур, так і для культур, що послуговуються різними мовами. Цим обґрунтовуємо необхідність зіставного аналізу етикетних ситуацій повсякденного спілкування в англійськомовній та українськомовній культурах.

Доцільність зіставного аналізу визначається його перевагами порівняно з іншими методами, зокрема порівняльно-історичним, типологічним, ареальним. По-перше, зіставний аспект дозволяє вповні виявити формальні та змістові риси досліджуваних явищ [127], тимчасом, як порівняльно-історичний підхід передбачає наявність еталона для порівняння.

По-друге, зіставний аспект, так само як і типологічне дослідження, уможливорює вивчення мов та культур різного ступеня генетичної спорідненості. Проте, на відміну від типологічного, зіставне дослідження орієнтовано на встановлення специфічного на основі спільного [55; 57], тим часом, як типологія обирає зворотній шлях від специфічних до спільних ознак. Доцільним вважаємо спрямувати аналіз від побудування спільних моделей до встановлення специфічних ознак їх актуалізації.

По-третє, на відміну від ареального аспекту, який передбачає аналіз контактних явищ у межах конкретної території, зіставний підхід є менш обмеженим і дозволяє аналізувати факти, співвідносні з різними ареалами їх поширення [79; 80] (наприклад, формули вітання, привітання, побажання тощо на різних територіях поширення англійської мови).

У наступних підрозділах розглянемо наведені етапи дослідження докладніше.

2.2 Виявлення актуальних етикетних ситуацій

Етикетна ситуація є стандартною комунікативною ситуацією, у якій суб'єкти взаємодіють відповідно до їх статусу та соціальної ролі, мають конкретну прагматичну мету та очікують від партнера конкретної реакції. Етикет обумовлює правила спілкування, отже, усі етикетні ситуації регламентовані: розташування учасників, дистанція між ними, відкритість тощо. Мовленнєве оформлення етикетної ситуації дозволяє визначити

соціальні ролі комунікантів навіть стороннім актантам, безпосередньо не залученим до комунікації індивідумам.

За ступенем ритуалізованості або формалізованості розрізняємо щоденну, okazіональну, святкову, церемоніальну етикетні ситуації.

Щоденна ситуація допускає найбільшу варіативність у виборі стилю поведінки в межах конкретної етикетної ситуації («Знайомство», «Вітання», «Прощання»). У дослідженні зосередимося на аналізі особливостей реалізації ситуації «Вітання».

Важливість вітання як початку успішного спілкування засвідчує такий контекст: *“If you’re thinking greeting isn’t all that **important** and that it’s silly to overthink it, you’re wrong. <...> yes, **it’s very important**”* [472]. Належне вітання є передумовою встановлення контакту й мотивує адресата продовжити спілкування.

Okazіональна ситуація індивідуалізована й вимагає від учасників знання особливих правил (прийом гостя, привітання, дарування та прийняття подарунка). У дослідженні зосередимо увагу на вивченні гостинності в етикеті.

Прийом гостей – етикетна універсалія. Спрощене, звичайне оформлення ситуації призначене для добре знайомого гостя. Складні, ритуалізовані до деталей обряди стосуються більш почесного гостя. Ритуал гостинності – це діалог двох сторін, які дотримуються узвичаєного етикетного сценарію, який обмежує їх дії і в той же час дозволяє досягти конкретної мети [209; 248]: господареві - гідно прийняти гостя, гостю – отримати притулок, їжу, підтримку.

Подарунки були й залишаються важливим елементом прийому гостей. Обмін подарунками – це форма універсального обміну [128]. Подарунок особливий тим, що він демонструє повагу дарувальника, але й підкреслює його щедрість, а отримувача подарунка в деякому сенсі ставить в залежне становище. Трапеза, у якій бере участь гість, має обов’язковий характер [36]. Оскільки спільне застілля є центральною частиною ситуації гостинності, ми

розглядатимемо його докладніше. Важливість прийому гостей підтверджують оцінні висловлювання носіїв аналізованих культур, наприклад: *“I actual **feel a need...** a want ...to throw a dinner party! It’s lovely seeing people around and share feast table with them!”* [532].

Святкова ситуація - це особливий тип етикетної ситуації, заснованій на регламентації порядку й форм поведінки людини в умовах святкових ритуалів. Виконання цих ритуалів вимагає суттєвих змін норм повсякденного етикету. Наприклад, вказівку на важливість святкової ситуації «День народження» містить таке висловлювання: *“I always **invite lots of friends to join the party! We all want to make one’s birthday a very memorable moment”*** [581]. Учасник ситуації визначає її як незабутню, хвилюючу та особливу подію.

Привітання й побажання є центральними елементами святкової етикетної ситуації, у яких відображено традиції та менталітет носіїв культури. Мовленнєві формули, які супроводять ситуацію, виконують емотивну функцію, пов’язану «з прагненням справити враження наявності певних емоцій, справжніх або удаваних» [191, с. 198].

Церемоніальна етикетна ситуація заснована на традиціях та національних особливостях, де спостерігається однозначність дій, а їх ритуальний характер досягає свого вищого порядку – заручини, весілля, поховання тощо.

Заручини – це символ змови (про економічну, фінансову основу майбутньої сім’ї, господарські питання майбутнього весільного торжества, про вірність наречених) [108, с. 167], яка закріплюється обручкою, що її наречений дарує нареченій. Етикетна ситуація заручин виявляє свої загальні та культурно-специфічні риси у спільному святкуванні події вдома в батьків нареченого, у колі найближчих рідних і знайомих. Дотримання особливих норм та правил вимагається під час вечірки з частуванням з нагоди заручин, де гостей зустрічають із пошаною, вони запрошуються до столу і в тій чи тій формі обговорюють необхідні питання щодо весілля.

Церемоніальний етикет обов'язковий під час самого весільного дійства, застільних тостів, зміст яких віддзеркалює цінності культури. Весілля вважається центральною етикетною подією життя, що засвідчує такий контекст: “... *a really great day, full of excitement and overwhelming feelings*” [578].

Виявлення етикетних ситуацій здійснюється на основі висловлювання носіїв культури, у яких виражені відомості про релевантність та актуальність тієї чи тієї ситуації, про важливість відтворення певної етикетної ситуації для комунікації в цілому. Інтерпретаційний аналіз висловлювань, що містять судження відповідної спільноти мовців про власну культуру, ментальність, поведінку, запропонований В. І. Карасиком [63, с. 171] для вивчення етнокультурних домінант та концептів культури екстрапольовано на аналіз етикетних ситуацій. Свого часу В. І. Карасик довів, що лінгвістичний аналіз лексичних і фразеологічних одиниць, текстів художньої та публіцистичної літератури необхідно доповнювати аналізом оцінних суджень носіїв культури. Це дозволяє охопити актуалізацію ціннісної картини світу в цілому. Вважаємо такий підхід виправданим і для дослідження етикетизації спілкування в межах як рідної, так і іноземної для дослідника культури.

Ціннісна картина світу є складовою частиною загальної мовної картини світу [118]. Вивчення картини світу через оцінні судження дозволяє з'ясувати, до яких цінностей апелюють співрозмовники.

Не викликає сумнівів той факт, що вербальні етикетні формули, як і будь-які мовні одиниці, виявляються засобами маніфестації культурних цінностей, концептів [154, с.42 – 45]. Наприклад, наступний контекст містить судження про важливість церемоніальної етикетної ситуації: “*I guess the most important reason why I want to celebrate engagement is that I want to see my relatives, my beloved grandparents, my friends <...> to share the moment with them <...> to remember every single word they will tell me...*” [578]. У наведеному контексті суб'єктивація висловлювання (*I guess, I want*), вживання інтенсифікаторів (*every*) та форм прикметників найвищого ступеня

порівняння (*the most important*) не випадкові. Експресивні засоби надають особливої виразності висловлюванню, важливості події заручин і пов'язаних із цією подією цінностей сучасної американської культури – РОДИНА (*my relatives, my beloved grandparents*), ДРУЖБА (*my friends*), КОХАННЯ. Саме такі цінності важливі для позитивного емоційно-психологічного стану мовця (*most important, share the moment, remember every single word they say*).

Отже, аналіз оцінних суджень стосовно етикетних ситуацій дозволяє встановити їх актуальність у конкретній культурі.

2.3 Фреймове моделювання й зіставний аналіз етикетних ситуацій повсякденного спілкування в різних культурах

Знання про світ та досвід спілкування не хаотичні, а системно організовані. Знання та уявлення про різні ситуації соціальної взаємодії стереотипізовані в ментальних моделях цих ситуацій – фреймових структурах. Існування когнітивної моделі ситуації у свідомості суб'єктів спілкування «дозволяє правильно інтерпретувати поведінку, серед іншого й мовленнєву, інших людей» [16, с. 6].

На сьогодні існують окремі аналітичні дослідження етикету та конкретних етикетних ситуацій з огляду на когнітивні структури, що закріплені у свідомості мовців. У розвідці К. Ховард, наприклад, з'ясовано формування етикетних рутин ситуацій «Вітання» та «Вдячності» у ментальних програмах дітей Північного Таїланду [249, с. 254 – 272] (до того як вони починають розмовляти, їх вчать схилити голову та складати руки разом під час привітання та вираження вдячності). Концептуальний простір «Етикет» як сукупність ситуативних (сценарних) фреймів «Подяка», «Вибачення», «Знайомство» досліджує М. С. Аверкієва [1, с. 17], і реконструює їх за даними лексики та фразеології російської мови. Фрейм ситуації «Співчуття», створений Г. М. Алімжановою [4] на основі вивчення татарської культури, охоплює характерні елементи події та її вербальне й

невербальне оформлення. Розгорнуті фрейми-сценарії розроблені до таких етикетних ситуацій як «Святкування дня народження» [280], «Подяка» [2; 3; 16], та до етикетної взаємодії “гість-господар” [118].

Аналіз фреймової організації етикетних ситуацій дозволяє з’ясувати особливості ментальних структур, які створюють підґрунтя для формування знакових структур реалізації етикетних правил та норм конкретної культури. Фреймовий аналіз також ефективний для глибшого розуміння специфіки мовленнєвої репрезентації фрейму / сценарію в межах конкретної культури.

Етикетну ситуацію можна представити у вигляді фрейму, зважаючи на такі її характеристики: стала структура, формалізованість, регламентованість виконання, змістове наповнення типовими для конкретної культури цінностями. Фрейм визначають як «особливу організацію знань», що належить до «глибинного пласта соціальної свідомості й характеризується такими ознаками: схематичність, спрощеність і вкоріненість у свідомості членів соціуму» [143, с. 101].

Фреймовий аналіз результативний для розгляду стереотипної ситуації, оскільки являє собою «фіксовану систему параметрів, що описують події» [281, с. 245]. Фрейм зберігає узагальнені уявлення про типову ситуацію або її ідеальний образ «у вигляді певних структур свідомості» [219, с. 15]: ментальної моделі або схеми.

Ментальні структури етикетних ситуацій інтегрують і фонові знання комунікантів про культурні цінності простору, у межах якого відбувається спілкування. Структурована сукупність знань усіх представників тієї чи тієї культури визначається як «когнітивна база» [84]. Кожен член такої спільноти має власну особливу систему уявлень про етикет – індивідуальний когнітивний простір. При цьому окремі соціальні групи (сімейні, професійні, класові) мають особливі колективні уявлення про етикетні правила – вони складають колективний когнітивний простір. В. В. Красних переконана, що «штампи свідомості» когнітивного простору «визначають стереотип поведінки» комунікантів [84, с. 233]. А. Вежбицька наполягає на існуванні

культурних скриптів (“cultural scripts”) [24], тобто культурно-обумовлених сценаріїв, які акумулюють національні уявлення про стереотипну вербальну та невербальну поведінку у конкретній комунікативній ситуації, а також визначають ступінь допустимої емоційності.

Співвіднесення ментальних та мовленнєвих структур, що корелюють з етикетною ситуацією, дозволяє зрозуміти їх суть [124]. Дешифрування повідомлень відбувається завжди в порівнянні з власним ментальним сценарієм. Наприклад, в етикетній ситуації подяки адресант та адресат одночасно співвідносять значимість наданої послуги з інтенсивністю подяки. Якщо сценарій одного з учасників комунікації виявляє невідповідності зі сценарієм іншого, у результаті порушення сценарію подяки відбувається збій комунікації.

Фрейм, як ментальна репрезентація етикетної ситуації, ефективно організує взаємодію комунікантів і сприяє правильній її інтерпретації. І. С. Шевченко [185, с. 29] пропонує розглядати ситуаційні концепти комунікативної поведінки, що розгортаються в часі (наприклад, ГНІВ, ПОМСТА, а також такі, що мають етикетний характер ПОДЯКА, ВИБАЧЕННЯ) за такою схемою: *мотив → інтенція → оцінювання параметрів ситуації → вибір мовних / немовних засобів → вчинення відповідного комунікативного акту.*

Продемонструємо послідовність фреймового аналізу етикетної ситуації повсякденного спілкування на конкретному прикладі: **“Good morning, sir.”** **“Good morning, sir?” Aren’t you the lady I had supper with on Saturday night?”** *“Yes, but it’s gallery rule,” Sam whispered. “Mr. Agnew doesn’t approve of the staff being familiar with the customers.”* **“Good morning, Miss Sullivan. I’ve come to collect my pictures”, said Sebastian, trying to sound like a customer”** [421, с. 173]. За результатами аналізу умов і учасників комунікації з’ясовано, що до ситуації вітання залучаються представники британської культури. Учасники комунікації – чоловік (sir) та жінка молодого віку (lady), знайомі між собою (*had supper with*). Зустріч відбувається вранці (*morning*), в

художній галереї (*gallery rule; collect my pictures*) . Не зважаючи на той факт, що комуніканти добре знайомі, місце комунікації надає повсякденній етикетній ситуації «Вітання» офіційності, тому адресант дотримується традиційних етикетних правил поведінки, що були б прийнятні між комунікантами в контексті ділового спілкування (*with the customers*), а також встановлення контакту з адресатом для подальшого професійного спілкування. Керуючись уявленнями свого індивідуального когнітивного простору про правила для працівників галереї та зважаючи на комунікативні умови (час, місце, учасники), адресант обирає вербальну етикетну формулу вітання (*Good morning*) і формальне звертання-регулятив (*sir*), яке надає формулі вітання офіційності. Уживання цієї формули викликає відповідну реакцію адресата – здивування офіційністю форми звертання, адже згідно з уявленням його індивідуального когнітивного простору, добре знайомі люди можуть дозволити вживання менш офіційної формули навіть у формальній етикетній ситуації. Проте дізнавшись про правила закладу, клієнт обирає таку ж структуру й засоби офіційного спілкування (*Good morning, Miss Sullivan*). Знання правил офіційного та повсякденного спілкування співвідносяться з загальною когнітивною базою суб'єктів комунікації, що забезпечує успішність реалізації ситуації «Вітання».

Отже, реалізація ситуації починається з усвідомлення основної мети адресанта виконати традиційні, за його уявленнями, етикетні дії, які сприятимуть порозумінню, встановленню доброзичливої атмосфери для подальшого спілкування та створенню позитивного образу адресанта. Адресат також усвідомлює комунікативні умови, за яких відбувається етикетна ситуація (місце, час, очікування контакту), що дозволяє перейти до наступного кроку – вибору етикетного знака. Етикетний знак може мати вербальну чи / та невербальну форму (певні дії, предмети-символи). Ситуація вимагає розуміння адресатом впливу його комунікативної дії на партнера з комунікації. Позитивний вплив забезпечує відповідь комуніканта на поведінковому та / чи емоційному рівні. Отже, за результатами фреймового

аналізу ментальна репрезентація ситуації повсякденного спілкування охоплює такі складники: суб'єкти взаємодії (адресант, адресат), мета взаємодії, комунікативні умови (місце й час інтеракції, статусні та інші характеристики мовців), вибір з існуючого репертуару засобів втілення інформації відповідних форм, усвідомлення комунікативного ефекту (Рис. 2.1.).

Рис. 2.1. Статичний фрейм етикетної ситуації повсякденного спілкування

У наступному розділі таку модель ментальної репрезентації екстрапольовано на різні типи етикетних ситуацій повсякденного спілкування, зокрема ситуацій «Вітання», «Прийом гостя», «День народження» та «Весілля». Очікуємо, що розгортання фрейму та змістове наповнення має специфіку залежно від типу ситуації та національно-культурної ідентичності учасників. Наприклад, у носіїв різних когнітивних баз статичні фрейми етикетних ситуацій можуть збігатися. Проте етикетна ситуація передбачає не лише набір конкретних даних, а перспективу послідовних кроків, розгортання вербальних та невербальних дій. Виходячи з цього, у подальшому дослідженні аналіз статичного фрейму доповнюється аналізом динамічного фрейму, тобто сценарію.

У конкретній етикетній ситуації комунікант активізує статичний фрейм, щоб зрозуміти модель поведінки. Фрейм як структура представляє інформацію з різних боків. «Одна її частина вказує, як слід використовувати цей фрейм, інша – що може спричинити його виконання, третя – що слід зробити, якщо ці очікування не підтвердяться» [280, с. 7]. Побудова фрейму етикетної ситуації має складатися з ланцюжка частин, адже «фрейм – безліч питань, що слід задати відносно певної ситуації» [280, с. 78]. Г. М. Алімжанова, аналізуючи етикетну ситуацію «Співчуття», пропонує узагальнений ланцюжок «хто – кому – коли – де – що – чому – навіщо – як»

[4, с. 37]. Інші дослідники віддають перевагу послідовності «суб'єкт (хто?) – предикат (що робить?) – спосіб (як?) – об'єкт (кого?) – каузатор (за що?)», встановлений за результатами аналізу ситуації «Подяка» [2; 3; 16].

Кожний елемент у загальній структурі фрейму містить знання, що є поштовхом для розгортання черговості подій [307, с. 217]. Відповідно до ситуації, фрейми, що містять певні уявлення про цінності культури та комунікації, починають наповнюватися вербальними та невербальними структурами й відтворюватися в чіткій послідовності – формується сценарій.

Г. М. Алімжанова [4] пропонує фрейм-сценарій для ситуації «Співчуття», який передбачає чотири етапи: *констатація факту втрати* → *вираження співчуття й бажання розділити горе* → *побажання людині у зв'язку зі втратою близької* → *вираження відношення до померлого*. Кожний етап сценарію супроводжується вербально: реченнями «із семантикою буттєвості» (*У вас велике горе; Ви втратили близьку людину*); формулами активного типу (*Я співчуваю вам; Я поділяю з вами цю втрату*); пропозиціями наказового способу (*Будьте мужні!; Тримайтеся*); стверджувальними реченнями (*Він був хорошим батьком*) чи ритуалізованими кліше (*Душа знайшла спокій; Він тепер в кращому світі*) та невербально – тримати за руку, гладити спину.

Як слушно зауважує Г. М. Алімжанова [4], фрейм поєднує сферу когнітивного й мовленнєвого в процесі комунікації. З огляду на це, статичний фрейм етикетних ситуацій повсякденного спілкування доповнюємо схемою динамічного фрейму. Послідовність складників сценарію встановлюється через відповідні етикетні вирази. Наприклад, ситуація «День народження» передбачає таку послідовність складників: «привітання іменинника», вербалізований “*Happy birthday to you!*”, “*Many happy returns of the day!*”, “*З Днем народження!*”; «вручення подарунку», вербалізований “*This is for you*”, “*Це тобі від нас*”; «розваги», вербалізований “*sitting playing table games, eating cake and laughing hard*”, “*виконують танок, співають*” тощо (див. 3.1.1., 3.2.1., 3.3.1., 3.4.1.).

Спорідненість мов і культур сприяє ідентифікації стандартних ситуацій їх оформлення, проте не завжди забезпечує адекватність декодування [288; 299]. Відмінності в межах споріднених мов і культур можуть бути пояснені безперервним їх розвитком та формуванням наборів цінностей у процесі історичного розвитку соціумів.

Досліджуючи етикетні простори англійськомовних та українськомовної культур, необхідно з'ясувати актуальність конкретних ситуацій для кожної з них та особливості їх реалізації.

Зіставний аналіз також дозволяє визначити специфічні й спільні елементи етикету, розходження у створенні норм та форм їх реалізації, що виявляються в інтеракціях на внутрішньокультурному та міжкультурному рівнях.

Головними прийомами зіставлення етикетних феноменів досліджуваних культур визнано встановлення підстави зіставлення та зіставна інтерпретація. Предмет зіставлення в дослідженні фокусується на актуальності складників обраних етикетних ситуацій та їх послідовності, а також вербальних, паравербальних і невербальних засобах маніфестації.

Зіставна інтерпретація спрямована на паралельне вивчення обов'язковості / факультативності реалізації окремих частин сценаріїв, пріоритетності засобів реалізації (див. розділ 3).

Отже, суб'єкти комунікації здатні реалізувати та інтерпретувати будь-який мовленнєвий акт, спираючись на відповідну ситуаційну ментальну модель, що існує в їх свідомості. Зіставний аналіз цих моделей дозволить визначити культурну специфічність та спільність етикетних феноменів в англійськомовних та українськомовній культурах.

Висновки до розділу 2

У цьому розділі аргументовано погляди на поняття й структуру етикетного простору, його зв'язок із культурно-історичними цінностями та

внутрішнім простором мовців. В етикетному просторі, який створюється суб'єктами взаємодії та охоплює сталий набір етикетних ситуацій, набір етикетних знаків, етикетні норми та комунікативні цінності, здійснюється інтеракція відповідно до рівня компетенції та когнітивних настанов комунікантів, встановлених правил і норм щодо спілкування в тій чи тій ситуації в межах конкретної культури.

Етикетна ситуація ґрунтується на конкретній ментальній моделі спілкування. У результаті реалізації моделі у щоденній практиці мовців її реально-практична форма варіюється внаслідок комунікативно-соціальних ознак учасників етикетної ситуації. Варіантні комбінації цих ознак визначають типи етикетних ситуацій, зокрема щоденні, okazionalnі, святкові та церемоніальні ситуації повсякденного спілкування.

Методика дослідження етикетних ситуацій повсякденного спілкування передбачає поліаспектне вивчення з урахуванням прагматичного, когнітивного, лінгвокультурологічного, семіотичного та зіставного аспектів.

Зазначене унеобхідне послідовність таких етапів дослідження: виявлення актуальних етикетних ситуацій методом аналізу оцінних висловлювань носіїв досліджуваних культур; фреймовий аналіз етикетних ситуацій повсякденного спілкування з метою їх моделювання у статичному та динамічному (сценарному) форматах; вивчення вербальних, паравербальних та невербальних засобів, уживаних в етикетних ситуаціях повсякденного спілкування з метою встановлення зв'язку фреймової структури з інструментарієм її реалізації; зіставлення етикетних ситуацій в англійськомовній та українськомовній культурах, встановлення спільного та специфічного в актуалізації їх структури, змістового наповнення й засобів реалізації.

Матеріали розділу викладено в публікаціях автора [44; 46].

РОЗДІЛ 3
АКТУАЛІЗАЦІЯ ЕТИКЕТНИХ СИТУАЦІЙ ПОВСЯКДЕННОГО
СПІЛКУВАННЯ В АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ ТА УКРАЇНСЬКОМОВНІЙ
КУЛЬТУРАХ

3.1 Щоденна етикетна ситуація «Вітання»

3.1.1 Фреймове моделювання ситуації «Вітання». Ситуація вітання є однією з етикетних універсалій (див.1.3.3), у межах якої реалізується фатична функція етикету та визначається тональність подальшої комунікації. Важливість цієї ситуації для різних культур доводять контексти з оцінними висловлюваннями.

Носії британської культури вбачають необхідність вітання у встановленні контакту між партнерами з комунікації як гарантії її обов'язкового продовження: *“I think **greeting** is important <...> **It may also determine whether I keep talking.** So, yes, it's very important”* (за результатами соціологічного опитування [225, с. 36]).

В американському етикетному просторі актуальність вітання відзначається у встановленні відносин між комунікантами, формування враження про партнера з комунікації: *“**If you offend** someone in the **salutation**, that person may not deal with you any further. It may also **affect that person's opinion of you**”* [472]).

Вітання в австралійській культурі здебільшого покликане створювати дружню атмосферу й сприяти зближенню комунікантів у спілкуванні: *“Our words (or lack there of) truly do have a lot of power. A simple, **sincere “How are you?”** can bring a ray of light into someone's day. Thanks author for reminding us we have far more influence than we realize”* [472]).

Вітання в українському етикетному просторі позитивно впливає на емоційну сферу комунікантів (*“Я їхав у ліфті з чоловіком, якого бачив уперше. Він радісно усміхнувся мені та побажав доброго ранку. Здавалося, весь світ змінився у кращий бік”* [393]) і є чинником успішності їх подальшої взаємодії (*“Якщо ви радісно привітаєте людину, навіть ту з якою маєте конфлікт, — це сприятливо вплине як на неї, так і на вас, а також на ваше подальше спілкування”* [т.с.]).

З'ясуємо складники фрейму-сценарію (динамічного фрейму) «Вітання» на основі наступного контексту: *“**Hello! Welcome** to the party! – **Hi**, I'm Natalia. – **Hi**, Natalia! I'm Matt, Carol's husband. – **Nice to meet you, Matt.** – **You work with Carol, do you?** – Yes, that's right. I'm the new receptionist there. – **Do you know David?** He's Carol's boss. – Yes, he's my boss too. Is he here, do you know? – No, he couldn't come, unfortunately. He's away playing golf somewhere. – Oh, that's a shame. – **Where are you from, Natalia?** – I'm from Scotland. – Oh, right. **Whereabouts in Scotland?** – Edinburgh, but I came over to*

London about eight years ago. – Do you go back there very often? – Um, about three times a year. – Carol and I often talk about going to Edinburgh sometime. – Well, if you do, let me know. My brother can show you arounds. – Great! Thanks a lot” [326].

Взаємодія представників англійськомовної культури починається з актуалізації вітальних формул, серед яких формальні (*Hello, Welcome, Nice to meet you*) та неформальні (*Hi*) стандартні кліше. Вітальна формула є інструментом визнання присутності комунікантами один одного та встановлення контакту між ними. Ужиті комунікантами вітальні формули свідчать про актуальність цієї частини фрейму-сценарію.

Вітальні формули супроводжуються звертаннями, вираженими власними іменами співрозмовників (*Natalia, Matt*), що актуалізується як спосіб продемонструвати прихильне ставлення до співбесідника (*Hi, Natalia! Nice to meet you, Matt*), чи привернути увагу партнера з комунікації (*Where are you from, Natalia?*). Як і вітальні формули, звертання є необхідним засобом визнання присутності комунікантами один одного.

Ситуація продовжується низкою відкритих питань адресанта та відповідей адресата: – *Where are you from, Natalia? – I’m from Scotland. – Oh, right. Whereabouts in Scotland? – Edinburgh.* Це засвідчує актуальність фази фатичного спілкування – світської бесіди. Вона містить інформацію щодо занять (*You work with Carol, do you?, Do you know David?*), походження, родини (*Where are you from?, Whereabouts in Scotland?, Do you go back there very often?*). Комуніканти обмінюються особистою інформацією (*Carol and I often talk about going to Edinburgh sometime*) і знаходять загальні інтереси, що заохочує адресата до продовження комунікації та надання пропозиції (*Well, if you do, let me know. My brother can show you arounds*). Світська бесіда актуалізується з метою продовження комунікації, заповнення паузи, виявлення загальних інтересів.

Отже, з'ясовано актуалізацію таких елементів фрейму-сценарію етикетної ситуації «Вітання»: визнання комунікантами присутності один одного (вітальна формула, звертання) і фатична комунікація (світська бесіда).

Фрейм-сценарій «Вітання» в українськомовній культурі має подібну структуру. Наприклад: “– **Доброго ранку, я Жан, але можете називати мене Іван. – І вам доброго ранку, Іване! Дуже приємно! А я Олена. Заходьте і почувайтеся, як удома. <...> – Яке у вас миле помешкання, мені раптом здалося, що я колись тут уже жив. – Дякую. То коли ви востаннє відвідували Батьківщину, Іване?** – запитала Олена. – **О, давно, понад десять років тому. <...> – Ви живете з батьками?** – **Ні, вони мешкають у Парижі, а я в Сержі, у мене там невеличкий будинок.** – Я не знаю такого міста. – **Це за тридцять кілометрів від Парижа. <...> – Я завжди мріяла побувати у Франції, але не знаю, чи таке можливо. – Чому ні? От приїжджайте разом з Жоржем улітку.** – Дякую, мені б дуже хотілося, та мій чоловік дуже зайнятий <...> - **А ви чим займаєтеся?** – **Я працюю в школі, викладаю англійську мову. – А які маєте хобі?** – **Тепер моїм постійним хобі є господарка,** – гірко посміхнулася Олена” [358, с. 80 – 81].

Носії українськомовної культури починають етикетну взаємодію з актуалізації вітальних формул *Доброго ранку! Дуже приємно!*. Вітальна формула допомагає встановити контакт між комунікантами і свідчить, що комунікація продовжиться. Отже, вітальні формули в українському етикетному просторі та визнання комунікантами присутності один одного такі ж актуальні, як і в англійськомовному етикеті.

Звертання, що комбінується з вітальною формулою (*І вам доброго ранку, Іване!*), експлікує визнання співрозмовника та привернення його уваги (*То коли ви востаннє відвідували Батьківщину, Іване?*).

Діалог, що розгортається далі, реалізується як інструмент продовження комунікації, уникнення мовчання, виявлення спільних інтересів, і охоплює різні теми: знайомі місця (*Коли ви востаннє відвідували Батьківщину?, я [живу] в Сержі, у мене там невеличкий будинок, Це за тридцять*

кілометрів від Парижа); родина (*Мій батько уродженець вашого міста, а мати французька, Ви живете з батьками?, Вони мешкають у Парижі*); професія та хобі (*А ви чим займаєтеся?, А які маєте хобі?, Я працюю в школі, Моїм постійним хобі є господарка*). Про успішність комунікації свідчить готовність мовців ділитися персональною інформацією, зокрема мріями (*Я завжди мріяла побувати у Франції*), що знаходить відповідний відгук в адресата (*приїжджайте разом з Жоржем улітку*). Фатична комунікація виявляється необхідною частиною фрейму «Вітання» і реалізується за допомогою світської бесіди.

Отже, необхідні елементи фрейму-сценарію етикетної ситуації «Вітання» (див. дод. А.1), визнання присутності комунікантами один одного та світська бесіда актуалізовані успішно. Взаємодія представників англійськомовної та українськомовної культур в етикетній ситуації «Вітання» відбувається в межах стандартного фрейму-сценарію, що виявився подібним. Слід очікувати, що кожний елемент фрейму наповнюється конкретним змістом, який відповідає умовам конкретної ситуації й узгоджується з неконфліктною поведінкою.

Як свідчить проаналізований матеріал, до ситуації «Вітання» залучаються комуніканти, які характеризуються комплексом параметрів: стать (чоловіки – див. дод. А.2 приклади № 2, 3, 11, 13 та жінки – див. дод. А.2 приклади № 6, 9, 12, 20) та вік (підлітки – див. дод. А.2 приклади № 16, 47, юнаки – див. дод. А.2 приклади № 3, 5, 14, зрілі люди – див. дод. А.2 приклади № 1, 20, 22, літні люди – див. дод. А.2 приклади № 41, 102, 103). До взаємодії в ситуації «Вітання» залучаються комуніканти, незалежно від близькості їх стосунків та соціальних ролей: рідні (див. дод. А.2 приклади № 21, 38, 39, 40), друзі (див. дод. А.2 приклади № 11, 24, 44, 57), сусіди (див. дод. А.2 приклади № 6, 28, 43, 45), колеги (див. дод. А.2 приклади № 53, 54, 68), водій і пасажир (див. дод. А.2 приклади № 4, 97), продавець і клієнт (див. дод. А.2 приклади № 22, 59, 60), гід і турист (див. дод. А.2 приклад № 42) тощо. До цього слід додати такі важливі характеристики комунікантів як

соціальна приналежність (представники вищого класу, заможні люди (див. дод. А.2 приклади № 1, 50, 51), середнього класу (див. дод. А.2 приклади № 12, 24, 69) та професійна приналежність (керівники й підлеглі (див. дод. А.2 приклади № 37, 105), студенти (див. дод. А.2 приклади № 3, 36, 71, 86), військові (див. дод. А.2 приклади № 34, 41) тощо).

Отже, актуальність повсякденної ситуації «Вітання» не залежить від статевих, вікових, професійних, соціальних характеристик учасників взаємодії. Проте ці параметри можуть впливати на засоби й успішність реалізації ситуації «Вітання».

Метою вітання є привернення уваги (див. дод. А.2 приклади № 19, 22, 23), встановлення контакту (див. дод. А.2 приклади № 25, 26, 34), формування позитивного образу комуніканта (див. дод. А.2 приклади № 67, 80, 98), організація позитивної атмосфери спілкування й спонукання партнера з комунікації до продовження бесіди (див. дод. А.2 приклади № 11, 106, 107).

Комунікативні умови різноманітні й стосуються таких аспектів:

- час – зустріч вранці (див. дод. А.2 приклади № 2, 6, 7), вдень, (див. дод. А.2 приклади № 8, 9, 12), увечері (див. дод. А.2 приклади № 1, 5, 11);
- місце – вдома (див. дод. А.2 приклади № 56, 64, 73), на вулиці (див. дод. А.2 приклади № 2, 6, 7), у пабі (див. дод. А.2 приклади № 5, 11, 19), на вечірці (див. дод. А.2 приклади № 3, 36, 67) тощо;
- не/випадковість зустрічі – (випадкова зустріч (див. дод. А.2 приклади № 2, 6, 7), запланована зустріч (див. дод. А.2 приклади № 5, 11, 12), очікувана зустріч (див. дод. А.2 приклади № 4, 15, 18), неочікувана зустріч (див. дод. А.2 приклади № 3, 9, 10).

Вибір знака комунікантом залежить від ступеня близькості співрозмовників, формальності/неформальності спілкування, культурних приписів та норм тощо. Вербальний знак втілює вітальні (англ. *Good morning, Hi*, укр. *Добрий ранок*) та фатичні (англ. *How are things?, Glad to see you*, укр. *Як життя? Що чутно?*) етикетні формули. Зазначені

вирази розрізняються функційно. Трапляються нейтральні (англ. *Hello, Good afternoon, G'day, How are you?*, укр. *Доброго дня, Здрастуйте*) та марковані висловлювання. Останні охоплюють такі:

– стилістично-підвищені (англ. *Allow me to greet you, How do you do?*, укр. *Вітаю, Радий вас вітати!, Моє шанування*);

– стилістично-знижені (англ. *Hey, Hiya, Yo, What's up?, How's it going?*, укр. *Здоров, Що нового?*), розмовні (англ. *Hi, Howdy, What's new?*, укр. *Привіт, Як справи?*), жартівливі (англ. *Hey there, Howdy-doody*, укр. *Привітулі, Як ся маєш?, Як воно?*).

У розмові між людьми різного віку та незнайомцями уживаними є як стилістично-нейтральні ("**G'day**, ladies and gentlemen, and welcome to Ballarat Wildlife park" [250, с. 7]), так і розмовні формули ("**Hi**", he smiled. "I believe you're my neighbor across the street" [469, с. 10]), у той час як у спілкуванні однолітків чи добре знайомих частіше трапляються стилістично-знижені ("*Ace, what's up, man? How's it going for you?*" [473, с. 120]), розмовні ("**Hi there you two**" Jenny turned and smiled warmly" [442, с. 93]) та жартівливі вітальні вирази ("**Hey, Riley!**" the bartender called. "Long time no see." [529, с. 320]). Комуниканти різного соціального статусу в ситуації «Вітання» здебільшого обирають нейтральні ("**Good morning, gentlemen.**" Weinberg rose with the other two men in the room" [499, с. 115]) чи стилістично-підвищені формули ("**Моє шанування, Макаре Петровичу! Просто з канцелярії губернатора!**" [412 с. 482]).

Отже, такі параметри як вік, соціальна приналежність та стосунки мовців виявляються впливовими на вибір вербального знаку.

У ситуації «Вітання» трапляються функційно різні звертання:

– звертання-індекси, які виконують номінативну функцію в комунікативній ситуації, ідентифікують адресата, привертають його увагу та допомагають включитися в контакт, що обумовлює їх ініціальну позицію у складі висловлювання (англ. *lady, man, girl*, укр. *жіночко, доню*) (див. дод. А.2 приклади № 1, 3, 44, 121);

– звертання-регулятиви, які налагоджують соціальні відносини, вказують на тип стосунків між комунікантами й створюють конкретну атмосферу спілкування – (офіційну, невимушену, дружню – англ. *dear, darling, mate*, укр. *шановний, любий, друже*) (див. дод. А.2 приклади № 17, 31, 40, 103);

– звертання-експресиви, які реалізують емоційно-оцінну функцію по відношенню до адресата, і є виразним засобом вираження суб'єктивного ставлення мовця до співрозмовника (англ. *honey, sweetie*, укр. *ластівочко, зайчику*) (див. дод. А.2 приклади № 20, 39, 79);

– звертання-апелятиви, що привертають увагу співрозмовника й вимагають будь-якої реакції адресата (англ. *Sam, Jake*, укр. *Степане*) (див. дод. А.2 приклади № 16, 34, 121).

Комуніканти, які перебувають у формальних стосунках, здебільшого обирають звертання-індекси ("**Good morning, First Lady,**" *Sabrina, my executive assistant said*" [576, с. 283]), тим часом як у дружньому та інтимному спілкуванні мовці віддають перевагу звертанням-експресивам ("**Hi, sweetheart!**" *she says, hugging me*" [471, с. 259]) та апелятивам димінутивної форми ("**Hi, Jake! How are ya? – I'm great!**" [565]). Регулятиви актуалізуються у звертанні до людей різного віку ("*G'day, old mate,*" *he said feebly. "Old college ...mate."* [457, с. 48]) і в залежності від їх соціального статусу ("**Як вам, подобається тут, пане?** – *спитав Георгій*" [363, с. 19]).

Отже, безсумнівно, що при виборі звертання враховуються вік, соціальна приналежність та тип стосунків (формальні, дружні, інтимні) між адресантом і адресатом.

Етикетне висловлювання може доповнюватися й супроводжуватися паравербальними знаками (тембр, темп, гучність – англ. *he said feebly; he said, trying to sound like a customer; his voice rose decibel*; укр. *сказав голосно*) та невербальними знаками (міміка – англ. *smiled*, укр. *підморгнув*; жести –

англ. *gave a hug; jogged my arm up and down*, укр. *потиснув руку*; візуальний контакт – англ. *looked up*; дистанція – англ. *moved an empty chair closer to him and sat down*).

Серед жестів, що супроводжують вербальне етикетне повідомлення, найпоширенішими є регулятивні жести – рукостискання (див. дод. А.2 приклади № 3, 12, 27, 49), міцність якого визначається емоційністю зустрічі. Емоційними жестами є обійми (див. дод. А.2 приклади № 21, 34, 39, 44), плескання руками при зустрічі (див. дод. А.2 приклади № 14, 51, 69), потирання рук (див. дод. А.2 приклад № 18), які спостерігаються при зустрічі після тривалої розлуки. Ілюстративні жести супроводжують вербальну комунікацію у вигляді кивка головою (див. дод. А.2 приклади № 14, 18, 90), махання рукою (див. дод. А.2 приклади № 34, 52) з метою привернення уваги співрозмовника. Символічні жести (вставання з місця чоловіків, коли заходить жінка – див. дод. А.2 приклади № 40, 41) та знімання або торкання головного убору – див. дод. А.2 приклади № 37, 69) актуалізуються на знак поваги до партнера з комунікації. Зазначимо, що в сучасній комунікації символічні жести поступаються регулятивним та ілюстративним. Вказівні (див. дод. А.2 приклади № 35) та ритмічні (див. дод. А.2 приклад № 18) жести використовуються в ситуації «Вітання» поодинокі.

Візуальний контакт є знаком, що свідчить про успішність етапу привернення уваги комуніканта. Дистанція, що може бути публічною (див. дод. А.2 приклади № 59, 72), соціальною (див. дод. А.2 приклади № 9, 42), особистою (див. дод. А.2 приклади № 27, 35), інтимною (див. дод. А.2 приклади № 21, 23, 29), встановлюється комунікантами згідно зі ступенем їх близькості, а також місця комунікації.

Паравербальні засоби комунікації – слабкий, напружений, бадьорий, веселий тембр (див. дод. А.2 приклади № 9, 24), уповільнений, уривчастий, збуджений темп (див. дод. А.2 приклади № 29, 89), шепіт, зростаюча гучність (див. дод. А.2 приклади № 17, 20, 23) – забарвлюють вербальне етикетне

повідомлення. Зазначимо, що ситуація «Вітання» здебільшого реалізується за допомогою вербальних складників, які детальніше розглядаються нижче.

Отже, статичний та динамічний фрейми етикетної ситуації «Вітання» в англійськомовній та українськомовній культурах виявляються подібними, що не заперечує лінгвокультурної специфіки їх актуалізації. Перейдемо до аналізу цих особливостей.

3.1.2 Актуалізація фрейму-сценарію етикетної ситуації «Вітання» у монокультурному спілкуванні

3.1.2.1 Вітання. Етикетна ситуація «Вітання» актуалізується в діловому й повсякденному спілкуванні. У зв'язку з цим наповнення та вираження складників фрейму-сценарію має свої особливості. У повсякденному спілкуванні етикетна ситуація «Вітання» здебільшого актуалізується в умовах зниженого рівня формальності, що зумовлює переважання функційно-маркованих етикетних формул.

Стилістично-нейтральні вітальні формули в англійськомовній культурі можуть мати повну (*Good morning, Good afternoon, Good evening*) або скорочену форму (*Morning, Afternoon, Evening*). Вибір тієї чи тієї форми виразу здійснюється залежно від часу, коли відбувається комунікація, а місце спілкування, статеві, вікові, соціальна приналежність менш впливові.

Попри спільні характеристики форм вітальних кліше в англійськомовних культурах, помітні особливості. В австралійському етикеті типовою формулою вітання є скорочена форма *G'day*. Цей вітальний вираз найчастотніший і функційно необмежений: "**G'day, mates.**" *Reed smiled at the Aussie greeting. "It's past midnight." Less ignored it* [450, с. 43]. Така особливість австралійського вітання сприяє неформальності характеру комунікації. Уживання одиниці *G'day* свідчить про швидке подолання особистого бар'єру, скорочення дистанції між комунікантами, що є знаком рівності мовців, а не лише свідченням дружнього налаштування.

Скорочення *Howdy* (< *How do you do?*) поширена в американському етикетному просторі. Ця формула вживається незалежно від комунікативних умов та соціальних ознак мовців: в дружньому спілкуванні (“**Howdy, friend,**” *Nell said cheerfully. “Haven’t seen you in a while”* [511, с. 112]), спілкуванні незнайомих (“**Howdy, Sir.** <...> *I would take it kindly if you’d let us hunt on your property*” [463, с. 38]), у вітанні дітей (“**Howdy, cupcake,**” *he said, forcing enthusiasm into his voice. “Whatcha doin’?”* [511, с. 115]) та дорослих (“**Howdy, partner,**” *was his greeting*” [439, с. 280]).

Тенденція до компактності комунікації через скорочення та контамінацію вітальних виразів засвідчує прагнення пришвидшити розмову, звести ситуацію «Вітання» до мінімуму. Скорочені форми дозволяють зосередитися на фатичній комунікації.

Цим пояснюється відсутність вітальних формул в багатьох проаналізованих контекстах та їх субституція фатичними формулами. Наприклад, спілкування британців починається одразу з зауваження про погоду: “*He decided to have one more try and speak to the person he saw. This turned out to be two ladies. “Lovely day, isn’t it?” “Yes, every time we come to Devon, the sun shines,” one of the ladies replied*” [506, с. 103]. В американському та австралійському етикеті фатичною фразою може слугувати питання щодо життя та справ комуніканта: “*Nell!*” *Caroline didn’t disguise her pleasure. “How are you?” “Great. I’ve been working hard...”* [511, с. 112]; “*Hey Peter, how’s it going? I know you watch the game this weekend*” [486].

Отже, функційне навантаження фатичних формул збільшується – вони виконують призначення як першого, так і другого елементу фрейму-сценарію, тобто одночасно слугують і для визнання присутності комунікантів, і для продовження спілкування.

Фатичні формули можуть реалізуватися за допомогою (а) питань (*How do you do?, How are you?, How are things?, What brings you here?*), окремі з яких містять скорочені форми (*What’s up?, Sup?, How’s life?, What’s new?*,

How're ya doing?, *How's it going?*); (б) експресивних окличних речень (*I'm delighted to see you! What a lovely surprise! It's been ages since we met!*). Ці різновиди фатичних формул доповнюють вітальний вираз чи замінюють його.

Формула *How do you do?* в британському етикеті є обов'язковою в ситуації вітання монарха. Етикетні правила спілкування з членами королівської родини відомі представникам вищого класу британського суспільства. Представник британської лінгвокультурної спільноти середнього класу може виявитися некомпетентним стосовно такої ситуації. Яскравим прикладом є зустріч Королеви Єлизавети II з Керол Міддлтон, яка схибила, замість фатичної формули *How do you do?* вживши *Pleased to meet you!* (що недопустимо за етикетом, адже вважається, що усі раді зустрічі з королевою). Оточення королеви й преса відразу зауважили, що мовленнєвий етикет та етикетна поведінка Керол Міддлтон далекі від традицій вищого класу й видають у ній типову представницю середнього класу: “*She was pushy, rather twee and incredibly middle-class...*”, “*They constitute her as an almost textbook case of non-upper class language and manners*” [520, с. 28]. Отже, уживання фатичної формули у спілкуванні з королевою є значною мірою регламентованим.

Виявляється, що фатичні вирази перетворюються на своєрідні «відлуння» і застосовуються не з метою отримання інформації про співрозмовника. Відповідь адресата навіть не очікується, а фатичні вирази вживаються лише як респонсиви: “*I met Zack who came to open the door for me. “Hey, **what's up** C.J.?” he shouted. “**What's up?**” I replied, hugging one another*” [535, с. 175]. Унаслідок спустошення фатичні формули збільшують свій семантичний обсяг.

На відміну від англійськомовного, в українськомовному етикетному просторі вітальна формула трапляється в абсолютній більшості випадків. Вибір формули здійснюється здебільшого залежно від часу взаємодії та характеристик комуніканта. Спостерігається тенденція до розгорнутих вітань

(*Добрий ранок!, Добрий день!, Добрий вечір!, Доброго здоров'я!, Вітаю Вас!*), хоча трапляються й скорочені форми (*Добридень, Здоров*). Хоча вислови *Добрий день, Добрий вечір* також утворилися як скорочення від зворотів *Дай, Боже, добрий день; Дай, Боже, добрий вечір*, які наразі архаїзовані.

Український етикетний простір знаходиться в стадії активного формування. Формули, що стають нормою вживання, утворюються за наявними моделями. Останнім часом в повсякденному спілкуванні можна почути вітання *Доброго дня!* замість усталеного *Добрий день!*. Утворення форми можна пояснити дією закону аналогії. В українськомовній культурі вітання традиційно було побажанням здоров'я (*Здоровенькі були!*). Вираз *Доброго дня!* можна інтерпретувати як “*Бажаємо/ю Вам доброго дня!*”, тобто утворений за аналогією.

Нові етикетні норми формуються й шляхом збільшення функційного обсягу вже існуючих формул. Останнім часом поширеним стало національно-патріотичне вітання *Слава Україні!*. Вираз, що раніше уживався лише військовими, набув загального характеру й поширився також серед цивільних громадян (“ – *Слава Україні! – Героям слава!* – привіталися два звичайні юнака, а *Настя роззявила рота і зашарілася*” [405, с. 145]). Відповідь *Героям слава!*, на нашу думку, зараз сприймається не тільки як частина гасла (див. дод. А.2 приклади № 103), але також як стилістично підвищений вітальний вираз (див. дод. А.2 приклади № 104, 128, 129).

Отже, інновація й традиція ефективно взаємодіють при формуванні нових етикетних знаків в українськомовній культурі. Прозорість вітальної формули та її вмотивованості засвідчує чутливість мовців до культурних традицій і їх наслідування в українськомовному етикетному просторі.

Тим часом історія англійськомовної культури демонструє приклади ритуалізації вітання і демотивації вітальних вигуків. Наприклад, одиниця *hail* “an exclamation of greeting or acclamation” [338] вживалася як побажання здоров'я та добробуту починаючи з с.англ. періоду приблизно з 1200-х років, частково походючи від дангл. *wæs hæil* “be healthy” [333].

В англійськомовному етикеті вітальні формули виконують винятково фатичну функцію, не надаючи спілкуванню конкретної тональності. Наприклад, вітальна розмовна одиниця *Hi*, яка походить від вигуку с. англ. *hei/hej/hy* [333] застосовується комунікантами суто для привернення уваги й може уживатися при повторюваних зустрічах протягом дня, незалежно від комунікативних умов та соціальної приналежності мовців (“*He met his student on campus - Hi professor!*”). Отже, ця одиниця не має фамільярного відтінку, проте все ж існує етикетна заборона на вживання вітальної формули *Hi* у звертаннях до представників високого соціального статусу чи вищого суспільного стану (*Hi Your Honor, Hi Your Majesty*).

Слід зауважити, що етикетний знак в комунікації має комплексний характер, і вербальний знак часто комбінується з невербальним. Наприклад, після довгої розлуки експресивна формула *It can't be!*, виражена окличним реченням, супроводжується експресивним невербальним знаком (емоційним жестом – обіймами): “*Eric, it's me! Ada, Ada Lane!*” “***But it can't be! Ms.Lane, is that really you?***” “*Yes, it is,*” she walked over to him. The man gave her a cautious look until he realized it really was Ada, then I watched the ***two embrace like old friends***. “***Oh it's really you!***” he said ***squeezing her in his beastly arms***” [454, с. 61]. Комуніканти відразу переходять до фази фатичного спілкування, у якій вербальне оформлення експлікує здивування (*But it can't be!, Oh it's really you!*). Окличний характер висловлювання відповідає як емоції радості, так і емоції здивування. Вибір невербального знака (емоційні жести – “***two embrace like old friends***”, “***squeezing her in his beastly arms***”) виражають щирі радість від зустрічі співрозмовників, їх справжнє ставлення один до одного. Отже, експлікатором домінантної емоції виявляється саме жестова форма.

В іншій ситуації неочікуваної зустрічі, адресант обирає стилістично-знижену формулу (*Hey*) з наміром встановити контакт з адресатом та фатичне питальне речення (*what are you doing here?*) у комбінації з невербальними знаками (*raises an eyebrow, smiles*): “*Ryan walks in, waves at me and takes a seat on the opposite end of the bar from where Mr.Nelson and Bruce*

are. **“Hey,”** he says. **“What... what are you doing here?”** He **raises an eyebrow and smiles.** **“What?? Are you not happy to see me?”** **“I mean... surprised... more than anything”** [490, с. 211]. Обрані вербальні та невербальні знаки акцентують увагу не на радості від зустрічі (хоча й не заперечують її), а на здивуванні, що навіть сприймається адресатом як знак збільшення дистанції між комунікантами і, можливо, загрожує розривом контакту.

Ці та інші приклади доводять важливу прагматичну функцію невербального супроводу в ситуації «Вітання». Це допомагає комунікантам визначитися щодо емоційного стану співрозмовників і гармонізувати реакцію на вітання. Нейтральний етикетний знак, що вживається адресантом при несподіваній зустрічі, має фактуальний зміст, а його основною функцією є констатація контакту, а не вираження справжніх почуттів мовця **“Hey there,” I said, and then I realized how flip it sounded.** **“I mean, hello, good evening. I'm sorry, I didn't mean to be rude, but, well, I'm surprised to see you.”** He **smiled**” [437, с. 44].

Отже, вітання є важливою, хоча й необов'язковою складовою частиною ситуації «Вітання». Актуалізаторами вітання в монокультурній комунікації виступають вербальні, невербальні та паравербальні засоби, комбінацією яких створюється комплексний етикетний знак. Нижче проаналізуємо особливості реалізації звертання.

3.1.2.2 Звертання. Звертання – важливий вербальний засіб встановлення контакту. Воно не лише апелює до адресата, а й інформує про соціальний статус та дистанцію між комунікантами, допомагає порозумітися: **“Many people have strong feelings about what you do to their names and how you address them”** [472].

Звертання-індекси (див. також 3.1.1) допомагають ідентифікувати адресата та встановити з ним контакт. Вони є семантично неоднорідними й поділяються на антропометричні звертання та звертання спорідненості.

Антропометричні звертання в англійській мові представлені:

а) одиницями, які акцентують увагу на статі адресата (*man, boy; girl*) та

б) одиницями, які уживаються винятково у формі множини та набувають узагальненого збірного значення (*guys, folks* – “чоловіки й жінки”, “хлопці й дівчата”). Наведемо приклади: “*Nick, Lilly, and Rose came into the pool area a few moments later and jumped into the pool. “Hey, guys, this is my friend Emma. <...> Guys, Emma has never jumped in from the side of the pool”* [588, с. 137] (вітання групи друзів, серед яких хлопець і дві дівчини); “*Hello, folks,*” she began, sleepy-voiced. “*I’m awful glad to be able to say hello to you tonight, and I wanna say hello to all my friends and admirers of Radioland*” [329] (вітання аудиторії радіослухачів).

Зазначимо, що в британському етикеті звертання на зразок *guys* та *folks* непоширені. Це можна пояснити стійкістю традиції спілкування та тяжінням до експлікації статі учасників розмови. Наприклад: “***Good morning, ladies!***,” he said with a cheerful voice. “*Isn’t it a wonderful day today?*” [448, с. 254]; “***Good morning, gentlemen,***” he greeted and glanced to where a secretary stood and acknowledged her presence by a nod of his head” [468, с. 88]; “***Good evening, ladies and gentlemen!*** This is Joe Doakes back on air” [326]. Отже, у Британії відсутні узагальнювальні звертання до групи людей, яка містить осіб жіночої та чоловічої статі. Тим часом американський та австралійський етикет (див. приклади з *mate* нижче) допускає узагальнення при звертанні.

В українськомовній культурі антропометричні звертання застосовуються відповідно до статі та віку (*хлопче, дівчино; чоловіче, жінко*). Звертання *чоловік* трапляється в ситуаціях вікової та соціальної рівності комунікантів: “***Здоров, чоловіче!*** – ***Здоров!*** – *Чого я до тебе прийшов? – Скажеш.*” [357, с. 31]. Попри фамільярний відтінок, таке звертання не викликає негативної реакції співрозмовника.

При звертанні до жінки (навіть незнайомої) уживаються пестливо-зменшувальні форми, що засвідчують традиційно особливе, шанобливе

ставлення до співрозмовниці: “**Доброго дня, мила жіночко!** А чи не можна у вас киянину перепочити з дороги? – Доброго, доброго, – відповіла” [389].

Звертання-терміни спорідненості в різних лінгвокультурах є типовими у вітанні членів родини – англ. *dad, daddy, mom, mummy, son, sonny, granny, brother, bro, sister, sis, uncle*; укр. *батько, тату, татуню, мати, мамусю, сину, синочку, донечко, бабуся, дідусю, брате, сестро, дядьку, тітко* тощо. Афіксальні зменшувально-пестливі форми (англ. *daddy, mummy*; укр. *синочку, донечко*, а також скорочення англ. *bro, sis*) значно інтимізують комунікацію.

Звертання англ. *brother, sister, bro, sis*; укр. *брате, сестро* також функціонують як регулятиви в ситуації «Вітання», до якої залучаються близькі друзі, знайомі (“*I stepped out of my new BMW, I shot a smile and a greeting to my old friend. “Hey bro. What’s new in the world of Mr. Joey?” I laughed*” [545, с. 56]). Звертання *бабуся, дідусю, синочку, донечко, онучко* в українському етикеті допустимі у спілкуванні незнайомих осіб різного віку (“**Добрідень, бабуся**, - сказала дівчина, з цікавістю **розглядаючи незнайому стару жінку**. – **Добрідень, дитинко**. Жінка стояла, спираючись на покручену, але гладеньку палицю” [369, с. 118]), що засвідчує шанобливе ставлення до особи літнього віку, а також інтимізує спілкування.

Звертання-регулятиви уживаються з метою встановлення контакту з адресатом, соціальний статус якого невідомий. Як звертання-регулятиви уживаються такі, що регулюють відносини між співрозмовниками відповідно до закріплених у суспільстві правил, норм, традицій. Звертання-регулятиви додаються в середині або в кінці етикетної конструкції. Наприклад, в англійській мові поширеними є звертання *Sir, Lady, Mister, Missis, Miss*. У різних англійськомовних культурах ці звертання можуть розширюватися лексемою *dear* (*Dear Mr. Smith; Dear Sir*), що підкреслює шанобливе ставлення адресанта до адресата. Тим часом лексема *dear*, комбінуючись з іншими звертаннями та розширюючи їх форму (*dear friend, dear boy, dear mum, dear John*), виявляє інтимність відносин між адресантом та адресатом і

припускає наявність почуття любові та прихильності. Звертання *dear* акцентує важливість та необхідність присутності адресата в цьому місці в цей час: “*Hello, my dear friend! Thanks for coming! My birthday party wouldn’t be the same without you*” [329] (тобто ‘*my important friend*’, ‘*my necessary friend*’). Отже, звертання *dear* має різне прагматичне навантаження й може засвідчувати наявність або відсутність соціальної дистанції між комунікантами.

Звертання “друг” вживається носіями англійськомовних культур безвідносно до ступеня формальності ситуації. В американській культурі звертання *friend* є виявом дружелюбності – навіть до малознайомої людини американці так звертаються: “*Howdy friend, I’m Bob Kimball. That’s Keith and Billy.*” *Shaking hands with him, Joe said, “Hi guys, I’m Joe.” “Nice to meet you Joe*” [512, с. 28]. Тому з часом, аби підкреслити близькість стосунків, форма звертання може бути розширена: *close friend, old friend* (“*My old friend from home! Happy to see you!*” [329]). Американці мають промовистий набір неформальних форм звертання, які вони вживають незалежно від типу стосунків: *guy, dude, hoss, buddy* або *bud* (“*Hey, dude, I’m David Taylor, how’s it going?*” *David said, stretching out his hand. Luke took it right away*” [550, с. 13] – у звертанні до знайомого адресата; “*Dude! I got a message you called.*” “*Hey, ol’ buddy, ol’ pal, I don’t think you quite know what you’re doing*” [464, с. 302] – у звертанні до незнайомого адресата).

У британському етикетному просторі близькі стосунки втілюються звертаннями *old pal, old chap* (“*How’re you doing, old chap?*” *he asked*” [504, с. 15]). На відміну від американського етикету, ці вирази неможливо вживати по відношенню до незнайомця чи адресата, чий соціальний статус відрізняється від статусу адресанта – їх актуалізація обмежується ситуаціями спілкування з дуже близькою людиною.

В австралійському етикетному просторі існує тенденція до руйнування соціальних та комунікативних бар’єрів за допомогою звертання *mate*, яке часто доповнює вітання *G’day*. Одиниця *mate* у свідомості австралійців має

широке значення – від партнерського значення слова до дружнього, та від дружнього до довірчого, інтимного [339]. Непопулярність шанобливих звертань (*Sir, Madam, Mrs, Mr, Ms*) свідчить про демократизацію спілкування. У монокультурній комунікації при необхідності підкреслити близькість співрозмовників, австралійці розширюють форму неформального звертання до *old mate*: “*G’day, old mate,*” *he said feebly. “Old college... mate.” “G’day, Nick,*” *I said warily. “How’s it been?”* [457, с. 48 – 49].

Отже, у межах британської культури вживанням звертань-регулятивів втілюється прагнення мовців до експлікації конкретної дистанції між ними, тоді як комуніканти в австралійській та американській культурах першочергово демонструють зацікавленість в особистості співрозмовника та орієнтовані на встановлення соціальної рівності.

В українській мові найпоширенішими звертаннями-регулятивами є: *пане, пані, товаришу, товаришко, друже, подруго, приятелю*. Звертання *пане, пані, товаришу, товаришко* здебільшого утворюють етикетні конструкції розширеної форми з такими одиницями: *шановний (-а), вельмишановний (-а), високошановний (-а), високоповажний (-а)*. Такі вирази вживаються в більш офіційних ситуаціях з метою визнання високого статусу адресата (“**Шановний пане міністре, шановні учасники конференції!** Ми раді вітати Вас у нашому університеті!” [355, с. 3]) та/чи експлікації пошани до нього (“**Шановні товариші, вітаємо Вас в цьому залі**” [415, с. 206]. Тим часом для неформального, дружнього спілкування характерні комбінації звертань *друже, подруго, приятелю* з одиницями *дорогий (-а), любий (-а), добрий (-а)* (“**Привіт, люба подруго!** Арсенчику, це моя подруга Аліна!” [415, с. 212]). Отже, в українськомовній культурі звертання-регулятиви вживаються з метою чіткого визначення дистанції між комунікантами та їхнього соціального статусу, що є схожим на тенденції британської культури.

Наступна категорія звертань – звертання-експресиви, до яких належать зооморфізми, назви солодоців, коштовностей та небесних світил.

В англійськомовному етикеті звертання-експресиви менш поширені, ніж в українськомовному етикеті. Прикладів вживань звертань-зооморфізмів не виявлено. Трапляються поодинокі випадки вживання одиниць *dog, pig*, які засвідчують порушення норм неконфліктної бесіди (“**Hello!**” *I kiss her on the cheek. Aunt E says, “Hey, pig! Hello!” I hate when she calls me that horrible name. “I’m not a pig!” She thinks I’m always dirty. She’s the nasty one*” [550]).

В українськомовному етикеті схвалюється уживання зменшувально-пестливих форм (голубко, ластівочко, лебідочко, котику, зайчику): “- *Мам, привіт. Ти зайнята? – Привіт, зайчику! Ні, а що в тебе з голосом? – почулося з іншого кінця*” [374, с. 81].

Експресивність звертань в англійськомовному етикеті створюється за допомогою найменувань солодоців (*honey, hon, sweetheart, sweetie, sweet, sugar, sugarbabe, cupcake*) та подекуди назв коштовностей (*my precious*) і небесних світил (*sunshine*): “**Hi, sweetheart!**” *she says, hugging me*” [471, с. 31]; “**Hello, my precious!**” *He bent to kiss his wife and baby daughter, the tenderness and love on his face moving Maddie*” [502, с. 40]; “**Hello, sunshine. How are you?**” “*Hi, hi. Fine, I think. I was at my friend’s, coming from the apartment in Kaunas, and drove to my parents*” [584, с. 207].

Українськомовний етикет також оперує назвами коштовностей (*мій дорогоцінний, мій скарбе, моє золотко*), солодоців (*моя солоденька, моя цукерочка*) і небесних світил (*сонечко, зірочко, зіронько*): “*Коли спокійний, обов’язково кожного називає золотком. “Здрастуйте, моє золотко!*” [347, с. 40]; “*Микита проковтнув клубок, що застряг у горлі, і сказав: - Здрастуй, моє сонечко! – Я так рада тебе бачити! А чому ти так виглядаєш?*” [405, с. 26].

Зазначимо, що в усіх аналізованих культурах етикетна норма допускає вживання експресивних звертань винятково у спілкуванні близьких людей. В українськомовному етикеті набір цих звертань різноманітніший, ніж в англійськомовній культурі, що засвідчує більшу емоційність носіїв української мови й порівняну стриманість носіїв англійської мови. Слід

додати, що експресивні звертання є прийнятними, а відтак не забороняються правилами етикетної поведінки, хоча й не зобов'язують їх уживати.

Розглянемо звертання-апелятиви. Зазначені одиниці представлені власними іменами. В англійськомовних культурах повна форма власних імен покликана продемонструвати й утримати дистанцію у спілкуванні. У наступному контексті один із співрозмовників висловлює незадоволення звертанням до нього скороченою формою власного імені: “**Hi, Eddie!** – **My name is Edward.** – *May I call you Eddie? – I won't answer*” [329].

Скорочена форма, навпаки, засвідчує намір комунікантів скоротити усвідомлену дистанцію між ними: “*Morning, Ms Love*”, *he said, forcing a calm smile.* “**It's Reggie, McThune.**” “*Morning, Reggie*” [329]. Наведений приклад демонструє те, що девіація від етикетних норм спілкування схвалюється за певних умов. За етикетними правилами бажання адресанта звертатися до нього певним чином привалює над нормами вживання звертання відповідно до комунікативних умов (наявності соціальної дистанції тощо). Власні імена, особливо в американській культурі, часом набувають максимально можливого скорочення. Наприклад, у звертанні до дівчини на ім'я *Mattie* близька подруга говорить: “*Morning T!*” [555, с. 66], що свідчить про близькі стосунки.

В англійськомовному спілкуванні звертання на ім'я може замінювати вітальну формулу, при чому це трапляється як у повсякденних рутинних ситуаціях вітання (зустріч у ліфті сусідів зранку “**Mrs Peterson** [посміхається]. – **Jack.** [пауза] *You don't have to stop singing on my account*” [563]), так і в емоційних (зустріч після тривалої розлуки близьких друзів “**Alec!**” *He turned and smiled at Eve's enthusiastic greeting. “Hello, angel.”* [450, с. 47]). В українському етикеті заміна вітальної формули звертанням виявлена тільки в ситуації емоційного вітання (“**Сергіюку!** *Рада бачити! Який дорослий!*” [385, с. 19]).

В українському етикеті нормативним є звертання на ім'я, ужите у формі кличного відмінка (*Сергію, Маріє*), що комбінується з регулятивами

пан, пані для демонстрації соціальної ієрархії або позначення шанобливого ставлення (“Як ся маєте, *пане Лукашу?* Що то ви виробляєте? Як здоров’я?” [412, с. 201]). Звертатися до адресата лише на ім’я дозволяє неформальна ситуація спілкування: “*Привіт, Льолік!* – я упав на стілець, *Льолік незадоволено сів навпроти*” [367, с. 236]).

Можна стверджувати, що правила вживання звертань-апелятивів у формі власних імен є подібними в англійськомовній та українськомовній культурах.

Отже, звертання є важливою, хоча (як і вітальна формула) необов’язковою частиною вербальної реалізації ситуації «Вітання». Різноманіття форм і функцій звертань має важливе значення в етикеті монокультурної взаємодії, оскільки сприяє встановленню прийнятної тональності.

3.1.2.3 Світська бесіда. Світська бесіда (англ. *small talk, chitchat*) – відпрацьована й формалізована, беззмістовна розмова, комунікативна важливість якої полягає в заповненні пауз [173, с. 21 – 22], створенні доброзичливої атмосфери між мовцями, продовженні спілкування.

Для британського етикету світська бесіда є вкрай важливим етапом ситуації «Вітання». За свідченням носіїв культури, вона забезпечує безперервність бесіди (“*When I see small talk done by experts, I think, yeah, that’s how it’s supposed to be. It’s supposed to establish a rhythm*”), збереження особистої зони комунікантів (“*Make for closeness. Give me a place where I can give of myself without risking too much, and give the other guy a chance to do the same*” [582]), а також щирість розмови, ступінь якої визначається безпосередньо учасниками конкретної ситуації (“*And if you’re tired and ill, do you want someone to tell you their troubles? You need a space and time to read the other person and see if they want to dive into the deep end of the emotional pool with you, or if they just can’t be bothered today*” [т. с.]).

Представники американської культури визначають світську бесіду як щось беззмістовне (“*At the end of the day, it’s just a small game that both parties know they’re playing not because they enjoy it, but because they feel that it’s polite, so they play it for the sake of playing*” [582]). При цьому обов’язковість світської бесіди вбачається як прояв ввічливості, дотримання дистанції, вияв поваги й демонстрація принагідних рис мовця: “*If we know each other for a prolonged period of time and we engage in small talk every time we cross paths, with no further conversation, I can probably deduce that you’re either a) very polite, b) don’t really want to know me or the converse, don’t open up to people <...> small talk can show as well: noticing how well one speaks, how fluid their tone is, how charismatic they are in terms of ability to give small talk the appearance of something bigger*” [582].

В австралійській культурі світська бесіда створює можливість нових знайомств і сприяє досягненню невимушеної атмосфери спілкування (“*People don’t understand the importance of small talk in the smooth operation of getting to know new acquaintances*” [т.с.]), а також подоланню незручності й ніяковості (“*or to overcome awkwardness*” [т.с.]).

Вирази, що вживаються у світській бесіді (*How are you getting on?, How are you keeping?, How’s life?, How’re things?, How’s the family?, What’s new?, Are you well?, Lovely day, isn’t it?*), є семантично спустошеними, тому що адресант лише виявляє знак уваги, при цьому він не зацікавлений у щирій відповіді на питання. Позитивна відповідь (*Fine, Well, Great, I’m all right, I’m very well, I’m very well indeed*), незалежно від реального стану справ, притаманна переважно австралійській та американській культурам. Тим часом британський етикет допускає відтінок песимізму (*OK, So-so, Not bad, Could be better, Could be worse, You do not want to know*), очевидно, як непряме заохочення до розмови, оскільки передбачуваними стимулами подовження бесіди є такі: *Why?, What’s up?, What’s wrong?, What’s the matter?, What’s happened? Really?* (“*Hello, how are you?*” he asked. “*Not well I am afraid,*” she answered. “*What’s wrong?*” He asked feeling alarmed now. “I

miss you. And I need to see you, Tom. May I come to your place today?" [585, с. 89]) (див. дод. А.2 приклади № 115, 116).

Як слушно зазначає М. М. Жовнір, в українському етикеті світська бесіда є «запорукою успішності спілкування, у якому проявляються щирий, а не зовнішній, формальний інтерес і позитивний настрій» [50, с. 17]. Уживані фатичні фрази лише надають природності спільному перебуванню з людиною в єдиному комунікативному просторі. Фатичні формули можуть стосуватися справ адресата (*Що нового? Як справи? Як живеться?*), здоров'я (*Як здоров'я? Як почуваетесь?*), сімейних справ (*Як чоловік (дружина)? Як діти?*), походження (*Звідки ви родом?*), інтересів чи хоббі (*Чи любите Ви поезію? Хто Ваш улюблений письменник?*). Зазначені питання передбачають відповіді й стимулюють зустрічні питання: **“Доброго ранку, синку. Як спалося? – Гаразд, мамо. Спальня так вдало розміщена: вікна у садок, на басейн. Звідти приємна свіжість плине – гарно. А як ви почуваетесь, мамо? – Зараз уже добре. Бо ти приїхав. То й здоров'я ліпшим зробилося. Я так рада, що ти вдома. – Я теж. Що тут нового, мамо? – Потихеньку. Краще ти розповідай. Як живеться в місті?”** [376, с. 19] (див. дод. А.2 приклади № 102, 103, 120).

Етикет вимагає від британців шукати обхідні шляхи в спілкуванні, даючи партнеру з комунікації право на конфіденційність. Цим пояснюється уникнення прямих питань (*Where do you live? What do you do?*) та їх субституція загальними зауваженнями (*“Rush hour – it's nightmare”*) і можливим додатковим питанням деталізуючого характеру (*“Do you drive to work?”*). Адресант сподівається отримати підказку (*“clue”*), наприклад, щодо проживання та роботи адресата (див. дод. А.2 приклади № 7, 8).

Отже, у спілкуванні незнайомців у 40% випадків фатичного спілкування між британцями спостерігається «гра в здогадки» (*guessing game*), 20% ставлять прямі питання та 40% оминають обговорення особистої інформації. Тим часом австралійці (80%) та американці (70%) ставлять прямі

особисті питання – *Where do you live?, Do you like your job?, Are you a student?, Date anyone special?* (див. дод. А.2 приклади № 22, 58, 68).

Кожна лінгвокультура має набір тем, дозволених для обговорення в світській бесіді. Затвердження загальної платформи взаємодії комунікантів, тобто спільних із партнером з комунікації знань, думок, поглядів, дозволяє досягти максимальної ефективності контакту. У зв'язку з цим з'ясовано теми, які дозволяють швидше налагодити контакт між мовцями.

Погода є головною темою фатичного спілкування в британському етикеті, але трапляється також і в інших англійськомовних культурах. Слід зауважити, що в 90% випадків британці обговорюють погоду без нарікань (*“Lovely day, isn't it? – Yes, indeed. I love rainy weather. – Me too. But yesterday when it was sunny – marvelous! – Agree!”* [326]), тим часом американці (30%) та австралійці (20%) дещо об'єктивніші та правдивіші у вираженні своїх поглядів та емоцій (*“So damn hot! – Yeah, I feel boiling! – Hate it!”* [553, с.12]).

Спортивні події в американській культурі обговорюються в 40% етикетних ситуацій (див. дод. А.2 приклади № 13, 14, 15), а в британській (5%) (див. дод. А.2 приклад № 23) та австралійській (5%) культурах (див. дод. А.2 приклад № 33) ця тема менш популярна.

Теми, що стосуються їжі, хобі, подорожей, відпочинку, спільних знайомих, рідних схвалюються в усіх англійськомовних культурах (див. дод. А.2 приклади № 2, 16, 27, 112).

Політика та подробиці сімейного життя вважаються провокативними темами й спроба їх обговорення під час світської бесіди сприймається як порушення етикетних норм (див. дод. А.2 приклади № 10, 67, 78).

Аналіз прикладів показав, що британці схильні (95% прикладів) до розгортання світської бесіди, яке здійснюється такими способами: уживання повних форм (*I am so happy you came! vs. I'm*); уникнення еліптизації (*Do you have any problems? vs. Any problems?*); розгортання відповідей на питання та тривалість бесіди (4 – 16 реплік). Форма світської бесіди дозволяє зробити

висновок про її обов'язковість у британській культурі незалежно від комунікативних умов.

В американській культурі спостерігається тенденція до компактності світської бесіди: у 70% проаналізованих прикладів трапляються скорочення (*You're here?* замість *You are here?*); еліпсис (*Any problems?* замість *Do you have any problems?*); лаконічність відповідей ("*Bixley brought us here*" [485, с. 28]); помірна тривалість світської бесіди (3 – 11 реплік).

В австралійській культурі тенденція до скорочення світської бесіди є ще виразнішою, ніж в американській. У 80% проаналізованих ситуацій «Вітання» уживається еліпсис реплік (*[It]Can't be!*) та деліція відповідей (*What's news? – Talk about business.*). Успішність фатичного спілкування в австралійській культурі досягається не стільки за допомогою світської бесіди, скільки через експресивність виразів: "*G'day, you old bastard. How the hell are you going?*" [477, с. 422].

В українськомовному етикеті схвалюється розмова про подорожі, спільних знайомих тощо в 80% контекстів (див. дод. А.2 приклади № 90, 93, 96). Природа та довкілля обговорюються в 70% випадків (див. дод. А.2 приклади № 90, 92, 107). Мистецтво (музику, поезію, книги, театр) українці обговорюють у 30% контекстів (див. дод. А.2 приклади № 94, 106). Розмови про рідних та близьких відбуваються в 20% випадків (див. дод. А.2 приклад № 102).

За результатами дослідження, українці займають позицію між британцями та австралійцями й виявляються гнучкішими щодо фази фатичного спілкування. Світська бесіда може розгортатися (60% проаналізованих прикладів) за допомогою розлогих відповідей та тривалості фатичної фази комунікації (приблизно 5 – 19 реплік).

У 40% проаналізованих прикладів спостерігається компактність світської бесіди. Фатичні фрази подекуди залишаються без відповідей. В інших випадках після вітальної формули одразу переходять до справ (див. дод. А.2 приклади № 20, 79, 89), що не сприймається комунікантами як

порушення етикету. Отже, в українському етикеті фатичне спілкування схвалюється й підтримується, проте не вважається необхідним.

Отже, світська бесіда є важливою частиною ситуації «Вітання». Її призначення – забезпечити безперервність та/чи невимушеність спілкування. Актуалізація ситуації «Вітання» в досліджуваних культурах має як свої особливості, так і відмінності, які є виразними в процесі міжкультурної комунікації.

3.1.3 Особливості етикетної ситуації «Вітання» в умовах міжкультурного спілкування. У процесі міжкультурної комунікації найяскравіше виявляються відмінності ситуації «Вітання» в англійськомовних та українськомовному етикеті. Ці відмінності стосуються повноти форми та змісту фрейму «Вітання»: повноти актуалізації складників динамічного фрейму; тематичної орієнтації світської бесіди; вербального та паравербального оформлення ситуації.

Наступний фрагмент представляє ситуацію, учасниками якої є представники британської (адресант) та американської (адресат) культур. Співрозмовники – літня жінка (адресант), мешканка закладу для літніх людей та зрілий чоловік (адресат), працівник цього закладу. Зустріч між добре знайомими особами відбувається вранці: ***“Hello, my dear. Lovely day, isn’t it? Have you been outside this morning? What’s it like outside?” “Morning, Freda. Fine thanks. And you?”*** Trying to bypass the inevitable weather query. ***“Oh, you know. One mustn’t grumble. No good complaining, is it? Nobody ever listens, anyway, do they?” “That’s very true, Freda. Would you like a piece of cake?”*** [587, с. 17]. Метою адресанта є встановлення контакту та реалізація світської бесіди у відповідності з нормами національного етикетного простору. Встановлення контакту ініційовано представницею британської культури за допомогою нейтральної вітальної формули *Hello* та звертання-регулятива *my dear*, що є знаком заохочення адресата до продовження розмови.

Представник американської культури вживає нейтральне скорочення *Morning* та доповнює його звертанням-апелятивом на ім'я адресанта *Freda*.

Етап фатичного спілкування активно заповнюється з боку представниці британської культури через питання, які вона адресує співрозмовнику стосовно класичної теми «Погода» (*Lovely day, isn't it?; Have you been outside this morning?; What's it like outside?*). Вибрана форма світської бесіди засвідчує готовність адресанта продовжувати етикетне спілкування в розгорнутому вигляді. Проте носій американської культури формує відповідь згідно з власною когнітивною базою, а його метою є скорочення світської бесіди. Адресат у відповідь обирає спільні для англійськомовних культур етикетні вислови, що також відповідають комунікативним умовам і є доречними в контексті світської бесіди (*Fine thanks. And you?*). Проте американець навмисно ігнорує питання стосовно погоди, залишаючи їх без прямої відповіді. Еліпсис [I am] *fine* вербалізує прагнення скоротити розмову, зберігаючи взаємоповагу без порушення особистих кордонів.

Представниця британської культури продовжує бесіду низкою розділових питань (*No good complaining, is it?; Nobody ever listens, anyway, do they?*), які зазвичай передбачають відповідь, підтвердження або спростування того, про що повідомляє адресант. Тобто уживаючи розділові питання, адресант розраховує на те, що співрозмовник поділяє таку ж думку і має бажання також висловитися з цього приводу, щось додати. Представник же американської культури обмежується короткою відповіддю (*That's very true*), обмежує дріб'язкову розмову та намагається швидше перейти до головної справи.

Отже, заповнення фрейму-сценарію відбувається відповідно до стереотипних уявлень комунікантів про перебіг ситуації «Вітання». Наповненість фрейму нерівномірна, оскільки представниця британської культури оперує повними етикетними формулами, тим часом як представник американської культури обирає скорочення. Вибір таких засобів зумовлений, з одного боку, прагненням представниці британської культури витримати

світську бесіду згідно з етикетними нормами, а, з іншого боку, прагненням представника американської культури швидше закінчити етикетну рутину.

Нерівномірність заповнення складників динамічного фрейму помітна і в ситуації «Вітання» між носіями австралійської та американської культур. Телефонна розмова відбувається між чоловіками зрілого віку, які працюють в галузі спорту: *“He went to answer the phone. “Quinn. What?” “Hey, Cam. Took some doing to track you down, **hoss**. Tod Bardette here.” <...> “**How’s it going, Tod?**” “Well, I have to tell you it’s going pretty damn good. I’ve been spending some time anchored off the Great Barrier Reef.” “**Nice spot**” Cam muttered <...> “It’ll do. Heard you kicked ass in the Med a few weeks ago. Good job!” “Yeah, **that’s what I heard too.**” Tod gave a rich chuckle”* [546, с. 81].

Встановлення контакту між комунікантами реалізується за допомогою різних засобів. Американець уживає стилістично-знижену формулу *Hey* у комбінації з типово американським звертанням-регулятивом *hoss*, дозволеним лише між добрими друзями. Уживані етикетні знаки свідчать про намагання адресанта не лише забезпечити невимушеність спілкування, а й виявити щирю радість з приводу розмови, продемонструвати власний позитивний імідж. Адресат-австралієць обирає фатичну формулу *How’s it going?* з метою визнання присутності адресанта й продовження обміну інформацією. Оскільки співрозмовники добре знайомі, вони звертаються один до одного, скорочуючи власні імена (*Cam, Tod*), відповідно до усталеної традиції неофіційного спілкування.

Американець фокусує світську бесіду на обговоренні свого дозвілля. Від стислого повідомлення про відпочинок відразу переходить до справ. Попри компактність фатичного спілкування, ініційованого американцем, австралієць усе ж намагається його зовсім уникнути й обмежується еліптичною відповіддю [It’s a] *Nice spot*. Попри такі етикетні розбіжності, комунікація виявляється успішною, оскільки обидві культури (американська та австралійська) схильні до мінімізації обсягу світської бесіди. Потреби адресанта у створенні позитивної атмосфери спілкування (через скорочення,

стилістично-знижену лексику) та позитивного іміджу (через комплімент – *Heard you kicked ass in the Med a few weeks ago. Good job!*) задоволені. Саме тому еліптична репліка австралійця (*Nice spot*), яка сигналізує небажання обговорювати цю тему, правильно декодована американцем (*It'll do*) і підтримана. Отже, аналіз прикладу засвідчує, що за нормами американського етикету реалізація світської бесіди схвалюється у ситуації «Вітання», хоча триває недовго. Тим часом австралійський етикет орієнтує мовця на її максимальне скорочення або елімінацію.

Порівнюючи проаналізовані ситуації міжкультурного спілкування, можна стверджувати, що етикетні відмінності, пов'язані з повнотою реалізації складників динамічного фрейму «Вітання», не обов'язково створюють перешкоди для успішної взаємодії та неконфліктної поведінки.

Більш проблемною виявляється комунікація у спілкуванні представників культур із більшою етикетною відстанню (британська vs австралійська, британська vs американська, британська vs українська).

У наступному прикладі учасники комунікації, батько (українець) та дочка (британка українського походження), спілкуються телефоном. *“The second phone call came a few days after the first. **“Hello! Tell me, Nadezhda, do you think it would be possible for a man of eighty-four to father a child?” See how he always gets straight to the point? No small talk. No** “How are you? How are Mike and Anna?” **No chitchat about the weather. Nothing frivolous will hold him up when he is in the grip of a Big Idea”** [507, с. 18]. Ігнорування світської бесіди є звичним для представника української культури, коли є нагальна справа. Дочка (як відомо із контексту, завжди спілкується англійською і, очевидно, завжди користується британськими правилами етикетної поведінки) вбачає в цьому порушення норм спілкування (*No small talk, No chitchat*), тому що чекає на актуалізацію фатичних формул (*“How are you? How are Mike and Anna?”*).*

Відмінності в етикетному оформленні «Вітання» на міжкультурному рівні помітні в тематиці, яку обирають співрозмовники для світської бесіди:

“They sat opposite each other, their beers and night-light candle between them. “What a lovely evening,” said Dawn. “**What’s the weather like in summer where you live?**” “**Ah, the weather question again!**” he said **playfully**. “Oh, be quiet and answer me.” [487, с. 62]. Типова тема світської бесіди британців – погода – викликає іронічну реакцію у представників інших англійськомовних культур, що засвідчує вербальне (*Ah!* “used for showing that you are surprised or annoyed” [329]) та паравербальне (*said playfully* “pronounced in humorous, jocular, ironic tone” [329]) оформлення етикетної ситуації.

Виявляється, що у ситуації міжкультурного спілкування вибір вербальних засобів актуалізації «Вітання» впливає на комунікативний успіх. Наступний приклад демонструє етикетні розбіжності у виборі засобів звертання. В австралійському етикеті привітання *G’day, mate* може сприйматися австралійцем як образа чи зверхнє ставлення: “**G’day Terry! Knock it off mate! This is the Club – it’s New Year’s Eve, mate.**” “**Don’t “mate” me, mate! I’m not ya <...> mate, you bloody Greeks!**” [462, с. 6]. Звертання *mate* схвалюється як засіб винятково внутрішньокультурного спілкування.

З австралійцем доцільно спілкуватися за допомогою універсальних, нейтральних, а не культурно маркованих формул: “*Loudly and plain-heartedly he said in Australian, “G’day, mate,” and jogged my arm up and down. I replied in English, “Hello. Pleased to meet you.”* [460, с. 155]. Попри простоту та дружелюбність, що відразу помітна в етикетній поведінці австралійців, виявляється важливим оберегати особистий простір в комунікації з представниками інших культур.

Паравербальні розбіжності фатичного спілкування виявляють також помітну різницю. Комунікують представники австралійської та британської культур: “*Hear you’ve been in Funafala,*” he continued, **the last note rising well above normal pitch** so that I wasn’t sure if that was a statement or a question. <...> **in England <...> most accents seem to end on a down note, expecting, demanding, resigning ourselves to the worst. <...> Cameron spoke in solid, reliable sentences <...> His tone epitomised the open thought: he and his weren’t**

done in yet” [460, с. 156]. Підвищений, впевнений тон та висхідна інтонація, що характеризують, зокрема, фатичні висловлювання представників австралійської культури, свідчать про позитивність та оптимізм, які властиві комунікації австралійців взагалі. Тим часом британська культура в паравербальних характеристиках етикетного мовлення виявляє песимістичні установки, вимогливість до інших.

Отже, особливості етикетної ситуації «Вітання» в умовах міжкультурного спілкування виявляються в способах реалізації динамічного фрейму та засобах наповнення його елементів. В одних випадках ці відмінності спричиняють комунікативні невдачі, але в інших – майже не перешкоджають успішності спілкування, хоч і викликають здивування й дрібні непорозуміння.

3.2 Оказіональна етикетна ситуація «Прийом гостя»

3.2.1 Фреймове моделювання ситуації «Прийом гостя». Прийом гостя в житті суспільства є здебільшого ритуалізованою етикетною ситуацією. Важливість цієї ситуації для носіїв англійськомовних та українськомовної культур підтверджується через аналіз контекстів висловлювання її представників.

Носії британської культури вбачають цінність ситуації «Прийом гостя» у незабутніх емоціях, які вона стимулює: *“believe me there is **nothing more valuable than seeing your guests enjoying and having a good time**”* [583]. При цьому британці скаржаться на складність організації цієї події (*“Well, **hosting a dinner party can be very stressful and exhausting**”* [т.с.]) та забезпечення гармонійної розслаблюючої атмосфери (*“On the contrary, a **party is supposed to be relaxing and entertaining** for every present member of the house, especially for the host”* [т.с.]).

В американському етикетному просторі важливість прийому гостя очевидна, оскільки ситуація сприймається як щось особливе, небуденне

(“*Gathering people you care about around your table and serving them homemade food is one of the most magical, generous things you can do*” [558]), сповнене гарними спогадами (“*Ideally, if your home is a warm, welcoming place to visit and your dinner goes well, then the only thing your friends and family will remember is how good of a time they had*” [т.с.]).

Представники австралійського етикетного простору до прийому гостя підходять більш буденно (“*Look, people are always going to be grateful and impressed that you fed them! Relax and just hang out!*” [т.с.]) і вважають, що прийом не являє складнощів, якщо дотримуватися простих правил (“*keep it simple, know your crowd, make as much ahead of time as possible, and play to your strengths*” [т.с.]).

В українському етикетному просторі до прийому гостей ставляться відповідально (“*Готуючись до прийому гостей, нерідко відчуваєш хвилювання*” [413]) та сприймають як благословення: (“*Але будь-яке занепокоєння не порівняєш з благословеннями і задоволенням, які приносить подібне зібрання. Мені подобається просто посидіти з гостями за чашкою кави і порозмовляти*” [т.с.]).

Проаналізуємо стандартну будову фрейму-сценарію ситуації «Прийом гостя» на конкретному прикладі ([577, с. 329 – 333], фрагмент наведений у дод. Б. 2 № 1). Взаємодія представників англійськомовної культури починається з актуалізації формул запрошення *Want to come to dinner?* [т.с.] та згоди на пропозицію адресанта (*Why not?* [т.с.]), що є інструментом налагодження соціального контакту між комунікантами та планування їх спільних дій. Отже, початковою складовою фрейму «Прийом гостя» є запрошення.

Особливість ситуації полягає в тому, що вона не є безперервною і наступний етап відбувається через деякий час та стосується зустрічі гостей, охоплює вітання, вручення подарунків, гостинців та світську бесіду. На цьому етапі актуалізуються різні формули, до яких належать: вітальні (*Hi; Come in* [т.с.]), вручення подарунку (*Here is little something for you* [т.с.]) та

формули обміну подяками між господинею та гостем (*Thank you for coming tonight; Thank you for inviting me* [т.с.]). Взаємодія продовжується компліментарною частиною (*Smells good, You look great tonight* [т.с.]), що є своєрідною транзитивною стадією, з якої починається світська бесіда (*How's your mother?; Meredith seemed in good spirits; And how's Hunter?; Kyle seemed nice* [т.с.]).

Поява гостя переходить у фазу частування (*She poured each of them a glass from the bottle; He helped himself to a cheese straw; Shall we go to the table?* [т.с.]), упродовж якого триває виголошення тостів (*To your culinary skills!* [т.с.]). Ситуація частування доповнюється розвагою гостей (*Want to watch a movie?* [т.с.]).

Вжиті комунікантами прощальні формули (*I have to go now; Everything was nice* [т.с.]) наприкінці прийому підтверджують успішність взаємодії та свідчать про актуальність складової частини проводи гостя для фрейму-сценарію.

Аналіз прикладів прийому гостей, як він відбувається в англійськомовних культурах, дозволяє узагальнити таку стандартну послідовність цієї оказіональної етикетної ситуації: запрошення; поява / зустріч гостя; частування й розвага гостя; проводи гостя.

Фрейм-сценарій «Прийом гостя» в українськомовній культурі має подібну будову. Проаналізуємо його на прикладі контексту, у якому описано цю ситуацію найповніше (фрагмент наведений у дод. Б.2 №2).

Носії українськомовної культури починають етикетну ситуацію з запрошення (*звелів скликати [всіх] [360]*), що засвідчує прагнення учасників до спільної соціальної взаємодії. Зустріч гостя (*гості привітали його та обох синів* [т.с.]) та компліментарна частина (*добре діло роблять* [т.с.]) актуалізуються на етапі появи гостей, що збігається з англійськомовною культурою.

За цим розпочинається фаза частування (*сідай же всяк до столу, кому де зручно; найперше вип'ємо горілки* [т.с.]). Виголошення застільних тостів –

обов'язковий атрибут частування (*Будьте здорові, сини мої любі! Дай же, Боже, щоб вам щастило!* [т.с.]). Розважання гостей реалізується у формі застільної бесіди на актуальні для присутніх теми (*А ну ж, признавайтесь, чи добре вам давали березової каші та свіжого вишнячку по спині? А то, може, й канчуками парили? А чей не тільки по суботах, а й по середах і четвергах перепадало? Якого ворога ми можемо тут висидіти?* [т.с.]). Отже, етап частування й розваги гостя є неодмінною складовою частиною фрейму-сценарію.

Завершальний етап – прощання, що експлікує бажання продовжувати контакти в майбутньому (*Бувайте!; тепер час уже й спати, а завтра зробимо те, що Бог дасть* [т.с.]).

Отже, необхідні елементи фрейму-сценарію етикетної ситуації «Прийом гостя» (див. дод. Б.1) – запрошення; поява гостя; частування й розважання гостя; проводи гостя – актуалізовано успішно. Взаємодія представників англійськомовної та українськомовної культур в етикетній ситуації «Прийом гостя» відбувається в межах стандартного фрейму-сценарію, що виявився подібним. Кожний елемент фрейму наповнюється конкретним змістом, який відповідає умовам конкретної ситуації й узгоджується з неконфліктною поведінкою, що буде проаналізовано нижче.

Як свідчить проаналізований матеріал, до ситуації «Прийом гостя» залучаються учасники комунікації (“господар – гість”), які характеризуються комплексом параметрів: стать (чоловіки – див. дод. Б.2 приклади № 2, 11, 17, 19 та жінки – див. дод. Б.2 приклади № 4, 6, 7, 9) та вік (юнаки – див. дод. Б.2 приклади № 21, 45, зрілі люди – див. дод. Б.2 приклади № 4, 6, 15, літні люди – див. дод. Б.2 приклади № 14, 25). До взаємодії в ситуації «Прийом гостя» залучаються здебільшого комуніканти у близьких стосунках: рідні (див. дод. Б.2 приклади № 26, 28, 35), друзі (див. дод. Б.2 приклади № 1, 10, 21), сусіди (див. дод. Б.2 приклади № 5, 8), колеги (див. дод. Б.2 приклади № 3, 4, 6) тощо. Рідше трапляються комуніканти, незнайомі між собою (див. дод. Б.2 приклади № 9, 18).

Фрейм-сценарій «Прийом гостя» є складним і реалізується з часовими інтервалами, а кожний з етапів реалізує конкретну мету. На етапі запрошення налагоджують соціальні контакти (див. дод. Б.2 приклади № 4, 5, 8), планують спільні дії (див. дод. Б.2 приклади № 7, 21, 26), спонукають запрошених до вчинення відповідної дії (див. дод. Б.2 приклади № 5, 6, 7). На етапі поява гостя відбувається закріплення стосунків (див. дод. Б.2 приклади № 13, 15, 16), створення невимушеної атмосфери спілкування (див. дод. Б.2 приклади № 12, 13), нейтралізація опозиції “свій – чужий” (див. дод. Б.2 приклади № 9, 10, 11), залучення гостя до активного продовження взаємодії (див. дод. Б.2 приклади № 1, 14). На етапі частування метою є створення комфортних умов комунікації (див. дод. Б.2 приклади № 29, 37), формування позитивного образу комуніканта (див. дод. Б.2 приклади № 10, 30, 32), гармонізація стосунків (див. дод. Б.2 приклади № 7, 10, 31). Етап прощання мотивується бажанням забезпечити подальші контакти (див. дод. Б.2 приклади № 5, 6, 32) та підкреслити успішність завершеної взаємодії (див. дод. Б.2 приклади № 32, 34, 40).

Комунікативні умови стосуються таких аспектів:

- подія – звана вечерея (див. дод. Б.2 приклади № 9, 27), вечірка (див. дод. Б.2 приклади № 16, 18, 45), барбекю (див. дод. Б.2 приклади № 17, 35), коктейль (див. дод. Б.2 приклад № 43);
- місце – вдома (див. дод. Б.2 приклади № 18, 19, 27), на подвір’ї (див. дод. Б.2 приклади № 16, 35), у ресторані (див. дод. Б.2 приклади № 9, 43) тощо.

На першому етапі сценарію ситуації «Прийом гостя» вербальний знак втілює етикетні формули запрошення, які реалізуються в інтерогативній (англ. *Would you like to be my guest?; Could I ask you to come to my dinner party?;* укр. *Чи не хотіли б Ви завітати до нас на вечерю?*), імперативній

(англ. *Let's have lunch together!*; *You should come to my party!*; укр. *Приходьте до нас на вечерю*) та декларативній (англ. *I'm having a barbecue and I wanted to invite you*; *I'd appreciate it if you come over*; укр. *Я запрошую тебе в гості; Я хотів би, щоб ти завітав до нас*) формах.

Комуніканти різного віку та статі можуть використовувати будь-яку форму запрошення. У спілкуванні незнайомих чи соціально-дистанційованих людей більш уживаними будуть декларативні запрошення (*"I'm hosting a dinner party for the PR and marketing departments, and I would love for you to come"* [424, с. 19]), у той час як у спілкуванні добре знайомих чи рідних здебільшого актуалізуються інтерогативні (*"Would you like awfully to come for dinner next Tuesday?"* [528, с. 36]) чи імперативні (*"It's one big nonstop party. You'll have to come!"* [443, с. 91]) форми запрошень.

Згода вербалізується за допомогою формул подяки (англ. *Thanks for the invitation*; *That is so kind of you*; *Thanks for thinking of us*; укр. *Дякую за запрошення*), формул згоди (англ. *I'll be there for sure*; *I'd love to come*; *We can't wait*; укр. *Обов'язково прийду; Із задоволенням*) чи питань-уточнень (англ. *Is there anything I can do to help?*; *What would you like us to bring?*; укр. *О котрій з'явитися?*). Їх актуалізація не залежить від соціальних параметрів комунікантів та їх стосунків.

Отже, до ситуації «Прийом гостя» залучаються учасники, які можуть відрізнитися низкою параметрів. Важливою умовою взаємодії виявляється тип стосунків комунікантів.

Хоча в цій роботі приділено увагу усній комунікації, прийом гостя часто передбачає письмове запрошення, яке містить інформацію про місце, дату події, особливості дрес-коду.

Форма одягу в запрошенні на офіційний прийом визначається як *white tie / black tie / tuxedo* для чоловіків та *dinner dress* для жінок. Вечірки обмежуються повсякденним дрес-кодом, що визначається словами фр. *informel, tenue de ville*; англ. *casual*, хоча для британського етикетного простору характерно *undress*. Дрес-код також може бути означений у

запрошенні й у довільній формі: “*Easy, Breezy and Beautiful*”, “*Fully chilled out*”, “*Regal*”, “*It’s time for the all-white party*”. Якщо в запрошенні форма одягу не вказана, вважається, що в такому випадку організатори припускають повсякденний одяг.

Частиною письмового запрошення також є вказівка часу: *S.t.* (лат. *Sine tempore*) – вчасно, без запізнення (для офіційних прийомів) та *C.t.* (лат. *Cum tempore*) – із запізненням не більше, ніж на чверть години (для неофіційних вечірок). Прохання відповісти на запрошення позначається як *R.S.V.P.* (фр. *Répondez s’il vous plaît*) і може вимагатися в межах будь-якого заходу. Оскільки ситуація «Прийом гостя» передбачає частування, у письмовому запрошенні трапляються приписи *BYOB* або *BYOG* (*Bring your own booze/grog*).

Поява гостя супроводжується фатичним спілкуванням, що є важливим компонентом комунікації «господар – гість». Господар здебільшого вживає формули, що підкреслюють теплий прийом гостя (англ. *Welcome to the party!*; укр. *Ласкаво просимо!*) та радість від зустрічі (англ. *Glad you could make it; I’m pleased you accepted my invitation*; укр. *Нарешті ви прийшли!*). З боку гостя комунікація продовжується формулами подяки (англ. *Thank you for invitation; I’m glad to be here; I wouldn’t have missed this party*; укр. *Дякую, що запросили!*; *Радий бути тут!*). Традиційно фатична комунікація продовжується компліментами з боку гостя на адресу господарів (англ. *You look fantastic!*; укр. *Ви сьогодні надзвичайно гарна!*) або місця прийому (англ. *What a lovely house you’ve got!; This is a lovely flat, isn’t it?*; укр. *У вас чудовий будинок; Тут так затишно*). Зазначені особливості є стабільними в комунікації «господар – гість», незалежно від характеристик співрозмовників чи їх стосунків.

Зустріч гостя може доповнюватися й супроводжуватися невербальними знаками (усмішка, рукостискання, обійми № 9, 10, 44).

Етап частування супроводжується пропозиціями та порадами господаря щодо страв, які поділяються на категоричні (англ. *Help yourself!*; *I*

insist you should try it! укр. *Пригощайтесь!; З'їште це; Ви маєте все скуштувати*) та некатегоричні (англ. *What shall I send you?; Would you like some more wine?; Have some more salad, will you?* укр. *Чого бажаєте?; Що Вам покласти?; Не бажаєте ще салату?*). Здебільшого актуалізація цих пропозицій варіюється, що буде розглянуто нижче.

Виголошення тостів – важлива частина частування, що промовляються на честь господарів (англ. *May this house will be full of light and love!;* укр. *За вашу гостинність!*), або гостей (англ. *We are happy you're sharing this moment with us!;* укр. *За щастя гостей! Дякуємо, що розділили з нами цей вечір*), спільних цінностей та завдань (англ. *May all who sit at this table be happy!;* укр. *Нехай усі будуть здоровими!*).

Проводи гостя як складова частина загального фрейму-сценарію, не менш важлива за інші, оскільки на цьому етапі виказується бажання подальших контактів. Це досягається різними способами й засобами або їх комбінаціями, серед яких найчастіше трапляються такі: прощання-подяка (англ. *We spent great time!; Thank you for such a wonderful evening!* укр. *Дякуємо за чудовий вечір!*), прощання-комплімент (англ. *You outdid yourself* укр. *Все було чудово!; Все було смачно*), прощання-побажання (англ. *Good night!; Keep well!; Take care!* укр. *Надобраніч!; На все добре!; Щасливої дороги!*), прощання-запрошення (англ. *Wait for you next Friday at my place; Stop by and see us sometime!;* укр. *Чекаємо Вас у гості*).

Прощання може доповнюватися й супроводжуватися паравербальними знаками (тембр, темп, гучність – англ. *she said **cheerfully**; he said **quickly**;* укр. *промовила **радісно***) та невербальними знаками (міміка – англ. *smiled, winked;* укр. *посміхнулася, жести – англ. *gave a hug; kissed my cheek;* укр. *потиснули руки*).*

Отже, складники сценарію «Прийом гостя» виявляють аналогії в англійськомовних та українськомовній культурах. Проте актуалізація динамічного фрейму передбачає особливості, спричинені відмінностями у традиціях, звичаях тощо, помітних як між не близько спорідненими

культурами, так і у внутрішньому колі англійськомовних культур. Розглянемо детальніше ці особливості.

3.2.2 Актуалізація фрейму-сценарію етикетної ситуації «Прийом гостя» у монокультурному спілкуванні. Різні культури виявляють шанобливе ставлення до гостя, оскільки між ним та господарем/господинею виникають особливі стосунки. На це вказує давня традиція диференціації людей на “своїх” та “чужих”, утілена в етимології відповідних позначень. Наприклад, англ. *host* “господар”, англ. *hostess* “господиня” та англ. *guest* “гість” походять від одного архаїчного етимона, енантіосемічне значення якого простежується в пізніше диференційованих рефлексах: іє. **ghosti-* “чужинець, гість, господар” > лат. *hospitem* “гість, чужинець, прибулець, ворог; той, з яким встановлюються відносини гостинності”, лат. *hospita* “гість” > англ. *host* “господар”, *hostess* “господиня”, *guest* “гість”, укр. *гість* [333].

Гість приходять ззовні зі своїми думками, мотивами, уявленнями, порушуючи на деякий час усталене життя. Господарі намагаються задовольнити й розважити гостя. Звідси походять правила гостинності, спрямовані на подолання ворожості, конфлікту та створення дружньої взаємодії. Переконані, що саме цим зумовлена діалогічна форма “пропозиція – відповідь” (обмін інформацією, компліментами, подарунками) актуалізації ситуації «Прийом гостя».

Вербальне оформлення зазначеної ситуації розпочинається з запрошення, яке містить бажання бачити гостя. Аналіз форми запрошень показав, що більшість із них містять вирази з дирекціональним та локативним значеннями, експлікованими прийменниками англ. *to* “у напрямку до”, укр. *до* “прямуючи кудись”; англ. *at* “у певному місці”, англ. *in* “всередині”, укр. *у/в* “розташування поруч, всередині”. Ця ознака є спільною для досліджуваного англійськомовного та українськомовного етикету: англ.

“*Come to my home*”; “*I’d very much like to see you in my house*” [570, с. 132]; укр. “*Буду радий Вас бачити в моєму домі*” [382, с. 28].

Важливу відмінність вбачаємо в тому, що представники англійськомовних культур схильні запрошувати до свого помешкання й дозволяють перетинати кордон між “своїм” та “чужим” простором (*My home is my castle*). У зв’язку з цим зрозумілим є аранжування наведених вище висловів.

Англійськомовний етикет також дозволяє проникнення в зону “свій” за допомогою експлікацій поширених комбінацій присвійних займенників *my, our* з назвами подій та розваг (*dinner, barbeque* тощо) замість іменників з локативними значеннями (“*Drop by our barbecue*” [525, с. 26]).

Перетинання зони “свій – чужий” передбачає не тільки сумісне фізичне перебування в зоні господаря, а й спільну діяльність. Тому наявні, хоча і менш поширені, запрошення, у яких назви дій, подій, розваг концептуалізовані як об’єкт, який знаходиться в якомусь місці й до якого прямує запрошений (“*You should come to lunch*”; “*I wonder if you’d like to come to a little party*”; “*Shall we expect you for dinner?*” [329]).

Тим часом українськомовний етикет схвалює найвищий ступінь інтимізації взаємодії. Українці відкривають не тільки зовнішній простір навколо себе (“*Мої двері завжди відчинені для тебе*” [384, с. 202]), а й свій внутрішній простір. Зазначене реалізується в запрошеннях, де адресант (господар / господиня) концептуалізований як кінцевий пункт, до якого прямує запрошений: “*Заходьте до мене*”; “*Ти повинен прийти до нас у гості*” [365, с. 471].

Запрошення може бути виражено в інтеррогативній, декларативній, чи імперативній формі, вибір якої здебільшого залежить від стосунків та культурної приналежності співрозмовників.

Інтеррогативна форма запрошень поширена в усіх культурах. В англійськомовних культурах питання здебільшого оформлюються за допомогою модальних дієслів (“*May I invite you to be my guest on*

Sunday?” [326]; “**Shall we expect you for dinner?**” [т.с.]). Ще один спосіб вираження щирої ввічливості – форми майбутнього тривалого часу (Future Continuous): “**Will you be coming to my party?**” [т.с.]). В українській мові також поширені дієслівні типи односкладних питальних речень із головним членом у формі майбутнього часу: “**Приїдеш до мене вечеряти?**” [396, с. 183].

Декларативні запрошення містять повідомлення про мету заходу (“**I’m hosting a dinner party**” [424, с. 127], іноді продовжуються гіперболізованими (“**I’ll just die if you don’t come to my party**” [560, с. 69]) та інтенсифікованими виразами (“**I’d be so happy if you could come for dinner tonight**” [569, с. 114]), що підкреслюють щирість прохання. Декларативні запрошення також актуалізуються у вигляді непрямих питань (“**I wonder if you’d like to come to a little party I’m giving next week**” [326]) і здебільшого виражаються через залучення конструкцій умовного способу – *I’d like; I’d appreciate; It would be wonderful* (“**I want to ask if you would be free Thursday evening**” [424, с. 127]). Декларативна форма найбільш поширена в британському етикетному просторі, де нав’язливі форми впливу на партнера в запрошенні неприпустимі. Така форма дозволяє не тиснути на рішення партнера з комунікації та залишає адресату право вибирати. Саме так британці намагаються захистити особистий простір співрозмовника.

Імперативні форми запрошень представлені дво- та односкладними реченнями. У двоскладних реченнях дієслівний складений присудок утворений модальними дієсловами (англ. *must, should, ought, have to*; укр. *повинен, повинний*) у поєднанні з інфінітивом: “**You have to be there**” [326]; “**Ти повинен прийти до нас у гості і розповісти якусь історію...**” [365, с. 471]. Такий тип запрошень переважає в британському та американському гостьовому етикеті: “**You should come to lunch on Saturday**” [329]. У значенні модальних дієслів сема облігаторності виконання дії поступається семі невідкладності, бажаності дії, вираженої інфінітивом. У такий спосіб запрошення набуває емоційності.

Другий тип імперативних запрошень оформлюється односкладним реченням, де присудок виражений дієсловом наказового способу (англ. *come, drop*; укр. *заходь, приходь*): “**Come on, Chuck! Drop by our barbecue, mate!**” [525, с. 26]; “**Заходьте до мене в гості і вахтерка зустрине внизу при вході. Буду радий**” [368, с. 109]. Такі запрошення поширені в австралійському та українському етикетах.

Імперативна форма здебільшого сприймається не як порушення особистого простору, а як вияв щирості, оскільки директивне значення дієслів поступається дезеративному. Отже, запрошення на зразок англ. *Drop by...!*; укр. *Заходь!; Приходь!* можна інтерпретувати як ‘я дуже-дуже хочу, моє найбільше бажання, щоб Ви прийшли’. Зрозуміло, що адресант дійсно розраховує на згоду. Можна сказати, що для австралійського та українського етикету зміст запрошення важливіший за форму, тому імператив не сприймається як наказ чи нав’язливість.

Запрошення передбачає відповідь адресата. У контексті англійськомовної культури відповіді комунікантів емоційно-навантажені й містять інтенсифікатори (*so, very, really*) та слова з інтенсивним значенням, так звані *extreme adjectives* (*glad* “very willing”, *delighted* “very pleased”): “**I’ll be so glad to come to your party**” [542, с. 158]; “**I am delighted to accept your invitation**” [478, с. 188]. Попри стриманість у мовленні, уживання в етикетній комунікації інтенсивів пояснюється не тільки позитивними емоціями адресата, а насамперед виявляється експлікацією доброзичливого, шанобливого ставлення до адресанта, надання йому комунікативної підтримки. У британській культурі, де особистий простір є головною домінантою, такі вирази частотні. Носії культури, очевидно, намагаються компенсувати свою відмежованість вербальною експресією. Без інтенсифікаторів подяка за запрошення набуває нещирої тональності й може камуфлювати відмову: “*Are you willing to come? <...> Come as a friend.*” <...> “**Thank you very much.**” **I said insincerely.** “*I will if I have time*” [575, с. 187].

Не зважаючи на загальну емоційність українців, надмірна експресивність у відповіді на запрошення не завжди доречна. Тому реакції на запрошення дещо коротші в українському етикеті та набагато стриманіші: *Із задоволенням; Було б добре; Я не проти; Не відмовлюсь; Чому б ні?.* Наприклад, *“Приходь до нас у гості ввечері. – запросила я Сашка, коли ми були біля моєї квартири – Із задоволенням... Я тобі подзвоню...”* [370, с. 98].

Форма вибору відповіді на запрошення виявляється своєрідним індикатором щирого почуття чи вдоволеної ввічливості запрошеного.

Поява гостя супроводжується вітанням та світською бесідою (див. також ситуацію «Вітання», 3.1). В англійськомовних культурах після появи гостя не прийнято відразу сідати за стіл. Спочатку гостю зазвичай пропонуються різноманітні напої й легка закуска до них: *“Now won't you take a glass of port and a biscuit, or a whisky and soda?”* [326]. В австралійській культурі цей час може бути подовжено: *“It's drinks at 7:00 - 7:30 and the meal some time after. “Some time after” can mean anything from 8:00 p.m. to 11p.m. depending upon how much wine the hosts have drunk”* [561]. Опісля цього господар запрошує гостей до столу. В українському ж етикеті відбувається зменшення проміжку часу між зустріччю та частуванням. За стіл прийнято сідати відразу й фатична розмова поєднується з прийомом їжі (*“Усі дружно сіли за стіл і почали розпитувати Лесю про Грецію. Цікавилися, коли приїде Галя. <...> було чим похвалитися, бо ж бачила багато”* [411, с. 228]). Такі настанови, очевидно, дуже давні, і були пов'язані з сакральними та символічними діями – сумісне споживання їжі як ритуал мирного співіснування.

Важливою частиною реалізації фрейму-сценарію є обмін подарунками. Вручення подарунка часто реалізується вербально за допомогою констатувального виразу (*“за винятком хіба що самої **господині** <...> Ориськи, якій ми принесли сирники і пляшку”* [416, с. 98]). Британські, американські, австралійські носії культур обирають подарунками квіти, їжу, напої (*“to give your host flowers”* [475, с. 115]; *“he handed her a bottle of wine”*

[577, с. 320]). Згідно з британським етикетом, не прийнято зазирати в подарунки та ставити на стіл те, що принесли гості. Сумісне споживання гостинців означатиме, що господар не підготувався до зустрічі. Тим часом американський і австралійський етикет заохочують гостей принести щось (BYO “bring your own”) і потім забрати їжу й напої, що є свідченням яскравого індивідуалізму та прагнення не нав’язувати свої смаки гостям чи господарям, оберігаючи особистий простір.

Український етикет заохочує частування гостей як власними, так і принесеними стравами. Ця процедура набуває символічності, де обмін подарунками, їжею тощо символізує мирне співіснування в єдиному просторі.

Частування є обов’язковою частиною зустрічі гостя, що також набуває діалогічності: “частування – реакція (комплімент)”. Комплімент (*Ви чудова господиня! Надзвичайно смачно!*) є знаком вдячності за зусилля, докладені до зустрічі й частування гостя. Обов’язковий обмін “частування - комплімент” спонукає британця до дії, навіть якщо страву не варта компліменту: “[Марк, Шарон, Джуд і Том сидять за столом. Усі дивляться на жахливий блакитний суп, а потім на Бріджит, яка не може вимовити ні слова.] MARK: [З острахом з’ївши ложку] *Excellent. EVERYBODY: Mmmm. Delicious. TOM: Yum. [морщитьється] It’s really special. MARK: It’s really good. SHARON: It’s really nice*” [430]. Представник американської культури може зробити комплімент, навіть якщо не куштував страву: “*BELLA: What do you think of the guinea fowl? ANNA: [шепоче] I’m a vegetarian. BELLA: Oh God. MAX: What do you think of the guinea fowl? ANNA: The best I’ve ever had*” [527].

Згідно з українським етикетом, компліментарна частина факультативна – гість може обмежитися порадою чи зауваженням щодо приготування окремих страв: “*Смачний у вас борщик з грибами, діду. Та от якби ще оцту!*” [368, с. 137].

Вербальний супровід частування також відрізняється в досліджуваних культурах. Англійськомовний етикет передбачає вживання здебільшого

інтерогативних форм, щоб уникнути примусових дій (“*Miss Furlong, what shall I send you? he asked. A wing or a slice of the breast?*” “*Just a small slice of the breast.*” “*Miss Higgins, what for you?*” “*O, anything at all, MrConroy*” [326]. Нав’язливість не є етикетною нормою під час частування в англійськомовних культурах. Навіть імперативне висловлювання “*Have some more salad*” [329] не сприймається як пряме спонування до дії. Український же етикет дозволяє імперативність і тиск на адресата: “**Візьміть ще салату**; “**...з’їште ще хоч ложечку**”; “**Ви обов’язково повинні скуштувати цей салат**” [346, 60]. Чим наполегливіша пропозиція, тим більш щирою вона здається гостю.

Ще один неодмінний складник частування – виголошення тостів. Тут культурні відмінності найпомітніші. Англійськомовний етикет тяжіє до компактних тостів, у яких об’єктом вшанування найчастіше виявляються господарі (“*To this house! To hostess and her culinary talent!*” [326]), рідше - усі присутні (“*To all of us!*” [329]). Щодо українського етикету, то промовляють розлогі тости, у яких висловлюється побажання-подяка (“*Хай Бог заплатить за обід, що наївся дармоїд!; Щоб вам пілось та їлось, та назавтра схотілось!; Щоб нам ще сто літ зустрічатись!*” [320]).

У деяких застільних ситуаціях можна простежити залежність тексту тосту від цінностей, що їх плекають представники тієї чи тієї культури. Наприклад, британці культивують такі цінності як честь, вірність, відданість, апеляції до яких містять застільні тости: “*Pull up a chair, and would you please pour each of us a glass before you do that?*” “*Yes, suh.*” “*Thank you, George. Gentlemen, I’d like to propose a toast to the Carson family. **May we be strong, may we keep our honor, and may we be faithful to our cause like our nation as a whole,***” with that we all clinked glasses with each other” [438, с. 131].

В американській культурі проголошені тости фокусують увагу на таких цінностях як час та вартість життя: “*I figure **life’s a gift and I don’t intend on wasting it.** You don’t know what hand you’re gonna get dealt next. You learn to take life as it comes at you... **to make each day count***”. “*Well said, Jack! **To make it count!***” [329].

Носії австралійської культури неймовірно віддані своїй країні, тому й у своїх тостах часто згадують її, асоціюючи з новим життям: *“We toasted everyone. We toasted Jack, solemn in black suit and bulging collar, whose photograph Molly had arranged to hang beside the King’s. We toasted Annette. We toasted Geelong. Molly added a little crème de menthe to her champagne. “To a new life”, she declared, “for all of us. And to our country!”* [436, с. 33] чи з невід’ємною частиною життя та родини: *“A toast!” Eleanor raised her glass. “To my husband’s homecoming, to our guest, Mr. Harrington, and, of course, to our country!”* [574, с. 148].

В українській культурі в тостах згадуються цінності, пов’язані з інтимним, особистим життям людини: *“Вип’ємо за наших жінок, за наших коханих, за наше щастя!”* [402, с. 282].

Слід вказати й на важливість невербального супроводу. Зазвичай тости виголошують стоячи, що означає найвищий вияв поваги та довіри до гостей і господарів, та того, про що виголошується тост. Якщо тост виголошують сидячи, це не обов’язково буде декодовано як неповага до гостей, а швидше як дружнє ставлення, невимушена атмосфера. У такий спосіб положення тіла під час виголошення тосту набуває властивостей кінеми.

За частуванням та виголошенням тостів в англійськомовному етикеті актуалізується запрошення до розваг. Для цього застосовуються спонукальні (*Let’s all go into the garden*) та інтерогативні конструкції (*Shall we dance?, Want to watch a movie?*). За українським етикетом, розвага гостя є факультативним складником, оскільки інтегрована до частування: *“Гості вже понаїдалися, але при цьому ще залишалися живими. І коли вони чи то співали, чи то вже позіхали, нарешті куховарка оповістила, що ще й вареники з сиром готові дати себе на з’їдження”* [350].

Такі розбіжності в етикетних приписах пояснюються різницею діяльності, до якої заохочуються гості. Британців та американців може зацікавити прогулянка в саду, танці, спільний перегляд фільму. Для українців це здебільшого співи та розмови для заповнення пауз між споживанням

страв. У спілкуванні господарів та гостей паузація недопустима, оскільки дистанційованість від застільної розмови миттєво розцінюється як небажаність гостей чи незацікавленість у присутніх.

На відміну від українців, представники англійськомовних культур тяжіють до розмов, а не співу.

Британці обирають теми, допустимість обговорення яких визначають особисто. Ця бесіда відбувається у формі гри, у якій учасники змагаються відносно свого досвіду: *“The desert island”, “The dream picnic”, “The most extravagant thing”, “The biggest loser”, “I’d rather” (“I moved my plate away and leaned back <...> “What now?” <...> “Let’s play a game.” He grinned. “Would you rather eat a fox’s tail or a rattlesnake?” <...> “Okay, would you rather live on a deserted island with one person of your choosing or...win a million dollars?” <...> “All right, would you rather kiss a total stranger or lie to your preacher?” “Kiss a stranger” [445, с. 203]).*

Американці обговорюють теми, що пов’язані безпосередньо з учасниками застілля чи спільних знайомих, іноді обговорюючи навіть особисті теми: *“Maureen sipped her wine. “Wonder why the alarm company didn’t call me,” she murmured. <...> “Robert probably had me taken off ...” Then “Are you two dating?” [466, с. 289].*

Австралійці обговорюють нагальні соціальні та політичні проблеми суспільства: *“Usually the majority of the guests take one stand, and one couple will disagree. That’s what makes it “fun” [561].* Бесіда має бути активною, при цьому образи на адресу один одного допустимі та вітаються: *“You and us guys, we’re a dying breed, mate. And you know shit about politics!” “Yeah, I did not care to know much about politics or for that matter white Aussies” [459, с. 59].*

Отже, застільна розмова, що має єдину форму, проте різний зміст може вказувати на допустимий ступінь втручання в особисту зону партнерів з комунікації в межах різних англійськомовних культур. У зв’язку з цим британський та американський етикет упродовж застільної розмови заохочує до неофіційної, приватної розмови, у якій двоє чи більше людей

обмінюються думками, почуттями чи ідеями, обговорюють новини (“*conversation*”). Австралійці ж обирають розмову на задану тему з вираженням власної думки, поглядів, ідей (“*discussion*”), у якій хтось із присутніх бере на себе роль опонента й намагається протистояти поглядам і думкам гостей. Тобто австралійці концептуалізують цю частину спілкування як боротьбу.

Прощання як етап сценарію ситуації «Прийом гостя» є не менш важливим. В англійськомовних культурах, особливо в британській, віддається перевага тривалому прощанню, щоб запевнити гостя у своїй прихильності. На цьому етапі зазвичай маніфестують продовження контактів у майбутньому часі, тому вживаються форми Future Simple на позначення дії, яка, за переконанням мовця, обов’язково відбудеться в майбутньому: “*We’ll be in touch*”; “*We’ll see you soon*”; “*I’ll give a ring one of these days*” [326].

Прощання також може бути висловлене через модальні дієслова: “*You should come here to lunch*” [538, с. 266]; “*You must come to my place*” [326], що виражає наполягання комунікантів на наступній зустрічі.

Подяка й компліменти в англійськомовному просторі поєднуються з інтенсифікаторами та гіперболізують репліки: “*The food was gorgeous. You really are an excellent cook*” [466, с. 290]. Вони значно експресивніші, ніж українські (“*Все було смачно*” [419, с. 87]), де прощальні компліменти досить стримані й лаконічні.

Господарі мають відповідати подякою на подяку. В англійськомовних культурах ці формули також ґрунтуються на емоційному підсиленні за допомогою слів з інтенсивним значенням (“*It was a great fun*”; “*I’m delighted you liked it*” [326]) чи ступенів порівняння (“*You’re more than welcome*” [т.с.]). Значно менша експресивність та стриманість характеризує формули, що актуалізуються в українськомовній культурі: “*Дякую Вам, що зайшли*”; “*Приходьте ще*”; “*Радий, що тобі сподобалося у нас*” [320].

Отже, кожна з частин фрейму-сценарію оказіональної етикетної ситуації «Прийом гостя» є важливою та вповні актуалізується в кожній

культури. Наповнення елементів фрейму-сценарію «Прийом гостя» має власну національно-специфічну природу. Різноманіття форм і функцій кожної частини сценарію має особливе значення в етикеті монокультурної взаємодії, оскільки сприяє успішній взаємодії та підкреслює цінності тієї чи тієї культури.

3.2.3 Особливості етикетної ситуації «Прийом гостя» в умовах міжкультурного спілкування. Етикетна ситуація «Прийом гостя» в англійськомовних та українськомовній культурі має свою специфіку, яка особливо помітна в процесі міжкультурної взаємодії.

Етап частування актуалізується по-різному в аналізованих культурах. В українському етикеті частування й розваги поєднуються в межах ситуації «Прийом гостя», а застілля підміняє собою інші втіхи й виявляє щедрість господаря. Наступна ситуація описує враження американця, який відвідав українське застілля: *“Over and over, Misha poured red wine into glasses and talked, talked, talked. <...> Refilling our glasses, Misha asked us to find his buddy and convey his hugs and greetings. I drank that he gave me and promised to locate [his friend]. It turned out that all this was preliminary to the **real hospitality**. We went to the house. <...> On the table were wine, cognac, and grape moonshine. We ate and drank **continually**, not wanting to offend our host. Before long, **I was both drunk and stuffed**. <...> New dishes **kept and kept arriving**. <...> **I hoped Valerij would soon give us a sign that it was time to go**”* [557, с. 129]. Повтори одиниці (*over and over; talked, talked, talked; kept and kept arriving*) та одиниці *refilling* ‘наповнювати знову й знову’ та *continually* ‘постійно, повторюючись’ передають почуття гостя стосовно такого частування – воно здавалося йому нескінченним, а отже, не звичний до такого прийому, він хотів швидше завершити цю ситуацію (*I hoped Valerij would soon give us a sign to go*). Однак гість, що є представником іншої культури, розуміє таку інтенсивність частування як частину етикету

українців (*real hospitality*) і тому ситуація безконфліктно продовжується (*not wanting to offend our host*) – гість змирився з прийнятим етикетним правилом.

Інший приклад доводить, що для представників англійськомовних культур українська традиція частування є незручною та некомфортною: “As a guest, you will be **fed, and fed and fed**. If you completely empty your plate or bowl, it will be **refilled**. If you leave too much on your plate, your host will say you don’t like his/ her cooking and they will be offended. **Either way, you can’t win**” [461, с. 97]. Представник британської культури також акцентує увагу на надмірності частування (*fed, and fed and fed; refilled*), а також на тому, що гість має з’їсти все, що йому дали, не маючи права відмовитися. Хоча така форма частування має позитивний зміст і з боку українців розуміється як щирість та щедрість, представники англійськомовних культур сприймають це негативно (*Either way, you can’t win*), хоча і не переривають етикетну взаємодію. Українська гостинність дивує представників інших культур: “We immediately noticed a huge poster in the lobby written in English: “We shall welcome you with **traditional Ukrainian hospitality**”. As a teenager we had some Ukrainian neighbours and, believe me, **they were as hospitable as one could get**. <...> The Kharkovites already had experience with Americans. <...> And **indeed, people were extremely hospitable**” [518, с. 43 – 44].

Для представників американської культури нав’язливість, яку виявляють українці під час прийому гостей, також виявляється неприйнятною: “The **food was piled high in front of us**, leading Edward to launch into another paean to Ukraine’s black soil. <...> As for me, I didn’t have much of an appetite. <...> but **can’t deflect intrusive hospitality**. “**Eat the chicken, it is good**,” he said. <...> Victor **watched me eat**. Once I had swallowed, he continued: “**Eat the soup, it is good**.” I slurped a little soup. **Viktor nodded, approving**. Then: “**Suck on the hard boiled sweets, they are most delicious**” [433, с. 171]. Вербальним підтвердженням актуальності цієї ознаки українського етикету гостинності є імперативні висловлювання (*Eat the chicken; Eat the soup; Suck on the hard boiled sweets*). При цьому господарі

зазвичай пильнують виконання цих вельми наполегливих прохань (*watched me eat; nodded, approving*).

Наступний фрагмент репрезентує ситуацію, у якій британець має справу з красномовством українців під час застілля, що нетипово для його культури: *“Ukrainians make poetic toasts <...> As a foreign guest, toasts will be made to you, and you are expected to toast in return. A mere “thank you” or “cheers” just won’t do. I had to be vociferous and flowery, ending with very specific wishes of goodwill. I made something like “that our most wise and beautiful host discovers secret happiness and fortune throughout the next year”* [518, с. 44]. Довгий та красномовний тост, природний в українській культурі під час застілля, виявляє наближеність господарів та усіх гостей один до одного, інтимізацію відносин, створення єдиного колективного простору, у межах якого такий тост є доречним.

Комплімент, як вияв поваги та вдячності до господаря, є обов’язковим вербальним елементом ситуації «Прийом гостя», хоча й нещирим: *“He [Ukrainian] watched me in amazement when, at dinner party in England, we swallowed some really disgusting food and I said “Mmm... Delicious”* [326] (див. також приклад у 3.3.2 дод. Б.2 № 33). Британців шокує відсутність такого компліменту чи його субституція зауваженнями або порадами: *“The first time Alexander’s mother came to our house for dinner, she told me that my soup needed more flavouring”* [326].

Як згадувалося вище, теми розмови під час частування в різних англійськомовних культурах істотно відрізняються. Традиція австралійської культури обговорювати контроверсійні теми під час застілля, жваво сперечатися та навіть ображати гостей, є дивною для представників американської культури: *“If you are in the minority at a dinner party, prepare to be ridiculed. You may even find yourself leaving <...> while the host stays put at the table saying, “How come I never realized he was so politically suss?”* [561].

Під час дослідження виявилось, що окремим етикетним елементам властива полісемантичність. Наприклад, висловлювання щодо запрошення у

гості вживаються американцями в ситуаціях прощання й прагматично спрямовані на закріплення контактів, яке передбачає зустріч у недалекому майбутньому, спільне проведення часу, прийом їжі, розваги. Проте в американській культурі виголошення запрошення часто не означає продовження розгортання сценарію. Це спостереження підтверджується словами української емігрантки, яка проживає тривалий час у США: *“Ніяк не могла звикнути до фраз типу **“Let’s get together for a drink some time”**. Все чекала і чекала коли ж мене запросять”* [398]. Такі запрошення як *Let’s get together sometime; Let’s have dinner together sometime; I hope we’ll have a chance to get together soon; You really should come over for coffee one day; Come again soon* є нещирими. Не зважаючи на імперативну форму (*Let’s, Come, should*) та експлікатори запрошень (*together, soon, again, really*), насправді такі висловлювання зовсім не передбачають їх втілення у життя та продовження контакту. Це підтверджується словами британки, що також помітила цю особливість у взаємодії з носіями американської культури: *“I think if the other person got their schedule out to plan a time to meet, the American would wonder what was happening! (which can be strange because the American would have just said “Let’s meet up again some time!”)”* [579].

Виявляється, що вербалізація запрошення не припускає облігаторності дій з боку адресанта. В американському етикетному просторі ці вирази функціонують як засіб демонстрації прихильності до співрозмовника. Представники інших культур повинні сприймати такі запрошення лише як знак симпатії. Можна стверджувати, що низький рівень компетенції щодо етикетної поведінки призводить до непорозумінь у ситуаціях міжкультурного спілкування.

Отже, полісемантичність етикетних знаків створює умови для невідповідностей етикетної поведінки. Зазначене все ж не створює значних перешкод в комунікативному процесі.

3.3 Святкова етикетна ситуація «День народження»

3.3.1 Фреймове моделювання ситуації «День народження». День народження належить до тих ситуацій, які змінюють вимоги щоденного етикету й зобов'язують учасників подій дотримуватися встановленої традицією регламентації, тобто ритуалу. Небуденність ситуації «День народження» для представників англійськомовних та українськомовної культур визначається через аналіз їх оцінних висловлювань.

У британському етикетному просторі святкування дня народження займає особливе місце серед інших подій (**“Big moment! Decade-marking birthdays are no less important than other big life-cycle transitions celebrations”** [225, с. 147]) та сприймається як можливість виявити свою індивідуальність, зберігаючи зв'язок з вимогами етикетного ритуалу та усталеними традиціями: **“We have truly private rites with a few generic customs but the interpretation of these varies considerably – we are individuals on these occasions too, not mere automata acting entirely in accordance with the dictates of national character”** [225, с. 147].

Носії американської культури вбачають цінність цієї ситуації в можливості розділити свято з широким колом людей (**“I always invite lots of friends to join the party!”** [581]). День народження розглядають як хвилюючу й особливу подію, що створює незабутні спогади (**“We all want to make one’s birthday a very memorable moment. It’s really exciting! Catch all the special moments!”** [т.с.]).

Представники австралійської культури, цінуючи нестандартну організацію святкування дня народження як, наприклад, вечірку-сюрприз, вважають цю ситуацію справжнім виявом турботи та любові рідних, друзів тощо: **“Surprise birthday parties are one of my favorite things! It reveals there are people, believe it or not, who care about you!”** [580].

В українськомовному етикетному просторі у святкуванні дня народження переважають спільні для членів соціуму звичаї (**“Зазвичай на день народження готувала велике застілля – гості знають, що як ідуть**

<...>, значить не тре їсти цілий день” [397]) та індивідуальні преференції (“Але святкувати день народження подалі від рідного стало гарною звичкою і традицією. В цьому році – гори. Обожнюю!”), а також єднання з близькими (“Але коли кохані поруч - це не просто відпочинок, а насолода!” [397]).

З’ясуємо складники фрейму-сценарію «День народження» на конкретному прикладі (див. [482, с. 285 – 288], фрагмент наведений у дод. В.2 №1).

Взаємодія представників англійськомовної культури в межах святкової ситуації починається з актуалізації привітання традиційною пісню, присвяченій імениннику (*Happy birthday to you* або *For he’s a jolly good fellow!*). Емоційна реакція адресата виражається вербально (у вигляді подяки гостям за поздоровлення та подаровані позитивні емоції – *You guys never cease to amaze me; You cracked me up; Thanks, guys, you’re the best* [т.с.]) та невербально (*grin; stood there smiling; along with a tear in each corner of his eyes; he couldn’t even summon the words for a comeback; beaming with happiness* [т.с.]). Ритуал привітання відбувається навколо святкового торта, що має бути яскраво прикрашеним (*a large decorated chocolate birthday cake with all the trimmings* [т.с.]), серед іншого й свічками за кількістю років іменинника (*thirty brightly colored candles* [т.с.]). Помітне значення мають прикраси, святкові атрибути (*T-shirt with his picture on it ridiculous-looking hats on his head* [т.с.]). Гості заохочують іменинника загадати бажання, не оголошуючи його зміст (*Make a wish!* [т.с.]) та, аби закріпити ритуал, задмухати свічки на торті (*Now take a big breath, son; You can do it* [т.с.]). Після цього відбувається невербальна частина привітання від гостей (*applauded; proceeded with all the kisses and hugs* [т.с.]).

Другий складник фреймової структури ситуації «День народження» співвідноситься зі врученням подарунку, яким може бути улюблена страва іменинника, яку споживають із гостями (*favorite chili cheese dog; light on the onions; strawberry milk shakes* [т.с.]), чи інші речі в коробках, обов’язково гарно запакованих (*gifts to open – all beautifully wrapped* [т.с.]).

У проаналізованих прикладах у межах описаної ситуації святкування вживаються одиниці з позитивною оцінкою *best, favorite, expensive, beautiful*, які є визнанням того, що іменинник обов'язково заслуговує найкращого (*just like you like it; the best for you; your favorite chili; his favorite cologne; expensive sheepskin; all beautifully wrapped* [т.с.]).

Святкова ситуація продовжується неформальним спілкуванням, жартами, частуванням, іграми: “...*they were sitting playing table games, eating cake and laughing hard at Joshua's jokes*” [т.с.]).

Отже, встановлені такі елементи фрейму-сценарію святкової етикетної ситуації «День народження»: привітання іменинника, вручення подарунку, розваги.

Фрейм-сценарій «День народження» в українськомовній культурі має таку саму будову (див. [390, с. 42 – 43], фрагмент наведений у дод. В. 2 № 2). Етикетна взаємодія починається з актуалізації привітальних формул (*Вітаю з днем народження*) та побажань (*Бажаю тобі здоров'я, веселого настрою, багато гарних друзів; Будь завжди красивою, веселою, не хворій; Зичу тобі бути слухняною, чемною, розумною* [т.с.]). Обов'язковими елементами організації свята є торт, сервіровка святкового столу, декорування залу (*ставлять торт, сервірують стіл, надувають та розвішують кульки, складають і ставлять у вази букетики* [т.с.]).

Привітання іменинника супроводжується врученням подарунків (*хочу подарувати тобі; ось тобі подаруночок; сподіваюся, тобі буде до вподоби мій подарунок* [т.с.]). Іменинник реагує на привітання формулами подяки (*Дякую; Дуже приємно* [т.с.]).

Після привітання та обдаровування учасники святкової ситуації переходять до розваг, забавок тощо (*діти виконують вивчений танок чи читають напам'ять невеличкі віршики, дорослі й діти співають* [т.с.]), що гості організують як для власної розваги, так і на честь іменинника.

Отже, елементи фрейму-сценарію етикетної ситуації «День народження» (див. дод. В.1) – привітання іменинника, вручення подарунка,

розваги – є спільним для англійськомовного та українськомовного етикету. Кожний елемент фрейму наповнюється конкретним змістом, що збігається з умовами конкретної ситуації, етикетними настановами культури й узгоджується з неконфліктною поведінкою, що буде доведено нижче.

Як свідчить проаналізований матеріал, до ситуації «День народження» залучаються учасники комунікації, які характеризуються такими значущими параметрами як стать (чоловіки – див. дод. В.2 приклади № 8, 9, 16 та жінки – див. дод. В.2 приклади № 14, 15, 26) та вік (діти – див. дод. В.2 приклади № 4, 7, юнаки – див. дод. В.2 приклад № 59, зрілі люди – див. дод. В.2 приклади № 8, 9, 10, літні люди – див. дод. В.2 приклад № 58). До взаємодії в ситуації «День народження» залучаються здебільшого комуніканти, які перебувають у близьких стосунках: рідні (див. дод. В.2 приклади № 42, 50, 53), друзі (див. дод. В.2 приклади № 55, 56, 59), колеги (див. дод. В.2 приклади № 44, 45, 52) тощо. Названі параметри впливають на особливості реалізації ситуації «День народження».

На кожному етапі фрейму-сценарію актуалізуються конкретні цілі. Метою комунікантів на етапі привітання іменинника є демонстрація поваги та любові (див. дод. В.2 приклади № 50, 51, 52), гармонізація стосунків (див. дод. В.2 приклади № 46, 47, 48); на етапі вручення подарунка – досягнення єднання (див. дод. В.2 приклади № 3, 4, 5), формування позитивного образу комуніканта (див. дод. В.2 приклади № 7, 9); на етапі розваги – створення невимушеної атмосфери спілкування (див. дод. В.2 приклад № 2), залучення учасників свята до активного продовження взаємодії (див. дод. В.2 приклад № 1).

Комунікативні умови також охоплюють вид святкування – запланована вечірка (див. дод. В.2 приклади № 3, 4, 11), вечірка-сюрприз (див. дод. В.2 приклади № 1, 2, 7); привід, ступінь урочистості святкування – повноліття (див. дод. В.2 приклад № 59), ювілей (див. дод. В.2 приклади № 53, 58).

Основними вербалізаторами ситуації є формули привітання: “*Happy birthday to you!*”; “*Happy twenty-first!*”; “*Many happy returns of the day!*”;

“*May your special day will be full of joy!*”; “*I wish you all the best!*”; “*I wish you joy!*”; “*With all my heart I wish you happiness!*”; “*Best wishes!*”; “*З Днем народження!*”; “*Від усього серця вітаю з Днем народження!*”; “*Найщиріші вітання в день твого народження!*”; “*Всього найкращого!*” (див. дод. В.2 приклади № 1, 3, 7, 8, 36, 46, 47, 54, 55). Усі привітання мають форму благопобажань, символічне значення яких є благословення іменинника щодо захисту його здоров'я й добробуту. Аналіз переконує в тому, що сталі формули привітання вживаються незалежно від соціальних характеристик та стосунків учасників комунікації.

Вербальний акт привітання передбачає відповідь: “*Thank you for your kind words*”; “*Thank you, you helped make this day so special for me!*”; “*It's so kind of you*”; “*Дуже приємно*”; “*Дуже дякую*” (див. дод. В.2 приклади № 6, 7, 42, 43, 44).

Етап вручення подарунка реалізується за допомогою формул, що супроводжують його вручення (“*Here's my present*”; “*This is for you*”; “*Це тобі від нас*”; “*Скромний подаруночок для тебе*” див. дод. В.2 приклади № 6, 11, 12) та формулами, що супроводжують його отримання (“*I appreciate it*”; “*It's so nice of you*”; “*You shouldn't have*”; “*Чудовий подарунок – мені надзвичайно приємно*” див. дод. В.2 приклади № 6, 11, 13).

Вербальні етикетні висловлювання можуть доповнюватися й супроводжуватися паравербальними знаками (тембр, темп, гучність – англ. *he exclaimed; whispered*; укр. *всі голосно закричали*) та невербальними знаками (міміка – англ. *smiled; grinned; winked; with a tear in her eyes*, укр. *широко посміхнулася; підморгнув, жести – англ. they hugged; kissed both cheeks*; укр. *потиснув руку; обійнялися*). Серед жестів, що супроводжують вербальне етикетне повідомлення, найпоширенішими серед чоловіків є регулятивні жести, наприклад, рукостискання (див. дод. В.2 приклади № 16, 48), а серед жінок – емоційні жести, наприклад, обійми, поцілунок (див. дод. В.2 приклади № 7, 11), оплески (див. дод. В.2 приклади № 1, 7). Ілюстративні жести, які супроводжують комунікацію, (жест запрошення до

столу, задування свічок на торті, розгортання подарунку – див. дод. В.2 приклади № 3, 10, 11) менш уживані.

Сценарій ситуації «День народження» включає різноманітні атрибути, які створюють атмосферу свята. Особливе оформлення простору передбачає: англ. *balloon, party hats and T-shirt, personalized banners, streamers, hanging lanterns, bunting, paper pom-poms* (див. дод. В.2 приклади № 1, 44, 47), *кульки, вази з квітами, гірлянди* (див. дод. В.2 приклади № 2, 3). Окремі речі набувають особливого символічного значення, наприклад: торт (англ. *chocolate birthday cake with all the trimmings; coconut cake*; укр. *шоколадний торт* – див. дод. В.2 приклади № 1, 2, 38) та свічки на ньому. Через ритуал задування свічок на торті відбувається драматизація світу й життя (дет. див. 3.3.3). Меню святкового столу здебільшого залежить від культури, у межах якої відбувається святкова ситуація.

Отже, будова статичного й динамічного фреймів святкової етикетної ситуації «День народження» в англійськомовній та українськомовній культурах виявляють подібність. Специфіка їх актуалізації та наповнення змістом залежить від культурних настанов та норм. Далі проаналізуємо ці особливості.

3.3.2 Актуалізація фрейму-сценарію етикетної ситуації «День народження» у монокультурному спілкуванні. Вербальна організація привітання на початковому етапі сценарію ситуації «День народження» в англійськомовних культурах вибудовується за певними правилами. Обов'язковим є уживання привітальних кліше (*Happy birthday!*) та побажання (*We wish you all the best!*).

Типова привітальна формула *Congratulations!*, яка використовується в більшості етикетних святкових ситуацій, не вживається в ситуації «День народження». Формулу *Congratulations!* актуалізують, вітаючи з персональними досягненнями (закінчення навчання, отримання відзнаки чи нагороди, службове підвищення, народження дитини), тільки коли адресат доклав зусилля для досягнення успішного результату. Для створення

комічного ефекту під час привітання, ця формула може бути вжита так: “*Congratulations on surviving another year!*” [326]. Проте вжита саме так формула може бути сприйнята адресатом як образа чи погроза, якщо людина боролася зі смертельною хворобою або є чутливою до старіння.

Після кліше починається текст вітання, яке оформлюється залежно від індивідуальних преференцій мовців і виражає такі аспекти:

– побажання, яке стосується професійних успіхів (“*We hope this year will bring many **opportunities to prosper***”, “*We wish you **growth and prosperity for the year to come***” [425; 426]), та успіхів в особистому житті (“*It is our **personal wish that you spend some quality time away for your birthday with friends & family***” [т.с.]);

– подяка за підтримку, дружбу, позитивне ставлення тощо (“*Your **support has been so important***”; “***Thank you for all you do***”; “***Thank you for being you***” [т.с.]);

– комплімент, який вказує на високу оцінку діяльності, здобутків, успіхів, фокусування на винятковості та чеснотах іменинника (“*Happy Birthday to **the only one who gets us through the day and keeps everyone sane***”; “*May your birthday **be as productive as you are!***” [т.с.]).

Аналіз прикладів показав, що текст привітання обов’язково містить експресивні засоби:

– інтенсифікатори, що навмисно гіперболізують чесноти людини, яку вітають (*much, truly, extremely*);

– епітети, прикметники з інтенсифікованим значенням, які акцентують увагу на позитивних аспектах діяльності людини тощо (*wonderful, perfect, amazing, important, special, sincerest, genuine, gorgeous, enormous, incredible*);

– одиниці, які підкреслюють унікальність особи, зокрема прислівник *only* (“*Happy Birthday to **the only one***”) та форма найвищого ступеня порівняння прикметника *good* (*Happy birthday to my **best friend***);

– повтори (*no one, no one*) та антитези (“*A good friend will remember – A great friend will forget*”) для підсилення позитивного ставлення й високої оцінки адресата;

– метафори, які концептуалізують щиру любов і теплі почуття як:
а) океан, пустелю тощо (*my love were an ocean, my love were a desert*), де ознака ‘інтенсивність почуття’ відповідає ознаці ‘велика кількість чогось’ (води, піску тощо), а також б) зірку, птаха тощо (*my love were a star, my love could grow wings*), де ознака ‘піднесений, гарний’ відповідає ознаці ‘гарний і розташований вгорі’.

Зазначимо, що експресивні засоби сприяють також актуалізації гумору, що важливо для створення невимушеної атмосфери та уникнення сухості привітання. Гумористичний ефект створюється за допомогою порушення прогнозу твердження, коли друга частина повідомлення виявляється непередбачуваною та невідповідною умовам: (“*For your birthday, I wanted to give you something funny & charming, but then I remember you already have me in your life. No need*” [329]. Інший спосіб – фокусування уваги на незначній деталі, що не відразу впадає в око адресату: “*A friend is someone that knows everything about you, and still likes you. I still like you*” [329].

Вербалізація привітання не залежить від місця чи часу, проте характеристики учасників святкової комунікації виявляються вагомими. Привітання мають свої особливості, коли стосуються батьків, рідних, коханих, друзів, колег тощо.

Привітання батькам та рідним здебільшого сентиментальні, підкреслюють наскільки адресати особливі й кохані, акцентують увагу на вираженні адресантами подяки за піклування, виховання та любов (“*Since the moment I arrived, You’ve cared for me like no other. There is only one way to describe you, And that’s my perfect Mother*”; “*Everything important that I’ve learned, I have learned from you, Dad!*” [426]), підкресленні винятковістю адресатів (“*Dad, you are truly an amazing Man and one that I am proud to call My Father*”; “*No one loves me more. No one understands me better. No one*

inspires me the way you do. Dear Mom, you're the best!" [т.с.]) та запевненнями в прихильності ("*How very much you mean to me, It's more than you can know*" [т.с.]). Яскраве оформлення привітань батьків досягається здебільшого уживанням прислівників-інтенсифікаторів, прикметників з інтенсифікованими значеннями, а також повторами.

Привітання коханим сфокусоване на вираженні почуття любові й освідченні в почуттях ("*If my love were an ocean, there would be no more land, If my love were a desert, there would be only sand, If my love were a star, late at night, only light, And if my love could grow wings, I'd be soaring in flight*" [329]) та акцентуванні уваги на незрівнянності адресата ("*You are the most perfect example of how boyfriends should be. You are the most important part of my life. Happy Birthday superb boyfriend!*" [326]). Ці привітання містять такі експресивні засоби як метафора та гіпербола, виражена найвищими ступенями порівняння прикметників.

Акцент у текстах, адресованих друзям, робиться на цінності дружби як одного з найбільших життєвих подарунків ("*Birthdays come round once a year, but friends like you only come once in a lifetime*"; "*I always feel extremely grateful to have such a wonderful friend like you in my life*" [426]). Адресант фокусує увагу на таких чеснотах як вірність, надійність, почуття гумору ("*Happy birthday to my best friend the one who laughs at my jokes and cries with me during my heartaches*"; "*My best friend you have been with me through thick and thin*"; "*If our friendship was a contract, it would read five words, I'm always here for you!*"; "*You have always had my back since day one*" [326]). Привітання другу оформлюється виразними засобами інтенсифікації, повторів, антитез.

Привітання колегам формулюються через оцінку їх виняткових професійних якостей ("*There are very few in life that can lead others with respect and integrity*" [326]) та здатність створити дружню атмосферу ("*The secret to a happy workplace is having awesome colleague like you*"; "*You are a joy for us all*" [т.с.]). Для створення позитивного емоційного фону привітання додаються прикметники з інтенсифікованим значенням, яскраві епітети.

У британському етикетному просторі перевага надається формулам привітання розгорнутої форми, яким притаманний підвищений емоційний тон. Підвищена емоційність досягається за рахунок конструкцій з модальними дієсловами (“*Dad, Let me wish you on your birthday, May you have a nice day, Stay blessed is all I want to pray*” [432]), суперлативів (“*The warmest birthday greetings to my little girl!*” [т.с.]), прикметників з інтенсифікованими значеннями, епітетів (“*Have a fantastic birthday, dear*”, “*Hope your birthday is as wonderful and extraordinary as you are*” [т.с.]), інтенсифікаторів (“*I truly wish that you are blessed with all happiness, health, joy and prosperity in life!*” [т.с.]), метафоричних висловів (“*From the bottom of my heart, I wish you all the happiness of the world, prosperity in life and joy*” [т.с.]).

Уживання засобів, які допомагають зробити висловлювання емоційнішими та позитивними, розхитують стереотип британця як людини стриманої, неемоційної, вкрай раціональної.

В американському етикетному просторі привітання у вигляді побажань менш поширені. Американці переконані, що людина здатна досягти своїх мрій та цілей самостійно, тому здебільшого бажають абстрактних речей, таких, як гарного настрою, веселощів, слави: “*On your birthday I will wish you only two things: always and never. Never feel blue and always be happy!*”, “*Wishing you the abundance of fun and glory in your life! Happy Birthday!*” [329]. Імперативи в привітаннях є заохоченням адресата до активних дій, які приведуть його до бажаного успіху й досягнень: “*Dare to think different, Dare to dream big*”, “*Be unique as you are*”, “*Take your own journey, step by step you’ll go far*”, “*Cherish every second and enjoy every moment*” [т.с.].

Відмінною рисою американських привітань є вживання таких виразних засобів як еліпсис, паралелізм, анафора: “*Happy Birthday to my fabulous mom. Always there for me when I need. Always my biggest fan. Always loving me. That’s why you’re always in my heart*” [т.с.]. Отже, адресанти в американському культурному просторі тяжіють до стислих привітань:

“You’re in my life! I’m more than thankful. I’m complete. You fill me up with love. Let’s fill your birthday with love” [т.с.].

Американські привітання менш формальні, порівняно з британськими. Вони частіше містять елементи гумору навіть у віншуванні осіб вищого соціального рангу, ніж адресант: *“Today we will be giving the orders around here. Here is the list for the day – eat cake, open gifts and drink champagne! Happy Birthday!!!”* [432]; *“The only thing on the agenda today is celebration! Happy Birthday Boss!”* [т.с.]. Гумористичний ефект досягається за рахунок порушення стереотипів – ділові терміни *orders, list, agenda* уживаються в незвичному контексті як заклик до розваг, а не до плідної праці. Ці привітання також дуже емоційні, що засвідчує висхідне інтонаційне оформлення висловлювань, позначене знаками оклику на письмі.

В австралійському етикетному просторі незалежно від близькості комунікантів привітання стандартне – *“Happy birthday, mate! Many happy returns!” he said with a wink* [434, с. 84]. Проте помітною рисою австралійських привітань теж є гумористична настроєвість: *“Happy birthday, mate,” said Spader. “Wish I could raise a pint of sniggers”* [519, с. 111]. Здебільшого вона виражається кепкуванням над іменинником (*“Happy birthday Barry ya little ankle biting ratbag sprog. Why was she born so beautiful, why was she born at all? Because she had no say in it, no say in it at all!”* [482, с. 286]), його приниженням та нагадуванням про вік (*“Harris had to endure his uncle J’s torturous teasing as he lit every one of them. “Now, kiddo, it’s time for you to burn down the house with all these candles. Gosh, you’re so old. In fact, I haven’t seen nanny goats as old as you,” Josh harassed him”* [т.с.]), критичних зауваженнях щодо зовнішнього вигляду людини (*“You didn’t have to do this, guys.” he said while putting the birthday hat on. “Yeppers, you’re right, but we wouldn’t have had the pleasure of embarrassing you with your stupid hat on that head!”* [т.с.]).

Складається враження, що ступінь емоційності привітання в англійськомовному етикетному просторі не зовсім відповідає ступеню

щирості. Помічено, що в привітаннях представників англійськомовного етикетного простору порушується стратегія мінімальної присутності персони адресанта при поздоровленні, що прийнята в українськомовному етикетному просторі. Пор.: англ. *I will never forget; I have learned from you; I am forever grateful* тощо та укр. *Завжди [tu] досягай; Ти знаєш краще; Ти здатен звернути гори.*

Привітання й побажання в українському етикетному просторі численні й багаті, поєднані з великою кількістю виразних засобів, які створюють особливо сприятливу, доброзичливу атмосферу в етикетній ситуації «День народження». Комуніканти, вживаючи такі побажання, прагнуть виявити увагу до співрозмовника, надати колективну комунікативну підтримку, продемонструвати, що вони переймаються життям адресата.

В українському етикетному просторі стандартні нерозгорнуті побажання вживаються тільки в ситуаціях вітання людей, які мають вищий соціальний статус («З днем народження! Нашому колективу з Вами дуже пощастило! Бажаємо завжди залишатися таким же уважним, креативним, цілеспрямованим!» [387]), малознайомих осіб («З днем народження! Бажаю всього того, що ви самі для себе бажаєте. Всього найкращого!» [т.с.]), або коли адресант упевнений у тому, що його взаємини з адресатом не потребують додаткових запевнень у симпатії («Дорогий брате, з Днем народження! Бажаю тобі знайти своє щире і справжнє щастя. Ти знаєш краще, що для тебе означає бути щасливим» [410]).

Крім вище названого, привітання за інших умов сповнене виразних засобів. Конкретно побажання у привітанні з Днем народження є обов'язковими в українській культурі. На відміну від англійськомовних культур, де неприпустимим є втручання в особисте життя іменинника, українськомовні побажання можуть стосуватися як публічних успіхів в роботі чи навчанні, так і подій щоденного буття, щастя в інтимній сфері: «Бажаю міцного здоров'я, великого щастя та вірного кохання, бажаю

щирих почуттів, яскравих барв життя та тільки радісних емоцій, бажаю добрих друзів, гарних новин та чудового настрою на кожен день” [387].

У текстах привітань уживано експресивні засоби мови: метафори, метонімії, порівняння, гіперболи, повтори. Метафори у привітаннях створюють більш яскравий образ побажання та, на думку адресата, підкреслюють його щирість: “Завжди досягай поставленої мети і дій, незважаючи ні на які обставини. Я знаю, що **ти здатен звернути гори!**” [387]; “Сьогодні, в твій день народження, я хочу побажати тобі фінансової стабільності, **вічної молодості, богатырської сили, сталевих нервів, пристрасної і міцної любові, вірних друзів і виконання заповітної мрії**” [т.с.]. Персоніфікація виконує ті ж функції: “**нехай успіх йде завжди поруч з тобою**” [т.с.]. Порівняння використовуються адресантом як засіб експресії та яскравого опису побажання: “**нехай як дзвіночок, сміх твій звучить**» [356]; «**сяй наче сонечко весняне!**” [т.с.]; “**нехай твоє життя буде сповнене достатку, наче скатертина-самобранка**” [т.с.]. Гіперболи в текстах привітань вказують на щирість та великодушність адресанта: “**Бажаю тобі кохання, величезного, як море!**” [т.с.]. Використовуючи повтори, адресант акцентує увагу на важливих частинах привітання: “**Бажаю щастя, бажаю сонця, а також любові, любові і ще раз любові!**” [т.с.]. Поширеним є вживання суперлативів як інтенсифікаторів змісту привітання: “**З Днем народження тебе! Бажаю тобі завжди і у всьому бути най-най! Найбагатшим, найкрасивішим, найсильнішим, найщасливішим, найвинахідливішим та найбажанішим!**” [т.с.].

Подяка у відповідь на привітання в англійськомовних культурах виражається формулами, що підкреслюють цінність вітань певного адресанта (“**Thank you for your kind words**”, “**It means a lot for me**”, “**I really appreciate the kind birthday wishes**” [329]), наголошують на створенні особливої святкової атмосфери (“**Your birthday wishes has made my birthday even more special!**”, “**Thank you, you helped make this day so special for me!**” [т.с.]), відзначають особисті якості адресанта (“**It’s so kind of you**”, “**You’re so good**

for taking the time to wish me a happy birthday, it wouldn't be the same without you [т.с.]). Наступний уривок якраз демонструє основні принципи подяки за привітання: ***“It had been such a perfect day!*** [за особливу атмосферу] *Thank you all!*” *he said. “I had a fantastic day,* [за особливу атмосферу] *Mom, and I wouldn't have changed a thing.* [за особливу атмосферу] ***You guys are the best parents*** [відзнака якостей адресанта] *a guy could have. All your words mean a lot* [вдячність і оцінка приділеної уваги]! *I'm blessed beyond belief*” [482].

Подяка у відповідь на привітання в українськомовній культурі значно стриманіша: *“Дуже приємно”, “Дуже дякую”*: (*“Дорогий брате, з Днем народження! Бажаю тобі знайти своє щире і справжнє щастя” “Дякую, брате”* [410]). Більшу стриманість подяки на привітання в українськомовній культурі, порівняно з англійськомовною, пояснюємо культурними настановами. Як зазначалося вище, в англійськомовних культурах святкування дня народження пов'язано з необхідністю підтримки традицій та успішної соціалізації індивідів. Тим часом для українців це свято значно інтимніше, чуттєвіше, надзвичайно важливе для єднання з близькими (див. 3.3.1). Вважаємо, що саме тому відповідь українців є стислою, оскільки привітання є більш очікуваним. До того ж в українськомовній культурі іменинник виявляється абсолютним центром свята, що стимулює розгорнуті привітання та стислі подяки.

Етап вручення подарунка як вияв уваги до іменинника починається з його передачі, що може супроводжуватися такими висловлюваннями: *“We'd like you to accept this modest token of your esteem”*; *“Here's my little gift for you”*; *“Here's my present”*; *“This is for you”*; *“Here's a little something to remember me by”*; *“I'd like you to have this”* [326]. Подарунок – це не тільки прояв уваги. Він набуває важливого символічного значення: нова (подарована) річ – нова фаза, новий рівень життя, а також пам'ятка про прихильність і підтримку, оскільки подарунок нібито заміщає, представляє того, хто його подарував.

Аранжування вербального супроводу вручення подарунка залежить від дистанції між комунікантами. Більша дистанція вимагає більшої форми, яка

досягається поширенням додатком (пор.: *this – modest token of your esteem*), а також уживанням дієслів, у значенні яких міститься сема ‘agree’. Пор.: значна дистанція між комунікантами – *We’d like you to **accept this modest token of your esteem***, де *accept* означає “agree to take” vs скорочена дистанція між комунікантами – *I’d like you to **have this***, де *have* означає “take and hold in your hand”. Отже, засоби, обрані для вербального супроводу вручення подарунка, виражають очікування або сподівання адресанта при значній дистанції між співрозмовниками, та наполягання й упевненість адресанта при зменшенні цієї дистанції.

В англійськомовних культурах подарунком може бути будь-яка дрібниця, а от більш важливою є подарункова упаковка: *“I brought you a present,” Michael said. **He handed Ellen a giftwrapped package with a yellow bow tied on top.** “And I brought a bottle of champagne to sip while you're opening your present.” “**Oh, Michael! You shouldn’t have!**” “**I wanted to.**” [420, с. 268]. Загорнутий подарунок також символізує додатковий час, що дарувальник не пошкодував, купуючи та загортаючи його для іменинника: *“**Open your present,**” Michael suggested. “**It looks too lovely to open. Did you wrap it yourself? It’s so nice of you!**” [т.с.]. Отже, цей ритуал втрачає формальність і момент дарування стає більш хвилюючим через очікування іменинника, для якого подарунок усередині упаковки є сюрпризом: *“**Ellen loosened the ribbon and gently peeled off pieces of tape that kept the package sealed. Inside the gift wrapping she found a fancy box. And inside the box was a brand new Blake Blades Best Cutlery set.** “**Oh, Michael! I’ve always wanted one of these! They’re so expensive!**” She kissed his cheek. “**Thank you,**” she whispered. **He smiled at her**” [т.с.]. Сама подарункова упаковка може бути настільки оригінальною та красивою, що також може сприйматися як сувенір: *“**The wrapping paper was too pretty to tear, and she planned to save it as a memento of Michael’s thoughtfulness**” [т.с.].****

В українському етикетному просторі вручення подарунка супроводжується формулами: *“**Прийміть цей скромний подарунок**” [320];*

“Від щирого серця дарую вам” [366, с. 60]; “Хочу тобі подарувати...” [368, с. 18]; “Це для тебе” [370, с. 17]. Отримуючи подарунок, не слід вимовляти фраз, що стосуються витрат на його придбання.

Загорнутий подарунок також є в українській культурі й створює хвилюючу атмосферу: “Дмитро Михайлович вручив Міті загорнутий у папір подарунок, і всі з трепетом чекали, допоки неслухняні від хвилювання пальці змагалися з шурхотливою обгорткою” [345, с. 119]. Тим часом ця традиція не така важлива для українців та інколи навіть спричиняє комізм ситуації й збентеження: “Дідусів день народження. <...> **У Толі в руках щось загорнуте в папір, і в Олі — так само.** Толя підходить до дідуса: — Вітаю вас, дорогий дідусю, з днем народження. Бажаю вам здоров’я на многі літа! Прийміть од мене цей подарунок! Це я сам викохав! А за ним Оля: — І я вас, дорогий дідусю, вітаю, бажаю здоров’я й дарую вам оцей подарунок. Це я сама викохала! **Дідусь подякував, поцілував Толю, поцілував Олю, розгорнув Толин подарунок — червоні гвоздики! Розгорнув Олин подарунок — червоні гвоздики!** А Толя: — Ой! Я й не знав, що й в Олі гвоздики! А Оля: — Ой! Я й не знала, що й у Толі гвоздики! **А дідусь сміється, а дідусь сміється**” [354]. Надмірність пакування не відповідає очікуванням та прогнозам учасників ситуації. Несподіванкою для обох дарувальників виявляється ідентичність подарунків, що створює гумористичний ефект.

У деяких культурах набув популярності звичай дарувати дрібні подарунки гостям на згадку після святкування (див. дод. В.2 приклади № 4). Так іменинник і гість обмінюються дарами, у чому виявляється обопільна повага. В українській культурі окремі подарунки для гостей не готуються, проте інколи їм вручається додатковий шматок торта для частування вдома (див. дод. В.2 приклади № 7).

Зазначимо, що етап розваг на дні народження може оформлюватися по-різному в залежності від культури. В українській культурі святкову ситуацію «День народження» використовують як привід побачитися з рідними та

друзями та обов'язково посидіти разом за святковим столом (див. дод. В.2 приклади № 2, 7, 53). В англійськомовних культурах застілля необов'язкове.

Торт та ритуал задування свічок є традиційним для багатьох культур, утім розуміння цього ритуалу є різним. Носії англійськомовних культур сприймають день народження та традицію задувати свічки (англ. *blow out the candles*) як обряд переходу, ініціації [272]. Момент задування свічок – перехід з минулого в майбутнє. Цим пояснюється заохочення до задування свічок такими фразами: “*Blow out the candles with one blow! You're already much stronger!*”; “*Today you can do it with one breath!*” [329]. Уявлення про обряд представників українськомовної культури ґрунтується на язичницьких магичних ритуалах. За слов'янськими віруваннями день народження не тільки радісне, але й небезпечне свято, тому що іменинник відкритий для впливу як добрих, так і злих сил [272]. Для його захисту в будинку збираються рідні, друзі, утворюючи дружнє коло. Загадуючи бажання з добрими намірами та задуваючи свічки, іменинник довіряє його вищим силам, що супроводжується фразами: “*Задуй свічки на добро!*”; “*Нехай пощастить!*”; “*Хай береже тебе ангел-охоронець!*” [391].

В австралійській культурі торт на дні народження не виняток, проте частіше там подають традиційний *fairy bread* (“*It's nothing more than triangles of white bread covered with butter and topped sprinkles, but it's simple, nostalgic, and a minimal-effort substitute for real cake*” [479]). Така традиція пояснюється матеріаломневибагливістю та небажанням австралійців витратити час на щось незначне, а прагнуть його витратити на відпочинок чи спілкування (“*Why go to the effort of baking your child a real cake on their birthday when you can smear some butter on a slice of bread and tip a few coloured balls of sugar on there?*” [479]).

Отже, при спільності основних складників фрейму, зміст та засоби маніфестації святкової етикетної ситуації «День народження» залежать від типу культури. Стандартні формули актуалізуються в межах кожного елемента у відповідності з особливостями ментального сценарію учасників

комунікації. Ці та інші відмінності яскраво виявляються в ситуаціях міжкультурного спілкування, які проаналізовано нижче.

3.3.3 Особливості етикетної ситуації «День народження» в умовах міжкультурного спілкування. Фрейм-сценарій ситуації «День народження» має спільну структуру в аналізованих культурах. У процесі міжкультурної комунікації найяскравіше виявляються відмінності в актуалізації цієї святкової ситуації.

У наступному фрагменті описується сприйняття американцем української традиції влаштувати святкування дня народження самим іменинником: *“Let’s have a party. And you know what the theme of that party will be? ME. I am going to festoon my apartment with streamers, line the shelves with vodka, deck the halls with boughs of salo – all in praise of almighty ME. Or at least that’s the expectation of Ukrainian birthday party decorum”* [427]. Американець звертає увагу на ретельну підготовку до свята та запрошення друзів як прояв марнославства та хизування (*“Hosting your own birthday party is like putting a picture of yourself on your night table. It suggests a weird kind of vain arrogance”* [т.с.]), а також як повинність, яка зобов’язує іменинника розважати інших (*“...feeling duty bound to host a party and play social director for the evening when you should have the freedom to relax and enjoy yourself and let others do a little work”* [т.с.]). Згідно з уявленнями носіїв американської культури, організація великої вечірки на честь іменинника – це, перш за все, обов’язок близьких та друзів як спосіб довести свою прихильність та відданість (*“Shouldn’t it be a time for others to express their support and affection? Would you ask your mother to throw a party for herself on Mother’s Day <...>? Organizing a birthday party is an act of concern and appreciation. <...> It’s simply a matter of exerting some effort to help a friend celebrate an important day”* [т.с.]).

Представниця української культури наголошує, що українці сприймають організацію святкування свого дня народження не як важкий

обов'язок, хоча і докладають значних зусиль, а як почесний ритуал: *“Preparing for the big event is also time consuming, even though my family always helps me shop, clean and cook, which of course is normal for Ukrainian families. Even though I do most of the work, I take pride in it”* [427]. Приймання та частування гостей під час свята для українців – задоволення та спосіб вияву любові: *“having guests is a joy for me. A birthday is the only time of the year when I can invite all my loved ones to my home and do something for them, even if it’s cooking a modest meal for them...”* [т.с.]. Тим часом гості також виявляють свою турботу, даруючи подарунки: *“guests are expected to show concern and appreciation by bringing flowers and small gifts”* [т.с.]. Такий обмін є цілком прийнятним для носіїв української культури й символізує єднання, спільну участь у важливих подіях життя індивідуума, що стимулює позитивні емоції та відчуття соціальної приналежності й значимості (*“I don’t feel either robbed or neglected”* [т.с.]).

Етап «розвага» актуалізується по-різному в англійськомовних та українськомовній культурах. Рясне частування, як обов'язкова частина святкування дня народження, яка вважається основною розвагою представниками української культури, приголомшує носіїв англійськомовних культур: *“There is always food at the table when you visit a Ukrainian’s friend’s home... warm people and awesome food! <...> Anyone who has attended a Ukrainian birthday party will have encountered a table groaning with huge amounts of food. It’s incredible!”* [572]. Тим часом представників української культури дивує, а інколи навіть ображає мізерне частування, наприклад, британців: *“В Лондоне я и группа моих коллег [українців] были приглашены на ДР. Но не в ресторан или в паб, а в дом именинницы. <...> Представьте мое удивление – из еды и питья были чипсы, орешки, крекеры, пиво, вино и виски. Как такое возможно?”* [371].

Згідно з українськими традиціями, частування є центральною частиною свята не тільки для дорослих, але й для дітей. Проте в англійськомовних країнах головна мета батьків на дитячому дні народження

– не нагодувати гостей, а здивувати. Українка, що тривалий час проживає в США згадує свої враження: “*На дитяче свято запросили не тільки клоунів та артистів. Там був справжній **petting zoo!** Каченята, козенята, зайці та інші дитинчата тварин, яких можна було погладити <...> **Навіть я була дуже здивована!***” [371]. В організації такого свята виявляється емоційність американців і їх прагнення задовольнити індивідуально кожного гостя, який прийшов на свято.

Американці також не схвалюють занадто просте частування, що властиво австралійцям. Традиційний *fairy bread* (див. 3.3.2), що подається на дні народження та інших святкових ситуаціях дивує та бентежить їх: “***Omig when I first visited Australia, my friend Kosta served this for dessert at his BDay party and I was so confused by the sprinkle-top bread he gave me. I honestly thought he was just weird and eccentric. I didn’t know this was a thing***” [532].

Наступний фрагмент також демонструє взаємодію представників американської та австралійської культур, проте стосується етапу вручення подарунків: “*They threw a big birthday party every year, because I was over there for my eighteenth and nineteenth birthday <...> **I got about a hundred handkerchiefs those two years, and koala bears and boomerangs and all kinds of stuff. The joke about boomerang got really annoying***” [534, с. 152]. Іноземцям австралійці, як правило, дарують речі, пов’язані з Австралією, навіть якщо дарували їх раніше. Привітальна формула *Happy many returns of the day!* ґрунтується на грі слів унаслідок асоціації з бумерангом, який повертається до власника (“*to return*”). Це спонукає австралійців підтримувати традицію дарування бумеранга та організовувати вечірки до дня народження, називаючи їх *boomerang parties*.

За правилами етикету англійськомовних країн, подарунки дарують рідні та друзі, а від знайомих чи колег подарунок навіть не очікується. Це викликає подив українців, які були запрошені британською колегою на вечірку до дня народження: “*Мы ломали голову, что подарить. Остановились на букете и конфетах ручной работы. Хозяйка была*

удивлена нашої “щедростю”. Странно, но подарка от нас даже не ждали” [371]. Очевидно, такі правила можна пояснити намаганням британців обмежити доступ в індивідуальний простір.

Носії американської культури часто вручають подарунок разом із чеком, щоб іменинник зміг обміняти подарунок відповідно до власних уподобань. Такий жест був незрозумілий для представниці українськомовної культури, у межах якої говорити про ціну подарунка неприйнятно: “Коли мені подарували річ з чеком – мені спочатку стало дуже ніяково, я не знала як реагувати і не розуміла до чого це мене зобов’язує. Лише потім мені пояснили, що то для обміну <...> та мені б і в голову не прийшло його міняти” [398]. Таку настанову слід розуміти як прояв індивідуалізму, поваги до особистості, її персональних смаків та уникання нав’язування власних.

Проте обов’язковим подарунком, особливо серед британців, вважається листівка, яку вони підписують перед вечіркою або на самій вечірці. З неї вони зачитують текст привітання, підготовлений раніше. Імпровізоване привітання, яке прийняте серед українців, викликає захоплення у представниці американської культури: “Whereas at home we would say “Happy Birthday” and maybe write some nice things in a card, here “Happy Birthday” is just the beginning of a long oration of wishes. For health, for a long life, for good friends, for a loving family, for satisfying work, for a comfortable home, for wealth, for happy days, for beautiful children, and so on. <...> Giving such birthday wishes comes naturally to people here, and they’ll stand and recite a long list to you as if it were nothing. <...> I truly do admire the natural extemporaneous speaking gifts many people here possess” [428]. Красномовні та щедрі побажання викликають зніяковілість в американки (“In the past, being on the receiving end of such wishes, especially the long-winded ones, was a bit awkward” [т.с.]), що яскраво виявляється в її невербальній поведінці (“I’d stand and grin, nodding, my hands usually in the

sturdy grip of my well-wisher, trying to keep my smile from getting too plastic-y. Half-listening, because of my awkwardness and discomfort” [т.с.].

Відповідь на привітання також викликала труднощі в американки: “*And at the end, what to say? Thank you? It seemed inadequate after such an oration. Applause would be more appropriate” [428]*. Проте представниця американської культури відзначає справжню щирість побажань українців, яку вона не бачить серед носіїв англійськомовних культур у такій же ситуації (“*I saw the genuine feeling in their eyes. My awkward fidgety-ness was gone” [т.с.]*), що робить ситуацію привітання приємнішою для іменинниці (“*...the kind words reverberating in my head. So this is how you were supposed to feel after someone wished you well. It was supposed to make you happy, not cringy. I felt blessed” [т.с.]*).

Побажання українців у привітанні представники англійськомовних культур вважають унікальною рисою: “*The other unique Ukrainian tradition on birthdays (but other holidays as well) is to give “wishes” to the honored person” [Laura_davelaura.blogspot.com]*.

Представники англійськомовних культур у привітаннях здебільшого зосереджені на інших аспектах. Найяскравіше культурні відмінності виявляються на прикладах привітань представників різних англійськомовних культур на адресу Королеви Єлизавети II.

Представники британської культури оформлюють свої привітання як подяку Королеві за її служіння нації (“*...devoted her entire life to the service of others representing our country*”; “*I think you do an amazing job for this Country and beyond” [566]*), щоденну працю (“*carrying out all her duties*”, “*worked so hard” [т.с.]*) та місію (“*brought so many people together” [т.с.]*). Адресанти у привітаннях наголошують, що Королева є взірцем для цілого світу (“*[she is] steadfast, a rock of strength for our nation, for our Commonwealth, and on so many occasions, for the whole world*”; “*I feel so honored to have had you as our Queen*”; “*I admire you very much. You are my idol. When I am older I want to be just like you” [т.с.]*). Для більшої виразності привітання наповнюється

епітетами (“*very special*”, “*extraordinary grace and humility*”), інтенсифікаторами (“*we could not be more proud of her*”, “*so much*”, “*so long*”) повторами (“*served for so long, served so brilliantly*”), інверсією (“*long may you continue to reign over us all*”, “*long may you reign*”).

Представники американської культури тяжіють до привітань-компліментів. У своїх віншуваннях вони з захопленням говорять про риси Королеви як звичайної людини (“*grace and good humour*”; “*generous human touch*” [566]), та у комплементарній формі виражають захоплення Королевою як прикладом для наслідування (“*example for women around the world about what it means to be a leader and a strong female*”; “*it is a delight to get to follow their good deeds*”; “*You are such an inspiration and wonderful example to so many*”; “*a source of strength and inspiration, not only for the people of Britain, but for millions of people around the world*”; “*steady and energetic leadership*” [т.с.]). Привітання оформлені виразно, вони насичені епітетами (“*as vibrant as she is*”; “*an astonishing person*”; “*extremely grateful*”; “*phenomenal example*”; “*wonderful example*”), метафорами (“*She’s a real jewel*”), інтенсифікаторами (“*She is truly one of my favourite people*”), суперлативами (“*the best example*”, “*happiest of birthdays*”), інверсією (“*Should we fortune enough to reach 90*”).

Австралійці користуються комплексом засобів гіперболізації з метою інтенсифікації емоційної насиченості привітань. Висловлювання перенасичені прикметниками з інтенсифікованим значенням (“*You are an amazing and inspirational human being*”; “*You put incredible efforts*”; “*have an awesome day*” [566]), суперлативами (“*wish you the happiest of birthdays*” [т.с.]). Помітно, що австралійці обирають іменник із узагальненим значенням – *human being*, тоді як американці схильні застосовувати гіпонімічні одиниці *woman, person*.

Представники канадської культури у своїх привітаннях фокусувалися на особистому досвіді (“*from a Canadian who loves it when you and your family members visit us in Canada. I remember each and every time!*”; “*Even though we were in Canada, the Royal family has always been very special to our family*”;

“*Many years ago, as a severely ill <...> my life was brightened by <...> your upcoming coronation. Thank you for helping me survive*” [566]).

Отже, комуніканти, які зазвичай діють у різних етикетних просторах, демонструють різний підхід до оформлення святкової етикетної ситуації «День народження». Відмінності виявляються в особливостях реалізації фрейму-сценарію та його вербальному наповненні, що не створює значних перешкод в умовах міжкультурного спілкування, хоча подекуди викликає подив чи збентеження представників різних культур.

3.4 Церемоніальна етикетна ситуація «Весілля»

3.4.1 Фреймове моделювання ситуації «Весілля». Святкування весілля – культурна універсалія, яка має особливе соціальне значення й маркує зміну статусу, створення нової сім’ї, розширення родинних зв’язків, продовження роду. У різних культурах організація весілля здійснюється відповідно до історично встановлених норм і правил. Ритуальний характер етикетних дій та комунікації зумовлений архаїчним статусом цієї ситуації, її урочистістю та сакральністю. Зазначимо, що щоденні, оказіональні, святкові етикетні ситуації менш ритуалізовані, ніж це виявляється у весільному етикеті. Церемоніальна етикетна ситуація «Весілля» передбачає низку дій, що втратили раціональність виконання та сповнені символізмом. Попри варіації, весілля в різних культурах усвідомлюється як одна з найважливіших подій у житті кожного індивідуума й суспільства в цілому.

Для носіїв британської культури весілля – святкування створення нової родини (“*the act of going through the whole ceremony makes our marriage “more meaningful”* [578]), єднання близьких людей (“*our family is very spread out so it is the only time we get to see everyone, and those times are special*” [т.с.]), розширення й зміцнення родинних зв’язків (“*it is important to me because to my family the act of having a wedding means that my future husband will be more accepted (so to speak) into my family*” [т.с.]).

Для американців весілля – передача досвіду між поколіннями: “An *actual wedding is very important to us because of our future kids. We have to set an example for them. I want their wedding days to be bigger than mine... mom and daddy showed her a great example*”; “I want my mom helping me with my gown, I need my dad to walk me to my future husband and I need my siblings there *witnessing their little sister walk down the aisle*” [578]).

В австралійській культурі наголошують на надзвичайній емоційності такої події: “I mean, it’s going to be a really *great day, full of excitement and overwhelming feelings*”, через що ситуація стає незабутньою: “it will be *the most important day of my life and the happiest*” [т.с.].

В українській культурі ситуація «Весілля» сприймається як перехід людини на інший рівень життя (“*Весілля — одна з найважливіших подій у житті людини. Для мене – це новий етап дорослого життя*” [353]); набуття зрілості (“*В цей день батьки відпускають своїх чад у вільний спільний політ за життя. <...> Час відпустити їх у доросле, самостійне життя*” [406]).

Отже, етикетна ситуація «Весілля» однаково важлива в досліджуваних культурах і асоціативно пов’язується з різними концептами картини світу: у британців концептом є ПРИРОДА, а родина асоціюється з ДЕРЕВОМ, гілля якого розростається (*see everyone, family is spread out* [578]). Для американської культури визначальною асоціацією виступає єднання – КООПЕРАЦІЯ, ДОПОМОГА (*helping me with..., walk me to..., to share my..., ... showed her a great example* [т.с.]), а для австралійців – джерело СИЛИ та ЕНЕРГІЇ: “...*great day, full of excitement, ...a source of joy, love, and mutual support*” [т.с.]. Ці концептуальні розбіжності незначні, і не суперечать одне одному. Очевидно, спільне архаїчне минуле та історично-культурні зв’язки сприяли усталенню етнічно-специфічних та спільних ознак весілля.

Проаналізуємо фрейм-сценарій ситуації «Весілля» на конкретних прикладах ([494, с. 45 – 47; 467, с. 89 – 90; 440, с. 314 – 316] фрагменти наведені у дод. Д.2 № 1, 2, 3).

Взаємодія комунікантів починається з підготовки партнера з комунікації до серйозної розмови (*"I have something I want to ask you"* [494, с. 45 – 47]), після якої настає невербальна частина взаємодії, виражена активними діями закоханого чоловіка (стоячи на колінах з обручкою в руці – *"Jason pulled the ring"*, *"He knelt down"* [т.с.]). Цьому етапу сценарію відповідають вкрай експресивні мовленнєві формули та вирази, освідчення в коханні й пропозиція одружитися (*"I've fallen in love with you. You're the most important person in my life. I can't imagine a life without you"* [т.с.]; *"Will you marry me?"* [т.с.]) та згоди (*"Yes, Jason, I'll marry you"* [т.с.]). Затвердження згоди здійснюється невербально за допомогою жестів, які символізують єднання – обійми, поцілунок (*"reaching out to embrace him"* [т.с.]), іншими символічними діями (вдягання обручки на палець коханій *"Jason put a ring on her finger"* [т.с.]). Отже, першим елементом динамічного фрейму «Весілля» є освідчення.

Ситуацію «Весілля» вирізняє циклічність, а її складники дистанційовані в просторі й часі. Наступним елементом сценарію є весільна церемонія. Вербально ця частина оформлюється питаннями (*"Who gives this woman away to be married?"*, *"Whoever thinks these two should not wed"* [467, с. 89 – 90]) та проголошенням церемоніальних дій (*"The bride and groom have written their own vows"*, *"I now pronounce you man and wife"*, *"You may kiss the bride"* [т.с.]). Невербальна складова частина весільної церемонії передбачає декорації (*"wedding bells"*, *"flower petals"*, *"aisle"*, *"the alter"* [т.с.]), обрядові елементи (*"tossing flower petals"*, *"the bride comes in with her father"* [т.с.]), рухи (*"walks down the aisle"*, *"approach the alter"* [т.с.]), візуальний контакт (*"the groom looking across the room with pride"* [т.с.]), положення тіла (*"standing separately"*, *"all begin to stand from their seat"* [т.с.]), міміку (*"puts on a happy face"*, *"looks on happily"* [т.с.]), жести (*"locked arms"*, *"the groom takes her hand"* [т.с.]). Ці складники набувають особливого значення й перетворюються на символи.

Весільна церемонія переходить у весільний прийом. Цей етап передбачає частування молодих та гостей (*"I took a quick look at the hors-d'oeuvres coming over. Excellent – sausages on sticks, with a slightly pretentious veneer of sesame seeds over the top"* [440, с. 314 – 316]), виголошення тостів (*"For men and women! And ritualized enslavement!"* [т.с.]), танці й розваги (*"danced up and down with the ushers"* [т.с.]), ритуал розрізання весільного торта (*"We're cutting the cake!"* [т.с.]).

Отже, встановлено такі основні елементи фрейму-сценарію церемоніальної етикетної ситуації «Весілля»: освідчення, весільна церемонія, весільний прийом.

Проаналізуємо сценарій ситуації «Весілля» в українській культурі на конкретних прикладах ([359; 377, с. 70 – 71; 417, с. 28 – 29] фрагменти наведені у дод. Д.2 № 4, 5, 6).

Реалізація ситуації починається з освідчення. Вербальне оформлення ситуації – комплімент закоханого чоловіка на адресу дівчини (*"Ти найпрекрасніша дівчина в цілому світі!"* [359]) та пропозиція у формі питань (*"Ти вийдеш за мене заміж? Вийдеш?"* [т.с.]), що супроводжується символічними діями (*"бере букет", "дістає обручку", "падає на коліна"* [т.с.]). Дівчина констатує взаємне почуття кохання та виражає згоду на пропозицію вийти заміж (*"Я тебе дуже люблю"* [т.с.]). Невербальні реакції молодих людей (*"стоїть розгублена", "ані пари з уст", "ковтає повітря", "втирає спітніле чоло Дмитро", "не тамує сліз"* [т.с.]) передають піднесений емоційний стан учасників ситуації.

Продовжує ситуацію весільна церемонія. На цьому етапі вербалізується бажання молодих взяти шлюб (*"Чи згодні ви, Андрію/Анно, взяти за дружину/чоловіка Анну/Андрія?" – "Так"* [377, с. 70 – 71]) та відбувається скріплення нового сімейного союзу (*"Ми зібрались тут, щоб поєднати шлюбом Анну і Андрія", "...утвориться нова сім'я, дві долі об'єднуються в одну", "Оголошую вас чоловіком і дружиною!"* [т.с.]). Весільну церемонію супроводжують невербальні складники – декорації (*"шикарно вбраний сад",*

“доріжка, арка, дерева - усе було ідеально” [т.с.]), рухи (“дівчата разом крокували до арки”, “Марі відпустила Анну, яка стала перед Андрієм” [т.с.]), візуальний контакт (“Анна дивилась на Андрія” [т.с.]), положення тіла (“біля арки стояв Андрій і Тарас” [т.с.]), міміка (“Анна посміхнулася Андрію” [т.с.]), жести (“Андрій стис долоні Анни” [т.с.]).

Ситуація «Весілля» продовжується весільним прийомом. Бенкет передбачає частування (“запихаючи дідові в рота пирога” [417, с. 28 – 29]), споживання алкогольних напоїв (“виносили належну чарку просто до воріт” [т.с.]), споглядання молодих та тостування (“гукав їм “гірко”, примушуючи цілуватися” [т.с.]), танці (“пританцьовуючи” [т.с.]) та музику (“приходили зі своїм гармоністом, дід цигикав на скрипочці” [т.с.]),

Отже, складники сценарію церемоніальної етикетної ситуації «Весілля» (див. дод. Д.1) – освідчення, весільна церемонія, весільний прийом – спільні для англійськомовного та українськомовного етикету. Частини фрейму наповнюються змістом, що відповідає умовам ситуації. Розглянемо їх нижче.

Як свідчить проаналізований матеріал, до ситуації «Весілля» залучається велика кількість учасників комунікації, різних за віком, соціальним статусом тощо. Важливою умовою для взаємодії комунікантів у ситуації «Весілля» є близькі стосунки: рідні (див. дод. Д.2 приклади № 23, 38, 39), друзі (див. дод. Д.2 приклади № 32, 43, 51), гості, серед яких сусіди (див. дод. Д.2 приклад № 33) та колеги (див. дод. Д.2 приклад № 50) тощо. Головні учасники весілля – англ. *groom, bride*, укр. *наречений, наречена*, англ. *parents*, укр. *батьки наречених*, англ. *made of honor, bridesmaids*, укр. *дружка, подружки нареченої*, англ. *best man, groomsmen*, укр. *боярин / свідок, друзі нареченого*, англ. *flower girl* “дівчинка, яка супроводжує наречену й тримає букет при вінчанні”, англ. *ringbearer* “людина, яка зберігає обручки”, англ. *ushers* “помічники церемонії, організатори” та ін.

Важливо, що одиниці англ. *groom, bride*, укр. *молодий, молода* мають спільні етимологічні ознаки. Одиниця *groom* “a youth, young man; husband-to-be” можливо походить від дангл. **grom, *groma, growan* “to grow” та *guma*

“man” і означає ‘молодого хлопця, який дорослішає, стає чоловіком’ [333]. В українській мові одиниця *молодий* походить від прсл. *moldъ “молодий хлопець, той, що скоро одружиться”, тобто чоловік, який дозрів для того, щоб продовжити рід [321]. Одиниці *молода* “та, що одружується замолоду, готова продовжувати рід” та *bride* “woman newly married or about to be” (< дангл. *bryd* “betrothed or newly married woman” < пгерм. *bruthiz “woman being married”, але гот. *brups* “daughter-in-law”) демонструють зв’язок із сакральними цінностями – розширення родини та народження нової сім’ї. Етимологічні дані підтверджують архаїчність етикетної ситуації «Весілля» та її особливе значення для різних культур.

Кожний етап сценарію «Весілля» реалізує конкретну мету: освідчення – демонстрація кохання та продовження стосунків (див. дод. Д.2 приклади № 8, 9, 10, 11, 12); весільна церемонія – єднання учасників ситуації та гармонізація стосунків (див. дод. Д.2 приклади № 52, 53); весільний прийом – створення невимушеної атмосфери спілкування та гармонізація стосунків (див. дод. Д.2 приклади № 50, 51).

Комунікативні умови реалізації ситуації «Весілля» стосуються здебільшого місця та емоційного стану:

– місце – освідчення (вдома – див. дод. Д.2 приклади № 7, 10, 12; ресторан – див. дод. Д.2 приклади № 1, 16; вулиця – див. дод. Д.2 приклади № 9, 13; телешоу – див. дод. Д.2 приклади № 4, 15) тощо; весільна церемонія (церква – див. дод. Д.2 приклад № 2; весільна каплиця – див. дод. Д.2 приклад № 53; палац одружень – див. дод. Д.2 приклад № 52; за межами приміщення – див. дод. Д.2 приклад № 5); весільний прийом (вдома – див. дод. Д.2 приклад № 25; ресторан – див. дод. Д.2 приклади № 23, 42; на природі – див. дод. Д.2 приклади № 6, 24);

– емоційний стан комунікантів – розчуленість (див. дод. Д.2 приклади № 12, 17, 19); подив (див. дод. Д.2 приклади № 1, 9, 22); приголомшеність (див. дод. Д.2 приклади № 12, 15); збудженість (див. дод. Д.2 приклади № 6,

13); хвилювання (див. дод. Д.2 приклади № 5, 20, 23); стурбованість (див. дод. Д.2 приклади № 13, 21); радість (див. дод. Д.2 приклади № 6, 7, 8).

Реалізація ситуації «Весілля», попри етнічну зумовленість її сценарію та місця проведення, виявляє спільні риси в різних культурах. Стисло схарактеризуємо їх.

Перший етап освідчення передбачає вербалізацію пропозиції одружитися, що реалізується в інтерогативній чи імперативній формі – англ. “*Will you marry me?*”; “*Will you do me the honor of becoming my wife?*”; “*Will you make me the happiest man on earth?*”, укр. “**Виходь** за мене!”; “**Виходь** за мене заміж!”; “**Будь** моєю коханою!”; “**Будь** моєю дружиною!” (див. дод. Д.2 приклади № 8, 18, 20, 21). Згода жінки на вступ до шлюбу виражається стверджувальними фразами – англ. “*Yes! A thousand times yes!*”; “*Oh my gosh – of course I’ll marry you!*”; “*Yes! I’ve wanted to say that to you for so long*”; “*Of course I will! Was there ever any doubt?*”, укр. “**Звісно** вийду!”; “**Так!** Я згодна” (див. дод. Д.2 приклади № 1, 3, 8, 21). Пропозиція одружитися обов’язково супроводжується висловлюваннями, які мають запевнити в щирості почуттів. Експресивність цих висловлювань досягається за рахунок гіперболізації: англ. “*You are the one I’ve been waiting for my whole life*”; “*I want to be with you forever and grow old with you*”; укр. “**Ти для мене цілий Всесвіт**”; “**Ти кохання всього мого життя**” (див. дод. Д.2 приклади № 9, 12, 14, 16). Описуючи значення кохання, комуніканти апелюють до безмежного простору (*whole life*, *цілий Всесвіт*, *всього життя*) та необмеженого часу (*forever*).

Етап весільної церемонії найбільш ритуалізований серед інших, тому ведучий церемонії та наречені уживають сталі вирази, закріплені традицією. Вони стосуються:

– мети церемонії (англ. “*Today we are gathered here to celebrate Damon Lane and Remy Brennan as they proclaim their love and commitment to the world*” [492, с. 297], укр. “**Ми зібрались тут, щоб поєднати шлюбом Анну і Андрія**” [377, с. 71]);

– настанов для наречених (англ. “*The **relationship** you enter into today **must be grounded in the strength of your love and the power of your faith in each other***” [492, с. 297], укр. “Дорогі наречені! **Шлюб - це постійна праця!**” [409, с. 165]);

– уточнення згоди наречених на шлюб (англ. “*Do you take **this woman** to be your lawfully wedded wife?*” [326], укр. “Тому дозвольте ще раз запитати вас: **чи по взаємній згоді й любові берете ви шлюб?**” [409, с. 165]);

– проголошення наречених чоловіком і дружиною (англ. “*By the power vested in me, **I now pronounce you husband and wife. You may kiss the bride***” [326], укр. “Оголошую вас чоловіком і дружиною! Можете обмінятись обручками” [377, с. 71]).

Для весільної церемонії важливим є паравербальний та невербальний супровід взаємодії: тембр, темп, гучність (англ. *he said quietly; a tearful thread in his voice*, укр. *ніжно та з хвилюванням у голосі; ледве чутно вирвалися слова* – див. дод. Д.2 приклади № 9, 10, 14, 20) та міміка (англ. *smiled; grinned; winked; with a tear in her eyes*, укр. *підморгнув; посміхнувся; сльози бриніли в очах* – див. дод. Д.2 приклади № 12, 19, 32), які засвідчують емоційне піднесення, хвилювання; жести (англ. *she embraced him; he kissed her*; укр. *цілую; приголубив* – див. дод. Д.2 приклади № 1, 18, 19), які символізують єднання. Жвавість, усмішки, звучання музики є символами життя (пор.: ритуал поховання, який відбувається спокійно, а мовчання символізує сон, смерть).

Весільний прийом передбачає виголошення тостів на честь молодих. Вони можуть містити побажання вічного кохання (англ. “***Let your love endure beyond the last sunset***” [516, с. 392]; укр. “*Найважливіше в житті – велика людська дружба і вірне кохання. **Щоб ваша любов була такою ж довгою, як ваше життя!***” [356]), поради про важливість підтримки одне одного (англ. “***May you be friends to each other as only lovers can, and may you love each other as only best friends can***” [329]; укр. “*Ваша сім’я буде жити в достатку, а ви обов’язково будете розвиватися, **підтримуючи один одного. Я точно***”

знаю, що все це буде і беззастережно вірю в це!” [356]), настанови та проголошення сімейних цінностей (англ. “*May there be a generation of children on the children of your children*” [493, с. 54]; укр. “Нехай любов зігриває ваші серця вічно, а майбутні діти відрізняються богатырським здоров’ям. Випиймо за новий сімейний початок” [356]) тощо.

Експресивність тостів досягається такими виразними засобами як гіпербола (“*Raise our glasses to the happiest couple ever!*” [446, с. 348]; “... любові не буде кінця-краю” [356]), метафора (“...*you are the most beautifully singing birds*” [447], “барвінком і рушником стелиться ваша доріжка” [356]), епітети (“*graceful, odd, beautiful*” [447], “хрещатим”, “вишитим”, “вірного” [356]), інтенсифіковані прикметники та прислівники (“*This special and unforgettable night is a happy celebration of a perfect pair*”, “*incredibly exciting road that lies ahead*” [447], “Бажаючи всього самого доброго нашим молодятam” [356], “Бажаю, щоб Ваше життя було найщасливішим, а Ваші діти – найкращими!” [т.с.]).

Для посилення експресивності тосту адресанти досліджуваних культур вживають рими (“*Love is passion and obsession, someone you can’t live without. If you don’t start with that, what are you going to end up with?*” [501, с. 264]), фразеологізми (“*Fall head over heels. You found someone you can love like crazy and who’ll love you the same way back*” [т.с.]) метафори й образні порівняння (“Від щирого серця хочеться побажати дорогим молодятam лебедину вірність, а також вовчу відданість. Стати єдиним цілим, ніби птаці нерозлучники” [356]).

До ситуації «Весілля» залучено численні реалії, які набувають символічного значення: англ. *rings*, укр. обручки (символізують довговічне кохання, вірність); англ. *bells, wedding cake*, укр. дзвони, весільний торт (єднання, скріплення союзу); англ. *wedding bouquet*, укр. букет нареченої (оберіг); англ. *flower petals, confetti, rice*, укр. кульки, квіти, зерно, монети (символізують добробут, заможність) – див. дод. Д.2 приклади № 1, 3, 23.

Отже, структура статичного та динамічного фреймів святкової етикетної ситуації «Весілля» в англійськомовній та українськомовній культурах виявляють подібність. Нижче розглянемо культурно зумовлені особливості складників фрейму.

3.4.2 Актуалізація фрейму-сценарію етикетної ситуації «Весілля» у монокультурному спілкуванні. Початковий етап етикетної ситуації «Весілля» (освідчення в коханні та пропозиція одружитися) одночасно затверджує вірність наречених та згоду на сумісну життєдіяльність, що закріплюється обручкою, яку дарує наречений.

Пропозиція одружитися має свої особливості в кожній із проаналізованих культур. Британці уникають прямих питань у пропозиції руки, що дозволяє не бути нав'язливим та оберігати особистий простір кожного. Метою мовців є запевнення партнера у серйозності намірів, тому вони оформлюють їх або у вигляді тверджень (“*I never wish to be parted from you from this day on*” [540]; “*I predict you say “no”...but...I just wanted to... check*” [510]), або питань підвищеної ввічливості “*Lady would you like to marry me <...> I’m yours*” [550, с. 194]).

Американські освідчення здебільшого конкретні, орієнтовані на прийняття зобов’язань (“*I guarantee that at some point, one or both of us will want to get out. But I also guarantee that if I don’t ask you to be mine, I’ll regret it for the rest of my life*” [567]; “*If we’re 99 years old love each other and doing exactly this, that’ll be good enough for me*” [429]). Ці освідчення зазвичай закінчуються прямим питанням (“*I can’t imagine a life without you. Will you marry me?*” [494]).

Представники австралійської культури, як і американці, здебільшого освідчуються, ставлячи в кінці запитання, проте нормою також є пропозиція у формі твердження (“*You and I could marry.*” <...> *her hands flew to her chest. “I feel as if I’m in a dream. A dream come true. Do you really mean that?”* [530, с. 66 – 67]) або імперативу (“*Marry me, Grace*” [419, с. 184]). Це

дозволяє австралійцям висловлювати свої бажання прямо й однозначно (“*I want to see you in white dress, beneath that arch <...> I want to hear the minister call us husband and wife*” [т.с.]), адже простота, щирість та прямолінійність – основні риси стереотипного портрету австралійця. Австралійці не вважають обов’язком вставати на одне коліно в ситуації освідчення (“*Marry me, Grace. <...> Don’t you see, Grace? I love you.*” <...> *He rose, standing before her. She looked up into his eyes*” [т.с.]), а жінки не припускають нав’язування чоловіками їхньої волі (“*I love you... I built this house for you, don’t you see? <...> Me wanting to be with you, building you a house, wanting to take care of you <...>*” “*Don’t you respect me enough to let me make my own decisions?*” [т.с.]). Така поведінка пояснюється прагненням до рівності, що є основною цінністю в австралійському суспільстві.

Пропозиція руки й серця в українському етикеті актуалізується здебільшого в імперативній формі з метою спонукання адресата до відповідної дії: “сьогодні романтична обстановка цього прекрасного польоту надихає мене на рішучі вчинки і додає сміливості сказати давно підготовлені слова – **виходь за мене заміж!**” [394, с. 27]; “Я не зможу без тебе, не зумію. **Будь моєю дружиною**” [379, с. 164]. Така форма сприймається комунікантами-українцями як свідчення щирості, справжнього бажання й дає зрозуміти, що адресант розраховує тільки на згоду.

Крім мети висловлювання тип ілокуції залежить від внутрішнього стану мовця. Прохання, яке виказує мовець під час освідчення, мотивується його внутрішнім бажанням переконати партнера, що і впливає на вербальну виразність висловлювання: “*I want to give you more. <...> I want to give you everything your heart desires. No matter what it is*” [517]; “**Тільки тому, що ти є, і варто жити**, Оксанко. Я не зможу без тебе, не зумію” [379, с. 164]). Вербальна комунікація доповнюється невербальними елементами: “*he took her hand*”, “*his gaze swimming with earnestness*”, “*heaved a happy sigh*” [517], “**ніжно та з деяким хвилюванням у голосі звернувся до неї**” [394, с. 27].

Деталізуємо специфіку освідчення британців, яким етикет приписує високий ступінь стриманості у вираженні почуття закоханості: “*My affections and wishes... have not changed, but one word from you will silence me forever. (Elizabeth is silent)*” [540]. Уживанням умовного способу (“*I would have to tell you... you have bewitched me, body and soul, and I love... I love... I love you*” [т.с.]) реалізовано намагання не тиснути на адресата. Стриманість британців ініціює недомовки, створює ефект применшення своїх почуттів, що є етикетно прийнятним: “*MARK: But the thing is, um... what I’m trying to say very inarticulately is... that, um... In fact...perhaps, despite appearances... I like you very much*” [430]. Постійні паузи (*um...*) та одиниці *trying; inarticulately; perhaps; despite*, що актуалізуються в межах зізнання чоловіка, свідчать про почуття незручності, яке британці виявляють не лише в емоційній ситуації, а й загалом при соціальних контактах. Вислів *I like you very much* свідчить про неповне розкриття адресантом своїх почуттів. У текстах освідчень британців можуть траплятися висловлювання, у яких адресанти принижують себе (*I seems an insane person; I don’t expect you to be as foolish as me; I predict you say “no”*), що можна інтерпретувати як відчуття невпевненості, так і бажання ще більше прихилити адресата до себе, підкреслити особливе ставлення до жінки: “*Beautiful Aurelia, I’ve come here with a view to asking you...to marry me. I know I seems... an insane person because I hardly know you, but sometimes... things are so transparent...they don’t need evidential proof <...> Of course I don’t expect you to be... as foolish as me, and of course I predict you say “no”... but...I just wanted to...check*” [510].

Ще одна важлива особливість реалізації комунікативних актів виявляється при зіставленні пропозиційних структур.

Освідчення в межах англійськомовних культур є адресатно-спрямованим. Щоб переконати партнера дати згоду на пропозицію, адресант вдається до ретроспективного плану висловлювань. Він згадує про враження від першої зустрічі (“*Since I first saw you, you have **haunted** my dreams and even...distracted me from my work*” [509, с. 373]), або про момент прийняття

рішення щодо одруження (“*When I saw you in that dress, that’s when it clicked. I realized I only want to marry you...*” [517, с. 197]). Адресант може звернути увагу на спільні цінності, які вони поділяють із дівчиною (“*We both love so deeply, and dream of the same things, so together we can reach everything we want*” [329]), підкреслювати якості нареченої, що захоплюють його, та її значення в його житті (“*You filled my empty heart with your vitality and your spirit and your laughter*” [453, с. 185]; “*My heart was a desert until you came and watered it with you love*” [326]), продемонструвати зміни в собі, які сталися завдяки їй (“*Before I met you, I just wanted to be a good doctor <...> Now you made me want to be a loyal friend and a better man*” [т.с.]). Такі правила оформлення освідчення ми пояснюємо тим, що для британської культури характерне особливе ставлення до інформації: британці завжди покладаються на факти дійсності, докази тощо, тимчасом, як представники українського менталітету більше зважають на погляди та думки інших. Тому апеляція до конкретних подій і фактів дозволяє нареченому бути більш переконливим. Отже, у контексті британської культури освідчення й пропозиція – це переконання, а необхідна емоційність тексту досягається виразними засобами: інтенсифікаторами (*so, only, just*), метафорами (*My heart was a desert...you watered it*), антитезами (*Before I just wanted to be – Now [I] want to be*), полісиндентонами (*and your spirit and your laughter*).

В українськомовній культурі форма освідчення менш розгорнута та здебільшого акцентована на проспективному описі спільного життя. Адресант змальовує майбутнє, запевнюючи у своїй відповідальності за спільне щастя: “*Я хочу провести все життя з тобою <...> подаруєш мені сина, щоб був продовжувачем роду. А згодом і доньку, щоб я був хоч для когось супер героєм. Я оберігатиму вас всіх. Я дам тобі все*” [368, с. 113]). Отже, особливістю пропозиційного змісту мовленнєвого акту є апеляція до майбутнього як вираження провидіння чи обіцянки, де суб’єктом пропозиції виявляється сам мовець, тобто адресант, а не адресат. Тому етикетна ситуація «Весілля» на етапі освідчення в українськомовній культурі реалізується як

адресантно спрямована. Наречений швидше бере на себе певні обов'язки, ніж спонукає адресата до дії.

В англійськомовних культурах на честь заручин наречені за бажанням організують вечірку для найближчих рідних і друзів, і саме так прагнуть розділити радість події та офіційно оголосити про намір одружитися: *“The guests began to arrive... dressed in all their finery. **She was ... greeting all the guests with a small bow, a big grin and a kind “Good evening.”** Then, with a casual wave of his hand, he directed them to the bar for drinks and appetizers. After all the guests were seated, he stood and said **“Thank you all for coming. ...I thank each and everyone of you for being here, sharing in this very special evening with me and my soon-to-be-bride”** [444, с. 33]. На момент святкування усі гості стають членами родини господарів. Легкий уклін (англ. *small bow*) та широка посмішка (англ. *big grin*) як невербальні знаки вітання підкреслюють повагу господині свята до гостей та виявляють її радість при зустрічі з ними. Вербальні етикетні формули *“thank you all for coming”*, *“I thank each and everyone of you for being here”* [т.с.], які виголошуються під час вітального тосту, свідчать про вагомість єдиного простору для гостей і господарів: гості виявляються також залученими до спільного проведення часу, святкування, трапези й згодні розділити з господарями важливий момент їхнього життя (*“thank you for... sharing in this very special evening”*).*

В англійськомовних культурах під час або після заручин наречений намагається отримати благословення батька. Це не є сталою традицією, а швидше реалізується як етикетний жест, мета якого – зміцнення стосунків між майбутніми родинами (*“Mr. Griffin, **I’d like to ask for permission to marry your daughter,**” he said <...> “You wouldn’t be planning to hurt her, would you?” Sean shook his head. “No, sir. I can promise you **my goal will be to make her the happiest woman alive.**” Charlie nodded. “That’s a good goal to have, son. <...> So I give you my permission” [422, с. 216]).*

Наречений і наречена є центром подій на заручинах, де запрошені гості святкують створення майбутньої сім'ї, єднання двох індивідуальностей в

родину. В українській культурі заручення відбувається у вузькому колі й може знаменуватися спільною вечерею батьків та наречених, що символізує об'єднання двох сімей. Благословення на шлюб закохані отримують безпосередньо перед весіллям, здебільшого від батьків нареченої (*“Весілля почалося у неділю. <...> Перед самим виїздом на вінчання молодих благословили батьки Агати, а свахи обсипала усіх присутніх осипанками”* [408, с. 15]).

Весільна церемонія в англійськомовних країнах має релігійну спрямованість. Наречених в більшості випадків поєднує священник, а сама церемонія відбувається у церкві (англ. *church ceremony*), або на виїзді (англ. *outdoor ceremony*). Британські та американські правила етикету передбачають можливість супроводу нареченої до вівтаря її батьком, дядьком, братом, близьким другом сім'ї: *“Though Daddy had not recovered much of his strength, he insisted on walking her down the aisle at her wedding”* [484, с. 274]. Австралійський же етикет передбачає супровід нареченої батьком і матір'ю (*“Both mother and father had this honor to escort their beautiful daughter down the aisle”* [515]), що символізує рівність чоловіків і жінок в суспільстві взагалі та у шлюбі зокрема. Весільний етикет в українській культурі не вимагає супроводу батьками нареченої до палацу урочистих подій, наречені заходять разом, тримаючись за руки. Зазначене свідчить про культурну різницю в акцентуації ціннісного складника етикетної ситуації: для англійськомовних культур – родинні зв'язки, а для українськомовної культури – набуття зрілості, самостійності.

В англійськомовних культурах наречені дають шлюбну обітницю (англ. *wedding vow*), яка стандартно звучить так: *“I, (name), take you, (name), to be my (husband / wife). I promise to be true to you in good times and in bad, in sickness and in health. I will love you and honor you all the days of my life”* [488, с. 67]. Ця обітниця віддзеркалює цінності (*be true to you, love you and honor you*), які є незмінними та святими й виконання яких поза часом та обставинами (*in good times and in bad, in sickness and in health*).

У Британії англіканська церква наголошує на другорядній ролі жінки, яка підкорюється чоловіку за порядком, встановленим Богом: “*I, _____, take thee, _____, to be my wedded Husband, to have and to hold from this day forward, for better for worse, for richer for poorer, in sickness and in health, to love, to cherish, and to obey, till death us do part, according to God’s holy ordinance; and there to I give thee my troth*” [488, с. 68] . Одиниці *to love, to cherish* тепер промовляються як нареченим, так і нареченою. Утім до середини 50-х р.р. ХХ ст. дієслово *to obey* вимовлялося лише нареченою на знак відданості майбутньому чоловіку та як свідчення залежного стану жінки в родині. Королева Єлизавета II стала останньою з королівської родини, хто промовив “*to obey*” у своїй весільній обітниці [543, с. 223]. Майбутня королева наполягла на цьому слові на знак поваги до майбутнього чоловіка, хоча уряд був проти такого рішення, адже королева не мусить нікому підкорятися.

Проте аналіз стандартних обітниць у різних англійськомовних культурах дозволяє встановити деякі відмінності в ціннісній складовій частині картин світу. В американській культурі обітниця має свою форму: “*I, (name), take you, (name), to be my lawfully wedded (husband / wife), to have and to hold, from this day forward, for better, for worse, for richer, for poorer, in sickness and in health, until death do us part*” [488, с. 68]. У тексті наголошено на законності шлюбу не тільки перед Богом, але й перед людьми (*lawfully wedded*), на незмінності та непорушності обіцянки, не зважаючи на обставини (*for better, for worse, for richer, for poorer*), та на тому, що розлучити закоханих здатні тільки незалежні від них умови (*until death do us part*).

Наречені можуть обрати й довільну форму обітниць або скласти їх самостійно. В усіх англійськомовних культурах обітницю прийнято присвячувати взаємним обіцянкам (“Daphne: “<...> **I promise you my fidelity and my support, my laughter and my tears, my constant friendship and my unending love as long as we both shall live.**” Niles: “<...> **I vow to you my fidelity and my support, my honor and my respect, my honesty and my protection.**”

<...> *I will cherish you all the days of my life*” [Frasier TV Show]), чеснотам партнера (“*In your eyes, I have found my home.// In your heart, I have found my love.// In your soul, I have found my mate.// With you, I am whole, full, alive.// You make me laugh. You let me cry.// You are my breath, my every heartbeat.// I am yours. You are mine.// Of this we are certain.// You are lodged in my heart.// The small key is lost. You must stay there forever*” [521, с. 340]. Висловлювання наповнюються виразними засобами (у цьому випадку повторами – *In your eyes... In your heart... In your soul; I have found... I have found; You are... You are*), що забезпечує емоційну насиченість обітниці.

Сучасна весільна церемонія в Україні має здебільшого світський характер, тому основним місцем події виступає палац одружень. Ритуал вимагає урочистої промови ведучої церемонії (у більшості випадків це жінка, яка символізує берегиню домашнього вогнища), що є своєрідною настановою для молодих щодо майбутнього сімейного життя: “*Я звертаюся до вас від імені держави: шлюб – це серйозний вчинок. Бути подружжям значить підтримувати один одного, підставляти плече та зігрівати серце. Чи готові ви ...?*” [407]. Офіційних обітниць молоді не складають.

Весільний прийом продовжує урочисту церемонію. Американський етикетний простір вимагає, щоб на весільному прийомі гостювали всі ті, хто був присутнім на весільній церемонії. Правила ввічливості спонукають британців, американців та австралійців запрошувати не тільки близьких друзів молодих, а й знайомих та колег батьків (інколи молоді їх навіть не знають), тому список гостей стає численним, а спроба його скоротити призводить до суперечок чи конфліктів: “*Therefore, we are not getting up from this table until we cut this list down to the bare minimum. <...> Now let’s start eliminating. <...> I’ll cut Steve and Stephanie Turrill.*” “*They were very good clients of mine.*” “*They’re history.*” “*All right. Jim Pepper and wife.*” “*I’ve known the guy for 20 years.*” “*You haven’t seen him 15, George.*” “*All right. I’ll say I lost his address. Now here’s somebody - your cousin Betsy, the poet/waitress/ picture framer.*” “*We can’t cut family. They know about the wedding*” [564].

Тим часом британський етикет дозволяє розділяти гостей на присутніх на церемонії та на прийомі: *“I do find it **pretty amusing** that **in the UK, guests are often classed in two tiers**; those who come to the ceremony and reception and then those who just come to the reception. I know it’s a space thing, but with churches and temples being so much bigger **in the US, we don’t have this dichotomy**”* [452].

В українському етикетному просторі останнім часом вважається нормою запрошувати усіх охочих на церемонію одруження у РАГСі, тоді як на весільний прийом – лише найближчих: *“Тенгіз і Катя розписалися місяць тому, за тиждень до весілля, тоді ж **улаштували для найближчих друзів скромну вечірку в «Купідоні»**. Нікого з них **[колеги]** на весілля **не** запросили”* [375, с. 112]. Утім існує класичне українське весілля (особливо в сільській місцевості), яке передбачає розмах та велику кількість гостей (*“**Прохання на весілля повинно було йти за чітким порядком - від найближчих до найдалших родичів і сусідів**, при цьому нечувано було порушити таку традицію”* [399, с. 64]), незважаючи на близькість стосунків (*“Можна двадцять років гритися, а весілля є весілля, і **гріх** найближчого **сусіда не** запросити”* [391, с. 80]).

Тому можна стверджувати, що прагнення до значної кількості гостей на весільному прийомі в англійськомовних культурах зумовлене бажанням дотримуватися етикетних норм та принципів увічливості, а також намаганням нікого не образити. Тим часом представники української культури щиро прагнуть розділити радість події з якомога ширшим колом рідних і знайомих.

Розташування запрошених на святкування в англійськомовних культурах передбачає окремі столики, що об’єднують гостей у міні-групи (6-8 осіб) за інтересами чи віком (*“**Separate tables at opposite sides of the head table tend to work the best**”* [515, с. 348]). Складена заздалегідь схема розміщення гостей, де кожний може знайти своє ім’я, допомагає запобігти плутанині (*“**They should make their way to guest book and to find their seating***

card” [508, с. 152]; “*I do remember nice calligraphy on **place cards at the weddings I’ve attended.***” [573, с. 747]). Окремий столик надається молодим і їх друзям та називається головним столом (англ. *head table, sweethearts table*).

Організація загального столу для молодих і гостей не є традицією, хоча інколи влаштовується для малолюдних прийомів: “*It is not unheard of to have a communal table instead of separate tables so everyone can sit together. This doesn’t usually work for a large wedding but **for small, intimate weddings it can be a nice touch***” [326].

В українській культурі навпаки: усі учасники весільного прийому сидять за загальним столом, незалежно від кількості запрошених. Правила весільного етикету передбачають розташування молодих у центрі столу, батьки сідають по обидва боки від них, а далі – рідні молодих, друзі й колеги. Етикет дозволяє обирати гостям місце та сусідів за власним бажанням.

Різні етикетні норми щодо організації застільного розташування гостей на весіллі пов’язані з типом культур, до яких належать аналізовані соціуми. Представники колективістської культури (українці) прагнуть до єднання та скорочення дистанції між присутніми під час важливої для них події. Тим часом представники індивідуалістських культур (британці, американці, австралійці) не прагнуть скоротити дистанцію з присутніми, а план розташування гостей залежить від уподобань кожного індивіда. Справжнього єднання представники індивідуалістських культур досягають лише в тісному сімейному колі.

Існують етикетні приписи й щодо поведінки гостей. Дрес-код забороняє гостям-жінкам вдягати білий або чорний колір на весільний прийом: “*Probably **the worst faux pas, I think ever, is for someone to wear white at a wedding** <...> **and your eye never sees black***” [523, с. 25], аби не відволікати уваги від нареченої.

Етикет приписує гостям передбачити подарунок для молодих. В англійськомовних культурах дозволено з’явитися без подарунка на будь-яку врочистість, крім весілля. Етикет забороняє запитувати наречених про

конкретні подарунки прямо, але є нормою список бажаних подарунків (англ. *wish list*) зі вказівкою конкретного магазину для їх придбання. Порухення норми можливе, проте зазвичай сприймається негативно: “*No matter how hard you try to encourage guests to buy from your wish list, **there will always be a percentage of people who will give you whatever they want** — even if it doesn’t fit your decorating scheme. **What can you do?**” [450, с. 66]. В англійськомовних культурах прийнятно дарувати готівку (складати до “*bridal purse*”), хоча в американській культурі донедавна це вважалося порушенням етикету [456, с. 113]. Українці також здебільшого дарують гроші або речі, які можуть знадобитися в побуті, обираючи їх на свій розсуд.*

Тости та промови на честь молодих під час весільного прийому є обов’язковими. Прагматична мета тосту – емоційно вплинути на адресата, позитивно налаштувати, гармонізувати стосунки та об’єднати з присутніми.

Характерна особливість весільного тосту – благопобажання, яке в англійській мові виражено за допомогою модального слова *may* (“**May** you both have a long happy life together” [494, с. 220]; “**May** you continue to show your love for each other each and every day” [447]; “*May* you be prosperous in all things, **may** your hearts stay full, and **may** you live long and happily in one another’s love” [476, с. 563]), а в українській мові – частками *хай*, *нехай* для утворення наказового способу (“**Нехай** створений вами в цей день союз буде непорушним” [392]; “Так **нехай** повсякденні дрібниці не псують головного у вашому житті – щастя і радості” [т.с.]).

Широко вживаними є імперативні конструкції: “**Treat** each other with respect. Treasure each moment. **Love** each other, always” [494, с. 219]; “**Любіть** шалено один одного, **не забувайте** берегти свою любов, **дорожуйте** нею і **ставте** її найвище” [392]. Спонукальні конструкції також експлікуються стереотипними виразами (“**Raise your glasses to** Jason and Alyssa Conrad” [494, с. 219]; “Let’s raise our champagne glasses to toast the happy couple Mr. and Mrs. Richard Cutts” [497, с. 69]; “**Let us toast to** the incredibly exciting road that lies ahead of them” [447]; “**Вун’ємо** ж за молодих!” [392]; “Піднімемо

келихи за наших молодих і побажаємо їм навіть без вина і шампанського завжди бути п'яними один одним” [т.с.]).

Звертаючись до аудиторії, адресанти вживають традиційні апелятивні лексеми: англ. *dear guests, dear beloved, dear newlyweds*; укр. *дорогі молодята, любі молоді, шановні гості, дорогі друзі*.

Зміст тосту також віддзеркалює цінності конкретної культури. В англійськомовному етикетному просторі актуальні побажання довгого спільного життя: “*To the husband and wife. May we all be invited to tour **golden wedding celebrations!***” [447], “*Let us toast to the incredibly **exciting and long road** that lies ahead of them*” [т.с.]. Ужиті вирази *golden wedding celebrations* та *exciting and long road* символізують стабільність, непорушність і довговічність шлюбу.

В американському етикетному просторі наголошується на єдності подружжя: “*Congratulations to you, newlyweds! Be happy and merry, dance, sing and giggle, One head is good, the best are 2 heads, **Your family is like a two-headed eagle! But you have 1 body, 1 soul and 1 heart. It means you’ll be faithfully love each other!** As two-headed you’ll be so smart To become the best mother and father!*” [559]. Символом єдності виступає двоголовий орел. Єднання пари підкреслюється словами “*you have 1 body, 1 soul and 1 heart*” і втілює вірну та беззастережну любов до партнера як до самого себе. Проте дві голови (*the best are 2 heads*) натякають на подвійну мудрість подружжя, що є сильнішими разом, адже в міфології орел - посланець богів, що поєднує бога й людей, а тому такий союз є непереможним і незламним.

В австралійській культурі головними цінностями для родини вважається бадьорість духу, оптимізм, що передається й наступним поколінням: “*As the bride’s and bridegroom’s mate I want to congratulate On the wedding day today These 2 persons, who look great! So, TWO became ONE = To have family and fun! Be together all the life, **Have 2 children, maybe – 5! Let live love, richness, joy, laughter, kindness and bliss in your family!***” [533]. У наведеному прикладі поєднання людей у подружньому житті (*TWO became*

ONE) означає, перш за все, множення щастя та благословення. Дітей як неодмінну умову щасливого шлюбу бажають максимально багато (*Have 2 children, maybe 5!*).

В усіх англійськомовних культурах вітається гумористичний тон тосту: *“I’ve known Jeremy a long time and I’m happy for you both. I only hope that someday I can have what you two have... 8,000 little napkins with my name on them! And, of course, someone to love. Cheers!”* [549]. Для створення комічного ефекту друг нареченого зміщує смисловий акцент з таких традиційних цінностей як кохання, вірність, відданість, що зазвичай зауважуються в тості, та переводить його на такі незначні деталі як весільні серветки.

Тости й побажання від батьків, навпаки, мають бути серйозними та зворушливими. На позначення глибоких батьківських почуттів уживається лексика високого стилю – *proud, honored* (*“Alyssa, <...> You’ve made me proud beyond words. You’ve honored your mother’s memory in every way”* [494, с. 219 – 210]), книжна лексика – *have the pleasure, be the recipient* (*“Jason, <...> You’ll have the pleasure of being part of Alyssa’s life <...> You’ll be the recipient of her warm, caring spirit”* [т.с.]), метафоричні вирази (*“Alyssa, you’ve been the light of my life since I first saw you in your mother’s arms. <...> The warmth of your spirit touches everyone who meets you”* [т.с.]). Важливими є експресивні засоби стилістичного синтаксису, наприклад, стилістичний фреймінг (*“Always treat each other with respect. Treasure each moment. Love each other, always”* [т.с.]) та анафора (*“I’ll miss you. I’ll miss your spaghetti and your cupcakes. I’ll miss your warm hugs and kind words. I’ll miss hearing your voice and seeing you walk into the house”* [т.с.]).

Весільні тости в українському етикетному просторі здебільшого сентиментальні, часто стилізовані під народні перекази, що мають повчальний характер та оформлені метафорично (*“Бажаю новоспеченій подружній парі стати чудовими будівельниками сімейної благодаті. Необхідно почати з фундаменту і закласти в домашню фортецю повагу і любов. Далі зведіть стіни з ласки та турботи, а дахом нехай стане*

життєрадісність і вміння з гумором підходити до складнощів. Гірко молодим!” [356]) і стосуються як сімейних цінностей – кохання, злагоди, піклування, так і загальнолюдських – щастя, радості, миру.

Традиційним для українського етикетного простору є подяка батькам під час весільного прийому та застілля. Ці тости мають форму настанов, а проголошені висловлювання подібні до прислів'їв – лаконічно передають досвід поколінь, формулюючи правила, якими молоде покоління буде керуватися в повсякденні: “...**ніколи не забувайте тих, хто дав вам життя**, – батьків своїх. **Не шкодуйте** для них ласкавого слова. <...> **Підійдіть до них ближче й вклоніться їм нижче** <...> **Прикладіть до свого розуму батьківський** – безбідне життя проживете. За взаєморозуміння батьків і молодят!” [т.с.]. Подяка батькам підкреслює колективізм української культури й компенсує відсутність знаків у тості, які б демонстрували єдність подружжя.

Отже, тема тосту може перетворюватися на знак. Через застільні тости, які акцентують на поєднанні двох індивідуальностей в подружжі, підкреслюється індивідуалістичний тип англійськомовних культур, тим часом як застільні тости в українськомовному етикетному просторі анонсують весілля як поєднання не тільки двох людей, але й двох родів, і демонструють колективістські риси культури. Різні культури хоч і апелюють до однакових цінностей (оспівають кохання, вірність, бажають щастя, тривалого сімейного життя), однак виявляються на різних ланках фрейму та втілені різними засобами.

Поза тим правилами весільного етикету визначені й заборонені теми:

– витрати на весілля (“*Stop making faces in general, and definitely **stop... telling everybody you meet how much this wedding is costing.** What’s wrong with you?*” [564]);

– шлюбну ніч та поповнення родини (“***Keep an open mind about my instructions,***” Vicente told Edward. <...> “*Perhaps we should go over a few things again,*” he laughed as insane. “No,” replied Edward, *blushing.* “But you

want your wedding night to be perfect, and you want a baby!” “**I can handle it,**” he told, **still blushing**” [537, с. 76]);

– розлучення (“*They told us they fell in love at first sight and married quickly. “And how soon will you divorce, huh?” he said. It was rude. They stood silently*” [514, с. 28]);

– минуле нареченого чи нареченої (саме ця тема здебільшого стає темою для жартів – “*People have said a lot of nice things about Jeremy and I’m here to make a rebuttal (Everyone laughs)*” [549]).

Отже, наповнення кожного елемента фрейму-сценарію церемоніальної етикетної ситуації «Весілля» не позбавлене культурної специфіки.

3.4.3 Особливості етикетної ситуації «Весілля» в умовах міжкультурного спілкування. Національна специфіка етикетної ситуації «Весілля», яка особливо помітна при зіставному аналізі процесів міжкультурної взаємодії, стосується послідовності, комунікативних умов та здебільшого невербальних засобів реалізації ситуації.

Національну специфіку сценарію виявляє український етикет, яким передбачено викуп нареченої. Цей прадавній ритуал ще й досі залишається обов’язковим для весільної церемонії. В етикеті весілля англійськомовних культур викуп відсутній і викликає як мінімум здивування: “...*nobody in Ukraine is prepared to give the bride away with just a simple “thank you”. <...> The ransom is needed. <...> He [the groom] was greeted by the bridesmaids whose responsibility was to protect the bride from getting “stolen” without the adequate ransom. The girls worked hard to up the price of the ransom by stumping my cousin on questions about his bride, demanding to pay more for every wrong answer, forcing him to shower her with compliments, and do whatever else was necessary to get him to drop more cash*” [556]. У наведеному прикладі австралійка висловлює негативне ставлення до викупу нареченої, який вона вважає нав’язливою, примусовою, важкою та неприємною повинністю (“*worked hard*”, “*responsibility was to protect*”, “*necessary to get*”).

Для вербалізації рецепції цього ритуалу залучаються одиниці, у лексичному значенні яких наявні семи ‘force’, ‘violence’, ‘strength’: *stumping* “unable to solve something too difficult”, *demanding* “taking a lot of time and effort”, *forcing* “making somebody do something by strength or effort”.

Тим часом американець оцінює цей ритуал позитивно як дотепну розвагу (“*Firstly it seemed wrong for me... <...> After about 15 minutes of laughter and **solid entertainment for all**, the groom was allowed inside to get his girl*” [571]) і як вшанування нареченої (“[All this was] *to glorify and compliment the bride <...> to establish her high sense of worth*” [т.с.]).

Важливість викупу в українській версії весільної церемонії зумовлена прагненням інтимізувати комунікацію, створити атмосферу єднання, долучити до свята близьких та друзів, а також продемонструвати готовність до шлюбу, обізнаність наречених у звичках та уподобаннях одне одного.

Ще одна відмінність етикетної ситуації «Весілля» стосується комунікативних умов. Проаналізовані контексти дозволили з’ясувати невідповідності в етикетних регламентаціях щодо тривалості ситуації та залучених до неї учасників. Наприклад, в американській культурі етикетне правило вимагає безпомилкового здійснення весільної церемонії та прийому. У зв’язку з цим усі деталі мають бути відрепетирувані напередодні, тому насправді відбувається дублювання церемонії, що вдвічі збільшує відведений на її реалізацію час. Британець, який одружувався з американкою та ознайомився з такою нормою, не приховує свого збентеження від етикетних приписів, властивих лише американській культурі: “*You mean you have a wedding reception... the night before you have a wedding reception? <...> **it does seem a bit nuts!***” [452].

Весільний етикет англійськомовних країн, зокрема американський, чітко визначає послідовність та кількість тих, хто виголошує тости (серед них лише батьки та найближчі друзі). Українське ж весільне застілля не обмежене в часі, тому реалізація цієї частини сценарію є розгорнутою. Це не залишається непоміченим представниками американської культури:

“*Ukrainian weddings are renowned for toasts. At times it felt like someone was saying a toast **every time** we reached over for **another** sip. Parents, grandparents, uncles, aunts, second cousins twice removed, it felt like **everyone had something to say**” [571].* Одиниці на позначення надмірної повторюваності, частоти (*every time, another, everyone*) засвідчують відчуття одноманітності, нудьгування, безцільності, що виникає в американця під час українського застілля.

Отже, тип культури, який визначається ставленням до часу (як до ключової цінності чи, навпаки, до чогось невичерпного, завжди наявного й доступного) впливає на етикетні приписи повсякденного спілкування.

Вірогідність цього твердження підкріплено фактом тривалості весільного прийому в українській культурі. Економію часу на весіллі (5-6 годин у британців, американців, австралійців [456]) буде розцінено українцями як грубе порушення правил, скупість, неповагу до гостей. Адже етикет в українській культурі дозволяє та схвалює довготривалі й виснажливі прийоми. Наступний уривок якраз описує розваги на українському весіллі з погляду австралійців: “*There were **a ton of games and activities** going on **throughout the night**. It felt like **a bit too much** for us (where was all the dancing?), but made sense when we later learned that in **Ukrainian weddings are all about the entertainment**” [556]).* Довготривале розважання гостей на українському весіллі сприймається австралійцями як виснажлива процедура, про що свідчить уживання одиниць, у значеннях яких наявні семи ‘надмірна кількість’ (*a ton of, a bit too much*) або ‘вичерпність часу тривалості дії’ (*throughout*).

Невідповідності, що стосуються учасників ситуації «Весілля», виявилися, наприклад, під час церемонії одруження принца Гаррі Віндзора та Меган Маркл, які є представниками британської та американської культур. Згідно з етикетом, весілля соціально найвищих персон відбувається за складним та скрупульозно регламентованим порядком. Ряд порушень

етикету та мультикультурні елементи вкрай виняткові: *“turning point for the monarchy”* [526].

Було порушено правило обов'язкової присутності головної подружки нареченої (англ. *maid of honor*). Журналісти оцінили це як вияв американського культурного простору: *“iconic moments with chosen bridesmaids were absent from today’s wedding”, “Is it American style?”, “to be independent from bridesmaids”* [498]. Принц, навпаки, запросив свідком свого брата Вільяма (англ. *best man*): *“it was adorably”, “very touching moment”, “incredible brothers close relationship”* [547]). Отже, цей приклад виявляє прагнення представників британської культури дотримуватися вимог весільного етикету, вшановувати сімейні зв'язки та святкувати визначні моменти життя з людьми близького кола, оберігаючи свій простір. Американський етикет дозволяє запросити більше знайомих, а з огляду на те, що простір святкування в американській культурі значно ширший, ніж у британців, Меган Маркл не могла примиритися з відмовою запросити декількох близьких подруг на роль подружок нареченої і, відтак, за американським етикетом, продемонструвати соціальний статус родини. Етикетні невідповідності було усунуто через компроміс, що полягав у рішенні взагалі не залучати цих учасників святкування весілля.

Ще одна невідповідність етикету на прикладі цього весілля викликана відмовою Меган Маркл від супроводу до вівтаря, що було зумовлено складною сімейною ситуацією. Обурення цим рішенням виказують такі вербальні реакції, у яких уживано лексеми з семантичними компонентами ‘руйнація’ (‘damage’, ‘violence’, ‘shock’) та ‘надмірність’ (‘more than needed’): *“the stunning bride broke the sweetest tradition and protocol”* [498], *“a bride not walked down the aisle by her father looks heartbreaking”, “ the first half of the walk alone <...> too brave?”* [474].

Відмінності в системах цінностей контактуючих культур впливають на вербальне оформлення динамічного фрейму. Британський, американський та український етикет схвалює звеличування молодих та вживання

компліментарних форм на їх адресу на етапах весільної церемонії та прийому. Австралійський етикет весілля дозволяє жарти (англ. “*Taking the piss*”) по відношенню до молодих, що сприймається як їх зневага представниками інших культур. Такі розбіжності між етикетними настановами помітила американка, яка одружувалася з австралійцем. Перед весільною церемонією вона була вражена неочікуваним питанням та уживанням зневажливих лексем: “*Why would you want to marry such a low-life bastard?*” [544, с. 191]. Представники австралійської культури інтерпретують цю фразу як жарт, вона є знаком дружніх зв’язків з людиною, про яку говорять. Сам факт свідчить про прагнення до збільшення емоційності, лібералізації норм повсякденного спілкування, толерантності та нейтралізації негативних оцінних сем у значеннях одиниць з інгерентною експресивністю. Лексема *bastard* в австралійському варіанті англійської мови втрачає сему ‘offensive’, не вважається лайкою та входить до синонімічного ланцюга позначень ‘друг, знайомий’.

Розбіжності у весільному етикеті спостережені й у жестовій комунікації. Розглянемо, наприклад, класичний жест – поцілунок. Правила британського весільного етикету не схвалюють перебільшений вияв емоцій, відверті та занадто часті публічні поцілунки наречених, хоча й визнають, що це – важливий символ єднання. Королівська подружня пара, принц Гаррі та Меган Маркл, продемонстрували поцілунок лише раз на порозі каплиці Св. Георгія (“*picture-perfect kiss*”, “*to share an iconic kiss*”, “*shared the gentlest kiss*”, “*fear not: the adorable newlyweds did share a public kiss*” [498]). Обмежений ступінь публічності поцілунку пов’язаний із прагненням захистити особистий простір. Отже, демонстративність жестів входить до етикетних настанов.

Це істотно контрастує з правилами українського весільного етикету, який допускає часті та публічні поцілунки на етапі весільного прийому. Кожний тост традиційно закінчується закликком “*Гірко!*”, що заохочує наречених до публічного виявлення єднання. Представниця австралійської

культури звертає увагу на цю традицію (“*The guests loved yelling out “Hirko!” whenever they could and the couple looked so tired of kissing. We almost felt sorry for them*” [556]). Весільні заклики до поцілунків сприймаються як занадто нав’язливі (*yelling out whenever they could*) і обтяжливі для молодих (*looked so tired of kissing*). Отже, український весільний етикет враховує цінність колективного простору, а демонстрація поцілунку символізує не тільки єднання двох наречених, а й усіх присутніх, які стають свідками народження родини.

Отже, при очевидних відмінностях святкування весілля в аналізованих культурах, спільні ознаки промовисті та сприяють успішності культурних контактів, які відбуваються у вельми регламентованих етикетних ситуаціях.

Висновки до розділу 3

У розділі викладено докази на підтвердження гіпотези про спільність ментальних моделей етикетних ситуацій повсякденного спілкування. Варіативність змістового наповнення, а також вербальних і невербальних засобів актуалізації повсякденних етикетних ситуацій реалізується в умовах внутрішньокультурної та міжкультурної комунікації та встановлена шляхом зіставного аналізу внутрішнього кола англійськомовної та українськомовної культур.

У цих культурах щоденна етикетна ситуація «Вітання» однаково актуальна для реалізації фатичної функції та позитивної тональності спілкування. Динаміка ситуації відповідає ментальній сценарній моделі, що охоплює визнання присутності комунікантами один одного (вітальна формула, звертання) та фатичну комунікацію (світська бесіда). Знакове оформлення «Вітання» визначають переважно такі аспекти комунікативних умов: вік, соціальна приналежність і стосунки мовців. Зазначене впливає на вибір між стилістично-нейтральними та стилістично-маркованими формами вітання, а також функційно різними типами звертання. В актуалізації

етикетної ситуації «Вітання» переважає вербальний компонент, утім вона передбачає й невербальну інтеракцію. Серед паравербальних засобів важливий тон висловлювання, а серед невербальних засобів найефективніші регулятивні жести.

Головні відмінності в актуалізації ситуації «Вітання» у межах досліджуваних культур спостерігаються в маніпуляції формами вітання й звертання; розгортанні чи досягненні компактності світської бесіди.

Через аналіз оцінних висловлювань носіїв досліджуваних культур доведено актуальність оказіональної етикетної ситуації «Прийом гостя» з метою гармонізації соціальних стосунків та нейтралізації універсальної опозиції “свій – чужий”. Складники ментального сценарію передбачають запрошення, появу/зустріч, частування, розвагу й проводи гостя. Знакове оформлення ситуації втілює принцип діалогізму «пропозиція господаря – відповідь гостя». Вербальний складник інтеракції передбачає уживання інтерогативів, декларативів та імперативів, а також компліментарних висловлювань і формул подяки. Словесне спілкування суттєво доповнюється невербальними знаками з домінуванням емоційних жестів.

Відмінності в актуалізації ситуації «Прийом гостя» в досліджуваних культурах простежуються в диференціації та інтеграції складників сценарію; виборі між експлікацією та імплікацією пропозиції/запрошення та згоди; тематичній спрямованості застільної бесіди та розлогості тостів.

Актуальність святкової етикетної ситуації «День народження» підтверджується спільною для різних культур необхідністю зміцнення соціальних зв'язків та неіндиферентним, доброзичливим ставленням до членів суспільства. Ментальний сценарій розгортається в послідовності від привітання іменинника до вручення подарунків та розваг гостей. Етикет реалізації ситуації залежить не стільки від комунікативних умов, скільки від наслідуваної історико-культурної традиції святкування важливих подій, позитивної оцінки індивідуумів та настанови на добробут. Вербалізатори сценарію представлені формулами благопобажань, насиченими

експресивами. Невербальний складник корелює з гендерними характеристиками учасників ситуації: чоловіки віддають перевагу регулятивним жестам, тоді як жестова комунікація жінок позначена емоційним забарвленням. В етикетному просторі набувають важливості атрибути урочистості та святковості, символи життя й щастя.

Суттєві відмінності в актуалізації ситуації «День народження» в досліджуваних культурах простежуються в кооперативній спрямованості привітання (подяка, комплімент, порада); пріоритетності вербальних експресивних засобів; реалізації прагматичної стратегії присутності персони адресанта в привітанні; правилах гастрономічного та подарункового етикету.

Важливість церемоніальної ситуації «Весілля» визначається її зв'язками з історією суспільства, релігією й обрядністю. Весільний етикет має архаїчне походження та значно етнізований (варіативний у культурному просторі та часі). Ситуацію «Весілля» вирізняють такі ознаки: циклічність і велика кількість учасників; обрядова, ритуальна, символна насиченість; динамізм і ємність невербального складника комунікації. За свідченнями носіїв досліджуваних культур, актуальність ситуації «Весілля» витлумачується як форма культурної трансмісії - передачі знань і головних цінностей вертикально (від покоління до покоління) та горизонтально (взаємний обмін досвідом між однолітками). Динамічний фрейм ситуації охоплює такі основні етапи: освідчення, весільна церемонія, весільний прийом. Святкування весілля виявляється своєрідною драматизацією життя й залучає значний арсенал символізації кохання, добробуту, скріплення союзу, оберегів тощо. Невербальне оформлення гармонізовано з вербальною маніфестацією ситуації, де помітні поперемінні уживання спонукальних та стверджувальних конструкцій у пропозиції одружитися; розгорнуті та вельми експресивні тостові промови, у яких виголошується мета події, настанови, побажання й поради молодим щодо примноження цінностей (матеріальних і духовних; групових та індивідуальних); високий ступінь метафоризації та ідіоматичності висловлювань; етикетна заборона на застільне мовчання,

обговорення хвороби, зради, смерті, розлучення, витрат. Серед паравербальних засобів реалізації ситуації «Весілля» важлива піднесена інтонація, а серед невербальних – емоційні жести та розташування учасників ситуації за святковим столом як засоби символізації єднання та цілісності.

Головні відмінності у вербалізації ситуації «Весілля» охоплюють обов'язковість / факультативність окремих складників фрейму, зокрема обітниці; пріоритетність вербальних форм залежно від типу іллокуції (мети висловлювання, внутрішнього стану мовця, орієнтації пропозиційної структури та ретроспективного чи проспективного плану ситуації, прямого чи непрямого способу вираження спонукання, кооперативної орієнтації взаємодії (побажання, порада, настанова).

Матеріали розділу викладено в публікаціях автора [23; 24].

ВИСНОВКИ

Етикет – культурна універсалія, зумовлена необхідністю врегулювання взаємодії членів суспільства, а норми етикету спираються на такі тактики й стратегії ввічливості, які забезпечують неконфліктність комунікації. Етикетна взаємодія пов'язана з ритуалом, який вимагає усталеної послідовності дій та позначений культурними символами, тому етикет регламентує вербальну та невербальну поведінку, ґрунтується на вироблених суспільством нормах, зобов'язує вживати встановлені формули.

Очевидна поліаспектність феномена етикету удоцільнює інтеграцію різних підходів до його вивчення, зокрема лінгвокультурологічного аспекту,

що дозволяє з'ясувати залежність актуалізації етикетних знаків від типу відповідної культури та її ціннісних домінант; когнітивного підходу, який дозволяє встановити структуру ментальних моделей та визначає межі їх варіативності; семіотичного підходу, що встановлює пластичність та комплексність етикетного знака, пояснює варіювання його форми та змісту.

Відповідність поведінки стандартним правилам очікується в різних аспектах життєдіяльності людини. Етикетизації зазнає, зокрема повсякденність, тобто буття, реалізоване в його практичних формах. Природна й соціокультурна, колективна та індивідуальна площини життя урізноманітнюють ситуації спілкування, які потребують упорядкування й стандартизації.

Етикетна ситуація передбачає типові умови її реалізації, а за ступенем ритуалізованості ситуації повсякденної взаємодії можуть бути диференційовані на щоденні (часто повторювані й найменш ритуалізовані), okazіональні (регулярні й більш формалізовані), святкові (нечастотні, але циклічні й формалізовані), церемоніальні (урочисті, що відбуваються за особливої нагоди, дуже важливі й тому найбільш ритуалізовані).

Реалізація етикетних ситуацій відповідає конкретній меті, комунікативним умовам, залежно від чого обираються засоби обміну інформацією, втілені у вербальному, паравербальному та невербальному знакових форматах. Етикетні знаки виявилися комплексними й полімодальними, а форми семіотизації сприяють ефективному обміну емпіричним і культурним досвідом. Комплексність і полімодальність етикетного знака забезпечує нелінійність комунікації. Окремі засоби, серед яких – вербальні (етикетні формули), паравербальні (тон, темп, гучність) і невербальні (міміка, жести, пози, символічні предмети тощо) – актуалізуються не послідовно, один за одним, а синхронно. Це доповнює та підсилює інформативність кожного з них, забезпечує їх пластичність і комбінаторність.

Повсякденне спілкування визначає характер етикетних норм і створює суцільний етикетний простір, який складається з суб'єктів взаємодії, етикетних ситуацій, етикетних знаків, норм і ціннісних домінант. Інформація про стереотипізовану ситуацію зберігається в ментальних моделях, які можуть бути представлені у вигляді статичного та динамічного (сценарного) фреймів.

Ситуації повсякденного спілкування, пов'язані з типовими життєвими подіями, дозволяють відчувати комунікантам свою ідентичність та приналежність до конкретної культури. Повсякденне етикетне спілкування ґрунтується на опозиції “свій – чужий” та орієнтоване на її нейтралізацію. Індивідуалістичний чи колективістський тип культури визначає панівний стиль етикетної поведінки й дозволений рівень формалізованості, дистанційності, лаконічності та експресивності мовлення. У реалізації етикету повсякденного спілкування помітно, що етикетні простори різних культур, з одного боку, виявляють спільні ознаки, а з іншого боку, демонструють розбіжності.

Спільні ознаки для англійськомовного та українськомовного етикету забезпечено генетичними зв'язками (індоєвропейське коріння), а також універсальністю людської когніції, пізнання світу, усвідомленням важливості неконфліктної взаємодії як однієї з умов виживання. Подібність актуалізації етикетних ситуацій повсякденного спілкування в аналізованих культурах виявляється в їх фреймовій структурі, порядку реалізації її складників. У проаналізованих ситуаціях повсякденного спілкування уживано ідентичні мовленнєві формули, що відповідають складникам сценарію та меті їх маніфестації.

Дослідження продемонструвало, що в ситуації «Вітання» спільними виявилися такі аспекти: послідовність сценарію ‘визнання комунікантами присутності один одного > фатична комунікація’; тематична обмеженість та беззмістовність світської бесіди; уживання як нейтральних, так і стилістично-

маркованих вітальних та фатичних формул; продуктивність різних типів звертань (індексів, регулятивів, експресивів, апелятивів).

Щодо ситуації «Прийом гостя», спільні для англійськомовного та українськомовного етикету ознаки охоплюють послідовність сценарію ‘запрошення > зустріч > частування й розваги > проводи’; реалізація принципу діалогізму (“пропозиція – відповідь”); тематична визначеність застільної бесіди; уживаність висловлювань із дирекціональним та локативним значенням у запрошеннях.

У реалізації ситуації «День народження» виявлено такі спільні риси: послідовність сценарію ‘привітання > вручення подарунка > розваги’; оформлення привітання у вигляді побажання; насиченість привітань емоційно-експресивними засобами.

Спільними рисами ситуації «Весілля» у досліджуваних етикетах є послідовність сценарію ‘освідчення > весільна церемонія > весільний прийом’; розгорнутість весільних промов та їх експресивно-емоційна виразність, що досягається за допомогою метафор, гіпербол, епітетів і порівнянь, а також усталених виразів; частота спонукальних конструкцій для вербалізації побажань.

Паравербальні та невербальні складники комунікації актуалізуються в англійськомовному та українськомовному етикеті повсякденного спілкування з метою посилення емоційного впливу на адресата вербального повідомлення. Вираження позитивного ставлення до співрозмовника здійснюється супрасегментними засобами (дружній, захоплений або урочистий тон; м’який, мелодійний, приємний тембр; гучність), регулятивними (рукостискання), емоційними (вставання на коліно, торкання / знімання головного убору), а також мімічними (посмішка) жестами.

Правила повсякденного спілкування зумовлені стійкістю культурної традиції, конфесійними, гендерними та іншими чинниками. Впливовим фактором формування етикетних норм виявився тип культури, до якої належать комуніканти. Представники англійськомовної культури орієнтовані

на особистий простір, тоді як українськомовні комуніканти цінують колективний простір взаємодії. Це пояснює селективність вербальних, паравербальних та невербальних засобів семіотизації етикетної поведінки.

У ситуації «Вітання» англійськомовному етикету властиве семантичне спустошення формул вітання; заміщення вітальних формул фатичними; обов'язковість фатичного спілкування (світської бесіди). Тим часом українськомовному етикету властиві вмотивовані вітання у формі побажань; обов'язковість вітальних формул; факультативність світської бесіди.

Ситуація «Прийом гостя» в англійськомовному етикеті передбачає вживання декларативних та інтерогативних запрошень, структури яких містять непрямі питання, конструкції умовного способу, модальні дієслова, гіперболізовані та інтенсифіковані вирази. Задokumentована компактність тостів, обов'язковість уживання компліментарних форм; продуктивність інтенсивів та суперлативів. Уживаність форм майбутнього часу свідчить про орієнтацію на проспективність взаємодії.

Українськомовний етикет тяжіє до імперативних та інтерогативних запрошень. Імперативні запрошення оформлені за допомогою односкладних речень з присудком, вираженим дієсловами наказового способу, а інтерогативні – односкладними питальними реченнями з присудком, вираженим дієсловом майбутнього часу. Обов'язковими є розлогі тости (побажання-подяка господарям), а компліментарні форми з можливою їх субституцією зауваженнями й порадами – факультативні. У прощанні спостерігається обмеженість виразних засобів, а вживаність форм минулого часу свідчить про ретроспективну орієнтацію взаємодії.

Особливості ситуації «День народження» в англійськомовному етикеті простежується в апеляції до власного досвіду мовця й кооперативній спрямованості привітання на подяку, комплімент, раду; вказівці на адресанта в привітаннях (частотне вживання займенника першої особи однини); підсиленій виразності мовлення за допомогою інтенсифікації (суперлативи, епітети й метафори, повтори, антитези), а також

гумористичному ефекті, який досягається зміщенням смислових акцентів та порушенням прогнозу твердження.

Українськомовний етикет тяжіє до привітань, що реалізують кооперативну стратегію благопобажання; мінімізації присутності адресанта в привітаннях (через уживаність займенників другої особи в давальному відмінку); виразності поздоровлень (метафори, гіперболи, метонімії, порівняння, повтори) та емоційної стриманості подяки за привітання.

Відмінності в реалізації ситуації «Весілля» стосуються індивідуалістичного та колективістського спрямування взаємодії. Англійськомовний весільний етикет орієнтований на ненав'язливість та збереження особистого простору комунікантів. Зазначене досягається адресатною спрямованістю пропозиції одруження через ретроспективну апеляцію до сумісного досвіду учасників ситуації, важливих фактів і подій (уживання форм минулого часу) та реалізацію персуазивної інтенції мовця (переважання модальних дієслів та форм дійсного способу). Весільні тости виразні за рахунок метафори, антитези, еліпсиса й містять елементи гумору.

В українськомовному весільному етикеті переважає орієнтація на спільність, неподільність простору учасників ситуації. Зазначене досягається адресатною спрямованістю пропозиції через проспективний опис спільного життя (уживання форм майбутнього часу) та реалізації промісивної інтенції мовця (через імперативи, форми наказового способу дієслова). Виразність весільних тостів (епітети, метафори, антитези, повтори) скерована на реалізацію сентенційної функції тосту.

У реалізації ситуації «Весілля» помітні розбіжності в дозволений демонстративності почуттів. Український етикет заохочує до експлікації внутрішнього стану мовців, публічності емоційних жестів, зокрема поцілунку.

Відчутними є відмінності в паравербальних засобах оформлення етикетних ситуацій. Англійськомовний етикет віддає перевагу висхідному тону як засобу вираження ввічливості, оптимізму, переконанню в щирості

висловлювання, тоді як оформлення етикетної мовленнєвої поведінки українців містить менше підвищених інтонацій.

Усе ж слід зауважити, що в етикетному просторі зіставлених культур відмінності в невербальних засобах реалізації ситуацій повсякденного спілкування менш помітні (за винятком «Весілля») та більше стосуються гендерної маркованості комунікативної поведінки: регулятивні жести супроводжують мовлення чоловіків, а емоційні жести – мовлення жінок.

Результати зіставлення реалізації ситуацій повсякденного спілкування підтверджують варіативність етикету внутрішнього кола англійськомовної культури.

У щоденній ситуації «Вітання» британський етикет виявляє тенденцію до розгортання світської бесіди за допомогою повних форм, уникнення скорочень та еліптизації, поширених відповідей на питання, тоді як американський та австралійський етикет тяжіє до компактності світської бесіди через скорочення, еліпсис, лаконічність реплік.

У ситуації «Прийом гостя» різниця виявляється у виборі форми запрошення. Британський етикет схвалює декларатив, який обмежує тиск на рішення адресата. Тим часом американський етикет здебільшого має інтерогативну форму, австралійці ж активно залучають імператив з метою нівелювання дистанції та руйнування соціальних бар'єрів.

Тематика застільних розмов також відрізняється: нейтральні – у британському, особисті – в американському та соціально-політичні – в австралійському етикеті. Відмінності в обраній для обговорення тематиці пов'язані з бажанням мовців самостійно визначити комунікативну дистанцію (британський етикет), залучити співрозмовника до того, що його не стосується (американський етикет), зняти контроль та обмеження комунікативної відстані (австралійський етикет).

У ситуації «День народження» етикет англійськомовних культур виявляє відмінні риси у виразному оформленні привітань. У британському етикеті перевага надається розгорнутим висловлюванням, які є знаком поваги

до адресата. Привітання американців часто містять еліптичні конструкції, очевидно, для збільшення ефективності комунікації, передачі більшого обсягу змісту за менший проміжок часу. Помітну рису австралійських привітань становлять елементи гумору, спрямовані на доброзичливість, зняття напруги у спілкуванні, демонстрацію спостережливості, толерантного сприйняття протилежного чи відмінного, та оптимістичного ставлення до взаємодії.

У ситуації «Весілля» помітною є різниця у формах освідчення, обітниць, тостів. Уживання непрямих питань і помірна експресивність властива британцям, спрямованим на реалізацію ввічливості й збереження особистого простору. Незавуальоване вираження почуттів і прийнятих зобов'язань переважають в американських та австралійських варіаціях освідчень, що підтверджує пріоритетність щирого, відвертого спілкування, зняття протиріччя між намірами мовця та їх вербалізацією.

Зазначена різниця пояснюється переважанням таких цінностей: стабільність, непорушність, довговічність шлюбу є головними для британців; єднання, вірність та беззастережне кохання – для американців; бадьорість духу та оптимізм – для австралійців.

Варіативність реалізації проаналізованих етикетних ситуацій зумовлена культурними настановами на збереження соціальної дистанції у спілкуванні британців, демократизацію та економію комунікативних зусиль у процесі взаємодії американців, лібералізацію норми та збільшення емоційності у спілкуванні австралійців, інтимізацію взаємодії представників українськомовної культури.

Аналіз мовленнєвої та невербальної поведінки представників різних культур, які безпосередньо залучилися до етикетної взаємодії (вітання, прийому гостей, святкування дня народження або весілля), дозволив з'ясувати її індивідуальне сприйняття та інтерпретацію. Детальний розгляд оцінних суджень комунікантів та окремих прикладів реалізації ситуацій повсякденного спілкування в умовах міжкультурної взаємодії

підтвердив висновки стосовно спільних та відмінних ознак повсякденного етикету зіставлених культур. Успішність етикетної взаємодії представників різних культур забезпечують крос-культурна актуальність досліджених ситуацій, послідовність етикетних дій та їх вербалізація за допомогою стандартних формул. Щодо відмінностей, то у фокус уваги учасників ситуації потрапляють такі аспекти: реалізація окремих частин сценарію етикетної ситуації (зокрема повнота фатичного спілкування); функційна обмеженість етикетних вербалізацій (нейтральні звертання для міжкультурного vs культурно марковані форми для внутрішньокультурного спілкування); семантична дивергенція етикетних кліше (запрошення в гості як формула прощання); пріоритетність тематики та обсяг висловлювань; паравербальні засоби (зокрема інтонація) оформлення та ступінь експресивності висловлювань; кількість та соціальна неоднорідність учасників ситуації; специфіка невербальних складників і культурні традиції (гастрономічна культура святкування тощо).

Зазначимо, що в процесі міжкультурної повсякденної взаємодії невинуваті етикетні очікування здебільшого стосуються невербальної поведінки й здебільшого викликають незначні непорозуміння, ніж комунікативні провали (недосягнення комунікативної мети, відсутність взаєморозуміння, нереалізованість прагматичних інтенцій). Це свідчить про налаштованість учасників етикетної ситуації на позитивну, неконфліктну повсякденну взаємодію.

Перспектива дослідження полягає в екстраполяції запропонованого підходу на аналіз етикетних ситуацій у діахронній площині, їх актуалізації в письмовій і діловій комунікації, маніфестації у спілкуванні носіїв різних варіантів поліцентричних мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверкиева М. С. Семантическое и концептуальное пространства русского этикета : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Екатеринбург, 2009. 21 с.

2. Агаркова О.А. Речевая модель акта благодарности в татарском языке // *Современные проблемы науки и образования*. Пенза : ООО "Издательский Дом "Академия Естествознания", 2015. № 2 (Ч. 2). С. 250-258.

3. Айвазова В. В. Элементы сценария «благодарность» в дискурсе

английских волшебных сказок // *Молодой ученый*. Казань : ООО “Издательский Дом “Молодой ученый”, 2010. №1-2. Т. 2. С. 55-60.

4. Алимжанова Г. М. Сопоставительная лингвокультурология: взаимодействие языка, культуры и человека. Алматы, 2010. 300 с.

5. Андрейчук Н.І. Мовний знак через призму філософської категорії відношення // *Наукові записки*. Серія «Філологічна». Острого : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2012. Вип. 26. С. 17 – 19.

6. Андрейчук Н.І. Семіотика лінгвокультурного простору Англії кінця XV – початку XVII століття: монографія. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2011. 280 с.

7. Базылева О.А. Типы речевых ситуаций с признаком «ритуальность» и их взаимосвязь со стратегическим использованием средств адресации // *Царскосельские чтения. Языкознание*. СПб, 2011. №15. Т. 1. С. 284-288.

8. Байбурин А. К. У истоков этикета: этнографические очерки / А. К. Байбурин, А. Л. Топорков. Ленинград : Наука, Ленинградское отделение, 1990. 165 с.

9. Балакай А. Г. Русский речевой этикет и принципы его лексикографического описания : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Орел, 2002. 25 с.

10. Баландіна Н. Ф. Функції і значення чеських прагматичних кліше в комунікативному контексті : монографія. Київ : АСМІ, 2002. 332 с.

11. Бакштановский В. И. Культура нравственного сознания. Москва : Знание, 1979. 64 с.

12. Бахтин М. М. К философии поступка // *Философия и социология науки и техники: Ежегодник*. 1984-1985. М., 1984. С. 80-160.

13. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров. Сочинения в 7 т. Москва : Русские словари, 1997. Т. 5. С. 159-206.

14. Бацевич Ф. С. Нариси з лінгвістичної прагматики: Монографія. Львів : ПАІС, 2010. 336 с.

15. Бгажноков Б. Х. Коммуникативное поведение и культура (к

определению предмета этнографии общения) // *Советская этнография*. Москва, 1978. №5. С. 3-17.

16. Бердникова А. Г. Речевой жанр благодарности : когнитивный и семантико-прагматический аспекты : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01. Новосибирск, 2005. 23 с.

17. Бидни Д. Культурная динамика и поиски истоков // *Антология исследований культуры. Интерпретация культуры*. СПб : Университетская книга, 1997. Т.1. С. 385-420.

18. Богдан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність. Київ, 1998. 436 с.

19. Болдырев Н.Н. Когнитивная лингвистика. Москва ; Берлин : Директ-Медиа, 2016. 251 с.

20. Борисова И. Н. Русский разговорный диалог: структура и динамика. Екатеринбург, 2001. 408 с.

21. Брагина Н. Г. Невежливость как ритуал (речевые формулы антикоммуникативного поведения) // *Ритуал в языке и коммуникации*. Москва : РГГУ, 2013. С. 45-55.

22. Бродель Ф. Материальная цивилизация, экономика и капитализм XV–XVIII вв. Структуры повседневности: возможное и невозможное. Москва, 1986. Т. 1. 623 с.

23. Букин А. Г. Культурное пространство и пространства культур: региональный аспект / автореф. дис. ... канд. филос. наук : 09. 00.13. Чита, 2006. 22 с.

24. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. [пер. с англ., отв. ред. М.А. Кронгауз, вступ. ст. Е. В. Падучевой]. Москва : Русские словари, 1996. 416 с.

25. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. Москва : Индрик, 2005. 1038 с.

26. Виссон Л. Русские проблемы в английской речи. Слова и фразы в контексте двух культур. Изд. 3-е, стереотипное. Москва : Р. Валент, 2005.

192 с.

27. Вундт В. Этика: Принципы нравственности. Области нравственной жизни. Изд-е. 2-е. Москва : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2011. 264 с.

28. Гак В.Г. Языковые преобразования. Москва : Школа Языки русской культуры, 1998. 768 с.

29. Геннеп А. ван. Обряды перехода. Систематическое изучение обрядов. Москва : Восточная литература, 1999. 198 с.

30. Гнатюк Л. Я. Прагматичні й функціонально-комунікативні аспекти ввічливості (на матеріалі сучасної української мови) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Івано-Франківськ, 2007. 392 с.

31. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу. Київ : Логос, 2004. 284 с.

32. Гольдин В.Е. Обращения: теоретические проблемы [Под ред. Л. И. Баранниковой] Изд. 2-е, испр. и доп. Москва : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 136 с.

33. Горелов И. Н., Седов К.Ф. Основы психолінгвістики : Учебное пособие. Москва : Лабиринт, 1997. 224 с.

34. Горелов И. Н. Невербальные компоненты коммуникации. Москва : Наука, 1980. 104 с.

35. Грайс Г.П. Прагматическая теория значения. Москва, 1997. 186 с.

36. Грамматика гостеприимства [отв. ред. М.Н. Губогло]. Москва : ИЭА РАН, 2015. 388 с.

37. Гребенщикова Н. С. История русского приветствия (на восточно-славянском фоне) : монографія. Гродно : ГрГУ, 2004. 306 с.

38. Гульпа Д. В. Мовний етикет угорського населення Закарпаття: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.09. Ужгород, 2008. 20 с.

39. Гусейнов А.А., Апресян Р.Г. Этика: Учебник. Москва : Гардарики, 2000. 472 с.

40. Дементьев В. В. Коммуникативные ценности русской культуры : категория личности в лексике и прагматике. Москва : Глобал Ком, 2013. 336 с.
41. Дементьев В. В. Теория речевых жанров. Москва : Знак, 2010. 600 с.
42. Деревянко Ю. М. Мовленнєвий етикет як об'єкт поліаспектного вивчення // *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2016. № 1. С. 122-131.
43. Деревянко Ю. М. Мовленнєвий етикет і ввічливість: диференціація понять // *Science and Education a New Dimension. Philology*. 2018. Т. VI (51). № 176. С. 30 – 34.
44. Деревянко Ю. М. Мовленнєвий етикет як етносеміотичний вияв культури // *Нова філологія*. 2017. № 72. С. 42 – 48.
45. Деревянко Ю. М. Особливості етикету як знакової системи // *Нова філологія*. 2017. № 70. С. 51 – 58.
46. Деревянко Ю. М. Феномен етикетного простору та його організація // *Записки з романо-германської філології*. 2018. № 2 (41). С. 20 – 29.
47. Дробницкий О. Г. Понятие морали. Москва : Наука. 1974. 388 с.
48. Жлуктенко Ю.О., Бублик В.Н. Контрастивна лінгвістика : Проблеми і перспективи // *Мовознавство*. Київ, 1976. № 4. С. 3 – 15.
49. Жовнір М.М. Світська бесіда у парадигмі мовленнєвих жанрів // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, 2017. Т.1. № 30. С. 26 – 29.
50. Жовнір М. М. Світська бесіда як український лінгвокультурний феномен і її трансформація в часі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Полтава, 2016. 238 с.
51. Загнітко А. П. Словник сучасної лінгвістики: поняття і терміни у 4 т. / А.П. Загнітко. Донецьк : ДонНУ, 2012.
52. Захарова О. Ю. Этикет деловой и общегражданский. История и современность. Руководство для воспитанных людей. Москва : Центрполиграф, 2015. 223 с.

53. Земская Е.А. Категория вежливости в контексте речевых действий // *Логический анализ языка: язык речевых действий*. Москва : Наука, 1994. С. 131-136.

54. Золотухина-Аболина Е. В. Повседневность: философские загадки. Київ, 2006. 196 с.

55. Іваницька Н.Б. Аналітичні дієслова англійської мови в аспекті контрастивістики // *Взаємодія одиниць мови та мовлення: комунікативно-когнітивний, соціокультурний, перекладознавчий і методичний аспекти* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 28 березня 2014 р.). Київ : НТУУ «КПІ», 2014. С. 18-22.

56. Іваницька Н.Б. Дієслівні системи української та англійської мов: парадигматика і синтагматика: монографія. Вінниця : СПД Главацька, 2011. 636 с.

57. Іваницька Н.Б. Проблема методики зіставного вивчення системи українських та англійських дієслів // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Житомир, 2007. № 33. С. 105-108.

58. Иванов В. В. Очерки по истории семиотики в СССР. Москва : Наука, 1976. 298 с.

59. Ільченко О. М. Етикетизація англо-американського наукового дискурсу : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Київ, 2002. 37 с.

60. Иссерс О. С. Коммуникативные стратегии и тактики русской речи. Омск : Омский. гос. ун-т., 1999. 284 с.

61. Ишанкулова Д. Г. Коммуникативные ценности в лексико-фразеологической системе английского языка : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 2011. 22 с.

62. Карасик В.И. Язык социального статуса. Москва : Институт языкознания АН СССР, Волгоградский педагогический институт, 1991. 495 с.

63. Карасик В. И. Языковой круг : личность, концепты, дискурс. Волгоград : Перемена, 2002. 476 с.

64. Кармин А. С. Основы культурологии. Историография культуры СПб. : Лань, 1997. 203 с.
65. Карпова Е. В. Стратегии вежливости в современном английском языке : Дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Санкт-Петербург, 2002. 194 с.
66. Кибрик А. А. Модус, жанр и другие параметры классификации дискурсов // *Вопросы языкознания*. Москва, 2009. № 2. С. 3 – 21.
67. Клоков В. Т. Основные направления лингвокультурологических исследований в рамках семиотического подхода // *Теоретическая и прикладная лингвистика*. Воронеж: Изд-во ВГТУ, 2000. – Вып. № 2. Язык и социальная среда. С. 60 – 67.
68. Ключко Л. І. Висловлювання похвали в комунікативно-діяльній парадигмі спілкування (на матеріалі англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Харків, 2003. 20 с.
69. Ключев Е. В. Речевая коммуникация: учебное пособие для университетов и институтов. Москва, 2002. 320 с.
70. Козлова Т. О. Динаміка розвитку лексичної системи англійської мови в Австралії: етнолінгвістичний аспект (на матеріалі лексики з автохтонним компонентом значення) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2001. 20 с.
71. Козлова Т. О. Іконічність у лексиці індоєвропейської прамови : монографія. Запоріжжя : Кругозір, 2015. 640 с.
72. Козлова Т. О. Ключові концепти поліцентричної англійськомовної картини світу та критерії їх визначення // *Нова філологія. Збірник наукових праць*. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. С. 61 – 71.
73. Козлова Т.О. Лингвистические особенности контактной ситуации на территории австралийского континента // *Язык и культура. Язык и художественное творчество*. Киев: Изд. Дом Дмитрия Бурого, 2000. Т.3. Вып.2. С. 206-212.
74. Козлова Т.О. Лингвокультурные концепты в их специфике и взаимодействии. *Единицы языка и их функционирование* : межвуз. сб. науч.

тр. Саратов : СГАП, 2006. Вып. 12. С.137 – 145.

75. Колшанский Г. В. Паралингвистика. Москва : Наука, 1974. – 152 с.

76. Костомаров В. Г. Русский речевой этикет // *Русский язык за рубежом*. Москва, 1967. № 1. С.56 – 62.

77. Костомаров В. Г. Языковой вкус эпохи. Москва: Дрофа, 1994. 246 с.

78. Костромина Е. А. Риторика. Учебное пособие. Москва : Директ-Медиа, 2015. 180 с.

79. Кочерган М. П. Зіставне мовознавство і проблема мовних картин світу // *Мовознавство*. Київ, 2004. № 5-6. С. 12 – 23.

80. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства. Київ : Академія, 2006. 324 с.

81. Кравченко А. И. Культурология. Учебное пособие для вузов, 4-е изд. Москва : Академический Проект, Триеста, 2003. 496 с.

82. Кравченко А. В. Языковой семиозис и пределы человеческого познания // *Когнитивные исследования языка*. Тамбов : ИЯ РАН; ТГУ им. Г. Р. Державина, 2008. Вып. 3. С. 37 – 45.

83. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации. Москва : ИТДГК «Гнозис», 2001. 270 с.

84. Красных В. В. Этнопсихолингвистика и лингвокультурология. Москва : Гнозис, 2002. 284 с.

85. Крейдлин Г. Е. Невербальная семиотика : язык тела и естественный язык. Москва : *Новое литературное обозрение*, 2004. 592 с.

86. Крейдлин Г. Е., Кронгауз М.А. Семиотика, или Азбука общения. Московский институт развития образовательных систем, 1997. 272 с.

87. Кронгауз М. А. Семантика. РГГУ, 2001. 400 с.

88. Крысин Л. П. Речевое общение и социальные роли говорящих // *Социально-лингвистические исследования*. Москва : Наука, 1976. С. 42 – 52.

89. Ларина Т. В. Категория вежливости в английской и русской коммуникативных культурах. Москва : Издательство Российского университета дружбы народов, 2003. 315 с.

90. Ларина Т. В. Категория вежливости и стиль коммуникации: сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций. Москва : Рукописные памятники Древней Руси, 2009. 333 с.

91. Латышев Л. К. Отражение ценностей американской лингвокультуры в художественном тексте при переводе на русский язык // *Вестник Московского государственного областного университета. Серия «Лингвистика»*. Москва, 2013. № 2. С. 44 – 49.

92. Левинтон Г. А. Ритуалы и ритуализованные формы поведения // *Рациональность и семиотика поведения*. Киев, 1988. С. 51 – 75.

93. Левкович В. Л. Обычай и ритуал как способы социальной регуляции поведения // *Психологические проблемы социальной регуляции поведения*. Москва, 1976. № 2. С. 87 – 106.

94. Леонтович О. А. Россия и США: введение в межкультурную коммуникацию. Волгоград : Перемена, 2003. 399 с.

95. Леонтьев А. Н. Избранные психологические произведения В.2-х томах. Москва : Педагогика, 1983. Т. 1. 392 с.

96. Лисицына Т.А. Речевой этикет как важнейший компонент этнокультуры // *Проблемы речевого воздействия: всерос. науч. конф.* Ростов-на-Дону, 1996. № 4. С. 4 – 6.

97. Литовченко В. М. Еліптичні конструкції мовного етикету // *Українське мовознавство*. Київ, 1987. № 14. С.126 – 131.

98. Лихачева Л. С. Этикет в социальном взаимодействии. Методологические возможности полипарадигмального подхода : автореф. дис. ... док. социол. наук : 22.00.01. Екатеринбург, 2000. 25 с.

99. Лихачева Л. С. Этикет как культурная универсалия. – *Фундаментальные проблемы культурологи: сб. ст. по материалам конгресса / ред. Д.Л. Спивак*. Москва : Новый хронограф: Эйдос, 2009. Т.6: Культурное наследие: от прошлого к будущему. С. 146 – 156.

100. Лоренц К. Привычка, церемония и волшебство // *Знания – сила*, 1990. № 9. С. 59 – 67.

- 101.** Лотман Ю. М. Беседы о русской культуре: Быт и традиции русского дворянства (XVIII - начала XIX века). СПб, 1994. 758 с.
- 102.** Лотман Ю.М. Семиотика кино и проблемы киноэстетики. Таллин : Ээсти Раамат, 1973. 92 с.
- 103.** Лотман Ю.М. Семиосфера. СПб : “Искусство-СПБ”, 2000. 704 с.
- 104.** Лунева В. В. Речевой этикет как гиперсемиотическое образование: лингвопрагматический аспект: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19. Ростов-на-Дону, 2011. 171 с.
- 105.** Мечковская Н. Б. Семиотика: Язык. Природа. Культура: Курс лекций. Москва : Издательский центр «Академия», 2004. 432 с.
- 106.** Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 288 с.
- 107.** Мартемьянов Ю. С. Логика ситуаций. Строение текста. Терминологичность слов [под. ред. Е.Ю. Щербакова]. Москва : Языки славянской культуры, 2004. 1056 с.
- 108.** Марченко М. Історія української культури з найдавніших часів до середини XVII ст. Радянська школа, 1961. 284 с.
- 109.** Маслов Ю. С. Какие языковые единицы целесообразно называть знаками? // *Язык и мышление*. Москва : Наука, 1967. С. 184–194.
- 110.** Маслова В. А. Лингвокультурология. Москва : Академия, 2004. 2008 с.
- 111.** Маслова В. А. Когнитивная лингвистика: учебное пособие. Москва : Флинта : Наука, 2008. 296 с.
- 112.** Маслова В. А. Копцепты и ценности : содержание понятий, языковая репрезентация // *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации»*. Киев, 2001. № 2. Ч. 1. Т. 24 (63). С. 283 – 387.
- 113.** Минина О. Г. Обращение в современном английском языке: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Белгород, 2000. 202 с.
- 114.** Минский М. Остроумие и логика когнитивного

бессознательного. // *Новое в зарубежной лингвистике. Когнитивные аспекты языка.* – М., 1988. Вып. 23. 320 с.

115. Миронюк О. М. Історія українського мовного етикету. Звертання. Київ : Логос, 2006. 167 с.

116. Морина Л.П. Семиотика ритуализированных поведенческих форм культуры: автореф. дис ...-д-ра филос. наук: 24.00.01. СПб, 2008.

117. Моррис Ч. Основания теории знаков // Семиотика. Сборник переводов. [под ред. Ю. С. Степанова]. Москва : Радуга, 1982. С. 45 – 110.

118. Морозова Е. Б. Невербальный этикет в его соотношении с вербальным: автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Москва, 2006. 22 с.

119. Мосейко А. А. Этикетные модели поведения в британской и русской лингвокультурах : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20. Волгоград, 2005. 25 с.

120. Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.): колективна монографія [відп. ред. С. В. Кульчицький]. Київ : Інститут історії України НАН України, 2009. Ч 1. 445 с.

121. Неровня Н. М. «На здоров'я», «доброго здоров'я...» // *Культура слова*: Зб. наук. ст. Київ, 1979. Вип. 17. С.94 – 98.

122. Николаева Е. Ю. Просодические средства выражения вежливости в современном немецком языке: экспериментально-фонетическое исследование на материале современного немецкого языка : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Нижний Новгород, 2005. 196 с.

123. Николаева Т. М. Металингвистический иконизм и социолингвистическая дистрибуция этикетных речевых стереотипов // *Язык и культура. Факты и ценности. К 70-летию Ю.С. Степанова.* Москва, 2001. С. 225-234.

124. Никонова Ж. В. Фреймовый анализ как метод лингвистического описания вербальных структур // *Вестник ТГУ.* Томск, 2007. Вып. 6 (50). С. 229-233.

125. Новикова Н. Л. Повседневность как феномен культуры. Саранск : изд-во Мордовского университета, 2013. 119 с.
126. Овчинников В. В. Ветка сакуры. Рассказ о том, что за люди японцы. Москва : Молодая гвардия, 1971. 257 с.
127. Оленяк М. Я. Несинтаксичні образні порівняння в англійській, українській та польській мовах // *Збірник наукових праць професорсько-викладацького складу ДонНУ імені Василя Стуса за 2015-2016 рр.* Вінниця, 2017. С. 33 – 34.
128. Пахолова И. В. Гостеприимство безответного дара как социокультурный опыт «Чужого» // *Международный журнал исследований культуры.* Москва, 2011. № 1 (2). С. 32-38.
129. Плющ Н. П. Формули ввічливості в системі українського мовного етикету // *Українська мова і сучасність.* Київ : НМК ВО, 1991. С. 90 – 98.
130. Полякова И. П. Повседневность в социально-философском контексте: теоретико-методологический анализ: автореф. дис. ... д. филос. наук : 09.00.11. Москва, 2011. 23 с.
131. Пономаренко В.П. Еволюція засобів звертання в індоєвропейських мовах: компаративно-типологічний аспект: автореф. дис. ... д. філол. наук: 10.02.17. Київ, 2010. 32 с.
132. Почепцов Г. Г. (мл.) Избранные труды по лингвистике : монография [сост., общ. ред. и вступ. статья И. С. Шевченко]. Харьков : Изд-во ХНУ им. В. Н. Каразина, 2009. 556 с.
133. Почепцов Г. Г. (мл.) Семантический анализ этикетизации общения // *Семантика и представление знаний. Труды по искусственному интеллекту.* Тарту, 1980. Вып. 2. С. 98 – 108.
134. Пронников В. А., Ладанов И. Д. Японцы (этнопсихологические очерки). Москва : Изд-во «Наука», 1985. 348 с.
135. Проценко О. П. Етикет як аксіологічний вимір культури поведінки і спілкування : дис. ... д. філос. Наук : 09.00.07. Харків, 2004. 369 с.

136. Проценко О. П. Этикетная императивность в конструктах повседневности // *Гуманітарний часопис*. Харків, 2007. № 1. С. 5 – 18.
137. Радевич-Винницький Я. К. Етикет і культура спілкування: навчальний посібник. Київ : Знання, 2006. 291 с.
138. Райтмар Р. Русская речь и рынок. Традиции и инновации в деловом и повседневном общении. Москва : Языки славянской культуры, 2013. 450с.
139. Ресенчук А. А. Соболезнование как акт этикетной коммуникации : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19. Кемерово, 2017. 26 с.
140. Рикер П. Конфликт интерпретаций. Очерки о герменевтике [пер. с фр., вступит. ст. И. Вдовиной]. Москва : “КАНОН-пресс-Ц”; “Кучково поле”, 2002. 624 с.
141. Ритуал в языке и коммуникации: сборник статей [сост. и отв. ред. Л.Л. Федорова]. Москва : Знак; РГГУ, 2013. 512 с.
142. Сайфеева К. М. Этикетные формулы: десемантизация и новые смыслы // *Русская речь*. СПб, 2015. № 3. С. 68 – 75.
143. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля. Київ, 2006. 716 с.
144. Серль Дж. Природа интенциональных состояний // *Философия, логика, язык*. Москва : Прогресс, 1987. С. 96 – 126.
145. Серякова І. І. Магія невербальної комунікації: навчальний посібник. Київ : Вид.центр КНЛУ, 2004. 95 с.
146. Серякова И.И. Невербальный знак коммуникации в англоязычных дискурсивных текстах: монография. Киев : Изд.центр КНЛУ, 2012. 280 с.
147. Серякова І. І. Семіозис невербальних знаків комунікації. // *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Сер.: Філологія. Київ, 2013. № 16 (2). С. 121 – 126.
148. Ситарам К., Когделл Г. Основы межкультурной коммуникации // *Человек*, 1993. № 2. С. 60 – 68.

- 149.** Скородумова Е.А. Этикет делового общения : социокультурный аспект: автореф. дис. ... канд. культ.: 24.00.01. Москва, 2009. 156 с.
- 150.** Скуйбедина О.Н. Язык и национальный тип культуры: автореф. дис. ... канд. филол. наук : 24.00.01. Ростов-на-Дону, 2002. 18 с.
- 151.** Славова Л.Л. Типологія комунікативних невдач (на матеріалі сучасного англійського мовлення): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київ, 2000.18 с.
- 152.** Славова Л.Л., Забродська Н.В. Шляхи попередження комунікативних невдач при вивченні іноземної мови // *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка*. Житомир, 2004. Вип. 19. С. 266 – 268.
- 153.** Стельмахович М. Г. Мовний етикет // *Культура слова: Зб. наук. ст.* Київ, 1981. № 20. С. 18 – 30.
- 154.** Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры : 3-е изд. Москва : Академический проспект, 2004. С. 42 – 67.
- 155.** Степанов Ю. С. Основы общего языкознания. Москва : Просвещение, 1975. 271 с.
- 156.** Степанов Ю. С. Семиотика. Москва, 1971. 168 с.
- 157.** Стернин И. А. Коммуникативное и когнитивное сознание // *Слюбовью к языку*. Воронеж : ВГУ, 2002. С. 44 – 51.
- 158.** Стернин И. А. Межкультурный аспект коммуникации // *Психолингвистика и межкультурное взаимопонимание*. Москва, 1991. С. 285 – 287.
- 159.** Стернин И.А. Русский речевой этикет. Воронеж, 1996. 73 с.
- 160.** Стефаненко Т.Г. Метод подготовки к межкультурному взаимодействию // Стефаненко Т.Г., Шлягина Е.И., Ениколопов С.Н. Методы этнопсихологического исследования. Москва : Изд-во МГУ, 1993. С. 55-78.
- 161.** Стефаненко Т. Г. Этнопсихология. Москва, 2000. 160 с.
- 162.** Стошкус К. Этикет в развитии общества // *Этическая мысль: научно-публицистические чтения*. Москва: Политиздат, 1988. С. 240 – 258.

163. Телеки М.М., Шинкарук В.Д. Соціальні категорії модусу в текстах епістолярного жанру : монографія. Київ; Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 176 с.

164. Телия В.Н. Основные постулаты лингвокультурологии // *Филология и культура. Материалы международной научной конференции.* Тамбов : ТГУ им. Державина, 1999. С. 14 – 15.

165. Тельманова А. С. Проблемы дефиниции социально-культурного пространства // *Вестник Кемеровского государственного университета культуры и искусств.* Кемерово : 2014. № 29/1. С. 149 – 155.

166. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: Учебное пособие. Москва : Слово/Slovo, 2000. 624 с.

167. Топоров В. Н. О ритуале: Введение в проблематику // *Архаический ритуал в фольклорных и раннелитературных памятниках.* Москва , 1988. С. 29–47.

168. Топоров В.Н. Миф. Ритуал. Символ. Образ: Исследования в области мифопоэтического : Избранное. Москва : Издательская группа «Прогресс»-«Культура», 1995. 624 с.

169. Тэрнер В. Символ и ритуал Москва : Главная редакция восточной литературы издательства «Наука», 1983. 277 с.

170. Утебаев М.Б. Повседневный и церемониальный этикет приветствия каракалпаков // *Вестник антропологии,* 2019. №1(45). С. 88-104.

171. Фабіан М.П. Етикетна семантика в лексичних системах української, англійської та угорської мови : автореф. дис... д-ра філол. наук : 10.02.15. Київ. ун-т ім. Т.Шевченка. Київ, 1998. 32 с.

172. Фабіан М.П. Семантика мовного етикету: новий підхід до її вивчення // *Сучасні дослідження з іноземної філології.* Київ, 2014. № 12. С.7-13.

173. Фенина В.В. Речевые жанры small talk и светская беседа в англо-американской и русской культурах : автореф. дис... канд. філол. наук : 10.02.19. Саратов, 2005. 20 с.

174. Формановская Н.И. Речевое общение : коммуникативно-прагматический подход. Москва : Русский язык, 2002. 216 с.

175. Формановская Н.И. Речевой этикет и культура общения. Москва : Высшая школа, 1989. 159 с.

176. Формановская Н.И. Русский речевой этикет : лингвистический и методический аспекты. [2-е изд., перераб. и доп.]. Москва : Русский язык, 1987. 158 с.

177. Формановская Н.И., Соколова Г.Г. Речевой этикет. Русско-французские соответствия: Справочник. Москва : Высш. школа, 1989. 96 с.

178. Формановская Н.И., Шевцова С.В. Речевой этикет. Русско-английские соответствия: Справочник. Москва : Высш. школа, 1990. 95 с.

179. Фролова, О.П. Японский речевой этикет (лингвистический аспект). Методическое пособие. Новосибирск, 1997. 44 с.

180. Хисамова Г.Г., Латыпова Л.М. Речевой этикет: национально-культурная специфика и методический аспект исследования // *Современные проблемы науки и образования*, 2015. № 1. Ч. 1. С. 121 – 124.

181. Цивьян Т.В. К некоторым вопросам построения языка этикета // *Труды по знаковым системам*. Тарту: Изд-во Тартуского университета, 1965. С. 144 – 149.

182. Цивьян Т. В. Мифологическое программирование повседневной жизни // *Этнические стереотипы поведения*. Л. : Наука, 1985. С. 154 – 178.

183. Шаховский В. И. О лингвистике эмоций // *Язык и эмоции* : сб. науч. тр. Волгоград : Перемена, 1995. 247 с.

184. Шаховский В.И. Эмоциональные проблемы речевых партнеров в межкультурном общении // *Языковая личность: культурные концепты*. Волгоград: Изд-во Перемена, 1996. С. 80 – 96.

185. Шевченко И.С. Концепт коммуникативного поведения и жанр // *Жанры речи*. Саратов, 2015. Вып. 1. С. 24 – 30.

186. Шевченко И.С. Соотношение информативной и фатической функций как проблема эколлингвистики // *Когниция, коммуникация, дискурс*, 2015. №10. С. 114 – 132.

- 187.** Швейцер А.Д., Никольский Л.Б. Введение в социолингвистику. Москва : Высш.шк., 1978. 216 с.
- 188.** Шейко Е.В. Формулы речевого этикета с точки зрения теории речевых актов // *Функционально-семантический аспект единиц русского языка* : межвуз. сб. науч. трудов. Таганрог : Изд-во ТРТУЮ; 2001. С. 136-139.
- 189.** Шлапаков О.С. Мовленнєвий жанр "поздоровлення": комунікативно-прагматичні та структурно-семантичні особливості: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Донецьк, 2011. 22 с.
- 190.** Эльконин Д. Б. Развитие устной и письменной речи учащихся [под ред. В. В. Давыдова, Т. А. Нежной]. Москва : ИНТОР, 1998. 112 с.
- 191.** Якобсон Р. Речевая коммуникация. Избранные работы. Москва, 1985. 245 с.
- 192.** Якубинский Л.П. Избранные работы : Язык и его функционирование. Москва, 1986. С. 17 – 58.
- 193.** Aijmer K. *Conversational Routines in English: Convention and Creativity*. L.: Longman, 1996. 268 p.
- 194.** Arendholz J. (In)Appropriate Online Behavior: A Pragmatic Analysis of Message Board Relations. John Benjamins Publishing, 2013. 285 p.
- 195.** Argyle M. *Nonverbal Communication in Human Social Interaction // Nonverbal Communication* [ed. by R. A. Hinde]. Cambridge : Cambridge University Press, 1972. P. 243 – 268.
- 196.** Arndt H., Janney R. Politeness revisited: cross modal supportive strategies // *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 1985. № 23 (4). P. 281 – 300.
- 197.** Austin J. How to do Things with Words. URL : https://pure.mpg.de/rest/items/item_2271128/component/file_2271430/content (дата звернення : 02.06.2019).
- 198.** Barthes R. *Empire of signs*. London: Jonathan Cape, 1982. 128 p.
- 199.** Besemeres M., Wierzbicka A. *Translating lives: Living with two languages and cultures*. St. Lucia: University of Queensland Press, 2007. 398 p.

- 200.** Bell C. *Ritual Theory, Ritual Practice*. N.Y.: Oxford University Press. 1992. 292 p.
- 201.** Blum-Kulka Sh. Indirectness and politeness in requests: Same or different? // *Journal of pragmatics*, 1987. № 11 (2). P. 131 – 146.
- 202.** Blum-Kulka, Sh., Olshtain E. Requests and Apologies: A Cross-Cultural Study of Speech Act Realization Patterns (CCSARP) // *Applied Linguistics*, 1984. № 5. P. 196 – 213.
- 203.** Blum-Kulka Sh., House J., Kasper G. Investigating Cross-Cultural Pragmatics: An Introductory Over-view // *Cross-Cultural Pragmatics: Requests and Apologies*. Norwood: Ablex, 1989. P. 1 – 34.
- 204.** Brosnahan L. *Russian and English Nonverbal Communication*. Moscow : Bilingua, 1998. 120 p.
- 205.** Brown G. Cultural values: the interpretation of discourse // *ELT Journal*, 1990. № 44(1). P. 11 – 17.
- 206.** Brown P., Levinson S.C. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge University Press, 1987. 345 p.
- 207.** Burgoon J.K. Nonverbal Signals // *Handbook of Interpersonal Communication*. Beverly Hills : Sage Publications, 1985. P. 350 – 353.
- 208.** Buttrose I. *A Guide To Australian Etiquette*. Penguin UK, 2011. 288 p.
- 209.** Calvo A. M., Sanchez J. B. *Hospitality in American Literature and Culture: Spaces, Bodies, Borders*. Routledge, 2016. 214 p.
- 210.** Chandler D. *Semiotics : The Basics*. Routledge, 2003. 296 p.
- 211.** Charaudeau P. (2007) *Étude de la politesse, entre communication et culture*. Université de Paris XIII. Chercheur au LCP – CNRS.
- 212.** Coulmas F. Linguistic etiquette in Japanese society // *Politeness in Language: studies in its History, Theory and Practice*. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 2005. P. 299 – 325.
- 213.** Coulmas F. *Sociolinguistics: The Study of Speakers' Choices*. Cambridge University Press, 2013. 317 p.
- 214.** Culpeper J., Bousfield D., Wichmann A. *Impoliteness revisited with*

special reference to dynamic and prosodic aspects // *Journal of Pragmatics*, 2003. № 10 / 11. Vol. 35. P. 1545 – 1579.

215. Culperer, J., Haugh, M., Kádár, D.Z. *The Palgrave Handbook of Linguistic (Im)politeness*. Springer, 2017. 824 p.

216. Culpeper J., Kádár D.Z. *Historical (im)politeness*. Peter Lang Publishing, 2010. 300 p.

217. Danesi M. *Messages, Signs, and Meanings: A Basic Textbook in Semiotics and Communication*. Canadian Scholars' Press, 2004. 393p.

218. Durkheim E. *The Elementary Forms of the Religious Life*. New York : Dover publications, Inc. Mineola, 2008. 480 p.

219. Dyke T.A. *van Language. Cognition. Communication*. Moskva : Nauka, 1989.

220. Eco U. *A Theory of Semiotics*. Indiana University Press, 1976. 354 p.

221. Eco U. *Le signe*. Brussels : Labor, 1988. 180 p.

222. Ekman P., Friesen W.V. *Unmasking the Face: A Guide to Recognizing Emotions from Facial Clues*. ISHK, 2003. 212 p.

223. Escandell-Vidal V. *Towards a cognitive approach to politeness*. *Language Sciences*, 1996. №18 (3-4). P. 629 – 650.

224. Fillmore C. *Scenes-and-frames Semantics // In Linguistic Structure Processing* [ed. A. Zambolli]. Amsterdam: North Holland Publishing Company, 1977. P. 55 – 82.

225. Fox K. *Watching the English. The hidden rules of English behaviour*. London : Hodder, 2004. 424 p.

226. Fraser B. *Perspectives of politeness // Journal of Pragmatics*, 1990. № 14. P. 219 – 236.

227. Fukushima S. *Request strategies in British English and Japanese // Language Sciences*, 1996. 18 (3/4). P. 671 – 688.

228. Gea-Valor M.L. *A Pragmatic Approach to Politeness and Modality in the Book Review Articles*. Universitat de València, 2000. 104 p.

229. Geyer N. Discourse and Politeness: Ambivalent-Face in Japanese. New York : Continuum, 2008. 226 p.
230. Choukimath P. Role of Etiquette and Manners in Communication // *Seminar on Communication Skills for Digital Age Libraries'* [ed. Sangaraj Hosamani). Mumbai, 2006. P.15 – 29.
231. Goffman E. Interaction Ritual: Essays on the Face-to-Face Behaviour. Aldine Transaction, 2005. 270 p.
232. Goffman E. Frame analysis: An essay on the organization of experience. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1974. 586 p.
233. Grice H.P. Logic and conversation. *Syntax and Semantics: Speech Acts*. New York: Academic Press, 1975. Vol. 3. P. 41 – 58.
234. Griffin J.A. First Look at Communication Theory. New York : McGraw-Hill Higher Education, 2000. 257 p.
235. Gu Y. Politeness Phenomena in Modern Chinese // *Journal of Pragmatics*, 1990. № 2. (1s. 14). P. 237 – 257.
236. Gudykunst W. Cross-Cultural and Intercultural Communication. Thousand Oaks, Calif.: Sage, 2003. 302 p.
237. Gudykunst W., Ting-Toomey S., Chua E. Culture and Interpersonal Communication. Beverly Hills, Calif.: Sage, 1990. 278 p.
238. Haiman, J. Iconic and Economic Motivation // *Language*, 1983. Vol. 59. P. 781 – 819.
239. Hall, E.T. Intercultural Communication: a Guide to Men of Action // *Human Organization*, 1960. – Vol. 19. – P. 567 – 576.
240. Harrison R.P. Nonverbal Behaviour : An Approach to Human Communication // *Science and Education a New Dimension*, 2014. Philology, II (5), Issue: 28. New York : Spartal Books, 1972. P. 253 – 266.
241. Haugh M. Im/Politeness Implicatures. Walter de Gruyter GmbH & Co KG, 2015. 369 p.
242. Haugh M. The discursive challenge to politeness research // *Journal of Politeness Research*, 2007. Is. 3. P. 295 – 317.

243. Held G. Politeness in linguistic research // *Politeness in Language: Studies in Its History, Theory and Practice*. Eterlin, New York: Mouton de Gruyter, 2005. – P. 131 – 154.

244. Hellinger, M., Bussmann H. *Gender Across Languages: The Linguistic Representation of Women and Men*. Vol. 1 – John Benjamins Publishing, 2001. – 341p.

245. Herbert R., Straight H.S. Compliment-rejection versus compliment-avoidance: Listener-based versus speaker-based pragmatic strategies // *Language & Communication*, 1989. № 9 (1). P. 35 – 47.

246. Hofstede G. *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*. SAGE, 2001. 596 p.

247. Holmes J. *Women, Men and Politeness*. Routledge, 2013. 264 p.

248. *Hospitality: A Social Lens* [Ed. by C. Lashley, P. Lynch, A. Morrison]. Amsterdam; Boston : Elsevier/Butterworth-Heinemann, 2007. 218 p.

249. Howard K. M. When meeting Mrs. Teacher each time we should show respect: Standardizing respect in a Northern Thai classroom // *Linguistics and Education*, 2009. № 20 (3). P. 254 – 272.

250. Hunter M. *G'Day to Die: A Passport to Peril Mystery*. Simon and Schuster, USA, 2006. 304 p.

251. Johnson D.M. Compliments and Politeness in Peer-review Texts // *Applied linguistics*, 1992. № 1. Vol. 13. P. 51 – 71.

252. Kádár D.Z. *Politeness, Impoliteness and Ritual*. – Cambridge University Press, 2017. – 262 p.

253. Kádár D.Z., Haugh M. *Understanding Politeness*. - Cambridge University Press, 2013. – 306 p.

254. Kasper G. Linguistic Politeness: Current Research Issues // *Journal of Pragmatics*, 1990. 14(2). P. 193 – 218.

255. Kendon A. *Language and Gesture : Unity or Duality* // *Language and Gesture*. New York : Cambridge University Press, 2000. P. 184 – 198.

256. Kerbrat-Orecchioni C. *La construction de la relation interpersonnelle :*

quelques remarques sur cette dimension du dialogue. Université Lumière Lyon, 1996. № 2.

257. Kitao K. Differences between Politeness Strategies Used in Requests-by Americans and Japanese // *Doshisha Studies in English*, 1988. № 44/45. P. 326 – 343.

258. Kluckhohn F., Strodtbeck F.L. Variations in Value Orientations. Connecticut: Greenwood Press, 1961.

259. Ko M-y., Wang T-fu. A Politeness Strategy: Downtoners, Hedges and Disclaimers // *The International Journal of the Humanities*, 2007. V. 5. Is. 2. P. 189 – 198.

260. Kress G.R. Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication. Taylor & Francis, 2010. 212 p.

261. Kristeva J., Rey-Debove J., Umiker-Sebeok D.J. Essays in Semiotics. Walter de Gruyter, 1971. 639 p.

262. Kronhaus, M. Forms of Address in Communication and Culture // *International Journal of Psycholinguistics*, 1997. № 1. Vol. 13. P. 67 – 79.

263. Kyung-Joo Y. My experience of living in a different culture: The life of a Korean migrant in Australia // *Translating lives: Living with Two Languages and Cultures* [ed. by M. Besemers, A. Wierzbicka]. Australia: UQP, 2007. P. 114-127.

264. Lakoff R. The Logic of Politeness, or Minding Your P's and Q's // *Papers from the 9th Regional Meeting, Chicago Linguistic Society*. Chicago, 1973. P. 292 – 305.

265. Lakoff R. The politics of Nice // *Journal of Politeness Research*. Language, Behaviour, Culture, 2005. V. 1. Is. 1. P. 173 – 191.

266. Lakoff R.T., Sachiko I. Broadening the Horizon of Linguistic Politeness. Amsterdam: John Benjamins Pub, 2005. 342 p.

267. Language in Australia / Suzanne Romaine. Cambridge University Press, 1991. – Language Arts & Disciplines. – 415 p.

268. Laver J. Communicative functions of phatic communication // *The organization of behavior in face-to-face interaction* [ed. by A. Kendon,

R.M. Harris, M.R. Key]. The Hague : Mouton, 1975. P. 215 – 238.

269. Lee-Wong S.M. Politeness and Face in Chinese Culture. Frankfurt am Main, Germany: Peter Lang, 2000. 344 p.

270. Leech G. The Pragmatics of Politeness. Oxford University Press, 2014 343p.

271. Lewin K. Resolving social conflicts & Field theory in social science. Washington, D.C: American Psychological Association, 1997. 187 p.

272. Linton R. The Cultural background of Personality. V.1. Routledge, 1998. 102 p.

273. Litosseliti L. Research Methods in Linguistics: Second Edition. Bloomsbury Publishing, 2018. 376 p.

274. Lorusso A. M. Cultural Semiotics: For a Cultural Perspective in Semiotics. Springer, 2015. 217 p.

275. Malinowski B. Phatic communion // *Communication in face-to-face interaction*. Harmondsworth, 1972. P. 6 – 28.

276. Martine A. Martine's hand-book of etiquette to true politeness / by Arthur Martine. New York: Dick & Fitzgerald, 1996. 395p.

277. Manning, P. Semiotics of Drink and Drinking. A&C Black. 256 p.

278. Miller C. Computational Approach to Etiquette and Politeness: Validation Experiments / C. Miller, P. Wu, H.A. Funk // *IEEE Intelligent systems*, 2008. Vol. 23. Issue 4. P. 28 – 35.

279. Mills S. Gender & Politeness. Cambridge University Press, 2003. 270 p.

280. Mills S. Beeching K. Politeness at Work // *Journal of Politeness Research. Language, Behaviour, Culture*, 2006. V. 2, Is. 1. P. 1 – 6.

281. Minsky M. A Frameworks for Representating knowledge. URL : <https://courses.media.mit.edu/2004spring/mas966/Minsky%201974%20Framework%20for%20knowledge.pdf> (дата звернення 02.06.19)

282. Minsky M. The society of mind. New York: Simon and Schuster, 1988. 339 p.

283. Multimodal Epistemologies: Towards an Integrated Framework [ed. by Arianna Maiorani, Christine Christie]. Routledge, 2014. 310 p.

284. Multimodality and Social Semiosis: Communication, Meaning-Making, and Learning in the Work of Gunther Kress / Margit Böck, Norbert Pachler. – Routledge, 2013. 314 p.

285. Multimodal Semiotics: Functional Analysis in Contexts of Education / Len Unsworth. A&C Black, 2011. 270 p.

286. Nakane I. Silence. The Handbook of Intercultural Discourse and Communication [ed. Paulston C.B., Kiesling S.F., Rangel E.S]. John Wiley & Sons, 2012. 531 p.

287. Nöth W. Handbook of Semiotics. Indiana University Press, 1995. 576 c.

288. On the Medieval Theory of Signs. Foundation of semiotics [ed. U. Eco, C. Mermo. Пер. S.Kelly]. John Benjamins Publishing Company, 1989. 224 p.

289. Paulston C. B., Kiesling S. F., Rangel E. S. The Handbook of Intercultural Discourse and Communication. John Wiley & Sons, 2012. 768 p.

290. Paxman J. The English: A Portrait of a People. London : Penguin, 1999. 308 p.

291. Politeness in Europe [ed. Leo Hickey, Miranda Stewart]. Multilingual Matters, 2005. 334 p.

292. Politeness in Language: Studies in Its History, Theory and Practice / ed. by R. J. Watts, S. Ide, K. Ehlich. Berlin; New York : Mouton de Gruyter, 2005. 404 p.

293. Roane S. The Big Deal About Small Talk. New York : The Mingling Maven, 2005. 302 p.

294. Roberts R. The Rich Resonance of Small-Talk. A Primer of the Fine, and Undervalued, Art of Chitchat // *Washington Post*, 2004. (October № 19). P. 9.

295. Ryabova M. Politeness Strategy in Everyday Communication // XV International Conference “*Linguistic and Cultural Studies: Traditions and Innovations*”, LKTI 2015, 9-11 November 2015, Tomsk. P. 90 – 95.

- 296.** Sahukar N., Bhalla P. Book of Etiquette and Manners. Pustak Mahal, 2003. 130 p.
- 297.** Samovar L., Porter R., McDaniel E.R. Intercultural Communication. Cambridge: Cambridge University Press, 1982. 528 p.
- 298.** Schank R.C., Abelson R.P. Scripts, Plans, Goals, and Understanding: An inquiry into human knowledge structures. Psychology Press, 2013. 256 p.
- 299.** Scapp R., Seitz B. Etiquette: Reflections on Contemporary Comportment. New York : State University of New York Press, 1998. 63 p.
- 300.** Scollon R., Scollon S. Intercultural Communication: A Discourse Approach. Second Edition. Oxford : Blackwell Publishers, 2001. 538 p.
- 301.** Searle J. R. Expression and Meaning: Studies in the Theory of Speech Acts. Essay collection, 1979. 210 p.
- 302.** Sifianou M. Politeness Phenomena in England and Greece: A Cross-cultural Perspective. New York : Oxford University Press Inc, 1999. 254 p.
- 303.** Song S. Politeness and Culture in Second Language Acquisition. Springer, 2012. Vol. 1. 164 p.
- 304.** Steinberg S. An Introduction to Communication Studies. Juta and Company Ltd, 2007. 341 p.
- 305.** Tavuchis N. Culpa M. A Sociology of Apology and reconciliation. CA, 1991. 278 p.
- 306.** The Handbook of Intercultural Discourse and Communication // Christina Bratt Paulston, Scott F. Kiesling, Elizabeth S. Rangel. John Wiley & Sons, 2012. 768 p.
- 307.** Triandis H. Individualism and Collectivism. Boulder, Co: Westview, 1995. URL <https://pdfs.semanticscholar.org/409e/07e7c90174c9e9c110e5a39d5c883a6fedcf.pdf> (дата звернення 02.06.19).
- 308.** Ungerer F., Schmid H-J. An Introduction to Cognitive Linguistics. Routledge, 2006. 400 p.
- 309.** Urquizu C.A. Politesse, savoir-vivre : modernité d'un concept bien classique. Synergies. Universidad de Granada, Espagne, 2009. P. 117 – 128.

310. Van Dijk T. Cognitive context models and discourse. Language structure, discourse and the access to consciousness [ed. Maxim Stamenov] Amsterdam; Philadelphia: Benjamins, 1997 P. 189 – 226.

311. Vardaman J., Vardaman, M. Japanese Etiquette Today: A Guide to Business & Social Customs. – Tuttle Publishing, 2011. – 144p.

312. Variational Pragmatics: A Focus on Regional Varieties in Pluricentric Languages [ed. by Klaus Peter Schneider, Anne Barron]. John Benjamins Publishing, 2008. 371 p.

313. Watts R. J. Politeness. Cambridge University Press, 2003. 304 p.

314. Watts R. J., Sachiko I., Konrad E. Introduction to Politeness in Language: studies in its History, Theory and Practice. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 1992. P. 1 – 20.

315. Wennerstrom A. The Music of Everyday Speech: Prosody and Discourse Analysis. Oxford University Press, 2001. 344 p.

316. Wierzbicka A. Semantics, culture and cognition: Universals human concepts in culture-specific configurations. New York : Oxford University Press, 1992. 496 p.

317. Wierzbicka A. Cross-cultural Pragmatics: The Semantics of- Human Interaction. Berlin : Mouton de Gruyter, 2003. 502 p.

318. Wierzbicka A. English : Meaning and Culture. Oxford : Oxford Univ. Press, 2006. 352 p.

319. Yoshida M., Sakurai C. Japanese honorifics as a marker of sociocultural identity : a view from a non-Western perspective // *Broadening the Horizon of Linguistic Politeness*, Amsterdam. P. 197 – 216.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

320. Академічний тлумачний словник української мови (1970-1980)
URL : <http://sum.in.ua/> (дата звернення : 02.06.2019)

321. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – Т. 1: А–Г / Ред. кол.: О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б.

Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ: Наукова думка, 1982. 632 с.

322. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В.Н. Ярцева. 2-е изд., доп. Москва : Большая рос. энцикл., 2002. 709 с.

323. A Dictionary of American English on Historical Principles/ comp. at Univ. of Chicago under the ed. of W. A. Craigie and J. R. Hulbert.- London: Oxford University Press, 1960. 2552 p.

324. (AHID) American Heritage Illustrated Dictionary. – 3d ed. – Boston, NY : Houghton Mifflin Co, 1993. 1630 с.

325. Baker S. J. A Dictionary of Australian Slang. – South Yarra (Victoria): Currey O’Neil, 1983. 88 p.

326. (BNC) British National Corpus. URL : <https://www.english-corpora.org/bnc/> (дата звернення : 02.06.2019).

327. Cambridge Dictionary Online. URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення : 02.06.2019).

328. Collins Dictionaries online. URL: <https://www.collinsdictionary.com/> (дата звернення : 02.06.2019).

329. (COCA) Corpus of Contemporary American English. URL : <https://www.english-corpora.org/329/> (дата звернення : 02.06.2019).

330. (LDEL) Longman Dictionary of English Language and Culture. – 4th impr. Edinburgh, Harlow : Pearson Education Limited, 2000. 1568 p.

331. Macmillan Dictionary online. URL: <https://www.macmillandictionary.com/> (дата звернення : 02.06.2019).

332. Morris E. E. Austral English: A Dictionary of Australasian Words, Phrases and Usages / Edward Ellis Morris. Cambridge, New York, Melbourne, etc.: Cambridge University Press, 2011. 552 p.

333. Online Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com/> (дата звернення : 02.06.2019).

334. Ramson W. S. Australian English: A historical study of the vocabulary 1788 – 1898. Canberra: Australian National Univ. Press, 1966. 195 p.

335. The Australian Concise Oxford Dictionary of Current English: Based on the Concise Oxford Dictionary of Current English / ed. by George W. Turner. 7th ed./ Ed. by J. B. Sykes. – Melbourne: Oxford University Press, 1987. 1340 p.

336. The Australian National Dictionary: A Dictionary of Australianisms on Historical Principles/ ed. by W. S. Ramson. Melbourne, etc.: Oxford University Press, 1988. 841 p.

337. The Concise Australian National Dictionary / [ed. by Joan Hughes]. – Oxford, Melbourne : Oxford University Press, 1992. 637 p.

338. The Merriam-Webster Dictionary, New Edition. Mass Market Paperback, 2016. 960 p.

339. The New Oxford American Dictionary / [ed. by Elizabeth J. Jewell, Frank Abate]. Oxford : Oxford University Press, 2001. 2023 p.

340. The Oxford English Dictionary [Electronic resource]. CD-ROM, version 3.1. 2nd ed. Oxford : Oxford University Press, 2004.

341. Turner G. W. The English Language in Australia and New Zealand. London: Longman, 1972. 236 p.

342. Wierzbicka A. Australian b-words (bloody, bastard, bugger, bullshit): An expression of Australian culture and national character// André Clas ed. Le mot, les mots, les bons mots/ Word, words, witty words: Festschrift for Igor Mel'čuk. – Montreal: Les Presses de L'Université de Montréal, 1992. – P. 21– 38.

343. Wierzbicka A. Does language reflect culture? Evidence from Australian English// Language in Society, 1986. № 15. P. 349-374.

344. Wilkes G. A. A Dictionary of Australian Colloquialisms / G. A. Wilkes 4th ed. Oxford, etc.: Oxford University Press, Australia, 1996. 426 p.

СПИСОК ТЕКСТОВИХ ДЖЕРЕЛ

345. Андрусів В. Не бути самотньою. Lira, 2012. 366 с.

346. Андрухович Ю. Московіада : роман жахів. Лілея-НВ, 2000. 137 с.

347. Баш Я. Нещасна віра. Київ : Радянський письменник, 1974.

348. Бедзик Ю. Полки ідуть на переправу: Роман. Київ : Радянський письменник, 1959. 240 с.

349. Бережний В. П. Лабіринт : наук.-фантаст. повісті та оповідання. Київ : Радянський письменник, 1986. 261 с.

350. Бернакевич Л. Заходить до хати вампір волохатий. Litres, 2018. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=hut3DQAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=%D0%97%D0%B0%D1%85%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%82%D1%8C+%D0%B4%D0%BE+%D1%85%D0%B0%D1%82%D0%B8+%D0%B2%D0%B0%D0%BC%D0%BF%D1%96%D1%80&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwj70aeEvJbkAhUkposKHaTcB gUQ6AEIKTAA#v=onepage&q&f=false> (дата звернення 02.06. 2019).

351. Будна Н.О., Митохір Н.Б., Янусь С.В. Українська мова. Уроки розвитку зв'язного мовлення 2 клас. Тернопіль: навч.книга. Богдан, 2013. 64с.

352. Василевська В. Твори. Київ : Держлітвидав України, 1949. 333 с.

353. Весільні традиції з народної скарбниці. *Видавництво педагогічної преси і літератури «Шкільний світ»*. URL: <http://www.osvita.ua.com/2018/09/66156/> (дата звернення 02.06. 2019).

354. Вишня Остап. Великі ростіть. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3046> (дата звернення 02.06. 2019).

355. Вступне слово // *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Історичні науки*, 2007. №1. С. 3.

356. Вітання українською мовою. URL: <http://vitannya.com.ua/> (дата звернення 02.06. 2019).

357. Войтович В. Антологія українського міфу. Вид-во «Богдан», 2006. Т.1. 80 с.

358. Гата Е. Сюрпризи долі, або Змагання між Аполлоном і Паном: Роман. Львів : БаК, 2009. 212с.

359. Гембик О. Стаття до телепередачі «Все для тебе» // *Gazeta.ua*. URL: <https://gazeta.ua/ru/columns/gembik> (дата звернення: 02.06.19).

- 360.** Гоголь Н.В. Вечера на Хуторе близ Диканьки. Тарас Бульба. Харьков : Фолио , 2012. 363с.
- 361.** Горовий Р. Казки на ніч. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2012. 232 с.
- 362.** Гридін С. Федько у пошуках чупакабри. Львів : Видавництво Старого Лева, 2012. 176с.
- 363.** Гримич М. Мак червоний в росі : роман. Duliby, 2005. 191 с.
- 364.** Гуманістичний вісник. Збірник оповідань. 1989. 227 с.
- 365.** Донченко О. Твори. Вид-во «Молодь», 1957. Т. 4. 532 с.
- 366.** Дудко І. П. Дорога спогадів. Вид-во «Чернігівські обереги», 2002. 103 с.
- 367.** Жадан С. Ворошиловград : роман. Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2015. 320 с.
- 368.** Жовтень. Журнал спілки радянських письменників України. Книжкове видавництво, 1987. Ч. 7-12. 179 с.
- 369.** Завітайло Т. Діти Праліса. Вид-во «Наш Час», 2007. 148.
- 370.** Ізотова А. Закохані у львівський дощ. Львів : ІП Стрельбицкий, 2012. 219 с.
- 371.** Их нравы: как правильно ходитъ на дни рождения в Британии // *Livejournal*. URL: <https://moscowlondon.livejournal.com/665311.html> (дата звернення: 02.06.19).
- 372.** Калугин А. Не сотвори себе врага (сборник). Москва : Эксмо, 2008. 920 с.
- 373.** Карпенко-Карий І.К. Хазяїн: драматичні твори. Харків : Фолио, 2008. 316 с.
- 374.** Кейс М. Примарна цитадель. Strelbytsky Publishing, 2018. 114 с.
- 375.** Кідрук М. Заради майбутнього. Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019. 163 с.
- 376.** Кирило-Шванс С. Ад'ютант генерала Домбровського. Волинська обласна друкарня, 2007. 271 с.

- 377.** Кичка М. Вона. Strelbytskyy Publishing, 2018 р. 95 с.
- 378.** Кобилянська О.Ю. Людина : повісті, оповідання. Київ : Веселка, 2001. 350 с.
- 379.** Корній Д. Тому, що ти є. Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2018. 236 с.
- 380.** Ланцов М. Русский медведь. Цесаревич. Москва : Эксмо, 2015. 246 с.
- 381.** Лапіна Н., Горбань С. Зодчий з пекла. Litres, 2017. 300с.
- 382.** Логвиненко В. Твори в двох томах.
- 383.** Лоскучерявий І. Експеримент Каменєва: Книга перша. Демон всередені. БукРі, 2015. 226 с.
- 384.** Малик В. Твори в двох томах: Таємний посол. Вид-во «Дніпро», 1986. 406 с.
- 385.** Михайленко В. Ніхто й ніколи. Strelbytskyy Publishing, 2018. 114с.
- 386.** Мороз Д. Дякую тобі. Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019. 155 с.
- 387.** Найкращі привітання з Днем народження // *КП в Україні*. URL: <https://kp.ua/life/612674-naikraschi-pryvittannia-z-dnem-narodzhennia-u-sms-virshakh-i-prozi> (дата звернення: 02.06.19).
- 388.** Нестайко В. Тореадори з Васюківки: трилогія про пригоди двох друзів. Київ : Веселка, 2000. 438с.
- 389.** Орій Г. Подорож ловеласа. Strelbytskyy Publishing, 2018 р. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=7RxHDwAAQBAJ&pg=PT2&dq=%D0%93%D0%B5+%D0%9E%D1%80%D1%96%D0%B9&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwiSuafinZXkAhVvsIsKHcR2CEUQ6AEIMjAB#v=onepage&q=%D0%93%D0%B5%20%D0%9E%D1%80%D1%96%D0%B9&f=false> (дата звернення: 02.06.19).
- 390.** Планування роботи за сферами життєдіяльності. 3–4роки: Весна / упоряд. В.Л.Сухар. Харків : Вид-во «Ранок», 2010. 208 с.
- 391.** Прапор. Журнал спілки радянських письменників України. Видавництво «Прапор», 1978. 192 с.

392. Привітання з Днем народження // *Максимум FM*. URL: https://maximum.fm/privitannya-z-dnem-narodzhennya-podruzi-najkrashchi-vitannya-dlya-podrug_i_n159967#1 (дата звернення: 02.06.19).

393. Попроцька Л. Українці бажають доброго дня, росіяни – здоров'я, араби – миру. *Високий замок*, 2012. URL: <https://wz.lviv.ua/article/121228-ukrainsi-bazhaiut-dobroho-dnia-rosiiany-zdorov-ia-araby-myru> (дата звернення: 02.06.19).

394. Рачковський Я. Польоти без пілота. ЛітРес, 2018. 180 с.

395. Роздобудько І. Прилетіла ластівочка. Nora-Druk, 2018. 304 с.

396. Романюк Л. Зелений узгірок над трасою: повісті, оповідання. Київ : Радянський письменник, 1988. 309 с.

397. Святковий стіл // *Кулінарний форум*, 2012. URL: http://dreamfood.ua/forum/topic_328/24 (дата звернення: 02.06.19).

398. Семиляк О. Перші враження українки від Америки // Інформаційне агентство УНІАН, 2019. URL: <https://www.unian.ua/tourism/impression/10589544-fast-fud-veliki-chergi-ta-usmihneni-perehozhi-pershi-vrazhennya-ukrajinki-vid-ameriki.html> (дата звернення: 02.06.19).

399. Силюк А., Ошуркевич О. Минуле і сучасне: Волинь і Полісся. / Матеріали Волинської обласної науково-етнографічної конференції. Луцьк, 2003. 133 с.

400. Скляренко С. Карпати: Роман. Київ : «Рад. письменник», 1952. 426 с.

401. Скороход О. Чаша. Strelbytskyu Publishing, 2018. URL: https://books.google.com.ua/books?id=3lFKDwAAQBAJ&pg=PP2&dq=%D1%81%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A5%D0%9E%D0%94+%D1%87%D0%90%D0%A8%D0%90&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwjKoP2rmcHkAhUC_SoKHRWnA5gQ6AEILDAA#v=onepage&q&f=false (дата звернення: 02.06.19)

402. Собко В. Твори. Нагольний кряж. Вид-во «Дніпро», 1981. 355 с.

403. Степнова М. Женщины Лазаря. АСТ: Астрель, 2011. 430 с.

- 404.** Сун К. Э. Египтянин. Litres, 2017. 250с.
- 405.** Талан С. Оголений нерв : роман. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. 406с.
- 406.** Танець сина і мами на весіллі – зворушлива весільна традиція. *Жіночий журнал Good House*. URL: <http://goodhouse.com.ua/vesilnij-tanec/7303-tanec-sina-i-mami-na-vesillizvorushлива-vesilna-tradiciya.html> (дата звернення: 02.02.19).
- 407.** Текст церемонії одруження // *Статті, поради, інструкції*. URL: <http://megasite.in.ua/114112-originalnijj-tekst-ceremoni-odruzhennya.html> (дата звернення: 02.02.19).
- 408.** Тіховська Т. Паперова лялька. Litres, 2018. 144 с.
- 409.** Ткач Д. У нас в гуртожитку : роман. Вид-во «Дніпро», 1973. 220 с.
- 410.** Українські привітання, побажання та тости. URL: <https://bpro1.top/> (дата звернення 02.06.19).
- 411.** Фіалко Н. Зламани жоржини : роман. Тернопіль : Принтер Інформ, 2006. 282 с.
- 412.** Чайковський А. П. Романи та повісті. Дніпро, 1976. 511с.
- 413.** Чому необхідно виявляти гостинність? // *Вартова башня*, 2018. URL: www.jw.org/uk/публікації/журнали/вартова-башта-вивчення-березень-2018 (access date 02.06.19).
- 414.** Шеко Ю. Танго долі. Мультимедійне видавництво Стрельбицького, 2018. 180с.
- 415.** Шиян А. Твори в трьох томах. Вид-во «Дніпро», 1986. Т. 3. 301 с.
- 416.** Якубяк Я. То є Львів. Колекція міських історій. Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. 240 с.
- 417.** Яновський Ю. Твори. Том II. Романи. Держ. вид-во худож. літ-ри, 1958. 590с.
- 418.** 25 myths and facts about Ukraine and Ukrainians // Stop Fake, 2016. URL : <https://www.stopfake.org/en/25-myths-and-facts-about-ukraine-and-ukrainians/> (access date 02.06.19).

- 419.** Alward D. Marriage at Circle M. Harlequin, Sydney, 2007. 192 p.
- 420.** Anderson P.D. Daddy's home: book 2. Crossroad Press, 2015. 320 c.
- 421.** Archer J. Be Careful What You Wish For. Pan Macmillan, 2014. 400 c.
- 422.** Arthur A.C. Surrender to a Donovan. Kimani Press, 2012. 224 p.
- 423.** Bergman I. The Best Intensions: A Novel. Arcade Publishing, 1994. 304 p.
- 424.** Binkley S. In Love With My Best Friend. Outskirts press, UK, 2014. 140 p.
- 425.** Birthday Cards // All Down Under. All About Australia. URL: <https://www.alldownunder.com/cards/birthday/index-32.htm> (access date 02.06.19).
- 426.** Birthday Cards // Greetings Island. URL: <https://www.greetingsisland.com/cards/birthday> (access date 02.06.19).
- 427.** Birthday parties, Ukrainian vs. American style // *Kyiv Post*, 2010. URL: <https://www.kyivpost.com/article/content/lifestyle/kyiv-post-classic-birthday-parties-ukrainian-vs-am-52168.html> (access date 02.06.19).
- 428.** Birthday traditions // Ukraine Update Blog. URL: <http://davelaura.blogspot.com/2007/04/birthday-traditions.html> (access date 02.06.19).
- 429.** Bride wars / реж. Гарі Вінік; у ролях: К. Хадсон, Е. Гетевей; 20th Century Fox. Фільм вийшов на екран у 2001 р.
- 430.** Bridget Jones's Diary / реж. Шерон Макгуайер ; у ролях: Р.Зеллвегер, Г.Грант, К.Ферт ; Studio Canal and Working Title Films. Фільм вийшов на екран у 2009 р.
- 431.** Buan H. Requiem pour l'Ankou: Une enquête du commissaire Workan. Editions du Palémon, 2000. 288p.
- 432.** Greeting Cards // American Greetings. URL: https://www.americangreetings.com/cards/paper-cards/greeting-cards/_/N-haomya (access date 02.06.19).
- 433.** Kalder D. Strange telescopes: Following the Apocalypse from Moscow to Siberia. ABRAMS, 2009. 416 p.
- 434.** Karalius A.A. Distorted image. Lulu.com, 2011. 166 p.

- 435.** Canfield J., Hansen M.V., Newmark A. *Chicken Soup for the Soul: Shaping the New You*. Simon and Schuster, 2010. 400 c.
- 436.** Carey P. *Illywhacker*. Faber & Faber, 2004. 569 c.
- 437.** Carofiglio G. *Temporary Perfection*. Bitter Lemon Press, 2011. 249 p.
- 438.** Carter P. *Bury the dead*. Oxford University Press, 1986. 304p.
- 439.** Clark C.H. *Snagged*. Hachette, UK, 2008. 300 p.
- 440.** Colgan J. *The boy I loved before*. St. Martin's Publishing Group, 2005. 320 p.
- 441.** Collins J. *American Star*. Simon and Schuster, 2012. 480 p.
- 442.** Coomes G. *George moves on*. AuthorHouse, 2008. 112 p.
- 443.** Copeland S. *Saved and Single*, New York, USA, 2013. 320 p.
- 444.** Cordell S. *Riggins Row*. iUniverse, 2013. 194 c.
- 445.** Crane S. *Wide Open: Wide Awake*. Kiss Me Publications, LLC, 2013. 242 p.
- 446.** Crossley-Holland K. *Arthur. At the Crossing Places*. Hachette UK, 2013. 384 p.
- 447.** Crouch J. *Her Husband's Lover: A gripping psychological thriller with the most unforgettable twist yet*. Hachette UK, 2017. 400 p.
- 448.** Daoud U. *Lust under the Veil*. USA, 2014. URL: https://books.google.com.ua/books?id=JqWornyeM2YC&printsec=frontcover&dq=Lust+Under+the+Veil&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwjq_4WDnJXkAhWNxosKHTbYBV8Q6AEIKTAA#v=onepage&q=Lust%20Under%20the%20Veil&f=false (access date 02.06.19).
- 449.** Davidson G. *Perfect Wedding Speeches and Toasts*. Random House, 2009. 160 p.
- 450.** Day S. *Eve of Destruction*. Macmillan, 2013. 432c.
- 451.** DeMasi A. *Your Wedding: perfectly planned and personalized*. Friedman Group, 1992. 120 p.
- 452.** Denny V. *The 13 Biggest Differences between English and American Weddings* // *Forbes*, 2018. URL: <https://www.forbes.com/sites/valeriedenny/2018/05/18/13->

english-wedding-traditions-youve-probably-never-heard-of/#7fb8d1a01cc4 (access date 02.06.19).

453. Donald R. The Prince's Pleasure: A Contemporary Royal Romance. Harlequin, Canada, 2010. 192 p.

454. Dory J. Isle. Friesen Press, USA, 2016. 366 p.

455. Dumas A. Les Trois Mousquetaire. Paris, 1998. 517 p.

456. Edmunds V. The Green Wedding Guide: Creating a Celebration That's Elegant and Ethical. Penn Publishing Ltd, 2008. 128 p.

457. Ellis B. One hundred days of summer. Penguin UK, 2010 p. 304 c.

458. Ellis S. Bed of lies. Kensington, 2016. 352 c.

459. Ellks M. Scum Valley. Matthew Ellks, 2014 p. 330 p.

460. Ells P. Where the hell is Tuvalu? Random House, 2011. 288 c.

461. Evans A., Di Pasquale M. Ukraine. Bradt Travel Guides, 2013. 440 p.

462. Fewings H. The tiger tea club. Australian eBook Publisher, 2014. 254c.

463. Field & Stream, America's largest outdoor sports magazine, 1995. № 12. P. 38.

464. Finder J. The Switch. Head of Zeus Ltd, 2017. 400 p.

465. Fraiser (TV Series) / ідея Пітер Кейсі, Девід Лі; у ролях: К. Грамер, Д. Лівз, Д. Магоні. CDS TD. Серіал транслювався у 1993-2004 р.р.

466. Freedman C. The Consequences. Kensington Publishing Corp, UK, 2014. 321 p.

467. Freeman Ph. Phil's Book of Poems of Love and Inspiration. Xlibris Corporation, 2011. 97 p.

468. Freming D. A spy among us. Brandylane Publishers Inc, 2009. 372 p.

469. Fury J. The Secret of Jimmy X: And Other Stories of the Macabre. iUniverse, USA, 2000. 360 p.

470. Gate R. Dirty Laundry: Aired out the Legal Way. Xlibris Corporation, 2008. 229 c.

471. Giffin E. *Love the One You're With: A Novel*. St. Martin's Press, USA, 2008. 352 p.

472. Gillett R., Akhtar A. The perfect way to start an email – and 29 greetings you should avoid. *The Ladders*, 2019. URL : <https://www.theladders.com/career-advice/the-perfect-way-to-start-an-email-and-29-greetings-you-should-avoid> (access date 02.06.2019).

473. Grenci A.A. *Inabsentia*. Xlibris Corporation, USA, 2010. 392 p.

474. Guglielmi J. See Prince Charles Walk Meghan Markle Down the Aisle After Heartbreak with Her Dad // *People*, 2018. URL: <https://people.com/royals/royal-wedding-meghan-markle-prince-charles-walk-down-aisle/> (access date 02.06.19).

475. Hardy K. *The Greek Doctor's New-Year baby*. Harlequin, 2009. 192 p.

476. Harnish D. *Forgiveness Comes*. Strategic Book Publishing & Right Agency, 2014. 584 p.

477. Henderson S. *Silent Footsteps*. Pan Australia, 2007. 400 p.

478. Henning G.G. *Song of Promise*. Outskirts press, UK, 2004. 367 p.

479. Hurst P. Australia, We Need to Talk about Fairy Bread // *Vice*, 2017. URL: https://www.vice.com/en_us/article/aeyp9b/australia-we-need-to-talk-about-fairy-bread (access date 02.06.19).

480. Itto D. *The Congressman's Mistress*. Smyrna USA, 2010. 116 p.

481. Jance J.A. *Cold Betrayal: An Ali Reynolds Novel*. Simon and Schuster, 2015. 352 p.

482. Jb Heart. *The Scales of Justice*. Xlibris Corporation LLC, 2012. 400 p.

483. Jeffersson. *Perte de contrôle dans l'au-delà*. Paris: Jeffersson 138p.

484. Johnson C. *Groom by Design*. Harlequin, 2014. 288 p.

485. Johnson G. *Young Sorceress Book 3: The War*. BookBaby, 2017. 200 c.

486. Johnson K. *Hidden Within*. Booktango, 2012. URL: https://books.google.com.ua/books?id=_Z6FOQRreBIC&pg=PT2&dq=Hidden+Within&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKE

wikg-XalpXkAhWjo4sKHZYVAHMQ6AEIKTAA#v=onepage&q=Hidden%20Within&f=false (access date 02.06.19).

487. Johnson M. *A Summer Fling*. Simon & Shuster, UK Ltd, 2010.

488. Jordan A. *Christianity*. Nelson Thornes, 2000. 112 p.

489. Karre E. *The Campaign*. Darby Creek, 2013. 104 c.

490. Keen E. *A New Path*. Outfox Digital Publishing, 2016 p. 203 p.

491. Kemp C. *The Prices some pay for life*. Lulu.com, 2017. 144 p.

492. Kennedy S. *Naughty Stranger*. Hachette UK, 2019. 304 p.

493. Khan-Panni P. *Be the Best, Best Man & Make a Stunning Speech!* Hachette UK, 2014. 160 p.

494. Kresen F. *Seat 23: Book 1 of the Conrad Chronicles*. Kepson Press, LLC, Kansas City, Missouri, 2011. 466 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=a7aJ-zgYCWkC&pg=PA353&dq=Kresen,+F.+Seat+23:+Book+1+of+the+Conrad+Chronicles.&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwjIifLx7ozkAhUSxYsKHeCSCuIQ6AEIKTAA#v=onepage&q&f=false> (access date 02.06.19).

495. Kristof A. *The proof*. Methuen, 1991. 182 p.

496. Krohn A. *The mind's eye: a novel*. Xlibris Corporation. 192p.

497. Lakkas C. *Dolley Madison: More Than Just Ice Cream*. Xlibris Corporation, 2010. 106 p.

498. Lance J. *All the Ways Prince Harry and Meghan Markle are Breaking Royal Wedding Traditions // Glamour*, 2018. URL: <https://www.glamour.com/story/prince-harry-meghan-markle-broke-royal-wedding-traditions> (access date 02.06.2019).

499. Land J. *The Doomsday Spiral*. Open Road Media, USA, 2011. 430 p.

500. Larks M. *Faith*. Urban Books, 2012. 304 c.

501. Lee C. *Save as Draft*. Simon and Schuster, 2011. 336 p.

502. Lee M. *Maddie's Love-Child*. Harlequin, 2012. 145 p.

503. Lee M. *The Wedding-Night Affair*. Harlequin, 2011. 192 p.

504. Leigh J. *For Two Sovereigns*. Trafford Publishing, 2004. 292 p.

505. Little B. *The town*. – Penguin, 2000. - 384 p.

- 506.** Lewis L. The Writer's Treasury of Ideas. Filament Publishing Ltd, 2012. 227 с.
- 507.** Lewycka M. A Short History of Tractors in Ukrainian. Penguin UK, 2006. 336 p.
- 508.** Lluch E., Lluch A. Making Your Wedding Beautiful, Memorable, and Unique. WS Publishing Group, 2006. 284 p.
- 509.** Lorrimer C. The Wilderling: Number 2 in series. Hachette, UK, 2011. 400 p.
- 510.** Love Actually / реж. Річард Кертис; у ролях: Г.Грант, К. Найтлі, К. Ферт, А. Рікман; Universal Pictures. Фільм вийшов на екран у 2001 р.
- 511.** Macomber D. Caroline's Child: A Bestselling Western Romance. MIRA, 2017. 217 p.
- 512.** Mackey G. A. Cold Logic. Lulu.com, 2010. 440 p.
- 513.** Manby Ch. Lizzie Jordan's Secret Life. Hachette UK, 2009. 300p.
- 514.** Markman H.J., Stanley S.M., Blumberg S.L. Fighting for your Marriage. John Wiley & Sons, 2010. 464 p.
- 515.** Martin K. The Everything Wedding Book: Your all-in-one guide to planning the wedding of your dreams. Simon and Schuster, 2010. 384 p.
- 516.** Masters S. The Blue-Eyed Black-Hearted Duke. The Wild Rose Press Inc, 2018. 426 p.
- 517.** Maynard J., DeNosky K., Cantrell K. Box Set 1 of 2 : An Anthology. Harlequin, USA, 2015. 419 p.
- 518.** McGuire B. Tales of an American Culture Vulture. iUniverse, 2003. 208 p.
- 519.** McHale D.J. The never war. Simon and Schuster, 2009. 352 p.
- 520.** McLaughlin J., Phillimore P., Richardson D. Contesting Recognition: Culture, Identity and Citizenship. Springer, 2011. 227p.
- 521.** McLaughlin H. My Unexpected Forever. Heidi McLaughlin, 2014. 382 p.
- 522.** McNeil E. Grandad shine stars. Lulu Press, Inc, 2014. 300p.

523. Monn D. *The Art of Celebrating*. Harry N. Abrams, 2016. 352 p.
524. *My best friend's wedding* / реж. П. Дж. Хоган; у ролях: Д. Робертс, Д. Малруні, К. Діас, Р. Еверетт; Sony Pictures Entertainment, TriStar Pictures. Фільм вийшов на екран у 1997 р.
525. *Newport Television Guide*. Triangle Publications, 1988. P. 26.
526. Nicholl K. *Harry and Meghan: Life, Loss, and Love* Hachette Books, 2019. 304 p.
527. *Notting Hill* / реж. Роджер Мітчел; у ролях: Д.Робертс, Г.Грант ; Universal Pictures. Фільм вийшов на екран у 1999 р.
528. O'Hara J. *The New York Stories*. Penguin, New York, USA, 2013. 400 p.
529. Ortolon J. *At Last*. Ortolon Publishing, USA, 2008. 772 p.
530. Orwig S. *Married for his Heir*. Harlequin, Sydney, 2018. 224 p.
531. Parry T. *Thumbs Up Australia: Hitchhiking the Outback*. Hachette UK. 256 p.
532. Party time at our place today // *Reddit forum*. URL: https://www.reddit.com/r/australia/comments/7uvfkd/party_time_at_our_place_today/ (access date 02.06.2019).
533. Pederson A. *Australian Wedding Toasts and Speeches*. Worsthorne Pederson Publishing, 2000. 86 p.
534. Peri D. *Working with Disney: Interviews with Animators, Producers, and Artists*. Univ. Press of Mississippi, 2011. 183 p.
535. Pierre C. *My life in Americ: A long, long question*. AuthorHouse, 2009. 408 p.
536. Pitts D.S. *Shadow Living... Paintings of Grief*. Harobed House, 2007. 311 p.
537. Pondozi J. *The House of Santos*. Xlibris Corporation, 2017. 528 p.
538. Poole D. S. *Another Man Will*. Kensington Publishing Corp., 2014. 352 p.
539. Price K. *Make my wish come true*. Random House, UK. 368 p.

540. *Pride & Prejudice* / реж. Джо Райт; у ролях: К. Найтлі, М. Макфейден; Studio canal, Working Title Films. Фільм вийшов на екран у 2005 р.

541. *Princess Felix Salm~Salm. An American Princess in the Civil War.* Big Byte Books. 389 p.

542. Probst J. *The Marriage Mistake.* Simon and Schuster, 2012. 336 p.

543. *Queen Elizabeth II and the Royal Family: A Glorious Illustrated History.* Penguin, 2015. 320 p.

544. Rappier N. *The Love Triangle.* AuthorHouse, 2012. 200 p.

545. Rauch D.R. *A Hit of Faith.* Lulu.com, 2014. 150 p.

546. Roberts N. *The Quinn Brothers: 2-in-1.* Hachette UK, 2008. 672p.

547. *Royal siblings: Prince William and Prince Harry's special bond // Hello!, 2018.*
URL: <https://ca.hellomagazine.com/royalty/gallery/0201409109674/royal-siblings-prince-william-and-prince-harry-s-special-bond/1/> (access date 02.06.2019).

548. Scanlon B. K. *Want to Find your Mate? Bible Study.* Planet Teach Publications, 2014. 138 p.

549. *Sex & the city (TV Series)* / ідея Даррен Старр; у ролях: С. Дж. Паркер, К. Кетрол, С. Ніксон. HBO. Серіал транслювався у 1998-2004 р.р.

550. *Shadows L. Coffee time.* Lulu Press, Inc, 2015. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=KBE4CgAAQBAJ&pg=PT8&dq=Coffee+time&hl=uk&sa=X&ved=0ahUKEwjU8oDqpZXkAhWGB5oKHfE4CDYQ6AEIRjAD#v=onepage&q=Coffee%20time&f=false> (access date 02.06.2019).

551. Sharfner R. *The Thusulian Theory.* Xlibris Corporation, 2008. 228 p.

552. Sharp S. *4 Life.* Xlibris Corporation, USA, 2012. 139 p.

553. Shaw P. *River of the Sun: An unforgettable Australian saga of love, betrayal and belonging.* Hachette UK, 2011. 437 p.

554. *Short Stories by the Generation of 1898.* Courier Corp., 2014. 256 p.

555. Smith M.M. When everything get's in the way. Xlibris Corporation, USA, 2013.

556. St. John O. 9 Traditions You Will Only See at a Ukrainian Wedding // *Drink Tea & Travel Blog*. URL: <https://www.drinkteatravel.com/traditions-ukrainian-wedding/> (access date 02.06.2019).

557. Stasiuk A. On the Road to Babadag: Travels in the Other Europe. Boston : New York : Houghton Mifflin Harcourt, 2011. 272 p.

558. Stockwell A. The Secret Ways Your Guests Are Judging You // *Epicurious*, 2016. URL: <http://achat.pro/expert-advice/the-secret-ways-your-guests-are-judging-you-article> (access date 02.06.2019).

559. Support Celebration Giveaway // *Primedice Forum*. URL: <https://forum.primedice.com/topic/35258-%F0%9F%8E%89-006-btc-support-celebration-giveaway/page/4/?tab=comments> (access date 02.06.2019).

560. Party animal // *Spy*, 1990. №2. P. 69.

561. The Art of the Australian Dinner Party // *Letter from New York*, 2009. URL : <http://www.letterfromnewyork.com/2009/09/art-of-australian-dinner-party.html> (access date 02.06.2019).

562. The Crown (TV Series) / ідея Пітер Морган; у ролях: К. Фой, М. Смітт, В. Кірбі. Netflix. Серіал вийшов на телеекрани у 2016 р.

563. The Family Man / реж. Бретт Ратнер; у ролях: Н. Кейдж, Т. Леоні; A Riche Ludwig – Zvi Howard Rosenman Saturn. Фільм вийшов на екран у 2000 р.

564. The Father of the Bride / реж. Ненсі Майєрс; у ролях: С. Мартін, Д.Кітон; Touchstone Pictures. Фільм вийшов на екран у 1991 р.

565. The Late Show with Stephen Colbert. Interview with Jake Tapper. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=CTq3AP1rb3U&t=86s> (access date 02.06.2019).

566. The Queen's Birthday Book. URL: <http://www.thequeensbirthdaybook.com/> (access date 02.06.2019).

567. *The Runaway Bride* / реж. Гері Маршал ; у ролях: Д. Робертс, Р. Гір; Paramount Pictures. Фільм вийшов на екран у 1999 р.

568. *The Tonight Show Starring Jimmy Fallon* (2019) Christoph Waltz // YouTube, 5 лютого (<https://www.youtube.com/watch?v=F0jr-HQeT74&t=14s>)
Звертання 02.06.2019

569. Thompson N.R. *A Bride, a Barn, and a Baby*. Harlequin, 2017. 224 p.

570. Topete T. *The Sprout that I Sprung*. Nowadays Orange Productions LLC, 2015. 308 p.

571. *Ukrainian Wedding Traditions* // *Ukrainian People*, 2017. URL: <https://ukrainianpeople.us/ukrainian-wedding-traditions/> (access date 02.06.2019).

572. Ukrainians eat a lot – True or false? // *LinkedIn*, 2017. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/ukrainians-eat-lot-true-false-learn-ukrainian> (access date 02.06.2019).

573. Valbert M.W. *It's All Perfect (Even If It Doesn't Feel Perfect)*. Balboa Press, 2014. 1128 p.

574. Verna H. *Daughter of Australia*. Kensington, 2016. 464 p.

575. Wang V. *Beijing Bastard: Into the Wilds of a Changing China*. Penguin, 2014. 352 p.

576. Washington D. *Diary of a mad First Lady*. Urban Books, USA, 2011. 304 p.

577. Wax W. *While we were watching Downton Abbey*. Orion, 2013. 358p.

578. *Wedding: Why is it important to you?* // *Wedding Wire Forums*. URL: <https://www.weddingwire.com/wedding-forums/wedding-why-is-it-important-to-you/b0ad6f373d1802a7.html> (access date 02.06.2019).

579. What Americans really mean when they say “Let’s go out for coffee sometime” // *LinkedIn*, 2017. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/what-americans-really-mean-when-say-lets-go-out-rebuffet-broadus> (access date 02.06.2019).

580. What's the most Australian birthday greeting? // *Reddit forum*. URL: https://www.reddit.com/r/australia/comments/3hzj4h/whats_the_most_australian_birthday_greeting/ (access date 02.06.2019).

581. What is your happiest birthday memory? *Quora forum*. URL: <https://www.quora.com/What-is-your-happiest-birthday-memory> (access date 02.06.2019).

582. Why do people dislike small talk? *Quora forum*. URL: <https://www.quora.com/Why-do-people-dislike-small-talk> (access date 02.06.2019).

583. Why You Should Try Getting A Dinner Party Catered // *London café*. URL: <https://www.london-cafe.com/> (access date 02.06.2019).

584. Willow O. *Dark Sky*. Xlibris Corporation, 2011. 516 p.

585. Winne T.M. *Things Couldn't Get Any Worse. Could They?* Xlibris Corporation, USA. 2008. 96 p.

586. Wishes for Birthday // *Pollen Nation by Serenata Flowers*, 2017. URL: <https://www.serenataflowers.com/pollennation/wishes-for-birthday/> (access date 02.06.2019).

587. Wright C. *Bedtime Anecdotes: Tales of Wonder*. Andrews UK Limited, 2014. 327p.

588. Wroy M.J. *The New Girl*. Xlibris Corporation, 2014. 158 p.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ДЕРЕВ'ЯНКО Юлія Миколаївна

УДК 811.111: 82. 091: 81'276.12 (043.5)

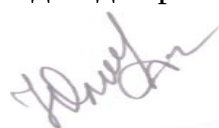
**ЕТИКЕТНІ СИТУАЦІЇ ПОВСЯКДЕННОГО СПІЛКУВАННЯ
В АНГЛІЙСЬКОМОВНІЙ ТА УКРАЇНСЬКОМОВНІЙ КУЛЬТУРАХ:
ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ**

ДОДАТКИ

10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство

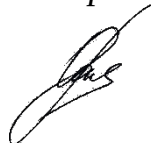
Подається на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Ю. М. Дерев'янко

*Дисертація є ідентичною
іншим примірникам дисертації
Вчений секретар спеціалізованої
вченої ради К 11.051.14*

О. О. Залужна

Науковий керівник:
Козлова Тетяна Олегівна,
доктор філологічних наук, доцент

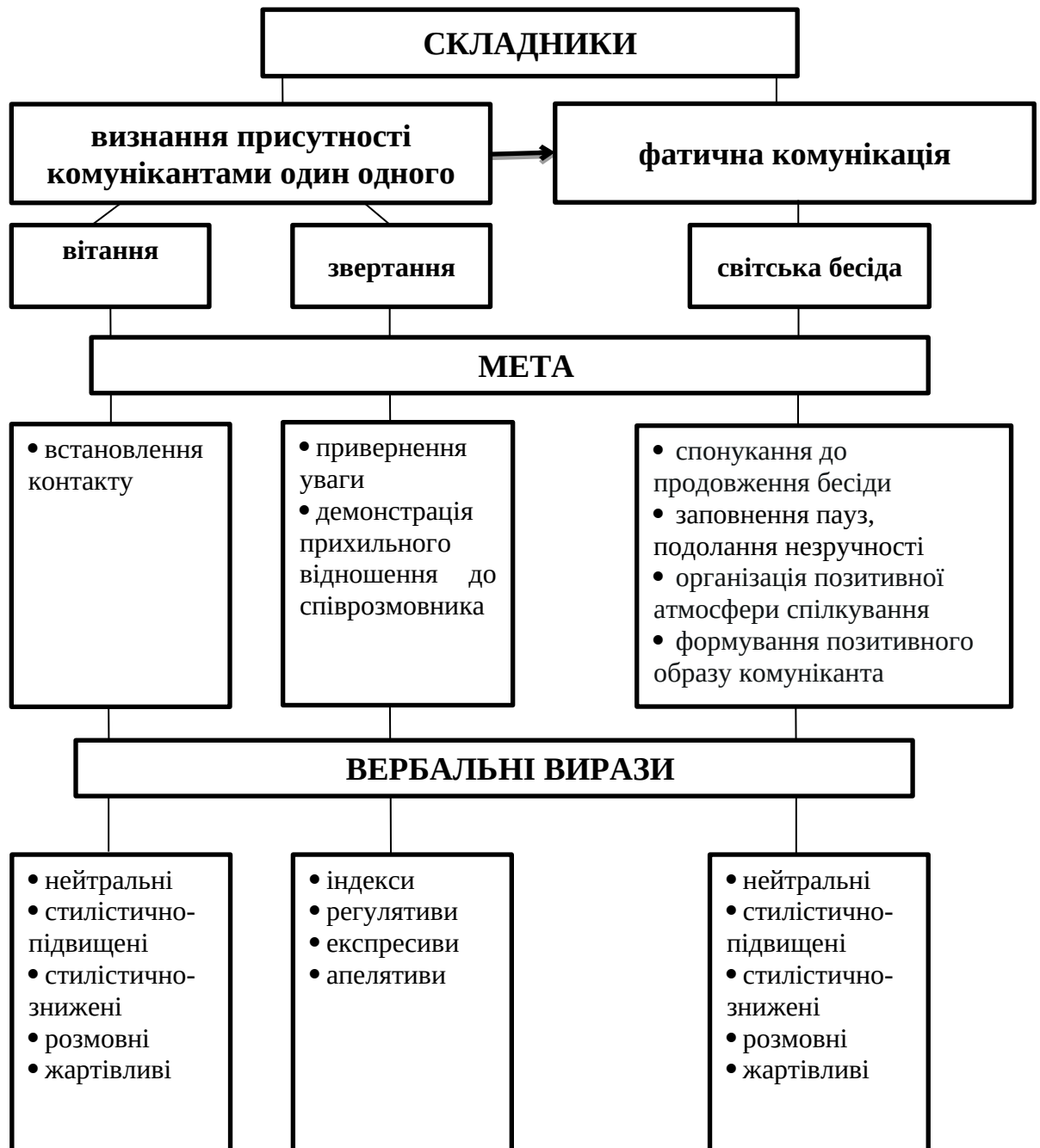
Вінниця – 2019

ЗМІСТ

Додаток А.1 Динамічний фрейм етикетної ситуації «Вітання».....	264
Додаток А.2 Приклади актуалізації стереотипної етикетної ситуації «Вітання» в англійськомовній та українськомовній культурі.....	265
Додаток Б.1 Динамічний фрейм етикетної ситуації «Прийом гостя».....	394
Додаток Б.2 Приклади актуалізації стереотипної етикетної ситуації «Прийом гостя» в англійськомовній та українськомовній культурі.....	395
Додаток В.1 Динамічний фрейм етикетної ситуації «День народження».....	429
Додаток В.2 Приклади актуалізації стереотипної етикетної ситуації «День народження» в англійськомовній та українськомовній культурі.....	430
Додаток Д.1 Динамічний фрейм етикетної ситуації «Весілля».....	462
Додаток Д.2 Приклади актуалізації стереотипної етикетної ситуації «Весілля» в англійськомовній та українськомовній культурі.....	463

Додаток А

А.1 Динамічний фрейм етикетної ситуації «Вітання»

Додаток А

А.2 Приклади актуалізації стереотипної етикетної ситуації «Вітання»

в англійськомовній та українськомовній культурі

Приклад №1

	національність	британці
	стать	жінки
УЧАСНИКИ	вік	зрілі жінки
	соціальна	представники вищого класу
	приналежність	
МЕТА	стосунки	щойно представлені знайомство, продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	званий вечір
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекс
	фатична формула	розповідне речення
	світська бесіда	повна форма слів і реплік дотримання граматичних правил розгорнуті відповіді (5 реплік) тема «Погода»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	усмішка
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“...the marquess said, “This is Lady Iphigenia Brierley. Lady Genia, my sister Lady Dorothea Somerton.” <...> Lady Dorothea smiled. “I did not remember London to be so crowded,” <...> “Or to have such fine weather.” “We had a winter of interminable fog.” Genia sighed. “It is a relief to have a spring and company.” “The winter in Bath was similarly long,” Lady Dorothea said. “Boredom and discontent are constant companions of fog.” A quick empathy stirred between the ladies. Genia permitted herself a responsive smile at the sensitivity of her new acquaintance”.

McLeod, Lesley-Anne. (2007) *The Beggarmaid*. Uncial Press, Oregon.

Продовження додатку А.2

Приклад №2

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі, сусіди
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	вулиця
	очікування зустрічі	випадкова зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула	стилістично нейтральні
	звертання	повна форма власного імені
	фатична формула	<i>розділове питання</i> <i>(зауваження щодо погоди)</i>
	світська бесіда	повна форма слів еліпсис реплік, <i>порушення граматичних правил</i> <i>розгорнуті відповіді (6 реплік)</i> <i>розповідні речення</i> <i>теми «Погода», «Їжа»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

“Hello Frank,” he said. “Hello, lovely day today, isn’t?” replied Frank. “Oh, yes, never hurts to see the sun shine. I do hope you are well,” he said. “Oh, very good thank you, just off to buy my dinner. <...> The bakery down the road does the greatest lamb and mint pasty’s.” “Sounds delicious. I do hope you enjoy it <...> Lovely to chat to you.”

Micklewright, S. (2011) A Matter of Fiction. Vol.2. Micklewright Copyright, UK

Продовження додатку А.2

Приклад №3

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	юнаки
	соціальна приналежність	студенти
	стосунки	щойно представлені один одному
МЕТА		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія	студентська вечірка
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
	вітальна формула	стилістично знижена; розмовна формула
	звертання	звертання індекс - атропометричне; скорочені форми власних імен
	фатична формула світська бесіда	<i>повна форма слів і реплік</i> <i>дотримання граматичних правил</i> <i>5 розгорнутих реплік</i> <i>загальні питання,</i> <i>розповідні речення</i> <i>тема «Родичі»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	<i>регулятивні жести</i> - <i>рукостискання</i>
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інформація в контексті відсутня
		аудіальний, візуальний, тактильний

One guy who didn't look familiar was sitting alone on the far side of the room. I walked over and introduced myself. "Hey, man, I'm Mike." He looked up as if startled and regarded me for a second. Finally he put out his hand and said, "Hi Mike, I'm Wesley. My friends call me Wes." Shaking his hand I replied, "Nice to meet you, Wes. Did you go to Virgo?" I asked, though I was pretty sure he hadn't. Wes confirmed this when he said, "No, I went to school in Jasonville. My dad just retired from the Marines." "That's cool, is he from around here?" "Nah, he got offered a job at Corning when he retired from the Corps, so we moved here last July."

Davis, D.W. (2011) River Dream. River Sailor Literary, North Carolina, USA.

Продовження додатку А.2

Приклад №4

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	водій - пасажир
	приналежність	
МЕТА	стосунки	щойно представлені один одному встановлення контакту, подолання незручності
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	таксі
	очікування зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	розмовна формула
ЗНАКИ	звертання	звертання індекс-антропометричне
	фатична формула	питання
	світська бесіда	повна форма слів еліпсис реплік, порушення граматичних правил загальні, спеціальні питання тема «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	усмішка
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	особиста
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

"Hi! You guys ready to go?" Gabriel asked coming up on them. Stopping in his tracks at the look on both of their faces he cringed on having intruded on them. <...> Turning in his seat he tried to make an effort to make small talk and finally give it up as he was only getting grunts as answers from the two sulking rock stars. Instead he turned to Tawny and realized she felt just as uncomfortable as he did. "So where are you from?" He asked Tawny with a smile. "New York." "Really? What part?" He asked excited to be around a New Yorker like himself. "

Anstine, M. (2008) The ballad untold. Author house, UK Ltd.

Продовження додатку А.2

Приклад №5

	національність	британка – канадець
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	юнаки
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
	стосунки	нещодавно познайомились
МЕТА КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	продовження контакту вечір
	місце, подія	паб
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	запланована зустріч
	вітальна формула звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула світська бесіда	інформація в контексті відсутня експресивне окличне речення <i>еліпис реплік, скорочення, порушення граматичних правил (з боку представника канадської культури)</i> 12 розгорнутих реплік спеціальні питання, розповідні речення тема «Погода», «Подорожі»
		інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	ілюстративний – хитання головою зі сторони в сторони
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	особиста
		аудіальний, візуальний

“They sat opposite each other, their beers and night-light candle between them. “What a lovely evening,” said Dawn. “What’s the weather like in summer where you live?” “Ah, the weather question again!” he said playfully. “Oh, be quiet and answer me.” “OK, it makes this look like the Arctic.” “Really?” He nodded. “Well, a little exaggeration there, but nice and hot in summer and mild in the winter. Just the way I like it.” “Me too,” said Dawn. “This is the first decent summer we’ve had for ages. It’s been absolutely sagging wet for the past couple of years.” “We have ski hills though. We’ve kind of got everything.” <...> “Are you going straight home when you leave here? To Canada?” “Well, we have a few days in London, then we head off for home,” said Al Holly. “Got a month relaxing by a lake fishing in the sun, then we set off for America on tour. You ever been?” “Me? No!” said Dawn. “My foreign experience is limited to one Greek island and France as a schoolgirl. <...> Is this your first trip to England?” He shook his head. “No, I’ve been before. Not to Yorkshire though. It’s been fun. Got some nice, happy memories to take back with me.”

Johnson, M. (2010) A Summer Fling. Simon & Shuster, UK Ltd. P.62.

Продовження додатку А.2

Приклад №6

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі, сусіди
МЕТА		встановлення контакту, подолання незручності
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікування зустрічі	випадкова зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральні
ЗНАКИ	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>повна форма слів</i> <i>еліпсис реплік,</i> <i>порушення граматичних правил</i> <i>загальні, спеціальні,</i> <i>розділові питання,</i> <i>розповідні речення</i> тема «Погода», «Відпочинок»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

Morning! – Morning! Lovely day, isn't it? – Mm, marvelous! – Are you doing anything special this weekend? – Yes, we're taking the children to the seaside. It's such lovely weather! - Good idea, make the most of it. – Yes. How about you? Any plans? - Well, I think I'll just do some gardening. – Ah, that's nice. – Yes. Just relax, you know.

Cunningham, S., Moor, P. (1993) Making Headway. Everyday Listening and Speaking. Oxford University Press.

Продовження додатку А.2

Приклад №7

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	незнайомі
МЕТА		встановлення контакту, подолання незручності
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікування зустрічі	випадкова зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>еліпсис реплік, скорочення, порушення граматичних правил загальні, розділові питання, розповідні речення</i> тема «Погода», «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	особиста
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

He noticed a young woman sitting on a bench, gazing into the middle distance. <... > “Mind if I join you?” he asked. “Yes.” “Lovely day, isn’t it?” “Yes. The sky’s so blue. It’s like being on the Med.” “I’ve been coming here on holiday for as long as I can remember.” <...> “You had a big family I guess.” “Not at all. My grandma brought me here every summer. There was the time...” “Does grandma keep the tradition?”

Lewis, L. (2012) *The Writer’s Treasury of Ideas*. Filament Publishing Ltd P.102

Приклад №8

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	щойно представлені один одному
МЕТА		встановлення контакту, подолання незручності
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	вулиця
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	випадкова зустріч
	вітальна формула	відсутня
	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>еліпсис реплік, скорочення порушення граматичних правил загальні, розділові питання, розповідні речення</i> тема «Погода», «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	дистанція	інформація в контексті відсутня
		аудіальний, візуальний

He decided to have one more try and speak to the person he saw. This turned out to be two ladies. "Lovely day, isn't it?" "Yes, every time we come to Devon, the sun shines," one of the ladies replied. "Have you been here before?" the other lady asked. "Many times," he said. "I guess you are on vacation with you family?" "No, I'm having rest, but actually alone here." "Break from work?" "Yes, I'm going back to big city in a few days." <...> "Good, maybe you could suggest somewhere to eat." Paul was pleased to help.

Lewis, L. (2012) The Writer's Treasury of Ideas. Filament Publishing Ltd P.103

Продовження додатку А.2

Приклад №9

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	зріла жінка – літня жінка
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі, сусіди
МЕТА		встановлення контакту, налагодження стосунків
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	спільне подвір'я
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання індекс- атропометричне; прізвище
	фатична формула	питання
	світська бесіда	дотримання граматичних правил загальні питання, короткі відповіді тема «Погода»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	слабкий, напружений
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	соціальна
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello, Mrs Pendlebury, isn’t it a lovely day? Isn’t it hot?” “Yes, yes it is,” Mrs P. said. “How nice to see you looking so well,” Alice said. “Yes.” “Have you been gardening in this heat?”<...> “What a lovely day,” she said again, weakly, her voice cracking with fear. “Yes, yes it is”.

Forster, M. (2004) *Seduction of Mrs Pendlebury*. Vintage books, London. P.261

Продовження додатку А.2

Приклад №10

	національність	американець - німкеня
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
МЕТА	стосунки	незнайомі
		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	інформація в контексті відсутня
	місце, подія	аеропорт
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	питання
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	світська бесіда	загальне питання, спеціальне питання тема «Політика»
	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	дистанція	інформація в контексті відсутня
		аудіальний, візуальний

I was waiting for my bag to come down off the carousel, I looked around, tried to make eye contact with anyone and said out loud to no one in particular, "I hope the bags made it from San Francisco." A woman next to me asked "Are you from San Francisco?" "Yes", I said. She then asked, "What do you think about Arnold Schwarzenegger's policies on the environment?" I was stunned.

Lamson, M. (2010) No such thing as Small talk. Happy About, Cupertino, CA, USA.

Продовження додатку А.2

Приклад №11

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
МЕТА	стосунки	близькі друзі (після сварки) встановлення контакту, подолання незручності, спонукання до продовження бесіди
		вечір
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	паб
	місце, подія	запланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	стилістично знижена; стилістично підвищена формула вираження радості при зустрічі
	вітальна формула	скорочена форма власного ім'я експресивний вираз повна форма слів і реплік дотримання граматичних правил в розгорнутих реплік загальні, спеціальні, розділові питання, розповідні речення тема «Погода», «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	звертання	інформація в контексті відсутня
	тембр	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	особиста аудіальний, візуальний

“Hey, Jim,” he said. “I’m awfully glad you called.” This was an inviting thing to say, I thought. I relaxed a little. <...> We sat across the table as strangers. <...> “How was your trip?” he asked. “Did you find it all right?” “Yeah, no trouble,” I said. “It’s pretty hot, isn’t it?” “Not as hot as it was last month,” he said. The awkward small talk went on for several minutes as we sipped our beers. I began asking him questions. How long had they lived in the house? Did they like it? Who were the neighbors? I gradually found myself acting like a reporter questioning a source.

Sterba, J. (2007) *Frankie's Place: A Love Story*. Grove/Atlantic, USA.

Продовження додатку А.2

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	літня жінка – молода жінка
	соціальна приналежність	представники середнього класу
	стосунки	щойно представлені один одному майбутня свекруха – майбутня невістка
МЕТА		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	барбекю
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	запланована зустріч
	вітальна формула	стилістично знижена
	звертання	звертання – регулятив
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>еліпсис реплік, скорочення слів</i> <i>скорочена кількість реплік</i> <i>загальні питання;</i> <i>розгорнуті відповіді</i> <i>(6 реплік)</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп,	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	<i>регулятивний жест</i> - <i>рукостискання</i>
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний, тактильний

“Hey darlin', come on in”, she says. “And you must be Stasia. It's nice to finally meet you”, she says as she extends her hands to shake Stasia's. “Do you like it here so far?”, Faye asks. “I love it here. Everyone has been so kind and the beach is beautiful”, Stasia replies. “Well, we're happy to have you here. Daddy's in the back firing up the grill if y'all want to go say hi to him”. Stasia and Jared proceed to the back yard while Faye checks on the baked potatoes in the oven.

Carter, L.E. (2009) *Half a World Away*. Xlibris Corporation, USA. P. 125.

Приклад №13

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі, співробітники
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	робоче місце, подія
	очікування зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	розмовна формула
ЗНАКИ	звертання	скорочена форма власного імені
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>еліпсис реплік, скорочення слів</i> <i>скорочена кількість реплік</i> <i>загальне питання;</i> <i>розповідне речення</i> тема «Спорт»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hi, Harry,” he said. “Did you see that Yankee game last night?” “No. <...>I’m a Met fan.” “Well, have a nice day anyway!”

Lax H. (2003) *Au Grand Pair: The Adventures of a First-Time Grandfather As a Full-Time Nanny*. IUniverse, USA. P. 7.

Продовження додатку А.2

Приклад №14

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	юнаки
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
МЕТА	стосунки	нещодавно познайомились продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія	бар
	очікування зустрічі	незапланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	питання
	світська бесіда	повна форма слів незначне порушення граматичних правил 5 розгорнутих реплік загальні, спеціальні питання, розповідні речення тема «Спорт»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	регулятивний (кивок), емоційний (плескання руками)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

“He was wiping down the bar and made a little small talk. “So, you like baseball huh?” Shea nodded her head, “Uh-huh, ever since I was little. My dad and grandpa took me to my first major league baseball game when I was eight years old, and I’ve been hooked ever since.” “So, who is your favorite team?” “Well, when I was little I used to love watching Reds, but as I got older I came to love Cubs. I’m not sure why, maybe it’s because they are always the underdog.” He laughed and clapped at her answer”.

Cooper, L. (2014) *To the Moon and Back*. Lulu Press, Inc., USA.

Продовження додатку А.2

Приклад №15

національність	американці
-----------------------	------------

УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі, співробітники
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	робоче місце, подія
	очікування зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена;
ЗНАКИ		розмовна виражена питанням
	звертання	повна форма власного ім'я
	фатична формула	питання
	світська бесіда	повна форма слів і реплік
		дотримання граматичних правил
		7 розгорнутих реплік
		спеціальні питання;
		розповідні речення
		тема «Спорт»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hey Peter, how’s it going? I know you watch the game this weekend. Wasn’t that the greatest stand by the defense at the end of the game? Phyter is the best there is.” “What did you do, read the paper this morning? You don’t care about this sport stuff.” “No, I heard it on the radio news this morning on my way to work.” “I knew it had to be something.” “Just trying to open conversation with you and I know you’re big Warrior fan.” “Yeah, well it was a great game, I just hope that Phyter is ready for the playoffs.” “They said on the radio that he would be fine.”

Johnson, K. (2012) Hidden Within. Booktango, USA.

Продовження додатку А.2

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	підлітки
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
МЕТА	стосунки	щойно познайомились встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	звертання	апелятиви
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>повна форма слів і реплік</i> <i>дотримання граматичних правил</i> <i>розгорнуті репліки (7 реплік)</i> <i>загальні, спеціальні питання;</i> <i>розповідні речення</i> <i>тема «Хоббі»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	відкритий рот (подив)
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hey, is your name Sam?” “Yes.” <...> Sensing that Sam was nervous, Andrew tried to distract him with small talk, “So what kind of stuff do you like to do?” asked Andrew. “I like football and baseball,” Sammy replied, “And I collect comic books.” “Hey, I collect comic books, too! Have you been to Jack’s Collectibles in town?” Andrew asked. “No. Do they have some good books?” <...> “You bet. Look at these babies. I just bought them last week.” “Cool”, Sam gasped”

Halapchuk, J.K. (2005) A Shark out of Water. IUniverse, USA. P.8.

Продовження додатку А.2

Приклад №17

	національність	австралійці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі, разом навчалися у коледжі встановлення та продовження контакту
МЕТА		
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
	вітальна формула	стилістично нейтральні; розмовні виражені питанням звертання - регулятив; скорочена форма власного імені питання <i>еліпсис реплік, скорочення слів (4 репліки)</i> <i>порушення граматичних правил спеціальні питання, розповідні речення тема «Особиста інформація»</i>
	звертання	
	фатична формула	
	світська бесіда	
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	слабкий;
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	зростаюча гучність
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний

“G'day, old mate,” he said feebly. “Old college ...mate.” “G'day, Nick,” I said warily. “How’s it been?” “Been?” His voice rose decibel. “It’s been great. <...> I...sit on a lot of...second rate boards. I travel a bit, I’m an urger to the Asians for New South Wales. I do auditions. Lotsh of auditions”

Ellis, B. (2010) 100 Days of Summer. Penguin, UK.

Продовження додатку А.2

Приклад №18

	національність	австралійці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
	стосунки	добре знайомі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	готель в Ірландії
	очікування зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично нейтральна звертання - регулятив питання
	фатична формула світська бесіда	<i>еліпсис реплік, скорочення слів (7 реплік)</i>
		<i>порушення граматичних правил спеціальні, загальні, розділові питання; розповідні речення тема «Погода», «Їжа»</i>
		інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка жести	інформація в контексті відсутня регулятивні (кивок головою) емоційні (облизати губи, потирати руки), ритмічні
	візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня аудіальний, візуальний
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		

“G'day, mate.” I nodded. He held up the book, Eoin Colfer’s Artemis Fowl, said, “Hell of a book.” I asked, “Aren’t you cold there?” Not that I gave a toss. He stretched, said, “Me? Don’t feel the cold. Ireland doesn’t really do cold, does it?” Did my bet for the tourist board, said, “Not with any intent.” He put the book away, said, “Got to get me some tucker. Recommend any place?” “The Puckan, on Forster Street, they do huge fry-ups.” He licked his lips, rubbed his palms together, said, “Beauty, that’ll do me. See you, mate.”

Bruen, K. (2009) Priest: A Jack Taylor Novel. Random House, UK. P. 293.

Продовження додатку А.2

Приклад №19

	національність	австралійці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі
МЕТА		привернення уваги
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	паб
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання - регулятив
	фатична формула	питання
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“G'day, mate. What will it be?” Dr.Bob asked. Everyone was “mate” to Bob. It was easier than remembering names. “Looks like you’re drinking with Pat Malone again”, he added.

Hopkins, G.R. (2009) Collateral Consequences. Xlibris Corporation LLC.

Продовження додатку А.2

	національність	українці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік – жінка
	вік	зрілі люди
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	закохані
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання – експресив, звертання – регулятив
	фатична формула	експресивний вираз
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	напружений
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	тихо
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	експресивні
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Микита проковтнув клубок, що застряг у горлі, і тихо сказав: – Здрастуй, моє сонечко! – Він торкнувся губами її губ... – Я так рада тебе бачити! А чому ти так виглядаєш? – Як? – Наче ти хворий. – Так, моя кохана, моя найкраща, – сказав Микита, узявши руку Діани, – я справді хворий. <...> Микита, нічого не приховуючи, виклав Діані все про себе.”

Талан, С. (2019) Помилка. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля». 336с.

Продовження додатку А.2

Приклад №21

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	літня жінка – юнак
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
МЕТА	стосунки	близькі родичі (бабуся – онук) встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія	бабусин дім
	очікування зустрічі	запланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула	стилістично нейтральна; стилістично підвищена формула вираження радості при зустрічі
	звертання	звертання – регулятив; скорочена форма власного ім'я
	фатична формула	експресивна формула
	світська бесіда	<i>повна форма слів</i> <i>еліпсис реплік, (4 репліки)</i> <i>порушення граматичних правил</i> <i>загальні питання;</i> <i>розповідні речення</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	усмішка
	жести	емоційний (обійми)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інтимна
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

As the old oak door swung open, out stepped my Grandma. She smiled and came over to hug me. "Hello Freddy, it's so lovely to see you dear. Everything go okay with your trip?" she asked. "Yes, it was fun coming on the train all by myself this time," I replied. "Well I think it's about time you came to see me on your own," she said. <...> I bet you are hungry Freddy. Well, come and sit with us in the kitchen".

Richardson, B. (2011) Freddy Weller's Holiday. Xlibris Corporation, USA.

Продовження додатку А.2

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	зрілі люди
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
	стосунки	добре знайомі (працівниця галереї - клієнт) привернення уваги
МЕТА		
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	художня галерея
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично нейтральні звертання-регулятиви; прізвище
	фатична формула світська бесіда	відсутня інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	відтінок офіційності
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	шепіт
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний

“Good morning, sir.” “Good morning, sir?” Aren’t you the lady I had supper with on Saturday night?” “Yes, but it’s gallery rule,” Sam whispered. “Mr. Agnew doesn’t approve of the staff being familiar with the customers.” “Good morning, Miss Sullivan. I’ve come to collect my pictures”, said Sebastian, trying to sound like a customer”

Archer, J. (2014) *Be Careful What You Wish For*. Pan Macmillan, UK.

Продовження додатку А.2

Приклад №23

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки, жінка
	вік	молоді люди
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
МЕТА	стосунки	щойно представлені один одному привернення уваги
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	паб
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	зауваження
	світська бесіда	тема «Погода», «Спорт»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інтимна
МОДУС		аудіальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“I am sitting at a table outside a pub. The pub is overcrowded; half a dozen tables are set up in front of the pub for the customers who want to watch people walk by. <...> I am soon joined close at hand by a couple in their late twenties. <...> “The weather is quite warm.” the man said” <...> “Were you at the stadium tonight? Exciting game, wasn’t it?”

British Corpus. Material Discourses of Health and Illness. 2013.

Продовження додатку А.2

Приклад №24

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	представники середнього класу
	стосунки	давно знайомі (подруги)
МЕТА		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	супермаркет
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
	вітальна формула	розмовна формула; розмовна виражена питанням
	звертання	звертання-регулятив; повна форма власного ім'я
	фатична формула світська бесіда	експресивний вираз <i>еліпсис реплік, скорочення слів, порушення граматичних правил розповідні речення</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	бадьорий, веселий
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний

“She collected what she needed and pushed her cart up to the checkout stand—behind Nell. “Howdy, friend,” Nell said cheerfully. “Haven’t seen you in a while” “Nell!” Caroline didn’t disguise her pleasure. “How are you?” “Great. I’ve been working hard...”

Macomber, D. (2017) *Caroline’s Child*. MIRA, New York.

Продовження додатку А.2

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	фермер - мисливець
	стосунки	незнайомі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	ферма, біля ганку
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
	вітальна формула звертання	розмовна формула звертання-регулятив
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	широка посмішка
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

“When we approached the next farmer, Uncle Walt launched into his delivery. “Howdy, sir. My name's Walt Them and this youngster and I would take it kindly if you'd let us hunt on your property.” The farmer greeted us with a big grin. “Why, sure, Mr.Them.”

Corpus of Contemporary American English. FIELD & STREAM, America's largest outdoor sports magazine. Том 99,Приклад № 12. 1995. P. 38.

Продовження додатку А.2

	національність	австралієць - американець
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
	стосунки	нещодавно познайомились
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ніч
	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично нейтральна звертання - регулятиви
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
	тембр	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	усмішка (як реакція на типову вітальну формулу)
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
	МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	аудіальний, візуальний

“G’day, mates.” Reed smiled at the Aussie greeting. “It’s past midnight.” Less ignored it. “Sorry to keep you waiting.”

Day, S.J. (2013) *Eve of Destruction: A Marked Novel*. TOR, New York.

Продовження додатку А.2

	національність	австралієць - британець
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	юристи
	стосунки	нещодавно познайомились (колеги)
МЕТА		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	інформація в контексті відсутня
	місце, подія	неофіційна зустріч колег у кав'ярні біля офісу
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
	вітальна формула	стилістично нейтральні (типові для австралійської та британської культури); стилістично підвищена формула вираження радості при зустрічі
	звертання	звертання - регулятив
	фатична формула	експресивний вираз <i>еліпсис реплік</i>
	світська бесіда	<i>порушення граматичних правил</i> <i>тема «Подорожі»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	простодушний, високий
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	гучно
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	регулятивний (слабке, проте активне рукостискання)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	особиста
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний, тактильний

“Loudly and plain-heartedly he said in Australian, “G’day, mate,” and jogged my arm up and down. I replied in English, “Hello. Pleased to meet you.” “Hear you’ve been in Funafala,” he continued, the last note rising well above normal pitch so that I wasn’t sure if that was statement or a question.

Ells, Ph. (2011) *Where the hell is Tuvalu?* Random House, UK.

Продовження додатку А.2

Приклад №28

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - дівчинка
	вік	зрілий чоловік – маленька дівчинка
	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня добре знайомі (сусід)
МЕТА		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	балкон в гуртожитку
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
	вітальна формула	розмовна формула
	звертання	звертання-експресив: солодощі
	фатична формула світська бесіда	<i>еліпсис реплік (6 реплік), порушення граматичних правил, спеціальні, загальні питання, розповідні речення тема «Хоббі»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	експресивний, енергійний
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	гучно
	міміка	висунута нижня губа (образа)
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

*“Howdy, cupcake,” he said, forcing enthusiasm into his voice. “Whatcha doin’?”
“Nothing. You want to play cards?” “I have a couple of favorite games.” “So?”
“I can’t now. How about later?” He leaned against the wall, clasping his hands
behind his head. “You said that last time.” Her lower lip shot out.*

Macomber, D. (2017) *Caroline’s Child*. MIRA, New York.

Приклад №29

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
	стосунки	дуже близькі (закохані)
МЕТА		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір, зустріч після довгої розлуки
	місце, подія	аеропорт
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула	стилістично нейтральна;
		розмовні виражені питаннями
	звертання	скорочена форма власного імені; звертання-експресив:
		релігійне поняття
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	фатична формула	питання
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
	тембр	сповнений ентузіазму, наполегливий (з боку адресанта)
	темп	уповільнений, уривчастий (з боку адресата)
		інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	усмішка
	міміка	символічний (прибрати волосся з обличчя співрозмовника–турбота)
	жести	
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інтимна
		аудіальний, візуальний, тактильний

“Alec!” He turned and smiled at Eve’s enthusiastic greeting. “Hello, angel.” Eve skidded to a halt a few feet away, her lovely face marred by an uncertain frown. He greeted her as one would a friend, no as a lover he had craved deeply over a decade’s separation. “How are you?” she asked, watching him approach with concerned eyes. “I’ll be better after you’ve been moved to safety.” His resonant words spoken at a slower tempo and slightly clipped.<...> “Are you okay?” she persisted. “How are you feeling?” “I’m fine.” As he brushed stray strands of hair from her face, Cain’s smile was kind.

Day, S.J. (2013) *Eve of Destruction: A Marked Novel*. TOR, New York.

Продовження додатку А.2

Приклад №30

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	чиновник - громадяни
	приналежність	
	рольові відносини	чиновник - відвідувачі
	стосунки	незнайомі
МЕТА		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	офіс
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	запланована зустріч
	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	питання
	світська бесіда	повна форма слів і реплік незначне порушення граматичних правил розгорнуті репліки (11 реплік) загальні, спеціальні питання, розповідні речення
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	нецира усмішка
	жести	регулятивний (рукостискання)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний, тактильний

“The door opened. A middle-aged, paunchy man in a dark business suit entered, wearing a phony smile. “Ah, you’re here. I’m Clark Dimble, secretary of DOSA.” He offered his hand to Tass. “And you are?” <...> Did you have any difficulty finding our office building? – No, Sarah Bixley brought us. <...> How do you like our city so far? – It’s beautiful and busy. – Is it anything like yours? – Not at all. – How about our automobiles? – We have nothing like them. – Any problems on your journey here? – We had a misunderstanding with your police. <...> “What brings you to my humble office?”

Johnson, G. (2017) Young Sorceress Book 3: The War. BookBaby, Georgia, USA.

Продовження додатку А.2

Приклад №31

	національність	британка - американець
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	літня жінка – зрілий чоловік
	соціальна	пенсіонерка –
	приналежність	робітник будинку престарілих
	стосунки	знайомі кілька років
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	будинок престарілих
	очікування зустрічі	запланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральні
ЗНАКИ	звертання	звертання-регулятив; повна форма власного ім'я питання повна форма слів і реплік (з боку адресанта) еліпсис реплік, деліція реплік (з боку адресата) дотримання граматичних правил (з боку адресанта) незначне порушення граматичних правил (з боку адресанта) загальні, спеціальні, розділові питання; розповідні речення тема «Погода»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello, my dear. Lovely day, isn't it? Have you been outside this morning? What's it like outside?” “Morning, Freda. Fine thanks. And you?” Trying to bypass the inevitable weather query. “Oh, you know. One mustn't grumble. No good complaining, is it? Nobody ever listens, anyway, do they?” “That's very true, Freda. Would you like a piece of cake?”

Wright, C. (2014) *Bedtime Anecdotes: Tales of Wonder*. Andrews UK Limited.

Продовження додатку А.2

Приклад №32

	національність	британці - австралієць
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	давно знайомі (бізнес - партнери)
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	зустріч у банку
	очікування зустрічі	запланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	звертання-регулятив
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>повна форма слів, еліпис реплік</i>
		<i>незначне порушення</i>
		<i>граматичних правил,</i>
		<i>загальні, спеціальні питання,</i>
		<i>розповідні речення</i>
		<i>тема «Особиста інформація»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“They met at the bank. Darcy had the fiercest grog headache he'd ever suffered, made worse by the steamy heat. “Hey! Did you get a room in a hotel?” Ben asked. “Yes. The Victoria.” “Good Lord,” Ginger said. “How did you manage that?” “Maybe they liked my looks,” he said. <...> “You’re looking a bit pale on it, old chap,” Ginger laughed. “Heavy night?” “Yes, as far as I can recall,” Darcy said.

Shaw, (2011). *River of the Sun: An unforgettable Australian saga of love, betrayal and belonging.* Hachette, UK.

Приклад №33

	національність	американець - австралієць
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	молоді чоловіки
	соціальна приналежність	спортивний агент - спортсмен
	стосунки	нещодавно познайомилися
МЕТА		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	телефонна розмова
	очікування зустрічі	неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула	стилістично знижена; розмовна виражена питанням
	звертання	звертання-регулятив; скорочені форми власних імен
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>еліпсис форм слів та реплік порушення граматичних правил розповідні речення тема «Особиста інформація»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	бурмотіння; невиразність
	гучність	бурмотіння
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний

“He went to answer the phone. “Quinn. What?” “Hey, Cam. Took some doing to track you down, hoss. Tod Bardette here”. “How’s it going, Tod?” “Well, I have to tell you it’s going pretty damn good. I’ve been spending some time anchored off the Great Barrier Reef.” “Nice spot” Cam muttered. “It’ll do. Heard you kicked ass in the Med a few weeks ago.” “Yeah, that’s what I heard too.” “Well, I got a proposition coming at you.”

Roberts, N. (2008) *The Quinn Brothers: 2-in-1*. Hachette, UK. P.81

Приклад №34

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	військові
МЕТА	стосунки	близькі друзі
		привернення уваги та встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія	званий вечір
	очікування зустрічі	неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	розмовна/ фамільярна формула звертання-експресиви, апелятиви
	фатична формула світська бесіда	інформація в контексті відсутня повна форма власного імені; скорочена форма власного імені; <i>експресиви, табуйовані вирази</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	усмішка
	жести	ілюстративний (енергійно помахати рукою); емоційні (розкрити обійми, охопити руками)
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інтимна
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний, тактильний

“She turned and looked at him. “You could have called me, you sonofabitch!” Miss Wood said. “Hi there, Veronica!” Jake Dillon said with a cheerful wave, then smiled and opened his arms. “Oh, goddamn you, Jake!” Miss Wood said, rushing over to him and wrapping her arms around him. “You bastard! I was so worried about you!”

Griffin, W.E.B. (1993) Close Combat. Jov books, New York.

Приклад №35

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня
МЕТА		нещодавно знайомі
		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія очікування зустрічі	званий вечір
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	очікувана зустріч
	фатична формула світська бесіда	інформація в контексті відсутня
		скорочена форма власного імені питання
		повна форма реплік, незначне скорочення форм слів дотримання граматичних правил розгорнуті репліки (10 реплік) розділові, загальні питання; розповідні речення тема «Погода», «Робота»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	сміх
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт дистанція	вказівний
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		інформація в контексті відсутня
		особиста аудіальний, візуальний

“Do you mind if I join you?” Celia asked. “Please do.” He moved to get up and move an empty chair closer to him. <...> she sat down. “It’s a lovely day, isn’t it?” Jake said, looking at the sky. “Yes it is... a very lovely day.” “Aren’t you glad you stayed, after all?” Celia laughed. “Yes, Jake. I’m glad I stayed. If I was back in the city, I’d be working in the restaurant and on my feet all day long. I’m not complaining, though. It may be tiring, but on the whole, I enjoy my work.” “I can attest to that.” He paused. “I was a mailman for thirty years. There were some bad days, I admit, but in retrospect, I also enjoyed my job. It was particularly rewarding when I delivered an important letter from a loved one. That made me feel good.” “Our work made people happy,” Celia said. “It’s gratifying.”

Goldman, M. (2015) You never know. Dog Ear Publishing, USA. P. 271.

Продовження додатку А.2

Приклад №36

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	молоді люди
	соціальна приналежність	студенти
МЕТА	стосунки	щойно представлені один одному встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія	студентська вечірка
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	неочікувана зустріч, перша зустріч
	вітальна формула	розмовна формула; розмовна виражена питанням
	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	питання
	світська бесіда	повна форма реплік, незначні скорочення слів, дотримання граматичних правил розгорнуті репліки (12 реплік) загальні, спеціальні, розділові питання; розповідні речення тема «навчання»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	сміх
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний

“Hi! How’re you doing? Do you like the party? – O, hi! Yes, a lot of fun! – I think I know you. I’m Tom. We both attend Dr.Landis class, aren’t we? – That’s right! I’m Judy. Do you enjoy classes? – Dr. Landis is hilarious! I’ve been trying to get into his class for like three months but this is the first time I’ve actually been able to get into it. Have you had any trouble getting into his class? – I actually sat in his class for a couple classes just, you know, hoping someone drop out and eventually someone did! – So now I’m starting to think that maybe you’re responsible for their disappearance. – For sure! (Both are laughing) No! I mean people dropped out though. - Yeah! But I mean there are classes you are dying to get into... - Are you taking the class for your major or are you just like interested in it? – For my major, but this one is the best of all”

British National Corpus (BNC)

Продовження додатку А.2

Приклад №37

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	заможна людина - робітник
	стосунки	добре знайомі (начальник - водій)
МЕТА		вияв поваги
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	вулиця, біля автомобіля
	очікування зустрічі	запланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично нейтральні звертання-регулятив
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	відсутня
	ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр
темп		уривчасто
гучність		інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	символічний (торкнутися головного убору)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

“The chauffeur touched his cap and said, “Good morning, sir,” before placing the rucksack in the boot of the Mercedes. “Morning,” Don said abruptly.

Archer, J. (2014) Be Careful What You Wish For. Pan Macmillan, UK.

Приклад №38

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	жінка середнього віку – юнак
МЕТА	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
	стосунки	родичі (мати - син)
		привернення уваги
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	кухня
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	очікувана зустріч
	вітальна формула звертання	стилістично нейтральні <i>апелятив,</i> <i>повна форма власного імені</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	фатична формула світська бесіда	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
	тембр	бадьоро, весело
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	міміка	усмішка
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інформація в контексті відсутня аудіальний, візуальний

Going inside the kitchen where Kunta was cooking, he said cheerfully. "Morning!" Kunta turned and smiled. "Morning Bakari. Would you set the table please?" Bakari set the bucket down and began to place the plates on table.

Merklinger, T. (2011) Kingdom by Force. Volume I. Lulu, USA.

Приклад №39

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	молоді жінки
	соціальна приналежність	представники середнього класу
	стосунки	родичі (сестри)
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	вдома у однієї з сестер
	очікування зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула	розмовна формула
	звертання	звертання - регулятив
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	емоційні - обійми
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інтимна
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, тактильний, ольфакторний

“Hi, sweetheart!” she says, hugging me. I inhale her signature summer fragrance – a mix of orange blossom and sandalwood – as she continues, “I hope you don’t mind... I did a little frame shopping for you.”

Giffin, E. (2008) *Love the One You're With: A Novel*. St. Martin's Press, USA.

Приклад №40

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки - жінка
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	родичі (чоловік – дружина, її брат)
МЕТА		привернення уваги
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікування зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання - регулятив
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	символічний (встати з місця - повага)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“I’m beginning to enjoy this,” said Giles to Sebastian, as Gwyneth walked in to join them. “Good morning, my darling”, he said, and both men rose from their places”

Archer, J. (2014) *Be Careful What You Wish For*. Pan Macmillan, UK.

Приклад №41

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	літній чоловік – чоловіки середнього віку
	соціальна приналежність	військові
МЕТА	стосунки	полковник – офіцери нижчі за званням
		привернення уваги
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	військовий штаб
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	заплановані збори
	вітальна формула	стилістично нейтральна
	звертання	звертання - регулятив
	фатична формула	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	світська бесіда	відсутня
	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	усмішка
	жести	символічний (встати з місця - повага)
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня аудіальний, візуальний

Suddenly the office's only door swung electronically open and Weinberg watched Colonel Rossi wheel himself in. "Good morning, gentlemen." Weinberg rose with the other two men in the room, feeling a deep admiration for the man known affectionately as "the Colonel". He smiled and moved himself into position behind the large walnut desk.

Land, J. (2011) The Doomsday Spiral. Open Road Media, USA. 430p.

Приклад №42

	національність	австралійці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки, жінки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	незнайомі (гід - туристи)
МЕТА		привернення уваги
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	парк дикої природи
	очікування зустрічі	запланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула	стилістично нейтральна; стилістично підвищена
	звертання	звертання-регулятив
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	гучно
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	соціальна аудіальний
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		

“G’day, ladies and gentlemen, and welcome to Ballarat Wildlife park. My name is Graham, and I’ll be your guide today throughout our sixteen hectares of bushland” <...> he proclaimed loudly”

Hunter, M. G'Day to Die: A Passport to Peril Mystery. Simon and Schuster, USA, 2006. 304 p.

Приклад №43

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	зрілий чоловік – жінка середнього віку
	соц. приналежність	інформація в контексті відсутня
МЕТА	стосунки	незнайомі (сусіди) встановлення та продовження контакту
	КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час день
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	місце, подія	вулиця
	очікування зустрічі	випадкова зустріч
	вітальна формула звертання	розмовна формула повна форма власного імені
	світська бесіда	скорочення слів, повна форма реплік, дотримання граматичних правил розгорнуті репліки (7 реплік), загальні, спеціальні питання; розповідні речення тема «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	усмішка, посмішка, підморгування
	жести	регулятивні (підняти руку при вітанні, взяти під руку)
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інтимна аудіальний, візуальний, тактильний

He winked and lifted a hand in greeting <...> “Hi”, he smiled. “I believe you’re my neighbor across the street. My name’s Roman.” “Roman! That’s a great name. My name is Sunny St.James and I must say, I did enjoy your performance last night with your, eh, roommate.” <...> he grinned. “I’ll have to remember to pull the curtains,” he teased. I grabbed his arm “Please don’t. I’m one of those shy, very retiring writers, who gets so little excitement in this dead burg. Are you just visiting or planning to stay awhile?” <...> “My friend up there, Leo, flew me down from New York City. He wants me to stay here with him. I don’t know. <...> What kind of writing do you do?” “I write about naughty things”.

Fury J. (2000) *The Secret of Jimmy X: And Other Stories of the Macabre*. iUniverse, USA. P. 9-10.

Продовження додатку А.2

Приклад №44

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	інформація в контексті відсутня
	соц. приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня давно знайомі (друзі) привернення уваги, встановлення та продовження контакту
МЕТА		вечір
КОМУНІКАТИВНІ І УМОВИ	час	випадкова зустріч на вулиці після довгої розлуки
	місце, подія	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	відсутня
	вітальна формула звертання	повна форма власних імен; звертання-регулятиви; звертання індекс-антропометричне; експресивне окличне речення скорочення слів, повна форма реплік, дотримання граматичних правил розгорнуті репліки (10 реплік), загальні, спеціальні питання; розповідні речення
	фатична формула світська бесіда	тема «Спільні знайомі»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	гучний, щирий сміх
	міміка	усмішка, сміх
	жести	емоційні – міцні обійми
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інтимна
		аудіальний, візуальний, тактильний

*“Eric, it’s me! Ada, Ada Lane!” “But it can’t be! Ms.Lane, is that really you?”
 “Yes, it is,” she walked over to him. The man gave her a cautious look until he realized it really was Ada, then I watched the two embrace like old friends. “Oh my dear girl, it’s really you!” he said squeezing her in his beastly arms. “I haven’t seen you since, well I can’t even remember. You haven’t changed a bit, darling.”
 “You either, it’s just wonderful to see you, Eric!” <...> “I did add a few pounds since I last saw you, still eating Mary’s cookin’n’all”. Ada laughed. “How is she? I hope she’s still making those chocolate ganaches.” The man gave a hearty laugh. “Every Saturday night for church on Sunday. What a nice surprise to see your face again! What brings you back to the island?”*

Dory, J. (2016) Isle. Friesen Press, USA.

Продовження додатку А.2

Приклад №45

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі (сусіди)
МЕТА		привернення уваги та встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	спільне подвір'я
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично нейтральна
	фатична формула	повна форма власного імені
	світська бесіда	питання повна форм слів і реплік, дотримання граматичних правил, розділові питання, короткі відповіді тема «Погода»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	усмішка
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

“She met Derek on the way out. The moment he saw her, he smiled. “Hello, Hazel. Lovely day, isn't it?” “Yes, it is,” she replied. They chatted for a couple of minutes about the weather”

Lewis, L. (2012) The Writer's Treasury of Ideas. Filament Publishing Ltd P.227

Приклад №46

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
	стосунки	щойно представлені один одному встановлення та продовження контакту
МЕТА		вечір
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	званий вечір
	місце, подія	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікування зустрічі	стилістично знижена
	вітальна формула звертання	звертання-індекс
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	усмішка
	жести	емоційний (обійми)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	дистанція	інформація в контексті відсутня
		аудіальний, візуальний, тактильний

“Hey, man!” says Jamie when I turn around. He's got his backpack chest strap clasped shut and he looks so ... I say, and we guy-hug”

Castle, J. (2018) Together at Midnight. Harper&Collins, USA. 352 p.

Приклад №47

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	підлітки
	соціальна	школярі
	приналежність	
МЕТА	стосунки	щойно познайомились встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	школа
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вігальна формула	стилістично знижені
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекси, звертання-регулятиви питання
	фатична формула	скорочення слів, повна форма реплік, дотримання граматичних правил, загальні, прямі питання, розгорнуті відповіді (6 реплік) тема «Хоббі»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	регулятивний (рукостискання)
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hey, man, I’m Luke Jordan, nice to meet you, man.” It was the guy sitting next to him. <...> David was happy to have someone acknowledge his presence finally. “Hey, dude, I’m David Taylor, how’s it going?” David said, stretching out his hand. Luke took it right away, and Davis noticed he had a very firm handshake. “So what’s there to do around here, man? Are you into sports?” “Oh no, I don’t play any sports. A bunch of us get together every day after school and hang out at my friend Alan’s house. <...> Would you like to come sometime? <...> What sport are you in?” <...> “I am in almost every sport, so I will have games from time to time, but would like to hang with you guys sometimes”

Sharp S. (2012) 4 Life. Xlibris Corporation, USA. P.13.

Продовження додатку А.2

Приклад №48

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	зрілий
	соціальна	юрист – власниця клубу
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	нічний клуб
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена, нейтральна, стилістично підвищена
ЗНАКИ	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	експресивна формула
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“I tried to remember if I'd noticed how pretty she was when she was my client. “Hey there,” I said, and then I realized how flip it sounded. “I mean, hello, good evening. I'm sorry, I didn't mean to be rude, but, well, I'm surprised to see you.” “And I'm surprised to see you here. Welcome to my club”.

Carofiglio, G. (2011) Temporary Perfections. Bitter Lemon Press, UK. 249 p.

Приклад №49

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		привернення уваги
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	подвір'я біля будинку
	очікування зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання-регулятив, апелюватив
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“As soon as she saw who was coming up her path, Tammy said, “You can go to hell.” “Hello to you, too, Miss Younger.”

Diamant, A. (2007) *The Last Days of Dogtown*. Simon and Schuster, USA. 288 p.

Приклад №50

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	представники вищого класу
	приналежність	
МЕТА	стосунки	щойно представлені один одному встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	званий вечір
	очікування зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	експресивний вираз
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Genia said, with recovered poise, “Good morning! Wessington brought me here, but now has gone to attend to business in the library.” “We are delighted to see you,” Lady Dora said. “Do guess what I have decided?”

McLeod, Lesley-Anne. (2007) *The Beggarmaid*. Uncial Press, Oregon. 162 p.

Приклад №51

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки - жінки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна приналежність	представники вищого класу
	стосунки	знайомі
МЕТА		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія	званий вечір
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	відсутня апелятив (повна форма власного імені)
	фатична формула світська бесіда	питання <i>повна форма слів та реплік, незначне порушення граматичних правил, загальні, прямі питання, розгорнуті відповіді (6 реплік) тема «Особиста інформація»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	міміка жести	усмішка регулятивні, емоційні
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
		аудіальний, візуальний, тактильний

Over his right shoulder, he was relieved to see her friend Lanark approach. She smiled a welcome to him but she was surprised when Lanark clapped a gloved hand on Wessington's shoulder. The marquess spun round. "Francis!" he exclaimed. His affection for the gentleman showed in his expression, Genia noted with lively curiosity. She thought it likely that Wessington was more usually guarded in manner. The fair-haired, well-favoured man confronting them was smiling in response. He said, "How are you, Wess?" "Very well. My return could not bring you up to London from your estates? I did write of my arrival." "Five weeks ago, from Dover. I received it. But I could not leave before my business was finished. In any event, you might have stopped at Rowde Hill. You have been to Bath? Lady Dorothea will have been happy to see you." "I have been to Sandown, and I have been to Bath," Wessington said. "And I was happy to see her. Is all your family well?"

McLeod, Lesley-Anne. (2007) *The Beggarmaid*. Uncial Press, Oregon. 162 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №52

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	нейтральна
ЗНАКИ	звертання	апелятив (скорочена форма власного імені)
	фатична формула	експресивний вираз
	світська бесіда	тема «Погода»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	усмішка
ЗНАКИ	жести	ілюстративні, регулятивні
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“He lifted his goggles and waved a cheery ski-stick, “Hello Chris, thought it was you. Great weather!”

Morton, A. (2014) The night shift. Lulu.com. 170 p.

Приклад №53

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	зрілий
	соціальна	колеги
	приналежність	
МЕТА	стосунки	знайомі
		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральні
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	експресивний вираз
	світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні, спеціальні питання, розгорнуті відповіді (14 реплік) тема «Робота», «Спільні знайомі»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	підвищений тон
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	гучний викрик
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	усмішка
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello!” he exclaimed, with that swooping English inflection that made him sound so much more surprised than he could possibly be. “Hi.” I stood there, wreathed in fishy steam, letting the little flurry of pleasure subside. He was grinning at me <...> He bought chips, and we made small talk as we walked together towards Dame Street. “Bell Books has quite an interesting backlist, hasn't it?” said Matthew. “Have you been looking at our website?” “I had a bit of snoop around”. “Really? Why?” “Well, it's my period, you see – recent Irish history, the Republican movement and so forth. You actually published quite a few of the sources I used for my MPhil research.” <...> “...not me – I only started working there this summer.” “Is that right? What's George Sweeney like to work for?” “He's OK,” I said.<...> “He's a bit of workaholic, maybe?” “Arrives early and stays late, you mean?” “Well, not so much that, since he lives downstairs. But I don't think he ever really stops, you know? The company is his life. He's very driven. Which is kind of inspiring, and kind of annoying.” “Yes, I could see that.”

Léan Cullinan. (2014) *The Living*. Atlantic Books Ltd. UK. 300 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №54

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	зрілий
	соціальна	колеги
	приналежність	
МЕТА	стосунки	знайомі
		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекси, апелятиви
	фатична формула	питання
	світська бесіда	скорочення слів, еліпсис реплік, дотримання граматичних правил, розгорнуті зауваження та відповіді (5 реплік) тема «Робота»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

As he began the thirty-minute foot trek home, Ace ran into MC Gherson. "Ace, what's up, man? How is it going for you?" "Gherson, what's up? Good, to answer your question, thanks for asking." "Hey, Guiedo told me that you get the better job in the office, that's very good, Ace, those guys make the real money." "Yeah, Gherson, it's a lot of work, a lot of studying, but it's looking good, so we'll see. What's up with you, what's going on?" "Same thing for me, Ace, jus' working my ass off, keeping these touristas smiling all day."

Grenci, A.A. (2010) *Inabsentia*. Xlibris Corporation, USA. P. 120.

Приклад № 55

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
МЕТА	стосунки	добре знайомі
		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	телефонна розмова
	очікуваність зустрічі	неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	звертання-регулятиви
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	різкий, грубий
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний
КОМУНІКАЦІЇ		

Gifford answered the phone after the first ring, and he did not sound friendly, barking: “Dude!” “I got a message you called.” “Hey, ol' buddy, ol' pal, I don't think you quite know what you're doing”

Finder, J. (2017) The Switch: A Novel. Penguin, New York. P. 345.

Приклад №56

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
МЕТА	стосунки	близькі знайомі встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	вдома
	очікуваність зустрічі	очікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральні
ЗНАКИ	звертання	звертання-експресив
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>скорочення слів, еліпсис реплік, порушення граматичних правил, загальні, спеціальні питання та розгорнуті відповіді (7 реплік) тема «Робота», «Особиста інформація»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello, sunshine. How are you?” “Hi, hi. Fine, I think. I was at my friend’s, coming from the apartment in Kaunas, and drove to my parents. Today I’m at work, a few more meetings. It’s almost the end. How are you?” “Working, I’m working like crazy. You are not on holidays yet?” “No, only a few meetings for a few days, but it’s fun. There’re no more lectures.” “And I have hay fever <...> I’m barely alive.” “You need special medicine, otherwise, it won’t pass away.” “Thank you for taking care of me, sunshine. I have everything. It will pass”

Willow, O. (2011) Dark Sky. Xlibris Corporation, USA. P.207-208.

Приклад №57

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
МЕТА	стосунки	друзі
		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	телефонна розмова
	очікуваність зустрічі	неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекс
	фатична формула	питання
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“One day, John called over to Mail Boxes Etc. “Hey man! How’s it going?” “It’s going.” “What about Brass Rail today?”

Kohl, J. (2002) One Truth at a Time. iUniverse, USA. P. 114.

Приклад №58

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	зрілий
	соціальна приналежність	інформація в контексті відсутня
МЕТА	стосунки	батько - дочка
		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	телефонна розмова
	очікуваність зустрічі	неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично знижена звертання-регулятив, звертання-індекс
	фатична формула світська бесіда	питання скорочення слів, еліпсис реплік, порушення граматичних правил, загальні, спеціальні питання та розгорнуті відповіді (14 реплік) тема «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	м'який, привітний
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	дистанція	інформація в контексті відсутня
		аудіальний

“Hey, darlin’.” Eve smiled at the sound of her father's familiar drawl. “Hey, Dad. What are you doing?” “Watching television and telling myself to go to bed. How about you?” “I'm up in Monterey.” “Oh, that's right.” The smile was evident in his voice. “Your mother told me you had some work up there.” “Yes. Work.<...> How's mom?” “Your mom isn't here right now. She went to her tanka group.” “That's okay.” <...> “How's Alec? Are you having trouble?” “No. We're good.” “You both should come over for dinner when you get back into town.” “Sure. We'd like that.” <...> “Are you having work trouble?” <...> Eve sighed, wishing they were capable of doing more than making small talk. “Say hi to mom”.

Day, S.J. (2013) *Eve of Destruction: A Marked Novel*. TOR, New York.

Продовження додатку А.2

Приклад №59

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	зрілий
	соціальна приналежність	бармен - клієнтка
	стосунки	знайомі
МЕТА		привернення уваги
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія	бар
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
	вітальна формула	стилістично знижена
	звертання	апелятиви (власні імена)
	фатична формула	експресивна формула
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	світська бесіда	тема «Робота» (3 репліки)
	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	регулятивний
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	дистанція	публічна
		аудіальний, візуальний

“Hey, Riley!” the bartender called. “Long time no see.” “Hello, Gary.” She sent him a cheerful wave. “How’s the business going?” “Can’t complaint.” “Is Mark here?”

Ortolon, J. (2018) At Last. Ortolon Publishing, USA.

Продовження додатку А.2

Приклад №60

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки - жінка
	вік	зрілий
	соціальна	власники магазину - клієнтка
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		привернення уваги
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	магазин
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	апелятив
	фатична формула	питання
	світська бесіда	скорочення слів, еліпсис реплік, незначне порушення граматичних правил, загальні, спеціальні, розділові питання та короткі відповіді (10 реплік), тема «Погода», «Робота»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	м'який, дружній, впевнений
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	голосно
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	регулятивний
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	соціальна
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hey, Riley,” she called with a wave. “Off to work?” “Yep.” Riley waved back. The shop owners had greeted her warmly. “Gorgeous weather, isn’t it?” she said. “Can’t complain,” Cory answered. “Wish I could say the same about business.” “Slow day?” “Slow month.” Cory sighed. “Well, it’s early in the year,” Riley assured her. “Things will pick up when the summer vacation season gets here.” “That’s what we said last year”.

Ortolon, J. (2018) At Last. Ortolon Publishing, USA.

Продовження додатку А.2

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	зрілий
	соціальна приналежність	Перша Леді – помічниця
МЕТА	стосунки	ділові
		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	ранок
	місце, подія	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
	вітальна формула звертання	стилістично нейтральна звертання-регулятив, апелятив
	фатична формула світська бесіда	питання скорочення слів, еліпсис реплік, незначне порушення граматичних правил, загальні, спеціальні питання та короткі відповіді (3 репліки), тема «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	усмішки
	жести	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інформація в контексті відсутня аудіальний, візуальний

“Good morning, First Lady,” Sabrina, my executive assistant said. <...> I put on my “first lady smile” and excited the truck. Thankfully, today was a good day, and my first lady smile was real. “Good morning, Sabrina. How’s Caleb?” I said, referring to her two-year-old son, who’d recently been sick with chicken pox. “He’s fine. Just as hyper as usual.” She beamed. I returned the smile. “Well, that’s good to hear. Any calls for me yet?”

Washington, D. (2011) *Diary of a mad First Lady*. Urban Books, USA

Продовження додатку А.2

Приклад №62

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки - жінка
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	званий вечір
	очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекс
	фатична формула	експресивний вираз
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	хрипкий, глухий
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	посмішка
ЗНАКИ	жести	експресивні
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інтимна
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Howdy, boys,” Riley called out in the throaty voice she knew they expected. Ricco jumped down to give her a hug. She returned it but stepped back when he would have drawn her in tighter. Holding him at arm’s length with her finger against his chest, she gave him condemnatory look. <...> “I’m just happy to see you,” he answered suggestively, but his goofy grin made him look as threatening as an eager puppy”.

Ortolon, J. (2018) At Last. Ortolon Publishing, USA.

Продовження додатку А.2

	національність	австралійці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	званий вечір
	очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	звертання-регулятив
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	тема «Особиста інформація» (скорочено до 3 реплік)
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	гучно, крик
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	соціальна
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Harry saw the two Land Rovers by the side of the road and pulled over to make contact with his clients. “G’day Harry, you lucky bastard!” shouted Tom Logan. The other five gathered around as they exchanged greetings and welcomes. “Land Rovers go okay” asked Harry. “No trouble coming up the road?” “C’mon Harry,” said Jack Hall, “these things run as smooth as a baby’s bum, you know that.” “Yeah well, anyway... are you all ready to head off to Green Ant?” “Too bloody right,” said Tom Logan, as he jumped into his vehicle.

Fewings, H. (2014) The Tiger Tea Club. Australian eBook Publisher.

Продовження додатку А.2

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	жінка - чоловік
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	близькі знайомі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	вдома
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	апелятив
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	різкий
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	відсутність усмішки
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	соціальна
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hi,” I say. He doesn’t move to let me in. He doesn’t smile. “Kate? What the hell? I thought you were the take-away” <...> “Sorry,” I say. I guess it’s never too early to start apologizing. “Can I come in? <...> Matt, I’m sorry for everything. All of it. I’ve been hateful and spoiled and I’ve blamed it all on you.” <...> “Don’t you hear yourself? <...> It’s always all about you, Kate,” he says. “You haven’t asked me a single question. Not even how are you. I don’t think you even care.<...>” “I do care!” I say. “Matt, how could I launch into a load of small talk when we had to address the big question first? Please, you know I care.”

Wright, P. (2013) *The Foster Husband*. Pan Macmillan, UK. P.406.

Продовження додатку А.2

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	зрілий
	соціальна приналежність стосунки	журналісти
МЕТА		добре знайомі встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія	телешоу
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікуваність зустрічі	заплановане інтерв'ю
	вітальна формула звертання	стилістично нейтральна відсутнє
	фатична формула світська бесіда	<i>питання</i> <i>відсутня</i>
	ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр
темп		інформація в контексті відсутня
гучність		інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	усмішки, сміх
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

“Hi, Jake! How are ya? – I’m great! - Really? – Yeah! – Really? – No, not really! – I don’t know, reporting the news every day, you are actual news reporter, you do it every day, has to be grind at a certain point. Are you dead inside, is all I’m asking? – No, I’m not dead inside (laughter)”

The Late Show with Stephen Colbert. Jake Tapper interview. 2018.

Продовження додатку А.2

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	зрілий
	соціальна приналежність	журналіст – актор
МЕТА	стосунки	знайомі
		встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	вечір
	місце, подія	телешоу
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікуваність зустрічі	заплановане інтерв'ю
	вітальна формула	стилістично нейтральна
	звертання	відсутнє
	фатична формула	<i>питання</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	світська бесіда	<i>тема «Спорт» (4 репліки)</i>
	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	усмішки, сміх
	жести	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
		аудіальний, візуальний

“ – *Hey, the big game was last night, Super Bowl. Did you watch the Super Bowl?*
– *Super what? (laughter) – Do you care about football at all, the Super Bowl? – I know nothing about football, nor do I care to find out*”.

The Tonight Show Starring Jimmy Fallon. Christoph Waltz interview. 2018.

Продовження додатку А.2

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	щойно представлені одна одній
МЕТА		встановлення контакту, формування позитивного образу
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	вечірка
	очікуваність зустрічі	перша зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	комплімент, питання
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hi! What a beautiful wedding ring. Where's your husband? - He's not here. We're actually taking some time apart. We're separated. Not legally separated, nothing legal. God, no. We're just taking some time to figure things out. We got married really fast. Love at first sight. Didn't think it through. So now we're talking and trying to figure out what he... actually we, he and I, really want. We love each other so much... but that doesn't always mean a marriage is working, does it? <... > Just talking, nothing physical. I think it's better if we just talk. So no, he's not here. – Ok. I have to... (to other woman) Don't talk to her”.

Sex & the city (TV Series) / ідея Даррен Старр; у ролях: С. Дж. Паркер, К. Кетрол, С. Ніксон. НВО. Серіал транслювався у 1998-2004 р.р.

Продовження додатку А.2

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	зрілий
	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня
МЕТА		колеги встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	день
	місце, подія	ресторан
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікуваність зустрічі	випадкова зустріч
	вітальна формула звертання	стилістично нейтральна апелятив
	фатична формула	питання
	світська бесіда	скорочення слів, еліпсис реплік, дотримання граматичних правил, загальні, спеціальні питання та короткі відповіді (11 реплік), тема «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	напружений, нещирий
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	соціальна
		аудіальний, візуальний

“And those are the times you usually run into someone you don't wanna see. In my case, it was Enid, my editor at Vogue also alone. – Enid! Hi! How are you? – Good. - Are you meeting someone? - No, I'm just grabbing a quick bite. – Would you like to join? – Oh, no. Not if you're working. – It's fine. I was just reading. – So, do you really want company? – Sure. <...> How's your work? – Good. - Do you live in the neighborhood? - No. – No? - But the man I'm seeing does. – Ah, so, there's a man. – Yes. – That's great. You have a wildly successful career and a relationship. I was worried we women only get one or the other, but you have it all. – Uh-hah. – You gotta give me something here. I'm working my ass off. Talk to me”.

Sex & the city (TV Series) / ідея Даррен Старр; у ролях: С. Дж. Паркер, К. Кетрол, С. Ніксон. НВО. Серіал транслювався у 1998-2004 р.р.

Продовження додатку А.2

Приклад №69

національність	американці
-----------------------	------------

УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінки
	вік	зрілий
	соціальна	середній клас
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	ранчо
	очікуваність зустрічі	незапланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральні
ЗНАКИ		(скорочені)
	звертання	звертання-регулятив
	фатична формула	<i>питання</i>
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	усмішка,
ЗНАКИ		насуплені брови
		(від подиву та занепокоєності)
	жести	символічні (торкнувся головного
		убору, вклонився),
		емоційні (захлопала руками)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	соціальна
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

Forcing the bitter thought away, he swept the hand holding his Stetson wide in greeting and gave them all a small bow. "Morning, ladies." "Morning," Ellamae said with a grin. Dori frowned at him, her eye nearly squinted shut. "Sam, you're never here in the mornings. Is your mama all right? Is there something wrong on your ranch?" <...> he was looking just at her. <...> he smiled at Dori. "No, Mom's okay. Everything's fine. Just here for lunch. And then after, I reckon I should show Kayla and Becky some of the sights around town." Dori clapped her hands. "What a good idea, Sam."

Daille, B.W. (2011) *A Rancher's Pride: A Single Dad Romance*. Harlequin, USA. P.97-98.

Продовження додатку А.2

Приклад №70

національність американці

УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	телефонна розмова
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекс
	фатична формула	питання
	світська бесіда	скорочення слів, еліпсис реплік, дотримання граматичних правил, загальні, спеціальні питання та розгорнуті відповіді (4 реплік), тема «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	посмішки, сміх
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

On her way to work, she called Logan. "Hey, what's up, girl?" Logan said. "Getting ready to leave the house. <...> How are you and your friend doing?" "We are doing fabulous. We went out last night, and I told him I was going to cook <...>" "Well, wait until he tastes your food. What do they say, a way to a man's heart is through his stomach," Colby said, laughing. "You're right about that."

Jackson-Towers, R. (2012) *The Color of Love*. Xlibris Corporation, USA. P. 75

Продовження додатку А.2

Приклад №71

національність   американці

УЧАСНИКИ	стать	жінки - чоловік
	вік	юнаки
	соціальна	студенти
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	зустріч у
		громадському транспорті
	очікуваність зустрічі	випадкова зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	апелятив
		(скорочена форма власного імені)
	фатична формула	<i>питання</i>
	світська бесіда	<i>скорочення слів, еліпсис реплік, незначне порушення граматичних правил, загальні питання, розгорнуті відповіді (5 реплік), тема «Особиста інформація»</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“After school was out. I took my old bus route that I road on when I lived at my brother’s house. When I got on the bus I saw Laura and David. “What’s up, Mattie.” said David. “Hey what’s up!” I said. “You must be going to work today huh.” stated David. “Yes. Another closing night.” I said. <...> “So, is Todd going to pick you up after you get off?”

Smith, M.M. (2013) When everything get’s in the way. Xlibris Corporation, USA. P.68

Продовження додатку А.2

Приклад №72

національність американці

УЧАСНИКИ	стать	чоловік – жінка
	вік	юнаки
	соціальна	студенти
	приналежність	
МЕТА	стосунки	знайомі
		встановлення та
КОМУНІКАТИВНІ	час	продовження контакту
УМОВИ	місце, подія	день
		кафе
ВЕРБАЛЬНІ	очікуваність зустрічі	випадкова зустріч
ЗНАКИ	вітальна формула	стилістично знижена
	звертання	апелятив
	фатична формула	(скорочена форма власного імені)
	світська бесіда	<i>питання</i>
		<i>скорочення слів,</i>
		<i>повна форма реплік,</i>
		<i>дотримання граматичних правил,</i>
		<i>загальні питання,</i>
		<i>короткі відповіді (4 репліки)</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	публічна
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“He walked into Mcdonald’s where I worked. “Hey, Mattie, how are you doing?” he asked. “I’m good.” I replied. “So what’s up, and how are you doing?” he asked. “It’s all good now.” I replied”

Smith, M.M. (2013) When everything get’s in the way. Xlibris Corporation, USA. P.59

Продовження додатку А.2

Приклад №73

національність

американці

УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	родичі (батько - донька)
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	вдома
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна,
ЗНАКИ		стилістично знижена
	звертання	звертання-індекси
	фатична формула	питання
	світська бесіда	повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні, спеціальні питання, коментарі та розгорнуті відповіді (7 реплік)
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	емоційний (обійми)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інтимна
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

I saw Mary, but she did not say anything. I walked into my father's room. "Hi daddy!" I said then. (giving him a hug) "Hey daughter! How are you doing?" he asked. "I am good." I replied. <...> "Have you to been taking good care of yourself daughter?" he asked. "Yes, daddy, Todd has been helping me a lot so don't worry yourself about me. I found a roommate not far from here, and I will be staying with her." I said. "Alright, daughter, come back and check on the old man from time to time." he said. "I will daddy." I said.

Smith, M.M. (2013) When everything get's in the way. Xlibris Corporation, USA. P.66

Продовження додатку А.2

Приклад №74

національність американці

УЧАСНИКИ	стать	чоловіча
	вік	зрілий чоловік - діти
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	родичі (батько - діти)
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	званий вечір
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна, стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекси
	фатична формула	відсутня
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	радісний, збуджений
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	гучно
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	посмішка
ЗНАКИ	жести	емоційний (обійми)
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інтимна
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

Todd looked up. <...> His face lit up into a beautiful smile! The boys jumped out of the car yelling. "Daddy! Daddy!" They ran up to him and jumped all over him with excitement. "What's up my little men!" he said. <...> he grabbed Torrence up off the ground, threw him up in the air with two hands, he caught him again, flipped him around, and give him a big hug."

Smith, M.M. (2013) When everything get's in the way. Xlibris Corporation, USA. P.66

Продовження додатку А.2

Приклад №75

національність

американці

УЧАСНИКИ	стать	чоловік - жінка
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	подружжя
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	вдома
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекс
	фатична формула	експресивний вираз
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	емоційний (обійми)
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інтимна
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

Then he looked at me. "Well come here woman! Don't just stand there, come over here." He said. I walked over to him. He gave me one of the longest hugs I'd ever had. He almost did not want to let me go. <...> "I miss you."

Smith, M.M. (2013) When everything get's in the way. Xlibris Corporation, USA. P.66

Продовження додатку А.2

Приклад №76

національність

американці

УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	юнаки
МЕТА	соціальна	студенти
	приналежність	подруги
КОМУНІКАТИВНІ	стосунки	встановлення контакту
	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	вдома
	очікуваність зустрічі	щоденна зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральні
	звертання	апелятиви
ЗНАКИ	фатична формула	(власні імена скорочених форм)
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
МОДУС	дистанція	інформація в контексті відсутня
	КОМУНІКАЦІЇ	аудіальний, візуальний

The next morning Mae was already up and awake when I was getting dressed to go to school. "Good morning Mae." I said. "Morning T" she said.

Smith, M.M. (2013) When everything get's in the way. Xlibris Corporation, USA. P.66

Продовження додатку А.2

Приклад №77

національність американці

УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	юнаки
	соціальна	студенти
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	автобусна зупинка
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральні
ЗНАКИ	звертання	апелятив (скорочена форма власного імені)
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, спеціальні питання (4 репліки)</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

I met Leah at the bus stop. "Good morning, Mattie, how are you?" said Leah. "Good morning" I replied. "How was your night?" she asked. "Well it may have been good, if Mae wasn't fighting with that boyfriend of hers. They kept me up all night."

Smith, M.M. (2013) When everything get's in the way. Xlibris Corporation, USA. P.66

Продовження додатку А.2

Приклад №78

національність

британці

УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	щойно представлені один одному
МЕТА		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	світський захід
	очікуваність зустрічі	незапланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	інформація в контексті відсутня
	світська бесіда	тема «Політика»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“What do you think about government policy?” She asked me suddenly. “I don’t have a crystal ball. I don’t know where it will lead to. But I endorse this government’s policies in every respect.”

British National Corpus (BNC)

Продовження додатку А.2

Приклад №79

	національність	українці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
МЕТА	стосунки	родичі (мати - донька) встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	телефонна розмова
	очікуваність зустрічі	неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання - регулятив, звертання - експресив
	фатична формула	<i>питання</i>
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	м'який
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“ – Мам, привіт. Ти зайнята? – Привіт, зайчику! Ні, а що в тебе з голосом? – почулося з іншого кінця. – Можна я приїду на вихідні? Мені зовсім погано. Я не знаю, що далі робити... – Софія заледве стримувала сльози. – Нащо ти питаєш? Приїжджай обов’язково! Що в тебе сталося?”

Кейс, М. (2018) Примарна цитадель. Strelbytskyu Publishing. 114 с.

Продовження додатку А.2

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	жінки
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	родичі (племінниця - тітка)
МЕТА		встановлення контакту, формування позитивного образу
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	вдома
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекси (зменшувальна форма)
	фатична формула	експресивний вираз, комплімент
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	посмішка
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello, Auntie Jean,” she said, doing her best to smile. “Rebecca, my love, of course, yes, look at you, 'aven't you grown. Quite the young lady.” Auntie Jean coughed and opened the door fully. “Yes, come in, come in, I've got something on the boil.”

Williams B., Gordon R. (2011) *Tunnels*. Scholastic Inc., USA. 496 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №81

	національність	британці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки - жінки
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
МЕТА	стосунки	родичі
		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральні
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекси (зменшувальні форми), апелятиви
	фатична формула	експресивний вираз
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello, Daddy,” “Hello, Mercy,” said Jack. “So this is what you’ve been up to, my girl. No wonder you stopped writing.” She met his gaze defiantly. “You always told me to follow my heart, and stick to what I was good at . <...> I am very pleased to see you again, Daddy. It's been ever such a long time. What are you doing here? And who ... Oh, Hello, Auntie Gillian.” “Hello, Mercy,” said Gillian. Jack caught something passing between the two women...

Green, S.R. (2015) *Once in Blue Moon*. Jabberwocky Literary Agency, Inc., UK. 575 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №82

національність	американці
-----------------------	------------

УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	зрілий
	соціальна	військові
	приналежність	
	стосунки	друзі дитинства
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	апелятиви
	фатична формула	(скорочені форми власних імен)
	світська бесіда	питання
		<i>повна форма слів та реплік,</i>
		<i>дотримання граматичних правил,</i>
		<i>спеціальні питання (4 репліки)</i>
		тема «Родичі»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

To Georgie's dismay, Bud felt someone at his back. "Hey, Georgie Porgie, how's it hangin'?" "You look right soldierly, Bud. I see you got a stripe right out of boot." "Yep. Bud patted the dark green V on his left sleeve as if it were a beloved pet. <... > "It's for my sis." "That's good. She's real sweet. And I better get something for my old lady." <...> "How is she?"

Smith, C.W. (2008) Purple hearts: a novel. TCU Press, USA. P.297.

Продовження додатку А.2

Приклад №83

національність американці

УЧАСНИКИ	стать вік соціальна приналежність стосунки	жінка - чоловік зрілий інформація в контексті відсутня закохані
МЕТА КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	встановлення контакту інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично знижені звертання-регулятиви відсутня відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	весело, бадьоро інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня емоційний (поцілунок) інформація в контексті відсутня інтимна
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний, тактильний

“Hey, darling,” I said in my most cheerful voice, and kissed him on the lips. “Hey, baby,” he said in a tone that only I knew and understood.

Washington, D. (2011) *Diary of a mad First Lady*. Urban Books, USA.

Продовження додатку А.2

Приклад №84

національність

британці

УЧАСНИКИ	стать вік соціальна приналежність стосунки	жінки зрілий інформація в контексті відсутня друзі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральні звертання - експресив <i>питання</i> відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

“Hello, sunshine. How are you?” “Hi, hi. Fine, I think. I was at my friend’s, coming from the apartment in Kaunas, and drove to my parents”

Willow O. Dark Sky. Xlibris Corporation, 2011. 516 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №85

національність

американці

УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	юнаки
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	звертання-регулятив (скорочена форма)
	фатична формула	питання (скорочена форма)
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

He called Chee on his cell. "Sup, bro? How you like those wheels?" "I wish you hadn't sent your boys after the old man. It made me look bad."

Crais, R. (2006) *The Two Minute Rule*. Simon and Schuster, USA. P.272

Продовження додатку А.2

Приклад №86

національність американці

УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	юнаки
МЕТА	соціальна	студенти
	приналежність	друзі
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	стосунки	встановлення та
	час	продовження контакту
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	гуртожиток
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
	звертання	відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	фатична формула	звертання-регулятив (скорочена форма)
	світська бесіда	питання (скорочена форма) скорочена форма слів, еліпсис реплік, дотримання граматичних правил, спеціальні прямі питання та розгорнуті відповіді (4 репліки) тема «Особиста інформація»
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ	дистанція	інформація в контексті відсутня
		аудіальний, візуальний

“Sup bro, how goes?” I try to stay tapped into my positive energy, starting out casually so I won't attack with questions right away. “How are you and Meredith?” “We're pretty good actually. I think I may have found the right girl this time, feeling good.” <...> “That's great, I'm so happy for you! You and Meredith look like you were made for each other. So... why are you so anti-Jason?” “That's different. You and him don't go together.”

Roberts, M. (2012) Storm Angel: Angel of Death. Xlibris Corporation, USA. P. 42.

Продовження додатку А.2

Приклад №87

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	сім'я
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання - експресив
	фатична формула	інформація в контексті відсутня
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	емоційний (поцілунок)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello, my precious!” He bent to kiss his wife and baby daughter, the tenderness and love on his face moving Maddie”

Lee M. Maddie’s Love-Child. Harlequin, 2012. 145 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №88

національність	британці
стать	чоловік - жінка

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання-регулятив, апелятиви (повна та скорочена форми власних імен)
	фатична формула	питання
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	м'який
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	посмішка, сяючі очі
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello, Edith,” said George, looking up at the person whose beautiful voice I'd heard. ... “Hello, my dear. How are you this blessed day?” Edith was so small and so smiley and had eyes so sparkly that I was almost too ... “Oh, Georgie Porgie!”

Byron, T. (2014) *The Skeleton Cupboard: The making of a clinical psychologist*. Pan Macmillan, UK. 320 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №89

національність	українці
стать	чоловік - жінка

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання-регулятив, апелятиви (повна та скорочена форми власних імен)
	фатична формула	експресивні вирази
	світська бесіда	<i>відсутня</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	м'який
ЗНАКИ	темп	радісний, збуджений
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	емоційний
	візуальний контакт	встановлено
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

— *Радість моя! Я тебе знову бачу!*— казав він. — *Я знав, я вірив, що врешті я тебе зустріну! Але тут, у Петрограді?.. Як ти тут опинилася?*

— *Я тут ненадовго, у справах. Я позавтра вже їду додому.*

— *А я завтра.*

— *Куди?*

— *Як куди? На позиції. Я на фронті уже третій місяць, мене послали сюди з дорученням. — І раптом він знову трохи не скрикнув. — Яке щастя! Я бачу тебе! Я ж міг не зайти до музею, і я б не побачив тебе! — Він її міцно тримав під руку. — Я закінчив справи, і мені заманулося зайти сюди... і раптом ти... Яке щастя! Радість моя!*

Іваненко, О. (1989) Весілля в монастирі. Журнал «Вітчизна». С. 9.

Продовження додатку А.2

Приклад №90

національність	українці
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік соціальна приналежність стосунки	зрілий інженери, професори колеги встановлення та продовження контакту
МЕТА		день
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	подвір'я університету незапланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	відсутня відсутнє питання <i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, спеціальні питання та розгорнуті відповіді (13 реплік)</i> тема «Природа», «Спільні знайомі»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня регулятивний (рукоштовання), ілюстративний (кивок) встановлено соціальна
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний, тактильний

Біля клумби стояло двоє людей. Я впізнав інженерів Самборського та Макаренка. — Як вам тут подобається? — спитав Самборський, подаючи руку.— Надзвичайно подобається. Давно росте цей сад? — Уже десять років. Так, Ярослав? Самборський глянув на Макаренка. — Я в цьому дендрарії вперше, — сказав Макаренко. — Професор влаштував його після того, як я виїхав з нашого міста. Колись ми збирались на квартирі у Аркадія Михайловича або в Палаці піонерів. — Після того ви тут не бували? — спитав я. — Ні. От уже десять років. З Аркадієм Михайловичем я кілька разів зустрічався на Кавказі, в Середній Азії, на Алтаї, на Далекому Сході. Він же щороку їздить в якусь експедицію. А з цим мужем, — він кивнув на Самборського, — ми протягом року навчалися математики в Томському університеті. — А Шелемеху ви досі не знали? — Ні, — втрутився Самборський. — Шелемеха ж із Стародіпрровська. Там Аркадій Михайлович ще раніш працював, і він знає його відтоді. Я, правда, вже бачне його кілька разів, а Ярослав учора зустрів його вперше. — Я місяць тому приїхав сюди, — пояснив Макаренко. — Був тут недовго і виїхав, а позавчора вернувся. — Думаєте тут залишитися? — Напевне ще не знаю.

Трублаїні, М. (1988) Глибинний шлях: Роман та оповідання. – К. : Веселка, 1988. – 331с.

Продовження додатку А.2

Приклад №91

національність	українець – поляк
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік соціальна приналежність стосунки	зрілий інформація в контексті відсутня
МЕТА КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	знайомі продовження контакту інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня питання <i>повна форма слів та реплік,</i> <i>дотримання граматичних правил,</i> <i>розгорнуті зауваження (6 реплік)</i> теми «Подорожі», «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

– Ви поляк ? – Так. – Дуже цікаво, я ніколи не був у Польщі. – А я ніколи не був у Римі, але дуже багато читав про «Вічне місто». – О так, Рим – найкраще місце, подія у світі! – Цікаво, чи ще досі стоїть на Віа д’Аннуціо пам’ятник Великому походу на Рим. – Так, звичайно!

Білий, Д. (2014) Басаврюк ХХ. Київ: Наш Формат. 200 с.

Продовження додатку А.2

Приклад №92

національність	українці
стать	чоловік – жінка

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	добре знайомі
МЕТА		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	ніч
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	експресивний вираз
	світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні питання, розгорнуті відповіді, експресивні зауваження (5 реплік)</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	тихо
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

– *Яка знов нині чудова ніч, – завважила стиха напів до себе, напів до нього. – Гм?.. Що?.. – Настала знов чудова ніч, – повторила знов півголосом. – Чому? Тому, що місяць і зорі так ясно світять? – Може, й тому. Красу і взнеслість у природі можна ліпше відчутти, як описати. Не відчуваєте ж ви того, пане Фельс? – Не знаю. В тій хвилі я відчуваю що іншого.*

Кобилянська, О. (2008) Людина: повісті. Харків : Фоліо. 282 с.

Продовження додатку А.2

Приклад №93

національність	українці
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік соціальна приналежність стосунки	зрілий академік – пресс-секретар
МЕТА		незнайомі встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня аеропорт неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	відсутня апелятиви питання <i>повна форма слів та реплік,</i> <i>дотримання граматичних правил,</i> <i>загальні питання, короткі та</i> <i>розгорнуті відповіді (4 репліки)</i> тема «Подорожі»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня тихо
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	усмішка регулятивний (рукостискання) інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний, тактильний

– Якщо не помиляюся, а я ніколи не помиляюся, – звернувся до нього з посмішкою спортивного вигляду чоловік, – ви академік Петро Савяк? – Так, ви і на цей раз не помилилися. Якщо цих запевнень вам мало, готовий поклястися на Біблії. Якщо вона у вас, звичайно, при собі. – Я Роман Гарчук, прес-секретар колишнього прем'єр-міністра України. – Дуже приємно, – простягнув руку для вітання Савяк і відчув сильний потиск сухої гарячої долоні. – Їдете відпочивати, Петре Олександровичу? – Так. – В Іспанію їдете вперше? – Ні, вже був, але не в Барселоні. Давно хотів відвідати цю каталонську столицю, та все якось не випадало.

Масляк, П. (2008) Аспірантура. Київ, Журнал «СамВидав».

Продовження додатку А.2

Приклад №94

національність	українці
стать	жінка - чоловік

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	ресторан
	очікуваність зустрічі	запланована
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні питання, розгорнуті відповіді, зауваження (12 реплік)</i>
		теми «Мистецтво», «Архітектура», «Їжа»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	усмішка, сміх
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

– Як вам, подобається тут? – спитав Георгій, коли вони вместилися у зручні фотелі серед строгого британського антуражу. – Дуже мило, – посміхнулася вона. – Правда... Потім передумала. – Та ні, нічого. – Що? – напружився він. – Дуже стильний заклад. Справді, майже автентичний, щоправда... Вона знову зам'ялася. – Що «щоправда»? – Щоправда, з нальотом українського козацького бароко, – закінчила вона свою думку і засміялася. – В нас, українцях, здається, цього не можна викорінити. Козацьке бароко в нас у генах. <...> – Що будемо їсти? – спитав Георгій, намагаючись відповідати образу англійського джентльмена. – Оскільки ми тут, то, напевно, стейк з кров'ю, – сказала вона. – А ви? – Так само! – поспішив запевнити Георгій <...> – А що питимемо? – Люблю міцні напої. Батько привчив, – знову ж таки розсміялася вона.

Гримич, М. (2003) Егоїст: Роман. Л.: Кальварія. 225с.

Продовження додатку А.2

Приклад №95

національність	українець - француз
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	запланована
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	регулятиви, апелятиви
	фатична формула	експресивне зауваження
	світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні та спеціальні питання, розгорнуті відповіді, зауваження (7 реплік)</i>
		тема «Їжа»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

– Уявляєте, пане Кноте, тільки-но я перетнув кордон України, начальник митниці пан Ханкель запросив мене пообідати «чим Бог послав». <...> – І що ж, вам сподобалося частування? – Так, а найбільше мене вразив дивовижний український борщ, вартий страви Богів. – Пане Бальзаку, а чи плавав у тому борщі півень? – Півень? Гм-м... не пам'ятаю. Може, курка? – Тоді ви не їли справжнього українського борщу. Бо в справжньому – мусить плавати півень. Наголошую, півень, а не якась там курка. – Перепрошую, а як ви відрізняєте півня від курки?

Неждана, Н., Миколайчук, О. Оноре, а де Бальзак?
<http://kurbas.org.ua/dramlab/mykolaychuk/onore.pdf>

Продовження додатку А.2

Приклад №96

національність	українець - француз
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	щойно познайомилися
МЕТА		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні та спеціальні питання, експресивні зауваження (4 репліки)</i>
		тема «Подорожі»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

Незважаючи на пророцтва, ви, певно, втомилися з дороги? – Я – ні, але дорога від мене. – Як вам Верхівн? – О, це справжній Лувр! Скільки разів марив нею, але реальність величніша. Я зачарований!

Неждана, Н., Миколайчук, О. Оноре, а де Бальзак?
<http://kurbas.org.ua/dramlab/mykolaychuk/onore.pdf>

Продовження додатку А.2

Приклад №97

національність	українці
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	пасажир - таксист
	приналежність	
	стосунки	незнайомі
МЕТА		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	таксі
	очікуваність зустрічі	незапланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні та спеціальні питання, короткі та розгорнуті відповіді, зауваження (8 реплік)</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	тема «Особиста інформація»
ЗНАКИ		мякий, добродушний
		(з боку адресанта),
		байдужий (з боку адресата)
НЕВЕРБАЛЬНІ	темп	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	ілюстративний
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	соціальна
МОДУС		аудіальний
КОМУНІКАЦІЇ		

Перші хвилини три їхали мовчки. Макс був занурений в свої думки. Чоловік нечутно сидів на задньому сидінні. – Давно не був у Рівному, - добродушно озвався м'яким голосом. – Як тут ведеться? – Та нічого, помаленьку, - байдуже відповів Макс, не глянувши на пасажирів. – Помаленьку... І що, нічого цікавого не відбувається? – А що тут цікавого можу відбуватися? Містечко невеличке, спокійне. Чи вам того не знати? – Так-то воно так... Але коли я тут жив, було дуже навіть нічогенько <...> - І давно ви тут були востаннє? – О, давненько! Десять років тому. – Приїхали відвідати рідню? – Можна й так сказати. Маю кілька справ у місті. Макс лиш кивнув, бо не знайшов, що сказати у відповідь.

Рогашко, А. (2016) Кризь безодню до світла. Харків: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля». 208 с.

Продовження додатку А.2

Приклад №98

національність	українці
стать	чоловік – жінка

УЧАСНИКИ	вік соціальна приналежність стосунки	зрілий письменник – вчителька
МЕТА		щойно познайомилися встановлення контакту, формування позитивного образу
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	день вдома неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральна апелятивни експресивне зауваження, комплімент <i>повна форма слів та реплік,</i> <i>загальні та спеціальні питання,</i> <i>розгорнуті відповіді, зауваження,</i> <i>компліменти (8 реплік)</i> тема «Особиста інформація», «Хоббі»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня жвавий інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	усмішка, сміх інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня соціальна
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

– Доброго ранку, я Жан, але можете називати мене Іван, – жваво промовив гість. – І вам доброго ранку, Іване! А я Олена. Заходьте і почувайтеся, як удома. <...> Яке у вас миле помешкання, мені раптом здалося, що я колись тут уже жив. – Дякую. То коли ви востаннє відвідували Батьківщину, Жане? – запитала Олена. – О, давно, понад десять років тому. – Так ви Жан чи Іван? – посміхнулася Олена. – Мій батько уродженець вашого міста, а мати французженка. У нас вдома розмовляють лише українською мовою, навіть мати. Вона так кохала батька, що вивчила її досконало. – Ви живете з батьками? – Ні, вони мешкають у Парижі, а я в Сержі, у мене там невеличкий будинок. – Я не знаю такого міста. – Це за тридцять кілометрів від Парижа. Місцевість пов'язана з Ван Гогом, він там неподалік похований на невеличкому сільському цвинтарі поряд зі своїм братом Тео. – Я завжди мріяла побувати у Франції, але не знаю, чи таке можливо. – Чому ні? От приїжджайте разом з Жоржем улітку. – Дякую, мені б дуже хотілося, та мій чоловік дуже зайнятий, незабаром має вийти його нова книжка. – Він мені казав. А ви чим займаєтеся? – Я працюю в школі, викладаю англійську мову. – А які маєте хобі? – Тепер моїм постійним хобі є господарка, – гірко посміхнулася Олена. – Не може бути, щоб жінка з такими неймовірно блакитними очима і такою чарівною усмішкою ніколи нічим не захоплювалася. – Ви майстер компліментів, – засміялася Олена, – колись я спробувала писати, але з того нічого не вийшло. Гата Е. Сюрпризи долі, або Змагання між Аполлоном і Паном. Львів: БаК, 2009. 212с.

Продовження додатку А.2

Приклад №99

національність	українці
стать	чоловік – жінка

УЧАСНИКИ	вік соціальна приналежність стосунки	зрілий викладачі
МЕТА		знайомі встановлення та продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	день університет неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральні апелятив експресивний вираз <i>повна форма слів та реплік,</i> <i>дотримання граматичних правил,</i> <i>загальні та спеціальні питання,</i> <i>короткі та розгорнуті відповіді,</i> <i>зауваження (14 реплік)</i> теми «Особиста інформація», «Робота»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	усмішка ілюстративний інформація в контексті відсутня соціальна
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

- Добрий день! Радий вас бачити, Марино! - ввічливо нахилив голову. – Доброго дня, - чемно привіталася. – Обідати йдете? – Так. – Ну, то ходімо разом. Як вам тут подобається? – Гарно, - відповіла Марина. – Приємно чути. – Однак дуже тягне додому. – Так ви щойно в п'ятницю приїхали. І вже надокучило? – Щось неспокійно на душі. – Це від незвички. Приїжджайте краще на наші семінари, дуже корисні, проводимо на високому рівні. Там значно цікавіше, ніж на курсах. Я особисто слідкую за кожною дрібницею. Мені подобається, коли усі задоволені. Не визнаю халтури. – І як часто ви їх проводите? – Намагаюся два раз до року. – Не знаю, чи мені вдасться. – Головне – бажання. – Від наших бажань мало що залежить. – А від чиїх? – Керівництва, – засміялася Марина.

Гата Е. Сюрпризи долі, або Змагання між Аполлоном і Паном. Львів: БАК, 2009. 212с.

Продовження додатку А.2

Приклад №100

національність	британці
стать	чоловік - жінка

УЧАСНИКИ	вік	інформація в контексті відсутня
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	сім'я (тітка - племінник)
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	інформація в контексті відсутня
	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула	стилістично нейтральна
	звертання	звертання - експресив
	фатична формула	інформація в контексті відсутня
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	емоційний (поцілунок)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний, тактильний

“Hello!” I kiss her on the cheek. Aunt E says, “Hey, pig! Hello!” I hate when she calls me that horrible name. “I’m not a pig!” She thinks I’m always dirty. She’s the nasty one”

Shadows L. Coffee time. Lulu Press, Inc, 2015.

Продовження додатку А.2

Приклад №101

національність	українці
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	апелятиви (повна форма власного ім'я)
	фатична формула	питання, експресивний вираз
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	емоційні (поцілунок, обійми)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інтимна
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

- А чи Василь? - А я, Степане, а я! Друзі не бачились багато років. Вони обнялись і поцілувались. - От і добре, що повернувся, Степане!

Скляренко, С. (1960) Карпати. Вид-во худ. літ-ри. 430 с.

Продовження додатку А.2

Приклад №102

національність	українці
стать	жінки

УЧАСНИКИ	вік	літній
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	відсутня
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	тема «Родичі»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Як справи? Як зять?” – “Богу дякувати – непогано. Він майстерно володіє стожаркою і дає собі раду в цьому житті” - відповіла Ніна Іванівна”

Гуманістичний вісник. Збірник оповідань, 227 с.

Продовження додатку А.2

Приклад №103

національність	українці
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	літній
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	побратими
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично підвищена
ЗНАКИ	звертання	регулятив
	фатична формула	питання
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	широка посмішка
ЗНАКИ	жести	регулятивний (рукостискання)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

Побачивши його, ураз розцвів широкою привітною посмішкою: – Слава Україні, друже! – підійшов і подав руку. – Героям слава! – відповів Скала. – Якими вітрами?

Праск, С. (2008) Столочене жито. Рівне: ВАТ «Рівненська друкарня». 484 с.

Продовження додатку А.2

Приклад №104

національність	українці
стать	жінка – чоловік

УЧАСНИКИ	вік	молода дівчина – юнак
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	незнайомі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично підвищена
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	голосно
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	ілюстративний
	візуальний контакт	встановлено (пильний погляд)
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

Дівчина повільно прибрала з обличчя волосся і здивовано витріщилася на хлопця. – Слава Україні! – голосно сказав він. – Героям слава! – відповіла дівчина. <...> – Ти хто? – А ти? – Я – Оксана, – кліпнула. Я – Злий, тобто Тарас. – Рідкісне ім'я. Як ти тут опинився?

Талан С. Повернутися дощем : роман. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 448с.

Продовження додатку А.2

Приклад №105

національність	українці
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	поліцейські
	приналежність	
	стосунки	колеги (начальник – підлеглий)
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	ранок
УМОВИ	місце, подія	кабінет
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекс
	фатична формула	експресивний вираз
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	незадоволений
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	тихо
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

До гостьової спальні на першому поверсі, де розмістився Валентин Буруковський, Кінчев зайшов не постукавши <...> пробубонів незадоволеним тоном: - Пане слідчий? Така честь – і просто зранку!

Лапіна Н., Горбань С. Зодчий з пекла. Litres, 2017. 300с.

Продовження додатку А.2

Приклад №106

національність	українці
стать	жінка – чоловік

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		продовження контакту, організація позитивної атмосфери
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	обід
	очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	експресивне зауваження, комплімент
	світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, загальні та спеціальні питання, короткі та розгорнуті відповіді, зауваження (7 реплік)</i> теми «Особиста інформація», «Мистецтво»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено (прямий погляд)
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

- А ви на вакаціях таки добре поздоровшали, - обернулась Ватя до Леоніда Семеновича й глянула йому просто в вічі. <...> - Цілі вакації байдики б'ю без роботи. Хоч-не-хоч, то поздоровшаєш. От поїду до Києва, то доведеться занидіти, схуднуть та змарніть од роботи, - сказав Леонід Семенович.

<...> Як подобається вам цей обід, ця обстава? - спитав Леонід Семенович.

- Сказати по правді, я вперше оце обідаю, сидючи на лаві з простими людьми... Мені це здається дуже оригінальним і через те мені подобається. Мені все здається, що я сиджу в опері, що це грають на сцені якісь ролі майстрів, мірошників. Он, дивіться, як у тих віконцях під помостом нанизу миготить прудка вода! Як воно виходе театрально. Справдешня декорація! Чисто сцена в театрі! <...> - Ви, мабуть, любите театр? - спитав, в Ваті Леонід Семенович. - Дуже люблю. Як тільки буваю в Києві, то з своїми знайомими dokonешне хоч раз побуваю в театрі, - сказала Ватя й почала розмову про артистів та артисток.

Нечуй-Левицький, І. (2018) Поміж ворогами. Вид-во «Андронум». С. 54.

Продовження додатку А.2

Приклад №107

національність	українці
стать	жінка – чоловік

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		продовження контакту, організація позитивної атмосфери
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	експресивне зауваження, комплімент
	світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, розгорнуті зауваження (8 реплік)</i> теми «Природа»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено (прямий погляд)
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

Усі заворошилися і встали. Ватя й Леонід Семенович і собі встали й вийшли з млина. <...> - Який тут простір на цих рівних луках, між півкругами гір! Яке гарне місце, подія! - говорив Леонід Семенович. <...> - Кажали ви, що вас нудьга бере на селі. Тепер і я, пробувши два місяці на селі, добре втямив, що ви казали правду. <...>. Одбився я од села... - говорив Леонід Семенович. - І я не люблю села. Я по своїй вдачі міська людина. В місті менше клопоту: нема там цього клопотливого сільського господарства, тих поганих полів, овець, свиней, курей, гусей, - сказала Ватя. - Зате ж в місті коні добрі, хоч нема волів та овець, - сказав Леонід Семенович. - От коні я люблю, та ще й добрі, прудкі. Я люблю прудку проїздки, так, щоб коні летіли, як птиці, щоб аж дух забивало, - сказала Ватя.- Панотець оце дав мені, щоб навідатися до сестри, пару робочих шкяп, і я на силу допхався до Горобцівки. Од цих коней не заб'є духу, бо вони біжать підтюпцем, - сміявся Леонід Семенович.

Нечуй-Левицький, І. (2018) Поміж ворогами. Вид-во «Андронум». С. 55.

Продовження додатку А.2

Приклад №108

національність	австралійці / американці
стать	жінки та чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	незапланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вігальна формула	стилістично нейтральні
ЗНАКИ	звертання	звертання-регулятив, апелятиви
	фатична формула	питання
	світська бесіда	скорочені форми слів, еліпсис реплік, незначне порушення граматичних правил, розгорнуті зауваження (4 репліки)
		теми «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	усмішки, сміх
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	встановлено (прямий погляд)
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello mate” she said “Y’okay?” “Hello there Sam!” said George smiling “I wonder if you guys are going the same way I am” said Sam grinning. “I bet you are and I’m coming too after all, got to keep an eye on me old Georgie Porgie.” George and Jenny laughed. “Hey, not so much of the old my girl” George began grinning. “Anyway, it’ll be lovely to have you Sam” Jenny told her.

Coombs, G. (2008) George moves on. AuthorHouse, USA. 112 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №109

національність	американці
стать	жінки та чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	апелятив (скорочена форма власного імені)
	фатична формула	інформація в контексті відсутня
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	емоційний (обійми, поцілунок)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hey, guys. It's good to be back.” “Hey, Millie.” Josh greeted her with a warm hug and a perfunctory kiss on the cheek...

Lowe, F. (2015) *Montana Actually*. Penguin, USA. 320 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №110

національність	американці
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	родичі (син – батько)
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	телефонна розмова
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вігальна формула	стилістично нейтральна
ЗНАКИ	звертання	звертання-індекс, апелятив
	фатична формула	питання
	світська бесіда	скорочені форми слів, еліпсис реплік, незначне порушення граматичних правил, загальні питання та розгорнуті відповіді (6 реплік), тема «Хоббі»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello, Dad. How's it going?” “Fine, Charlie. How's it going with you?” “Well, not too bad,” I hedged a little. “Really?” “It's been lots of fun this week. Darren and I swam with the dolphins and helped train the seals. We even went snorkeling out on the reef. This morning I took my junior counselor test. It was really hard, Dad, but I passed it. I can't wait for the regular camp to start on Monday.” “Sounds like you're having a great time,” said Mr. Stephens.

Crews, S.B. (2008) *The Treasure of Stephens Point Lighthouse*. Xlibris Corporation, USA. P.37.

Продовження додатку А.2

Приклад №111

національність	американці
стать	чоловік – жінка

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	<i>еліпсис реплік,</i>
		<i>порушення граматичних правил,</i>
		<i>загальні питання та короткі</i>
		<i>відповіді</i>
		<i>(4 репліки)</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	теми «Особиста інформація»
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	емоційний (обійми, поцілунок)
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний, тактильний
КОМУНІКАЦІЇ		

He said, "Hey, how you doing?" I said, "Im fine, how you been?" He said, "I've been doing OK, but you have been heavy on my mind. You sure you been all right?" "Yeah, I'm fine." He greeted me with a hug then a kiss.

Theada Brothers. (2012) Theada Surviving the Past and the Present. Xlibris Corporation, USA. P.118.

Продовження додатку А.2

Приклад №112

національність американці

УЧАСНИКИ	стать	чоловік – жінка
	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично нейтральні
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	скорочена форма слів, еліпсис реплік, незначне порушення граматичних правил, загальні питання та короткі відповіді (8 реплік)
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	теми «Спільні знайомі»
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Hello there,” Pam says. “Hi, how are you?” “Not bad.” “What’s up?” “I’m always a little jumpy in May. How’s Wally doing?” “Oh, the car just won’t handle. He’s fretting a little.” “Who doesn’t?” “Yeah, Johnny’s got some engine problems.” “Who doesn’t?”

Kleinfield, S. (2014) *A Month at the Brickyard: The Incredible Indy 500*. Open Road Media, New York.

Продовження додатку А.2

Приклад №113

національність	американці
стать	жінки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	друзі
МЕТА		встановлення та
		продовження контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	інформація в контексті відсутня
	очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вігальна формула	стилістично знижена,
ЗНАКИ		стилістично нейтральна
	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	скорочена форма слів, еліпсис реплік, незначне порушення граматичних правил, загальні питання, короткі та розгорнуті відповіді (5 реплік)
		теми «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	усмішка
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Well, hey there.” I smiled, and watched the smile from across my face in the mirror. “Hi. How are you?” “Well not really fine, but, you know, Okay.” “What happened?” “I finally broke up with my boyfriend, Billy. I forgot, you’re new, you don’t know about Billy, the alcoholic, can’t commit, sometime Broadway stagehand. Anyway, it took me two years, but I finally ditched him. I’ll tell you all about it later. More important, how are you?” “All right.”

Listfield, E. (2009) *The Last Good Night*. Simon and Schuster, USA. P. 20.

Продовження додатку А.2

Приклад №114

	національність	американці
	стать	жінки
УЧАСНИКИ	вік	юний

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня друзі встановлення та продовження контакту
МЕТА		ранок
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	телефонна розмова
	місце, подія	неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	очікуваність зустрічі	стилістично нейтральна апелятив
	вітальна формула звертання	питання
	фатична формула світська бесіда	<i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні питання, короткі відповіді (4 репліки)</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр	інформація в контексті відсутня
	темп	млявий
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	гучність	інформація в контексті відсутня
	міміка	інформація в контексті відсутня
	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний

“Hello?” she said. “Melissa,” I said. I could tell I had awakened her. “I thought you’d call sooner. How is everything going up there?” “It could be worse,” I said. “Why?” “I am calling from a pay phone.”

Crouse, D. Copy Cats: Stories. University of Georgia Press, USA. P. 128.

Продовження додатку А.2

Приклад №115

УЧАСНИКИ	національність	британці
	стать	чоловік – жінка
	вік	зрілий

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня близькі друзі встановлення та продовження контакту
МЕТА		інформація в контексті відсутня
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	телефонна розмова неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральна апелятив питання <i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні питання, короткі відповіді (5 реплік)</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	занепокоєний інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний

Tom was sitting up watching TV when his cell phone rang. "Hello," he said. "Tom, it's me Angela." "Hello, how are you?" he asked. "Not well I am afraid," she answered. "What's wrong?" He asked feeling alarmed now. "I miss you. And I need to see you, Tom. May I come to your place today?"

Winne, T.M. (2008) Things Couldn't Get Any Worse. Could They? Xlibris Corporation, UK. P.89.

Продовження додатку А.2

Приклад №116

УЧАСНИКИ	національність стать вік	британці чоловік – жінка зрілий
-----------------	---	---------------------------------------

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня близькі друзі встановлення та продовження контакту
МЕТА		інформація в контексті відсутня
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	телефонна розмова неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральна, стилістично знижена апелятив питання <i>повна форма слів, еліipsis реплік, дотримання граматичних правил, загальні питання, короткі відповіді (8 реплік)</i> тема «особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний

*“Hello! Who is it?” “Hi! Ene, it’s me, Michael.” “Hey! Michael, how are you?”
“Hmn! Could be better, and you?” “I am good. But what’s wrong? Are you still at
the hospital?” “Hell, no, I have been home close to two weeks.” “Good. What
about the cut, is it healing?” “Yeah, gradually, I don’t feel much pain anymore.
And you, what has been taking your time?” “For me, it has been all about school ,
school , school .” “You sound like a bookworm.”*

Itodo, S.O. (2015) Bunker Laboratory. Strategic Book Publishing, UK. P.17.

Продовження додатку А.2

Приклад №117

УЧАСНИКИ	національність стать вік	українці чоловіки зрілий чоловік, літній чоловік
-----------------	---	--

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня знайомі встановлення та продовження контакту
МЕТА		інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральна звертання-регулятив, апелятив питання <i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, загальні питання</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		інформація в контексті відсутня аудіальний, візуальний

– *Добрий вечір!* – сказав Шевко, увійшовши в хату. – *Як ся маєте, пане Лукашу? Що то ви виробляєте? Вмирати захотіли? От вам би ще оженитися. <...> - Жартуйте здорові, пане Якубе, а мені в далеку дорогуб пора, - каже Луцьб покашлюючи. – Чую, що меня виходу не буде...*

Чайковський, А. (2018) Олюнька. Видавничий союз «Андронюк».

Продовження додатку А.2

Приклад №118

	національність стать вік	українці чоловік – жінка зрілий
УЧАСНИКИ		

	соціальна приналежність стосунки	пенсіонер – листоноша знайомі встановлення та продовження контакту
МЕТА		день вдома
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральні звертання-індекс, апелятив питання <i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, спеціальні питання</i>
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		інформація в контексті відсутня аудіальний, візуальний

*Ніна заходить до хати, каже: – Доброго дня. Ви живі, діду Якове?
Яків <...> відказує: – Доброго здоров'я. Чом би мені не жити? Ци ти хтіла,
щоб я вмер, не получивши письма? Давай... – Ви що знову почали курити?"*

Лис, В. (2016) Століття Якова. Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля».

Продовження додатку А.2

Приклад №119

	національність стать вік	українці чоловік – жінка літній чоловік – молода дівчина
УЧАСНИКИ		

	соціальна приналежність стосунки	професор – студентка знайомі встановлення та продовження контакту
МЕТА		день університет
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично нейтральна звертання-регулятиви, звертання-індекс, апелятив
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	фатична формула світська бесіда тембр темп гучність	питання відсутня суворий (з боку адресанта) інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		інформація в контексті відсутня аудіальний, візуальний

“Перед дівчиною стоїть сивий професор: – Так, Григоренко! Доброго вам дня, шановна! Ви чому не в аудиторії? Вам персональне запрошення від кафедри потрібне чи, може, декана покликати? Дівчина на диво спокійно закриває книжку, кладе її в наплечник, зістрибує з підвіконника: – Доброго дня, пане професоре! Приємно вражена вашою повагою до мене. Перепрошую за те, що за таким нагальним і зацікавленим повторюванням заданого вами матеріалу прогавила дзвінок. То куди мені?”

Корній, Д. (2010) Гонимарник. Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля».

Продовження додатку А.2

Приклад №120

УЧАСНИКИ	національність стать вік	українці жінка – чоловік літня жінка – молодий чоловік
-----------------	---	--

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня родичі (мати – син) встановлення та продовження контакту
МЕТА		ранок
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	вдома інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральна звертання-індекси питання <i>повна форма слів та реплік, дотримання граматичних правил, спеціальні питання, короткі та розгорнуті відповіді, зауваження (5 реплік)</i> тема «Особиста інформація»
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня емоційний (обійми, поцілунок) інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

— Доброго ранку, синку. Як спалося? — Гаразд, мамо. Спальня так вдало розміщена: вікна у садок, на басейн. Звідти приємна свіжість плине — гарно. А як ви почуваетесь, мамо? — Зараз уже добре. Бо ти приїхав. То й здоров'я ліпшим зробилося. Я так рада, що ти вдома. — Я теж. Що тут нового, мамо? — Потихеньку. Краще ти розповідай. Як живеться в місті?

Кирило-Шванс, С. (2007) Ад'ютант генерала Домбровського. Волинська обласна друкарня. С. 19.

Продовження додатку А.2

Приклад №121

	національність	українці
УЧАСНИКИ	стать	чоловік – жінка
	вік	зрілий

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня друзі встановлення та продовження контакту
МЕТА		день вдома
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час	
	місце, подія	
	очікуваність зустрічі	незапланована зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично знижена звертання-індекс, апелятиви (пестливі форми власних імен)
	фатична формула світська бесіда	питання повна форма слів та реплік, розгорнуті відповіді, зауваження (8 реплік)
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести	посмішка ілюстративний, емоційний (обійми)
	візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний, тактильний

— Здоров був, чоловіче, гостинців не чекаєш? — привіталась вона, лагідно посміхнувшись до Степана. — Здорово була, жіночко. Сідай, що Бог послав, — Байдюк розвів руками уздовж столу <...> — Десь, однак, забарилася ти, Наталочко. — Знаю, Степане. Багато справ було у матері. Уклін тобі від усіх, а особливо від батька, та ще ось гостинці, — вона стала викладати на стіл усе, що було у кошику. — Ну, тепер голодна смерть нам не загрожує, — Степан обійняв Наталку. — Як ти? — Все добре, Степаночку. Будемо жити далі, вірніше, знову. <...> — Знаю, ходімо — щось покажу. Вони чомусь страшенно бояться води, тому ми зробили озеро набагато більшим і глибшим, а ручай, що з нього витікає, обтікає тепер довкола увесь хутір. Та й дзеркало у світлиці обновили, воно тепер знову може показувати, що діється далеко за межами хутора. Ось, ходімо, я тобі покажу, як гарно стало довкола.

Чумаченко, В. (2014) Крик Пугача: Есе, повість. Кривий Ріг: Видавничий дім.

Продовження додатку А.2

Приклад №122

	національність	українці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	зрілий

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня знайомі встановлення та продовження контакту
МЕТА		інформація в контексті відсутня
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично підвищена апелятив (повна форма власного імені), звертання - індекс
	фатична формула світська бесіда	питання відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести	посмішка, підняти брову регулятивний
	візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

- *Чи ба! Юліане Астафійовичу! Моє шанування! Звідкіля, братику, га?*
- *Моє шанування, Макаре Петровичу! Та просто з канцелярії губернатора.*

Чайковський А. П. (1976) Романи та повісті. Дніпро. С. 482

Продовження додатку А.2

Приклад №123

національність	американці
стать	чоловік - жінка

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	вечір
УМОВИ	місце, подія	бар
	очікуваність зустрічі	неочікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	відсутнє
	фатична формула	питання
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	посмішка, підняти брову
ЗНАКИ	жести	регулятивний
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Ryan walks in, waves at me and takes a seat on the opposite end of the bar from where Mr. Nelson and Bruce are. “Hey,” he says. “What... what are you doing here?” He raises an eyebrow and smiles. “What?? Are you not happy to see me?” “I mean... surprised... more than anything”

Keen E. A New Path. Outfox Digital Publishing, 2016 p. 203 p.

Продовження додатку А.2

Приклад № 124

національність	американці
стать	чоловіки - жінки

УЧАСНИКИ	вік	зрілий
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі та незнайомі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	день
УМОВИ	місце, подія	вечірка біля басейну
	очікуваність зустрічі	очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично знижена
ЗНАКИ	звертання	звертання – регулятиви
	фатична формула	питання
	світська бесіда	відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

“Nick, Lilly, and Rose came into the pool area a few moments later and jumped into the pool. “Hey, guys, this is my friend Emma. <...> Guys, Emma has never jumped in from the side of the pool”

Wroy, M.J. (2014) The New girl. Xlibris Corporation. 158 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №125

	національність	американці
УЧАСНИКИ	стать	чоловіки
	вік	зрілий

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня знайомі встановлення контакту
МЕТА		
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	день інформація в контексті відсутня очікувана зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання	стилістично знижена звертання – індекс (скорочена форма)
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	фатична формула світська бесіда тембр темп гучність	питання відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	усмішка інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний, візуальний

I stepped out of my new BMW, I shot a smile and a greeting to my old friend. “Hey bro. What's new in the world of Mr. Joey?” I laughed.

Rauch, D.R. (2014) A Hit of Faith. Lulu.com. 150 p.

Продовження додатку А.2

Приклад №126

УЧАСНИКИ	національність стать вік	українці жінки зрілий
-----------------	---	-----------------------------

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня незнайомці встановлення контакту
МЕТА		
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	день інформація в контексті відсутня перша зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральна звертання - індекси відсутня відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня встановлено, зацікавлений, пильний погляд інформація в контексті відсутня аудіальний, візуальний
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		

– Добридень, бабусю, – сказала дівчина, з цікавістю розглядаючи незнайому стару жінку. – Добридень, дитинко. Жінка стояла, спираючись на покручену, але гладеньку палицю”

Завітайло, Т. (2007) Діти Праліса. Вид-во «Наш Час». 148 с.

Продовження додатку А.2

Приклад №127

	національність	українці
УЧАСНИКИ	стать вік	чоловік - жінка зрілий

	соціальна приналежність стосунки	інформація в контексті відсутня незнайомці встановлення контакту
МЕТА		
КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	день інформація в контексті відсутня перша зустріч
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично нейтральна, скорочена звертання - індекс відсутня відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		інформація в контексті відсутня аудіальний, візуальний

“Доброго дня, мила жіночко! А чи не можна у вас киянину перепочити з дороги? – Доброго, доброго, – відповіла”

Орій Г. Подорож ловеласа. Strelbytskyy Publishing, 2018 р.

Продовження додатку А.2

Приклад №128

	національність	українці
УЧАСНИКИ	стать вік	чоловіки зрілі

	соціальна приналежність стосунки	музиканти друзі встановлення контакту
МЕТА КОМУНІКАТИВНІ УМОВИ	час місце, подія очікуваність зустрічі	день телефонна розмова неочікувана розмова
ВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	вітальна формула звертання фатична формула світська бесіда	стилістично підвищена аапелятив (скорочена форма повного імені) інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	тембр темп гучність	впевнений помірний інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ ЗНАКИ	міміка жести візуальний контакт дистанція	інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня інформація в контексті відсутня відсутній інформація в контексті відсутня
МОДУС КОМУНІКАЦІЇ		аудіальний

“Привіт, Валера! Слава Україні!” [“Героям слава!”] “Слухай, є така справа. Тітку мою пам’ятаєш?<...> У лікарні. Не допоможеш?”

ТВ шоу. Вечерній Київ. Розіграш із зіркою. Дата ефіру 29.05. 2015.

Продовження додатку А.2

Приклад №129

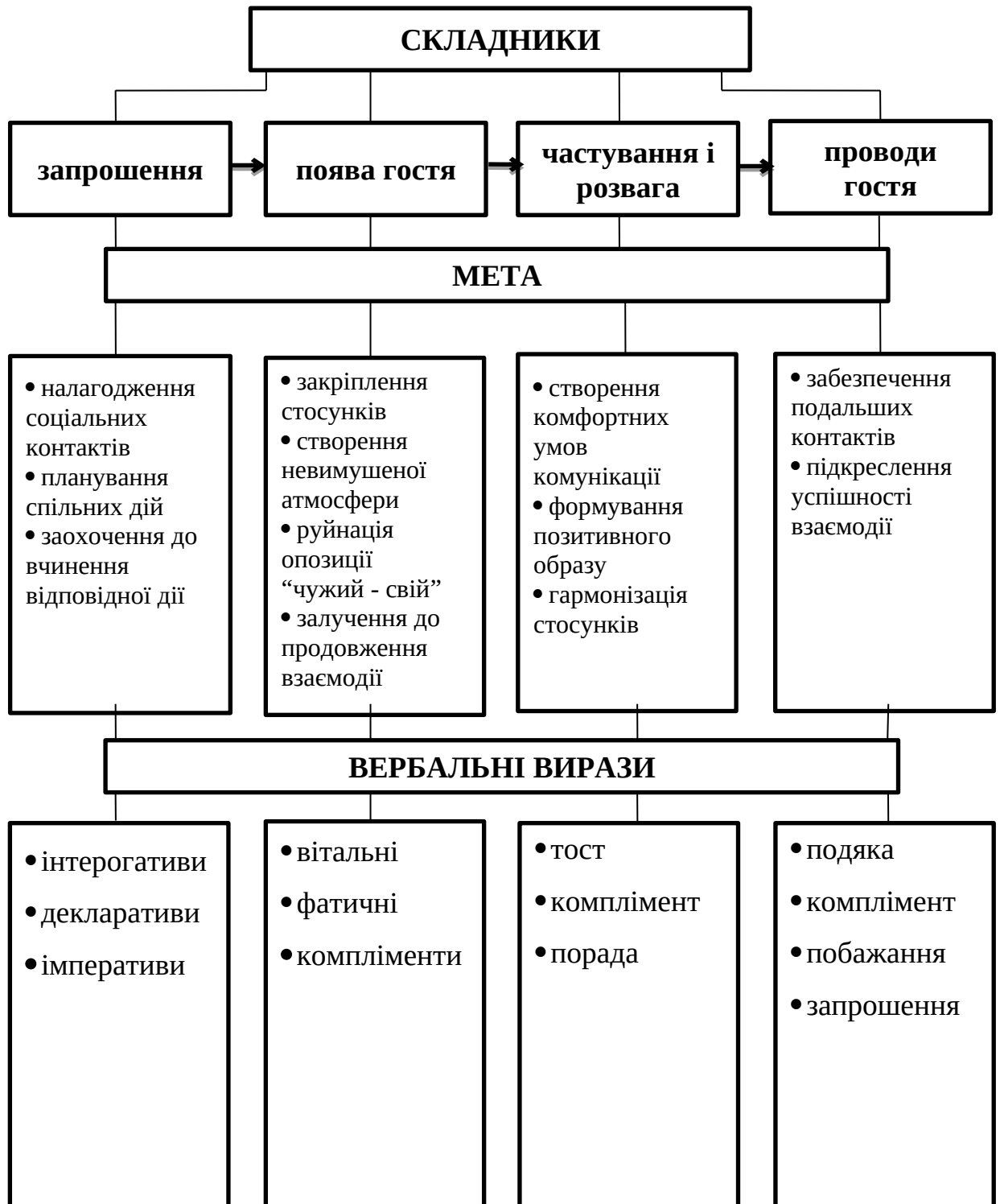
національність	українці
стать	чоловіки

УЧАСНИКИ	вік	юнаки
	соціальна	інформація в контексті відсутня
	приналежність	
	стосунки	знайомі
МЕТА		встановлення контакту
КОМУНІКАТИВНІ	час	інформація в контексті відсутня
УМОВИ	місце, подія	вулиця
	очікуваність зустрічі	інформація в контексті відсутня
ВЕРБАЛЬНІ	вітальна формула	стилістично підвищена
ЗНАКИ	звертання	інформація в контексті відсутня
	фатична формула	інформація в контексті відсутня
	світська бесіда	інформація в контексті відсутня
ПАРАВЕРБАЛЬНІ	тембр	інформація в контексті відсутня
ЗНАКИ	темп	інформація в контексті відсутня
	гучність	інформація в контексті відсутня
НЕВЕРБАЛЬНІ	міміка	відкритий рот (подив)
ЗНАКИ	жести	інформація в контексті відсутня
	візуальний контакт	інформація в контексті відсутня
	дистанція	інформація в контексті відсутня
МОДУС		аудіальний, візуальний
КОМУНІКАЦІЇ		

– Слава Україні! – Героям слава! – привіталися два звичайні юнаки, а Настя роззявила рота і зашарілася.

Талан, С. (2015) Оголений нерв. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля». 406с.

Додаток Б

Б.2 Приклади актуалізації стереотипної етикетної ситуації

«Прийом гостя» в англійськомовній та українськомовній культурі

Приклад №1

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність вік, стать стосунки	британці зріла жінка / зрілий чоловік близькі друзі	
	мета		налагодження соціальних контактів	
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	запрошення відповідь	інтерогативна форма (пряме питання) інтерогативна форма	
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті	
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті	
		комунікативні умови мета	подія місце	вечеря вдома створити невимушену атмосферу спілкування; залучити гостя до продовження взаємодії
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	вербальні знаки	нейтральна формула подяки інтерогативна формула (пряме питання)	
	ГІСТЬ	вербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті невербально стосовно їжі та зовнішнього вигляду господині	
			фатична розмова	стосується їжі, сім'ї, друзів;
		паравербальні знаки невербальні знаки	тембр темп міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті посмішка ілюстративні

“Hey, Jonathan! How are you? <...> I’m learning to cook. Want to come to dinner?”

“Why not?”

“Hi!” She smiled when she opened the door. “Come in.” <...> She stepped back to allow him entry and felt his presence fill the empty space. He handed her a bottle of wine he’s brought. “Thanks.” She took the wine and let him into the kitchen <...> She set the bottle he’d brought on the counter and poured each of them a glass from the bottle she’d opened earlier. “Smells good,” he said. “What are we having?” “Beef Bourguignon. I’ve always wanted to try it.” <...> He helped himself to a cheese straw, which were a little irregular-looking and slightly black around the edges. <...> “Thank you for coming tonight.” “Thank you for inviting me. You look great tonight,” he said. “Thank you. <...> How’s your

mother?” “Fine. Meredith seemed in good spirits at Thanksgiving.” “Yes. And Kyle seemed nice.” “And Hunter?” Johathan asked. “A major disaster of course. <...> Shall we go to the table?” <...>

	мета		створення комфортних умов комунікації; гармонізація стосунків невербальна
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	вербальні знаки	пропозиція пригощання комплімент тост	стосовно смаку страви короткий за кулінарний талант
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	посмішка ілюстративні
	розвага		перегляд телевізійних програм

With slightly shaking hands she ladled the Beef Bourguignon over a slice of the grilled bread and places spoonfuls of misshapen new potatoes and overly limp green beans on their plates. He looked at his plate, then up at her surprised. “You really made this, didn’t you?” “Yes.” Ignoring her own plate, she watched Jonathan slip a forkful of stew and bread into his mouth. She didn’t even speak as he chewed. <...> He gave her a small smile. “It’s tasty.” He raised his glass. “To your culinary skills!” <...> “You flatter me. But I take it” <...> “Want to watch a movie? I have my very own brandnew flatscreen TV right here.”

	мета		підкреслити успішність взаємодії прощання-комплімент
ПРОВІДИ ГОСТЯ	вербальні знаки	прощальна формула	
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті ілюстративний

When the final credits appeared on the screen he stood up “I have to go now. Everything was nice”

Wax, W. (2013) While we were watching Downton Abbey. Orion, UK.

Продовження додатку Б.2

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність вік, стать стосунки	українці зрілі чоловіки друзі, колеги налагодження соціальних контактів;
	мета		спонукання до вчинення дії імперативна форма (наказ)
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	запрошення відповідь	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
<i>“На приїзд синів Бульба звелів скликати всю військову старшину, хто тільки був поблизу і...”</i>			
ПОЯВА ГОСТЯ	комунікативні умови	подія місце	вечеря вдома закріплення стосунків; нейтралізація опозиції “свій – чужий”
	мета		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті імперативна формула
ГОСПОДАР	вербальні знаки	вітальна формула прийняття подарунку запрошення до частування	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті імперативна формула
ГІСТЬ	вербальні знаки	вітальна формула вручення подарунку комплімент фатична розмова	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті стосовно сім’ї господаря стосовно освіти
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
<i>“Коли прийшло двоє з них та ще й осавула Дмитро Товкач, давній його приятель, — він їм зараз же явив своїх синів, кажучи: "Ось дивіться, пани-браття, які молодці! На Січ пошлю їх незабаром". Гості привітали Бульбу й обох його синів, додавши, що добре діло вони роблять і що нема кращої науки для молодого козака, як Запорозька Січ. “— Нуте ж, пани-браття, сідай же всяк до столу, кому де зручно...”</i>			
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	мета		гармонізація стосунків категорична, спонукальна конструкція
	вербальні знаки	пропозиція пригощання комплімент тост	інф-ція відсутня в контексті розгорнутий за присутніх
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	розвага		застільна розмова

Ну, синочки! найперше випиймо горілки! — так почав Бульба. — Господи благослови! Будьте здорові, сини мої любі: і ти, Остапе, і ти, Андрію! Дай

же, Боже, щоб вам на війні щастило! Щоб бусурменів били, і турків били, і татарву били; а коли й лях зачепить нашу віру, щоб і ляха били... Ну, підставляйте свою чарку; що — лепська горілка? <...> — Гадаю, архимандрит горілки й на понюх вам не давав, — жартував далі Тарас. — А ну ж, признавайтесь, чи добре вам давали березової каші та свіжого вишнячку по спині й по всіх сусідніх козацьких околицях? А то, може, як ви вже поробилися вельми розумні, то й канчуками парили? А чей не тільки по суботах, а й по середах і четвергах перепало? — Нічого, батьку, згадують того, що минуло, — рівно озвався Остап, — що було, те загуло! <...> — Добре, синку! Йй-богу, добре! Та коли на те пішло, то і я з вами їду! Йй-же богу, їду. <...> Нащо гаятись!

ПРОВІДИ ГОСТЯ	мета		забезпечити подальші контакти
	вербальні знаки	прощальна формула	прощання-побажання
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

...тепер час уже й спати, а завтра зробимо те, що Бог дасть... Та не стели нам постелі!

Гоголь, Н.В. (2012) Вечера на Хуторі близ Диканьки. Тарас Бульба. С. 59.

Приклад № 3

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	британці
	мета	вік, стать	зрілі жінки / зрілий чоловік
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	стосунки	колеги
		запрошення	планування спільних дій
	паравербальні знаки	відповідь	спонукання до вчинення дії
		тембр	інтерогативна форма (непряме питання);
невербальні знаки	темп	декларативна форма	
	міміка	формула згоди	
	жести	формула уточнення	
			інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті
			підморгування
			інф-ція відсутня в контексті

“I want to ask if you would be free Thursday evening. I'm hosting a dinner party <...> and I would love for you to come. It's really a couples' dinner party <...>”
“We would love to come. Just tell us what time and where” Trevor said. “I'll e-mail Camille the information.” Vicky said and gave me a wink.

Binkley, S. (2014) In Love With My Best Friend. Outskirts press, UK.

Приклад № 4

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	австралійці
	мета	вік, стать	зрілі жінки
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	стосунки	колеги
		запрошення	налагодження соціальних контактів;
	паравербальні знаки	відповідь	спонукання до вчинення дії
		імперативна форма	імперативна форма
	невербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
темп		інф-ція відсутня в контексті	
	міміка	інф-ція відсутня в контексті	
	жести	піджати губи	
		(бажання відмовитися)	
		інф-ція відсутня в контексті	

“Oh Justine – have you heard about the party? My birthday, and a celebration of Stephen's success. Now you must definitely come!” Justine's lips thinned. “I don't think – “ “I won't accept any excuses! The party wouldn't be a party without you!” She laughed...”

Raven, P. (2010) Coward's weapon. Lulu.com. P.171

Продовження додатку Б.2

Приклад № 5

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
	мета	вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	стосунки	сусіди
	паравербальні знаки	запрошення	налагодження соціальних контактів;
	невербальні знаки	відповідь	спонукання до вчинення дії
		тембр	інтерогативна форма (пряме ввічливе питання)
		темп	формула згоди (жартівлива)
ПРОВІДИ ГОСТЯ	вербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки		інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті

“Would you like awfully to come for dinner next Tuesday? Eight o’clock, black tie, and I think sixteen all told. Nigel is coming, and Sir George and lady Repperton, and some strange friends of mine that I don’t think you’ve met. You may not like them, but I can have your friends another time. Do say you can come.” “Try and stop me,” he said.

	мета		забезпечити подальші контакти;
		взаємодії	підкреслити успішність
	вербальні знаки	прощальна формула	констатуюча формула; прощання-комплімент
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня
	невербальні знаки	темп	інф-ція відсутня
		міміка	інф-ція відсутня
		жести	ілюстративний

“Goodnight, Mollie dear. Goodnight, Tally. Don’t suppose I’ll see you before I shove off for the homeland. Good luck to you. Thanks for everything.”

O’Hara, J. (2013) The New York Stories. Penguin, New York, USA.

Приклад № 6

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
	мета	вік, стать	зрілі жінки
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні	запрошення	колеги
	знаки	відповідь	планування спільних дій;
	паравербальні	тембр	спонукання до вчинення дії
	знаки	темп	імперативна форма
	невербальні	міміка	формула згоди
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті

“The big party is Christmas Eve. We do it every year. My brother brings his family from the east coast. It’s one big nonstop party. You’ll have to come.” “I’d love to,” I replied. “Sounds like fun.” “Wonderful! You should invite Carl, too. I’ll be glad to meet him.” She laughed. “The more, the merrier.” “I’ll definitely be there”.

ПРОВОДИ ГОСТЯ	мета		забезпечити подальші контакти;
			підкреслити успішність взаємодії
	вербальні	прощальна формула	прощання-подяка;
	знаки		прощання-комплімент;
	паравербальні	тембр	прощання-побажання
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
			емоційні
			(обійми, поцілунок)

We talked and watched a little TV until around midnight, when I decided it was time to leave. I didn’t want to wear out my welcome. “I had a really nice time,” she said. “Thanks for inviting me.” “Yeah, me too.” <...> I pulled her into my arms and gave a nice, short little kiss. “Good night, Tiff. I’ll call you later.”

Copeland, S. (2013) *Saved and Single*, New York, USA. P.91.

Приклад № 7

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	британці
		вік, стать	зрілі жінки
ЗАПРОШЕННЯ	мета	стосунки	подруги
		запрошення	планування спільних дій; спонукання до вчинення дії інтерогативна форма (пряме питання)
	вербальні знаки	відповідь	формула згоди
	паравербальні знаки	тембр	впевнений
		темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
жести		інф-ція відсутня в контексті	

“We didn’t really have Christmas dinner yet; Robert got the call before I could serve it. Would you come over? My sister Sheila’s coming too – you remember Sheila? <...> Say yes, please!” “Yes, please,” Maureen said without hesitation. “Good. Thank you. I’d really like some company,” she admitted. “Someone to talk to.” <...> “I’ll be there,” Maureen promised.

ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	мета	пропозиція пригощання комплімент	формування позитивного образу комуніканта; гармонізація стосунків інтерогативна форма
		тост	стосовно смаку їжі та організації вечері інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр	бадьорий, задоволений
		темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	ілюстративні
розвага			

Maureen sipped her wine. <...> “Wonderful dinner!” <...> Kathy stood up and started to gather up the plates. “Now, who wants some Christmas pudding?” “With brandy butter?” Sheila asked. “Freshly made,” Kathy said, far too cheerfully.

Freedman, C. (2014) *The Consequences*. Kensington Publishing Corp, UK.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 8

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ мета	національність	британці
		вік, стать стосунки	юна дівчина / юнак сусіди налагодження соціальних контактів; спонукання до вчинення дії імперативна форма формула згоди
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	запрошення відповідь	інф-ція відсутня в контексті жвавий
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті

“Приходить до нас у гості ввечері. – запросила я Сашка, коли ми були біля моєї квартири – Із задоволенням... – пожвавішав він. – Я тобі подзвоню... – Треба увімкнути телефон”

Ізотова, А. (2018) Закохані у львівський дощ.

Приклад № 9

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	британці
		вік, стать стосунки	зрілі жінки незнайомі (королева – піддана) звана вечеря ресторан нейтралізація опозиції “свій – чужий”
ПОЯВА ГОСПОДАРА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	комунікативні умови мета	вітальна формула прийняття подарунку запрошення до частування
		вербальні знаки	вітальна формула вручення подарунку комплімент фатична розмова
	ГІСТЬ	вербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		паравербальні знаки	тембр темп інф-ція відсутня в контексті

невербальні
знаки

міміка
жести

інф-ція відсутня в контексті
символічні –
реверанс, схиляння голови

“Rachel bowed in a deep curtsey, bending her head low, rising and taking steps closer. “Dear child ... Rachel walked slowly to the monarch until she was within reach. “I am delighted you have accepted the invitation to honor us with your voice”

Henning, G.G. (2004) *Song of Promise*. Outskirts press, UK. P. 188.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 10

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
		вік, стать	зріла жінка / зрілі чоловіки
	комунікативні умови	стосунки	друзі
		подія	вечірка
	мета	місце	вдома, на подвір’ї
			нейтралізація
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	вербальні знаки	опозиції “свій – чужий”; залучення гостя до взаємодії
		вітальна формула	нейтральна
		фатична формула	експресивна
		прийняття подарунку	інф-ція відсутня в контексті
		запрошення до частування	інф-ція відсутня в контексті
	ГІСТЬ	вербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
		вітальна формула	інф-ція відсутня в контексті
		вручення подарунку	інф-ція відсутня в контексті
		комплімент	інф-ція відсутня в контексті
		фатична розмова	стосується спільних знайомих, подорожей
		паравербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
		тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		невербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	емоційні –
		жести	обійми, поцілунок
		мета	формування позитивного образу комуніканта; гармонізація стосунків
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА		вербальні знаки	некатегорична; констатуюча конструкція
		пропозиція	інф-ція відсутня в контексті
		пригощання	за спільних знайомих
		комплімент	інф-ція відсутня в контексті
		тост	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	символічний
		розовага	(піднесення келихів догори) інф-ція відсутня в контексті

“The beer is in the cooler on the back porch.” Tommy led them to the outside porch overlooking a small fenced yard and the service station garage next door. “Did you hear about Mackney? <...> Well, I know that dampens your party spirit, but I knew you’d want to know. Let’s have a beer in tribute to the guy.” <...> beer cans raised to the night sky, “To Johnny Mackney, may he finally be rewarded in whatever after-life there is, for his caring and courage”.<...> “Hey you guys, the party’s in here. You can talk war and piece inside with your friends.” <...> Tony eyed some old friend sitting at the far end of the living room and brought Diego over to meet them.

DeBenedictis R. (2014) *The Privileged Few*. Author House, USA. P. 238-239.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 11

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	вік, стать	американець / британець
комунікативні умови	подія	незнайомі		
			мета	місце
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	вербальні знаки		
			ГОСТЬ	вербальні знаки
паравербальні знаки	тембр	комплімент		
			невербальні знаки	міміка
тембр	темп	стосовно дизайну, спільних знайомих		
			міміка	жести
жести	близька посмішка			
		інф-ція відсутня в контексті	інф-ція відсутня в контексті	

“Hello, I’m Graham Humberly,” he said with a glossy smile. ‘Welcome to the party!’ “Brian Shaw.” The smile remained glossy. “Ah, yes, Mr Shaw. Sorry for not recognising you, but our mutual friends didn’t send me a photograph”. “You have a most impressive home.” “Thank you. But the credit belongs to my wife. I preferred something more provincial. Fortunately, her taste surpassed mine.” <...> “Is Commander Milligan present?” <...> “Come along, I’ll introduce you around.” “I’m not much for sociable dribble,” said Shaw. “Suppose you point her out and I’ll handle things on my own.” “As you wish.”

Cussler, C. (2009) *Night probe!* Hachette, UK.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 12

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
		вік, стать стосунки	зріла жінка / зрілий чоловік знайомі
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	комунікативні умови мета	вечірка вдома створити невимушену атмосферу спілкування нейтральна експресивна
		вербальні знаки	вітальна формула фатична формула прийняття подарунку запрошення до частування
	ГІСТЬ	вербальні знаки	вітальна формула вручення подарунку комплімент фатична розмова
		паравербальні знаки невербальні знаки	тембр темп міміка жести
			інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті стосовно будинку стосовно будинку інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“Hello, Alex, glad you could make it.” Tyler smiled at his friend. “It's good to get away.” Alex replied. The two men greeted each other like old friends. “Let's move back into the house.” Charlotte urged. Tyler agreed. “We don't know who might be lurking in the bushes. What I want to talk about is for your ears only. Tyler, I know you don't accept many invitations. I was pleased you accepted mine. I was pleased you accepted mine for Adrienne's welcome home party.” “I wouldn't have missed it ... “It's nice to know Hunter's Lodge will be occupied this season.” “Thank you. I'm glad to have a place to call home. The original plans were difficult to locate. I found them, and it made a job a lot easier for my workmen. The renovations are finally complete and I've moved in.” “You did a superb job on the house. It's back to its original splendor”, Alex said. “It has given me a great deal of satisfaction...”

Bradley, J. (2014) Wyngate Manor. Lulu, USA. P.91.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 13

УЧАСНИКИ		ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
			вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
			стосунки	колеги
		комунікативні умови	подія	вечеря
		мета	місце	вдома
				закріплення стосунків; створення невимушеної атмосфери спілкування
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	вербальні знаки	вітальна формула прийняття подарунку запрошення до частування	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		вербальні знаки	вітальна формула вручення подарунку комплімент фатична розмова	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		паравербальні знаки	тембр темп	розчарований інф-ція відсутня в контексті
		невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті посмішка ілюстративні

“She was tempted to accept his offer of a glass of wine but thought better of it. “Maybe later,” she replied. <...> “Ok,” he said, trying to hide disappointment in his voice. “Ow. My feet are killing me”, she remarked. “Make yourself at home”, he said. “Take your shoes off. Put your feet up. Go on, make yourself comfortable”. He made a sweeping gesture with his hand indicating she should take off her shoes and lay back on the sofa.” “Really? I’d like that. You won’t mind?” Blanch felt self conscious. He shook his head. “No, of course I won’t mind. Go right ahead. Like I said, make yourself comfortable.” He smiled soothingly at her”.

Krohn, A. (2008) *The Mind’s Eye: a novel*. Xlibris Corporation, USA. P. 109.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 14

УЧАСНИКИ		ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	українці
			вік, стать	літні та зрілі жінки та чоловіки
		комунікативні умови	стосунки	знайомі
		мета	подія	інф-ція відсутня в контексті вдома
			місце	залучення до активного продовження взаємодії
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	вербальні знаки	вітальна формула	імперативна формула запрошення
			прийняття подарунку	інф-ція відсутня в контексті
			запрошення до частування	інф-ція відсутня в контексті
	ГІСТЬ	вербальні знаки	вітальна формула вручення подарунку	інф-ція відсутня в контексті
			комплімент	інф-ція відсутня в контексті
			фатична розмова	інф-ція відсутня в контексті
		паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
			темп	інф-ція відсутня в контексті
		невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
			жести	інф-ція відсутня в контексті підтанцювання

“До нас?! Гості! Люди добрі, заходьте в хату, там дід у мене, діду, чуєш, діду, гості до нас, кажу, люди приїхали!.. Та з Києва, ви ж з самого Києва, так?.. Господиня ледь не підтанцює, а ми роззираємося, трохи аж розгублені на таку гостинність...”

Іовенко, С. (1999) Любов під іншим місяцем. С. 37.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 15

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
		вік, стать стосунки	зрілі жінки знайомі
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	комунікативні умови мета	інф-ція відсутня в контексті вдома закріплення стосунків; створення невимушеної атмосфери спілкування
		вербальні знаки	нейтральна експресивна інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
ПОЯВА ГОСТЯ	ГІСТЬ	вербальні знаки	вітальна формула фатична формула прийняття подарунку запрошення до частування
		вербальні знаки	вітальна формула вручення подарунку комплімент
		паравербальні знаки	фатична розмова тембр
		невербальні знаки	тембр міміка жести
			інф-ція відсутня в контексті супроводжуючи констатуючим виразом стосовно особистих якостей господині інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті посмішка інф-ція відсутня в контексті

“Well, hello, Lily. I'm so glad you could spare a few hours from your laundry enterprise to come to our party.” <...> She returned her hostess's smile. “It was kind of you to invite me. <...> I brought sweets for you...”

Miller, L.L. (2011) Lily and the Major. Simon and Schuster, USA. P. 145.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 16

ПОЯВА ГОСТЯ	УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці	
			вік, стать стосунки	зріла жінка / зрілий чоловік знайомі	
			комунікативні умови мета	подія місце	вечірка вдома, на подвір'ї закріплення стосунків
	ГОСПОДАР	ГІСТЬ	вербальні знаки	вітальна формула прийняття подарунку запрошення до частування	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інтеррогативна формула
			вербальні знаки	вітальна формула вручення подарунку комплімент фатична розмова	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
			паравербальні знаки невербальні знаки	тембр темп міміка жести	інф-ція відсутня в контексті напружений інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті регулятивний – взяти за руку

“She turned, and Edward linked his hand casually with hers. “I’m so glad I decided to come to the party. ... “Let’s go.” “I was hoping you’d say that.” She swallowed hard at the tantalizing promise and hurried to the car.”

Probst, J. (2012) *The Marriage Mistake*. Simon and Schuster, USA. P. 88.

Приклад № 17

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
		вік, стать стосунки подія	зрілі чоловіки знайомі барбекю
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	мета	налагодження соціальних контактів; спонукання до вчинення дії
		запрошення	інтеррогативна форма (пряме питання)

	відповідь	формула подяки
паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті
знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті

“Are you willing to come? <...> Come as a friend.” <...> “Thank you very much.” I said insincerely. “I will if I have time”.

Wang, V. (2014) Beijing Bastard. Penguin, USA. 352 p.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 18

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	українці
		вік, стать стосунки	зрілі жінки знайомі / незнайомі
ПОЯВА ГОСТЯ	комунікативні умови мета	подія місце	вечірка вдома налагодження соціальних контактів; створення невимушеної атмосфери
	ГОСПОДАР	вербальні знаки	вітальна формула прийняття подарунку запрошення до частування
ГОСТЬ	вербальні знаки	вітальна формула вручення подарунку комплімент фатична розмова	інф-ція відсутня в контексті невербально інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки невербальні знаки	тембр темп міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“Ярка! То ти! Привіт! <...> Я знаю практично всіх присутніх, за винятком хіба що самої господині (себто, власне, Ориськи, якій ми принесли сирники і пляшку). А господиня виявилася немилосердно приємною. <...> “Бігом за стіл!”

Якуб'як, Я. (2017) То є львів. Колекція міських історій.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 19

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	українці
		вік, стать стосунки	зрілі чоловіки незнайомі
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	комунікативні умови мета	вечеря вдома налагодження соціальних контактів; спонукання до вчинення дії
		вербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті імперативна форма
ГОСПОДАР	ГІСТЬ	вербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		паравербальні знаки невербальні знаки	вітальна формула прийняття подарунку запрошення до частування вітальна формула вручення подарунку комплімент фатична розмова тембр темп міміка жести

“Ласкаво просимо... до господи, сказав я із тремтінням в голосі <...> давно на вас чекаємо” <...> Я поклав долоні на плечі пришельцю і всадив його на лаву. <...> Сестра готувала на стіл вечерю і я запросив нашого гостя до скромної учти. <...> “Сідайте, будь ласка”

Шевчук В. (2018) Мор. Strelbytsky Publishing.

Приклад № 20

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
		вік, стать стосунки	зрілі жінки родичі
ЗАПРОШЕННЯ	ГОСПОДАР	мета	налагодження контакту
		вербальні знаки	інтерогативна форма (пряме питання) формула подяки
ГОСПОДАР	ГІСТЬ	паравербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
		невербальні знаки	відповідь тембр

знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті

“Shall we expect you for dinner, Em?” <...> “Thanks, Ava, but as I said last evening, I may be gone all day.”

Andrews, S. (2000) *An Eye for Gold*. St. Martin's Press, USA. 336 p.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 21

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ мета	національність	австралійці
		вік, стать стосунки	юнаки друзі планування спільних дій; спонукання до вчинення дії
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	запрошення	імперативна форма формула подяки, формула згоди
		відповідь	
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті	
	жести	інф-ція відсутня в контексті	

“I want you to come to my party!” Carter beamed at her. “A party? <...> That sounds fun <...> Thank you, mate! We would be honoured to celebrate your birthday with you.” “Does that mean you’ll come?” “Yes. We’ll be there.”

Thayne, R. (2014) *Wild Iris Ridge*. Harlequin, Sydney. P. 246.

Приклад № 22

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ мета	національність	американці
		вік, стать стосунки	зріла жінка / зрілий чоловік незнайомі налагодження соціальних контактів
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	запрошення	імперативна форма формула подяки
		відповідь	
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті	
	жести	інф-ція відсутня в контексті	
		візуальний контакт	інф-ція відсутня в контексті

“You should come here to lunch one day! We have really good food.” “Thank you. Maybe one day I’ll try it.”

Poole D.S. (2014) Another man will. Kensington Publishing Corp., USA. 352 p.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 23

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ мета	національність вік, стать стосунки	австралійці зрілі чоловіки незнайомі налагодження соціальних контактів
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки паравербальні знаки невербальні знаки	запрошення відповідь тембр темп міміка жести	імперативна форма формула згоди інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“You must come to my place, back to the village. <...> We’ll throw a party <...>”
“Ok. I’d love to!”

Wainaina, B. (2011) One day I will write about this place. Granta Books. 272 p.

Приклад № 24

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ мета	національність вік, стать стосунки	британці зрілі чоловіки близькі друзі налагодження соціальних контактів
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки паравербальні знаки невербальні знаки	запрошення відповідь тембр темп міміка жести	інтерогативна форма формула згоди інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“May I invite you to be my guest on Sunday? I’m hosting dinner party.” “I’ll be there for sure!”

British National Corpus (BNC)

Продовження додатку Б.2

Приклад № 25

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ мета	національність вік, стать стосунки	українці літні чоловіки інф-ція відсутня в контексті налагодження соціальних контактів
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки паравербальні знаки невербальні знаки	запрошення відповідь тембр темп міміка жести	імперативна форма інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“Андрію, я тебе шаную і люблю, двері мого дому для тебе відчинені завжди. <...> То вважай, що запрошення ти отримав, приходь, чекаю.”

Далекі орбіти: Вибрані твори. Криниця, 2004. С. 573.

Приклад № 26

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ мета	національність вік, стать стосунки	українці хлопчик – зрілий чоловік родичі (син - батько) планування спільних дій; спонукання до вчинення дії
ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки паравербальні знаки невербальні знаки	запрошення відповідь тембр темп міміка жести	імперативна форма формула згоди інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті емоційні - обійми

“Ну, і ти, татусю, повинен прийти до нас угости і розповісти якусь

історію..”. — Яку ж саме? <...> Згодний. Добре! – Вони обнялися.

Донченко, О. (1957) Вибрані твори. С. 471.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 27

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
		вік, стать стосунки	зріла жінка / зрілий чоловік знайомі
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	комунікативні умови мета	звана вечера вдома налагодження контакту
	ГІСТЬ	вербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		вербальні знаки	вітальна формула прийняття подарунку запрошення до частування вітальна формула вручення подарунку
		паравербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті супроводжуючи констатуючим реченням інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		невербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті посмішка, широко розплющені очі інф-ція відсутня в контексті
		жести	

Flowers that had made her eyes widen in delight. She smiled at him. “I brought you some wine as well, but it's traditional to give your host flowers.”

Hardy, K. (2009) The Greek Doctor's New-Year baby. P. 115.

Приклад № 28

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	британці
	мета	вік, стать стосунки	зріла жінка /зрілий чоловік родичі (мати - син) спонукання до вчинення дії

ЗАПРОШЕННЯ	вербальні знаки	запрошення відповідь	імперативна форма формула подяки
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті емоційні - поцілунок

“You and Anna must definitely come to dinner with us before we go to the country!” <...> “Thank you” <...> he kisses his mother

Bergman, I. (1993) The Best Intensions. Arcade Publishing, UK. P. 140.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 29

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність вік, стать	українці зрілі жінки, зрілі чоловіки
		стосунки	друзі
	мета		створення комфортних умов комунікації
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	вербальні знаки	пропозиція пригощання комплімент	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		тост	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр	батьорий
		темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті
	розвага		застільна розмова

Усі дружно сіли за стіл і почали бадьоро розпитувати Лесю про Грецію. Цікавилися, коли приїде Галя. <...> було чим похвалитися, бо ж бачила багато

Фіалко, Н. (2006) Зламани жоржини. Тернопіль : Принтер Інформ. 282 с.

Приклад № 30

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність вік, стать стосунки	британці зріла жінка / зрілий чоловік знайомі
		мета	формування позитивного образу комуніканта; гармонізація стосунків
	вербальні	пропозиція	некатегорична;

ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	знаки	пригощання комплімент тост	інтерогативна форма інф-ція відсутня в контексті коротка форма, стосується гостинного дому
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті посмішка
	розвага		інф-ція відсутня в контексті

“Now won't you take a glass of port and a biscuit, or a whisky and soda? And thank you ever so much.” “Thank you, my Lady. I might drink a whisky and soda, since you are so good.” And he beamed fatuously. “Let Mr. Jones mix himself...”
<...> “May this house will be full of light and love!” “Thank you!”

Lawrence, D.H. (2014) St. Mawr. Read Books Ltd, UK. 248 p.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 31

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	британці
		вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
		стосунки	знайомі
	мета		формування позитивного образу комуніканта; гармонізація стосунків
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	вербальні знаки	пропозиція пригощання комплімент	некатегорична; інтерогативна форма інф-ція відсутня в контексті
		тост	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті
	розвага		інф-ція відсутня в контексті

“Miss Furlong, what shall I send you? he asked. A wing or a slice of the breast?” “Just a small slice of the breast.” “Miss Higgins, what for you?” “O, anything at all, MrConroy...”

British National Corpus (BNC)

Продовження додатку Б.2

Приклад № 32

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	британці
		вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
		стосунки	близькі друзі
	мета		створення комфортних умов комунікації
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	вербальні знаки	пропозиція пригोщення комплімент	інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті
		тост	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	швидко
	невербальні знаки	міміка	суворий погляд
	жести	інф-ція відсутня в контексті	
	розвага		застільна гра

“I moved my plate away and leaned back <...> “What now?” <...> “Let’s play a game.” He grinned. “Would you rather eat a fox’s tail or a rattlesnake?” “Eew. Neither!” he gave me a stern look. “Fine. Fox tail.” He waited looking amused. “Okay, would you rather live on a deserted island with one person of your

choosing or...win a million dollars?” “Easy. Deserted island.” “Really?” “Yeah. An island, back to basics, no traffic or jobs or bills. No stress. Just us.” <...> “But think of what you could do with a million dollars.” <...> “All right, would you rather kiss a total stranger or lie to your preacher?” “Kiss a stranger,” I answered quickly. “I despite lying, no matter what it’s for.”

ПРОВІДИ ГОСТЯ	мета		забезпечити подальші контакти; підкреслити успішність взаємодії прощання-подяка
	вербальні знаки	прощальна формула	
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті

“I guess I better go, let you get some sleep.” “Thank you. For dinner and for staying.” “Thank you. I’ll call you.”

Crane, S. (2013) *Wide open: Wide awake*. LLC, UK.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 33

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність вік, стать стосунки	британці зріла жінка / зрілий чоловік близькі друзі формування позитивного образу комуніканта; гармонізація стосунків
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	мета	пропозиція пригощання комплімент тост	інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тембр	стосовно смаку їжі за кулінарний таланти
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	посмішки, поморщення символічний (піднятий келих)
	розвага		інф-ція відсутня в контексті

BRIDGET: Oh God. What are we going to do about this bloody dinner? [Марк оглядає

різні неапетитні страви]

MARK: *Well, you have blue soup to start. You have orange pudding to end. And for the main course you have... congealed green gunge.*

BRIDGET: *...caper berry 'gravy' actually.*

MARK: *Do you have eggs?* [Вона киває.]

MARK:[Знімає піджак] *Right. Omelette it is then. With caper berry 'gravy'.*

<...>

[Марк, Шарон, Джуд і Том сидять за столом. Усі дивляться на блакитний суп, а потім на Бріджит, яка не може вимовити ні слова.]

MARK: [З'ївши ложку] *Excellent.*

EVERYBODY: *Mmmm. Delicious.*

TOM: *Yum.* [морщиться] *It's really special.*

MARK: *It's really good.*

SHARON: *It's really nice.* [сміються]

<...>

BRIDGET: *Come on - eat up! Two whole lovely courses to go.*

[Том виглядає шокованим. Усі їдять несмачний жувальний апельсиновий пудинг]

TOM: *Delicious.*

SHARON: *It reminds me of something - tastes like...*

JUDE: *Marmalade.*

TOM: *Well done, Bridget. 4 hours of careful cooking... and a feast of blue soup, omelette and marmalade. That's worth drinking to.* [Піднімає келих] *To Bridget, who can't cook, but who we love - just as she is...*

EVERYBODY: *To Bridget. (Cheekily) Just - as - she - is.*

Bridget Jones's Diary / реж. Шерон Макгуайер ; у ролях: Р.Зеллвегер, Г.Грант, К.Ферт ; Studio Canal and Working Title Films. – Фільм вийшов на екран у 2001 р.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 34

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ мета	національність вік, стать стосунки	британці / американка зрілі жінки та чоловіки друзі формування позитивного образу комуніканта; гармонізація стосунків
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	вербальні знаки	пропозиція пригощання комплімент тост	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр темп	стосовно смаку їжі за кулінарний талант інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті посмішки інф-ція відсутня в контексті

розвага

застільна гра

BELLA: *What do you think of the guinea fowl?*

ANNA:[whispering] *I'm a vegetarian.*

BELLA: *Oh God.*

MAX: *What do you think of the guinea fowl?*

ANNA: *The best I've ever had.*

<...> *Coffee time. MAX: I'm going to give the last brownie as a prize to the saddest act here. A little pause. [Then William turns to Bernie.]*

BERNIE: *Well, obviously it's me, isn't it - I work in the City in a job I don't understand and everyone keeps getting promoted above me. I haven't had a girlfriends since... puberty and, well, the long and short of it is, nobody fancies me, and if these cheeks get any chubbier, they never will.*

HONEY: *Nonsense. I fancy you. Or I did before you got so far.*

MAX: *You see -- and unless I'm much mistaken, your job still pays you rather a lot of money, while Honey here, she earns nothing flogging her guts out at London's seediest record store*

HONEY: *Yes. And I don't have hair -- I've got feathers, and I've got funny goggly eyes, and I'm attracted to cruel men and... no one'll ever marry me.<...>*

BELLA: *Most of her limbs work. Whereas I'm stuck in its thing day and night, in a house full of ramps. And to add insult to serious injury -- I've totally given up smoking, my favourite thing, and the truth is... we can't have a baby. <...> Surely it's worth a brownie.*

MAX: *Well, I don't know. Look at William. Very unsuccessful professionally. Divorced. Used to be handsome, now kind of squidgy around the edges - and absolutely certain never to hear from Anna again after she's heard that his nickname at school was Floppy. [They all laugh. Anna smiles across at William.]*

WILLIAM: *So I get the brownie?*

MAX: *I think you do, yes.*

ANNA: *Wait a minute. What about me? <...>*

WILLIAM: *You'll have to prove it. This is a great brownie and I'm going to fight for it.*

ANNA: *Well, I've been on a diet since I was nineteen, which means basically I've been hungry for a decade. I've had a sequence of not nice boyfriends – one of whom hit me:gets broken it gets splashed across the newspapers as entertainment. Meantime, it cost millions to get me looking like this...<...>... my looks will go, they'll find out I can't act and I'll become a sad middle-aged woman who looks a bit like someone who was famous for a while. Silence... they all look at her... then.*

MAX: *Nah!!! Nice try, gorgeous -- but you don't fool anyone. The mood is instantly broken. [They all laugh.]*

WILLIAM: *Pathetic effort to hog the brownie.*

ПРОВІДИ ГОСТЯ	мета		забезпечити подальші контакти;
		вербальні знаки	підкреслити успішність взаємодії
		паравербальні знаки	констатуюча формула; прощання-комплімент
		невербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
		прощальна формула	інф-ція відсутня в контексті
		тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	емоційні - поцілунки
		міміка	
		жести	

ANNA: *That was such a great evening.*

MAX: *I'm delighted.*

[He holds out his hand to shake. She kisses him on the cheek. He stumbles back with joy.]

ANNA: *And may I say that's a gorgeous tie.*
 MAX: *Now you're lying.*
 ANNA: *You're right. I told you I was bad at acting.*
 ANNA: *Night, night!*

Notting Hill / реж. Роджер Мітчел ; у ролях: Д.Робертс, Г.Грант ; Universal Pictures.
 – Фільм вийшов на екран у 1999 р.

Приклад № 35

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	австралійці	
		вік, стать	зріла жінка / зрілі чоловіки	
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	вербальні знаки	подія	барбекю	
		місце	подвір'я	
		стосунки	родичі (батьки – син)	
		мета	гармонізація стосунків	
		пропозиція пригостання комплімент	категорична, імперативна форма інф-ція відсутня в контексті	
		тост	інф-ція відсутня в контексті	
		паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
			темп	інф-ція відсутня в контексті
		невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
			жести	інф-ція відсутня в контексті
	розвага	інф-ція відсутня в контексті		

They all gathered around the fire pit in the backyard <...> “Should I try it?” <...> “Eat your meal, dear.” <...> “Try it, son – you will love it. It’s quite delicious! I insist!” <...> “Come on! Eat up!”

Katteringham, D.M. (2012) *Revolving Doors*. P. 578.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 36

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	українці
		вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
	мета	стосунки	знайомі створення комфортних

ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	вербальні знаки	пропозиція пригощання комплімент тост	умов комунікації, формування позитивного образу комуніканта категорична, спонукальні конструкції інф-ція відсутня в контексті короткий, форма благопобачання, стосовно гостинності
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті
	розвага		інф-ція відсутня в контексті

“Відкривши банку, Кобища скуштував пиво. “Пригощайтесь, Андрію Вікторовичу! Ваше, київське... <...> А ось... Ви маєте скуштувати.” <...> “Дай Боже Вам, пані Косовська! За вашу гостинність!”

Волков, О. (2005) Амністія для хакера. Вид-во “Зелений пес”. С. 214-216.

Приклад № 37

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність вік, стать стосунки	британці зрілі жінки та чоловіки друзі створення комфортних умов комунікації; гармонізація стосунків
	мета		
ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	вербальні знаки	пропозиція пригощання комплімент тост	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті
	розвага		інф-ція відсутня в контексті

“May we, fifty years hence, stout and hearty remain and a hundred times meet, at this table again!” <...> “May all at this table be happy!”

The Literary Panorama. Vol. 10. P. 665.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 38

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність вік, стать стосунки	українці зріла жінка / зрілий чоловік близькі друзі

ЧАСТУВАННЯ / РОЗВАГА	мета		створення комфортних умов комунікації; гармонізація стосунків
	вербальні знаки	пропозиція пригостання комплімент	інф-ція відсутня в контексті
		тост	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр	розгорнутий, стосується усіх присутніх
		темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті
	розвага		інф-ція відсутня в контексті

“Любі гості! Як то добре, що багато Вас зібралося <...> І як мовиться в народі, добре, що живете в мирі-згоді <...> Нехій усі будуть щасливі!”

Дзвін: часопис спілки письменників України. 2003.

Приклад № 39

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	українці
	мета	вік, стать стосунки	зріла жінка / зрілий чоловік знайомі забезпечити подальші контакти
ПРОВОДИ ГОСТЯ	вербальні знаки	прощальна формула	прощання-побажання
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті

“...я вам дякую за чудовий вечір. За запрошення.” Слова здалися йому прісними, ніби він пожував аркуш паперу. “До побачення.” “До побачення.” Вона побігла до дерев'яних сходів.

Роздобудько, І. (2018) Прилетіла ластівочка. Nora-Druk. 304 с.

Приклад № 40

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	українці
	мета	вік, стать	зрілі жінки та чоловіки
ПРОВІДИ ГОСТЯ	вербальні знаки	стосунки	знайомі
	паравербальні знаки	прощальна формула	підкреслити успішність взаємодії
	невербальні знаки	тембр	прощання-подяка;
		темп	прощання-побажання
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті

“...якби ми не зустрілися біля мосту того разу, ти навряд чи сидів би зараз за цим столом. <...> “...я справді маю дуже дякувати вам, Хасане, за цікаву бесіду та за те, що не залишився під зливою, за запрошення,” хлопець усміхнувся гостинним господарям. <...> “На добраніч, Максиме,” щиро побажала господиня. “Все було чудово! На все добре!”

Скороход, О. (2018) Чаша. Litres.

Приклад № 41

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
	мета	вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
ПРОВІДИ ГОСТЯ	вербальні знаки	стосунки	колеги
	паравербальні знаки	прощальна формула	підкреслити успішність взаємодії
	невербальні знаки	тембр	прощання-комплімент;
		темп	прощання-побажання
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті

When a departing guest says to his hostess, “I had a most wonderful evening” <...> “Thank you and good night. Take care!”

Kattsoff, L. (2012) Making Moral Decisions. Springer, USA. P. 205.

Приклад № 42

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	австралійці
		вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
ПРОВІДИ ГОСТЯ	мета	стосунки	близькі друзі
		вербальні знаки	підкреслити успішність взаємодії
		паравербальні знаки	прощальна формула
		невербальні знаки	тембр темп міміка жести
			прощання-комплімент
			інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті
			емоційні – обійми, поцілунок

I joined Aidan at the front door. He put his arm around me. “You outdid yourself with this party. I’m impressed.” “You outdid yourself.” I glanced up at him. “Thank you. I appreciate being appreciated.” <...> He leaned down for a kiss.

Smith, L.L. (2018) Reality Alternatives. Australia.

Приклад № 43

УЧАСНИКИ	ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
		вік, стать	зрілі чоловіки / зрілі жінки
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	стосунки	знайомі
		комунікативні умови	коктейль
		мета	ресторан
		вербальні знаки	налагодження соціальних контактів
ГОСТЯ	ГІСТЬ	вітальна формула прийняття подарунку	інф-ція відсутня в контексті
		запрошення до частування	інф-ція відсутня в контексті
		імперативна форма	імперативна форма
		вітальна формула вручення подарунку	інф-ція відсутня в контексті
		комплімент	інф-ція відсутня в контексті
		фатична розмова	інф-ція відсутня в контексті
		паравербальні знаки	тремтячий голос
		тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	ілюстративний

Smiling welcoming at her guests she watched Marik leap to his feet. <...> “Hi,” Cyndra greeted her guests graciously, going from table to table, smiling and chatting warmly. Marik crept up behind her tightly. “You look fantastic, woman,” he said <...> “Thank you, dear.”

Collins J. (2012) American Star. Simon and Schuster, USA. 480 p.

Продовження додатку Б.2

Приклад № 44

УЧАСНИКИ		ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	українці
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	комунікативні умови	вік, стать стосунки подія місце	зрілі чоловіки та жінки родичі (батьки-діти) вечеря вдома залучення гостя до взаємодії
		вербальні знаки	вітальна формула прийняття подарунку запрошення до частування	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті імперативна форма
	ГІСТЬ	вербальні знаки	вітальна формула вручення подарунку комплімент фатична розмова	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті стосовно страв інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті	
		невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті усмішка

Олександр до їхнього приїзду вже встиг приготувати вечерю. “Як у нас смачно пахне,” сказала задоволено Катря, заходячи до квартири. “А як же інакше?! Ви ж із дороги!,” виглянув із кухні усміхнений Сашко. “Зараз же мийте руки і швидше до столу, доки страви не охололи! “Дякую!” підхопився з-за столу Сергій. – Усе було дуже смачно. Мені вже треба йти

Талан С. (2017) Спокута. Харків: Клуб Сімейного дозвілля. 241 с.

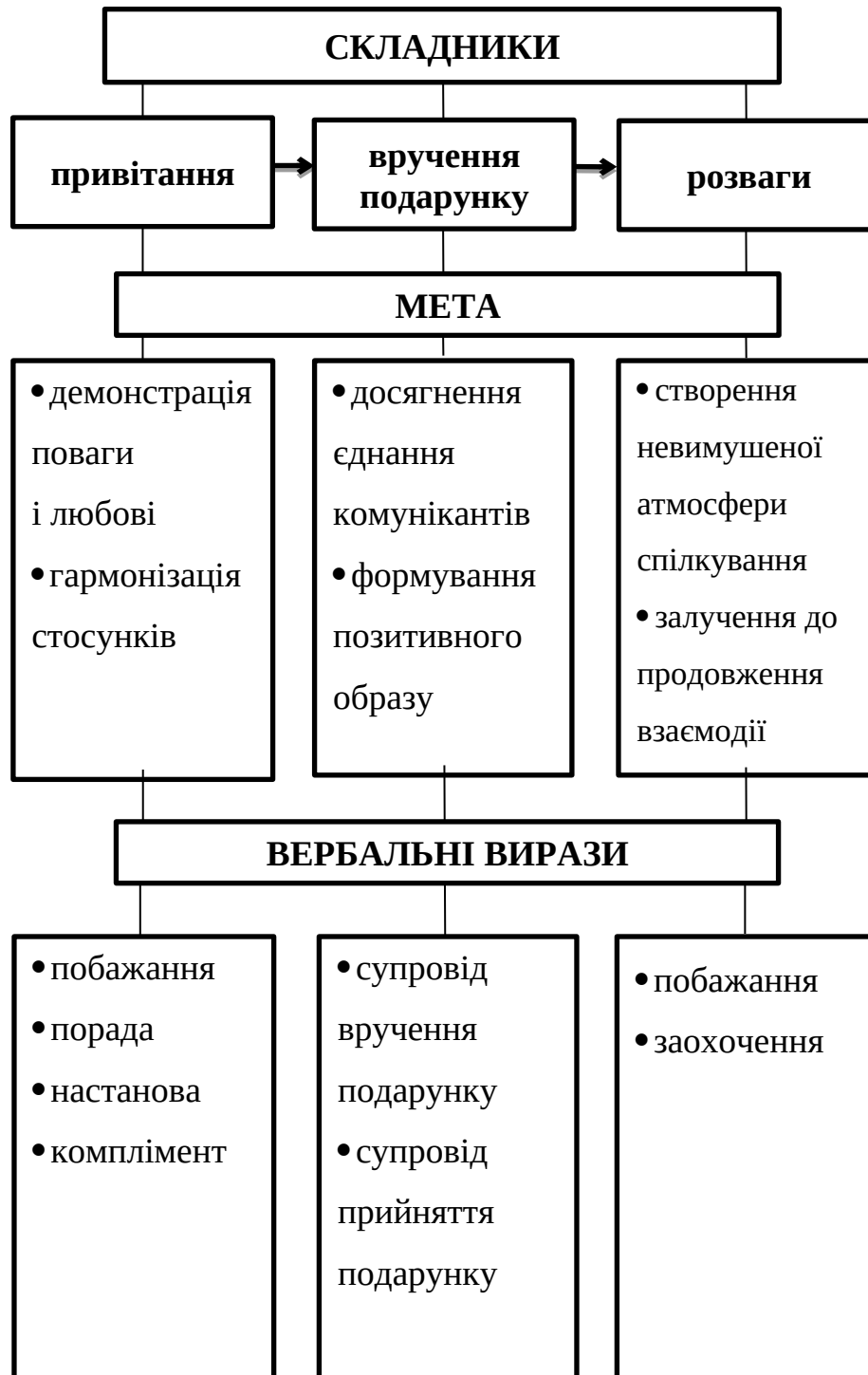
Приклад № 45

УЧАСНИКИ		ГОСПОДАР / ГІСТЬ	національність	американці
ПОЯВА ГОСТЯ	ГОСПОДАР	комунікативні умови	вік, стать стосунки подія місце	юнаки знайомі вечірка подвір'я налагодження соціальних контактів
		мета		
	ГІСТЬ	вербальні знаки	вітальна формула прийняття подарунку запрошення до частування	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		паравербальні знаки	вербальні знаки вітальна формула вручення подарунку комплімент фатична розмова	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті стосовно будинку інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		невербальні знаки	тембр темп міміка жести	

“Some of his acquaintances lingered on, but they were soon hopelessly outnumbered by the new breed of guest: the girls and their tagalongs. “This is wild, isn't it?” one said to Hartevelde <...> “What a lovely house you’ve got I must say”

Hayder, M. (2012) Birdman. Simon and Schuster, USA.

В.1 Динамічний фрейм етикетної ситуації «День народження»

В.2 Приклади актуалізації стереотипної етикетної ситуації «День народження» в англійськомовній та українськомовній культурі

Приклад №1

УЧАСНИКИ	національність		австралійці
	вік, стать		зрілий жінки та чоловіки
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки		родичі
	вид святкування		вечірка - сюрприз
	мета		демонстрація любові; гармонізація стосунків
	вербальні знаки		привітання виразні засоби
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	паравербальні знаки		побажання у формі пісні інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті приглушений
	невербальні знаки		тембр темп гучність
	символічні речі		усмішка; сльози в очах емоційні (поцілунки, обійми) торт; свічки; футболки; святкові капелюхи
	невербальні знаки		міміка жести

“On a table lay a large decorated chocolate birthday cake with all the trimmings. He slid open the doors and the singing began. “Happy birthday to you, happy birthday to you, happy birthday, dear Harris,” they sang <...> “You guys never cease to amaze me,” Harris said with a grin when they finished singing. “You cracked me up.” He stood there smiling, along with a tear in each corner of his eyes. Before he knew it, his mother placed another T-shirt with his picture on it over his head. He slid his arms into it and pulled it down, beaming with happiness. Meanwhile, Joshua put one of the ridiculous-looking hats on his head. On the chocolate cake, there was a bright yellow duck face with cherry icing on its bill, along with thirty brightly colored candles. <...> Harris was filled with so much emotion, he couldn't even summon the words for a comeback, much less the air to blow out his candles. “Now take a big breath, son. We know you’re full of hot air, so you can do it.” “Make a wish!” <...> Joshua and his mother applauded and then proceeded with all the kisses and hugs. “Thanks, guys, you’re the best.” “We’re having your favorite chili cheese dog too <...> I know, light on the onions, just like you like it, along with strawberry milk shakes, thinly whipped.”

мета		досягнення єднання
вербальні	вручення подарунку	нейтральна формула

ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	знаки	отримання подарунку	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести	ілюстративний

“Aw, Mom, you didn’t have to go to all this trouble.” “Aw, yes, only the best for you!” his mother handed him gifts to open – all beautifully wrapped. “They’re all for you, dear”. His uncle got him two expensive sheepskin car seat covers, and as always, his mother bought him his favorite Kenneth Cole cologne, along with two polos and three dress shirts

РОЗВАГИ	мета		залучення до активного продовження взаємодії
	вербальні	запрошення до розваг	інф-ція відсутня в контексті
	знаки		
	паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	посмішки, сміх
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті

Later they were sitting playing table games, eating cake and laughing hard at Joshua’s jokes

Jb Heart. The Scales of Justice. Xlibris Corporation LLC, 2012. 400 p.

Продовження додатку В.2

УЧАСНИКИ	національність	українці	
	вік, стать	діти	
	стосунки	друзі	
	вид святкування	вечірка- сюрприз	
	мета	демонстрація поваги	
	вербальні знаки	привітання виразні засоби	
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	паравербальні знаки	тембр темп гучність	побажання, настанова епітети
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті
		торт; кульки; вази з квітами; святкові капелюхи	

“На прямокутний стіл ставлять шоколадний торт, кілька малят сервірують стіл іграшковим посудом, решта дітей разом із вихователем прикрашають кімнату: надувають та розвішують кульки, складають і ставлять у вази букетики з квітів. Діти беруть по іграшки, по черзі підходять до іменинниці і звертаються до неї: - Асю, у цей день я бажаю тобі здоров’я, веселого настрою, багато гарних друзів. Вітаю тебе з днем народження і хочу подарувати тобі ведмедика. – Із днем народження тебе, Асю! Будь завжди красивою, веселою, і ніколи не хворій! <...> Вітаю з днем народження! Зичу тобі бути слухняною, чемною, розумною!

ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	мета		досягнення єднання
	вербальні знаки	вручення подарунку отримання подарунку	нейтральна формула формули подяки
	паравербальні знаки	тембр темп	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті
			ілюстративний

Асю! Ось тобі подаруночок – сірий зайчик! <...> Сподіваюся, тобі буде до вподоби мій подарунок – іграшковий клоун! <...> іменинниця відповідає на привітання, використовуючи слова подяки («Дякую», «Дуже приємно»).

РОЗВАГИ	мета		створення невимушеної атмосфери
	вербальні знаки	запрошення до розваг	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр темп	піднесений, веселий
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті

Вітають оригінальним способом, влаштувавши веселий концерт. Діти співають, виконують вивчений танок, читають напам’ять невеличкі віршики, народні потішки, віршовані загадки тощо”

Планування роботи за сферами життєдіяльності. 3–4роки: Весна / упоряд. В.Л.Сухар. Харків : Вид-во «Ранок», 2010. 208 с.

Продовження додатку В.2

Приклад № 3

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілий чоловік і жінка
	стосунки		закохані
	вид		запланована вечірка
	святкування		
ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	мета		досягнення єднання
	вербальні знаки	вручення подарунку	нейтральна формула
		отримання подарунку	оцінка подарунку
	паравербальні знаки	тембр	формули подяки
	невербальні знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
	міміка	інф-ція відсутня в контексті	
	жести	посмішка, широко розкриті очі, пильний погляд	
		ілюстративний, символічний	

“Happy birthday, darling!” <...> Once the sparkling wine was served, they clicked glasses and Anne said, “I have a little gift for you, darling.” <...> He grinned at her. “<...> You know I’m like a child when it comes to presents.” <...> She took out a small red box from Cartier, and <...> handed it to him <...> Harry, still smiling beatifically, opened the box and stared at the pair of gold cuff links set on the black velvet, his eyes widening slightly. <...> “Anne, they’re beautiful! And so unique. Thank you, sweetheart.” He reached for her hand resting on the table and kissed it.

Bradford, B.T. (2007) *The heir: A Novel*. St. Martin's Press, USA.

Приклад №4

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		діти
	стосунки		друзі
	вид		запланована вечірка
	святкування		
ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	мета		досягнення єднання
	вербальні знаки	вручення подарунку	нейтральна формула
		отримання подарунку	формули подяки
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
	міміка	інф-ція відсутня в контексті	
	жести	інф-ція відсутня в контексті	

“Hi, Cousin Sharon!” “Hi, sweetheart. Here’s your present. Happy Birthday.” “Thank you. Can I open it now?” “Sure you can.” “No, sweetheart, just wait until it’s time to open all the presents at the same time. Okay?” <...> “I want you to take these small packages of candy to treat yourself when you get home.”

Green, A. (2013) *So You Thought You Had Me*. West Bow Press, USA. P.16-18.

Продовження додатку В.2

Приклад №5

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зріла жінка / хлопчик
	стосунки		родичі (мати / син)
	мета		досягнення єднання
ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	вербальні знаки	вручення подарунку	нейтральна формула
	паравербальні знаки	отримання подарунку	оцінка подарунку
	невербальні знаки	тембр	формули подяки
		темп	різкий, гучний
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	широко розкриті очі ілюстративні, емоційні

“Baby, here’s a birthday present.” <...> she had a present leaned up against the wall and grabbed it and handed it to Ray-Ray. All excited with his face all aglow and his eyes wide open, he exclaimed, “Wow, Mom, what is it?” He pulled the box out of the plastic bag and began tearing the ribbon and wrapping paper off the box. “Wow, wow wee! A GI Joe walkie-talkie set.” <...> “Oh, Mom, thank you, this is the best.” <...> he hugged his mom.

Moret, A. (2012) Hearts in Jeopardy: The Third Sequel of the Trilogy of Love Series. Xlibris Corporation, USA. P. 206.

Приклад №6

УЧАСНИКИ	національність		українці
	вік, стать		зріла жінка / молода жінка
	стосунки		родичі (мати / дочка)
	мета		досягнення єднання
ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	вербальні знаки	вручення подарунку	нейтральна формула
	паравербальні знаки	отримання подарунку	оцінка подарунку
	невербальні знаки	тембр	формули подяки
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	посмішка емоційний

*« – Ось тримай! – мама дала конверт – це подарунок до дня народження!»
«- Що це?» «Відкрий і побачиш – посміхнулася вона, очікуючи моєї реакції на подарунок.» Як приємно! <...> У конверті подарунковий сертифікат на зачіску і манікюр, а також річний абонемент у «Комплекс краси та здоров’я» на плавання та пілатес. Це ж треба!!! «- Клас! Дякую матусю! Це ж те, що треба... Але це ж шалені гроші... - ледь не стрибала я від радості. «- А кому ж мені ще робити подарунки, як не тобі.» <...> «-Дякую! Дякую! Дякую!» - Я сильно обійняла її, намагаючись поділитися своєю радістю.*

Ізотова, А. (2012) Закохані у львівський дощ. ИП Стрельбицкий, Львів.

Продовження додатку В.2

Приклад №7

УЧАСНИКИ	національність	українці
	вік, стать	діти
	стосунки	друзі
	вид святкування	вечірка-сюрприз
	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	паравербальні знаки	тембр темп гучність
	невербальні знаки	міміка жести
	символічні речі	побажання інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті висока (крик) інф-ція відсутня в контексті емоційні (обійми) торт

“Натовп розступився. Я побачила маму. – З днем народження! – закричали всі. У мене в горлі став клубок. – З днем народження, моя хороша! – сказала мама, обійнявши мене. – З днем народження, Ліно, - сказав Йонас. – А ти гадала, ми забули? – Так. Я думала, ви забули... – А ми не забули! – мама притисла мене до грудей. Мені заспівали вітальну пісню. Ми сіли і їли разом торт. <...> “Шматочок візьміть із собою. <...> Я подякувала.”

ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	мета	досягнення єднання, формування позитивного образу
	вербальні знаки	вручення подарунку отримання подарунку
	паравербальні знаки	тембр темп
	невербальні знаки	міміка жести
		нейтральна формула формули подяки інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті ілюстративний

– Ліно, у нас є для тебе подарунок, – сказав Йонас. – Подарунок? – Ну, стрічечки не було, але це подарунок, – сказала мама і вручила мені якийсь згорток. <...> – Дякую! Де ж ви дістали? – зраділа я. – Ми секретів розповідати не можемо, - сказала мама.

Шепетіс, Р. (2016) Поміж сірих сутінків. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля».

Продовження додатку В.2

Приклад №8

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі чоловіки
	стосунки		родичі (брати)
	мета		демонстрація поваги і любові
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання епітети
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

My most cordial congratulations on your birthday! May it not be too long before we are together again safe and sound. I can still manage here, am healthy and in good spirits. Nothing new happens.

British National Corpus (BNC)

Приклад № 9

УЧАСНИКИ	національність		українці
	вік, стать		зрілі чоловіки
	стосунки		колеги
	мета		формування позитивного образу
ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	вербальні знаки	вручення подарунку отримання подарунку	інф-я відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	жести	ілюстративні (розгортання подарунку)

«Дмитро Михайлович вручив Міті загорнутий у папір подарунок, і всі з трепетом чекали, допоки неслухняні від хвилювання пальці змагалися з шурхотливою обгорткою»

Андрусів В. (2012) Не бути самотньою. Поліграфцентр «Ліра». 366 с.

Продовження додатку В.2

Приклад № 10

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілий чоловік і жінка
	стосунки		закохані
	мета		гармонізація стосунків, формування позитивного образу
ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	вербальні знаки	вручення подарунку	інф-я відсутня в контексті
	паравербальні знаки	отримання подарунку	оцінка подарунку
	невербальні знаки	тембр	м'який, тихий
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	посмішка
		жести	ілюстративні (розгортання подарунку), емоційні (поцілунок)

“Ellen loosened the ribbon and gently peeled off pieces of tape that kept the package sealed. Inside the gift wrapping she found a fancy box. And inside the box was a brand new Blake Blades Best Cutlery set. “Oh, Michael! I’ve always wanted one of these! They’re so expensive!” She kissed his cheek. “Thank you,” she whispered. He smiled at her”

Anderson P.D. (2015) Daddy’s home: book 2. Crossroad Press, USA.

Приклад № 11

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілі жінки та чоловік
	стосунки		друзі
	вид святкування		запланована вечірка
	мета		гармонізація стосунків, формування позитивного образу
ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	вербальні знаки	вручення подарунку	нейтральна формула, констатуючий вираз
	паравербальні знаки	отримання подарунку	подяка, експресивний вираз
	невербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	ілюстративні (передача, розгортання), емоційні (поцілунок)

Stavros gave her a kiss on the cheek. “This is for you! Happy Birthday!” Jen handed her the gift wrapped in purple tissue paper. “Oh my goodness! You shouldn’t have! Thank you!” “I did.” “Thank you both.” The waiter brought out a birthday cake with sparklers on it and they all sang “Happy Birthday.” Melanie opened up the gift. <...> “I love it!” said Melanie “Thank you guys!” she kissed them.

Jacobsen, H. (2019) Golf Widow: Hollywood Who Dunit. BookRix, USA. 73 p.

Продовження додатку В.2

Приклад № 12

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілий чоловік і жінка
	стосунки		закохані
	мета		гармонізація стосунків, формування позитивного образу
ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	вербальні знаки	вручення подарунку	нейтральна формула
	паравербальні знаки	отримання подарунку	експресивний вираз
	невербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	ілюстративні (передача подарунку)

“I brought you a present,” Michael said. He handed Ellen a giftwrapped package with a yellow bow tied on top. “And I brought a bottle of champagne to sip while you're opening your present.” “Oh, Michael! You shouldn’t have!” “I wanted to.”

Anderson P.D. (2015) Daddy’s home: book 2. Crossroad Press, USA.

Приклад № 13

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілий чоловік і жінка
	стосунки		закохані
	мета		гармонізація стосунків, формування позитивного образу
ВРУЧЕННЯ ПОДАРУНКУ	вербальні знаки	вручення подарунку	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	отримання подарунку	оцінка подарунку
	невербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті

“Open your present,” Michael suggested. “It looks too lovely to open. Did you wrap it yourself? It’s so nice of you!” <...> The wrapping paper was too pretty to tear, and she planned to save it as a memento of Michael’s thoughtfulness”

Anderson P.D. (2015) Daddy’s home: book 2. Crossroad Press, USA.

Продовження додатку В.2

Приклад № 14

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки		родичі (мати / донька)
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання	подяка, побажання, комплімент
	паравербальні знаки	виразні засоби	епітети
	невербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті

Happy Birthday, sweet mom! Thank you for all your enormous sacrifices and unconditional love. You are my incredible support. Have a gorgeous happy birthday!

Greetings Island (Birthday Cards)

Приклад №15

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки		родичі (мати / донька)
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання	подяка
	паравербальні знаки	виразні засоби	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті

Dear Mother! I will never forget your love all my life until I live and all beautiful memories you give.

GreetingsIsland (Birthday Cards)

Приклад № 16

УЧАСНИКИ	національність	австралійці
	вік, стать	зрілі жінки /чоловіки
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки	колеги
	мета	демонстрація поваги
	вербальні знаки	побажання
	привітання виразні засоби	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	темп	інф-ція відсутня в контексті
	гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	міміка	інф-ція відсутня в контексті
жести	інф-ція відсутня в контексті	
символічні речі	інф-ція відсутня в контексті	

We hope this year will bring many opportunities to prosper.
 Birthday Cards. All Down Under. All About Australia.

Приклад №17

УЧАСНИКИ	національність	британці
	вік, стать	зрілі жінки /чоловіки
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки	колеги
	мета	демонстрація поваги
	вербальні знаки	побажання
	привітання виразні засоби	епітети
	паравербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	темп	інф-ція відсутня в контексті
	гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	міміка	інф-ція відсутня в контексті
жести	інф-ція відсутня в контексті	
символічні речі	інф-ція відсутня в контексті	

*The secret to a happy workplace is having awesome colleague like you. We wish
 you growth and prosperity for the year to come.*
 GreetingsIsland_birthday cards

Продовження додатку В.2

Приклад № 18

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		колеги
	мета		демонстрація поваги
	вербальні	привітання	побажання
	знаки	виразні засоби	інф-ція відсутня в контексті
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	символічні		інф-ція відсутня в контексті
	речі		

It is our personal wish that you spend some quality time away for your birthday with friends & family. Enjoy your day, let it bring lots of unforgettable moments!

GreetingsIsland_birthday cards

Приклад № 19

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		колеги
	мета		демонстрація поваги
	вербальні	привітання	подяка, побажання
	знаки	виразні засоби	епітет
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	символічні		інф-ція відсутня в контексті
	речі		

Dear Boss! Your support has been so important for all of us. Thank you for all you do. Happy Birthday!

GreetingsIsland (Birthday cards)

Продовження додатку В.2

Приклад № 20

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання
	паравербальні знаки	тембр	епітети, антитеза
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

*A good friend will remember your Birthday. A great friend will forget your age.
Have the most wonderful Birthday imaginable!*

GreetingsIsland (Birthday cards)

Приклад № 21

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		колеги
	мета		демонстрація поваги
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	комплімент, побажання
	паравербальні знаки	тембр	порівняння
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

Happy Birthday to the only one who gets us through the day and keeps everyone sane. May your birthday be as productive as you are! Cherish every second and enjoy every moment!

GreetingsIsland (Birthday cards)

Приклад № 22

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні	привітання	побажання
	знаки	виразні засоби	епітети, ступені порівняння,
			гумор
	паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	символічні		інф-ція відсутня в контексті
	речі		

I say, old chap, it seems that you are another year older. Have a most spiffing birthday, old bean!

GreetingsIsland (Birthday cards)

Приклад №23

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		інф-ція відсутня в контексті
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові,
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні	привітання	гармонізація стосунків
	знаки	виразні засоби	побажання,
			комплімент, подяка
	паравербальні	тембр	епітети, ступені порівняння
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	символічні		інф-ція відсутня в контексті
	речі		

The most heartfelt greetings on your special day, my dear! You are the most special person in my life. I love you from the deepest core of my heart. My life is amazing because you are part of it. Thank you for being you!

GreetingsIsland (Birthday cards)

Продовження додатку В.2

Приклад № 24

УЧАСНИКИ	національність	британці
	вік, стать	зріла жінка / чоловік
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки	родичі (донька / батько)
	мета	демонстрація любові
	вербальні знаки	комплімент
	привітання виразні засоби	епітети, гіпербола
	паравербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	темп	інф-ція відсутня в контексті
	гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	міміка	інф-ція відсутня в контексті
жести	інф-ція відсутня в контексті	
символічні речі	інф-ція відсутня в контексті	

*Daddy, You are special in every way and I love you more than words can say!
How very much you mean to me, It's more than you can know.*

GreetingsIsland (Birthday cards)

Приклад № 25

УЧАСНИКИ	національність	американці
	вік, стать	зріла жінка / чоловік
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки	подружжя
	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	побажання
	привітання виразні засоби	епітети, гумор
	паравербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	темп	інф-ція відсутня в контексті
	гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	міміка	інф-ція відсутня в контексті
жести	інф-ція відсутня в контексті	
символічні речі	інф-ція відсутня в контексті	

Dear husband, it is your birthday today! For your birthday, I wanted to give you something funny & charming, but then I remember you already have me in your life. No need. Happy Birthday!

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Приклад № 26

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілі жінки
	стосунки		родичі (донька / мати)
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	комплімент
	паравербальні знаки	тембр	епітети
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

Since the moment I arrived, You've cared for me like no other. There is only one way to describe you, And that's my perfect Mother!

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Приклад № 27

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки
	стосунки		родичі (донька / мати)
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	комплімент
	паравербальні знаки	тембр	повтори, суперлативи
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

No one loves me more. No one understands me better. No one inspires me the way you do. Dear Mom, you're the best!

GreetingsIsland (Birthday cards)

Продовження додатку В.2

Приклад № 28

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зріла жінка /чоловік
	стосунки		закохані
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання метафори
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

If my love were an ocean, there would be no more land, If my love were a desert, there would be only sand, If my love were a star, late at night, only light, And if my love could grow wings, I'd be soaring in flight. Happy Birthday, dear!

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Приклад № 29

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі чоловіки
	стосунки		родичі (син / батько)
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання епітети, антитеза, інтенсифікатори
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

Happy Birthday! Dad, you are truly an amazing Man and one that I am proud to call My Father. Everything important that I've learned, I have learned from you, Dad!

GreetingsIsland (Birthday cards)

Продовження додатку В.2

Приклад № 30

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілі чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання
	паравербальні знаки	тембр	епітети, гумор, повтор
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

A friend is someone that knows everything about you, and still likes you. I still like you. Happy birthday!

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Приклад № 31

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання
	паравербальні знаки	тембр	епітети, суперлатив
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

You are the most perfect example of how boyfriends should be. You are the most important part of my life. Happy Birthday superb boyfriend!

British National Corpus

Продовження додатку В.2

Приклад № 32

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби	комплімет, подяка епітети, повтори, інтенсифікатори
	паравербальні знаки	тембр темп гучність	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті

Birthdays come round once a year, but friends like you only come once in a lifetime. You have always had my back since day one. I always feel extremely grateful to have such a wonderful friend like you in my life.

GreetingsIsland (Birthday cards)

Приклад № 33

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання, комплімент антитеза, епітети
	паравербальні знаки	тембр темп гучність	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті

Happy birthday to my best friend the one who laughs at my jokes and cries with me during my heartaches. I love you and always be there for you. Hope your birthday is as wonderful and extraordinary as you are!

British National Corpus (BNC)

Продовження додатку В.2

Приклад № 34

УЧАСНИКИ	національність	британці
	вік, стать стосунки	зрілі жінки /чоловіки друзі
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
	паравербальні знаки	тембр темп гучність
	невербальні знаки	міміка жести
	символічні речі	побажання, подяка епітети, метафори
		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

My best friend you have been with me through thick and thin and you have had my back since day one. Happy birthday to you! May your special day will be full of joy!

British National Corpus (BNC)

Приклад № 35

УЧАСНИКИ	національність	британці
	вік, стать стосунки	зрілі жінки /чоловіки колеги
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	мета	демонстрація поваги
	вербальні знаки	комплімент
	паравербальні знаки	тембр темп гучність
	невербальні знаки	міміка жести
	символічні речі	інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті впевнений, урочистий інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“Dear Boss!” they said solemnly. “There are very few in life that can lead others with respect and integrity! We are proud to be sharing this day with you!”

British National Corpus (BNC)

Продовження додатку В.2

Приклад № 36

УЧАСНИКИ	національність	британці
	вік, стать	зрілі жінки /чоловіки
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки	друзі
	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
	паравербальні знаки	настанова, подяка, побажання
	невербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті

My dearest friend! If our friendship was a contract, it would read five words, I'm always here for you! Thanks for giving me great memories that will last a lifetime. Best wishes to you on your birthday!

British National Corpus (BNC)

Приклад № 37

УЧАСНИКИ	національність	британці
	вік, стать	зрілі чоловіки
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки	родичі (син / батько)
	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
	паравербальні знаки	настанова, побажання, епітети
	невербальні знаки	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті

Dad, Let me wish you on your birthday, May you have a nice day, Stay blessed is all I want to pray. May you have a royal time on this special day!

British National Corpus (BNC)

Продовження додатку В.2

Приклад № 38

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки
	стосунки		родичі (мати / донька)
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання
	паравербальні знаки	тембр	суперлатив
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті
			подарунки, торт

“The warmest birthday greetings to my little girl!” <...> Everyone wished me birthday greetings as I opened a few gifts. <...> Then one of the aunts brought out a towering flaked coconut cake, set it down without ceremony...”

British National Corpus (BNC)

Приклад № 39

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зрілі жінки / чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання
	паравербальні знаки	тембр	епітети, інтенсифікатор
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті
			інф-ція відсутня в контексті

I truly wish that you are blessed with all happiness, health, joy and prosperity in life! Have a fantastic birthday, dear!

British National Corpus (BNC)

Продовження додатку В.2

Приклад № 40

УЧАСНИКИ	національність	британці
	вік, стать	зрілі жінки /чоловіки
	стосунки	друзі
	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ	вербальні	привітання
	знаки	виразні засоби
ІМЕННИКА	паравербальні	тембр
	знаки	темп
	невербальні	гучність
	знаки	міміка
	символічні	жести
	речі	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

From the bottom of my heart, I wish you all the happiness of the world, prosperity in life and joy!

British National Corpus (BNC)

Приклад № 41

УЧАСНИКИ	національність	американці
	вік, стать	зрілі жінки /чоловіки
	стосунки	друзі
	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ	вербальні	привітання
	знаки	виразні засоби
ІМЕННИКА	паравербальні	тембр
	знаки	темп
	невербальні	гучність
	знаки	міміка
	символічні	жести
	речі	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“Dare to think different, dare to dream big, my friend! There’s only one of you, Be unique as you are, Take your own journey, Step by step you’ll go far!” “You’re so good for taking the time to wish me a happy birthday, it wouldn’t be the same without you, dear.”

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Продовження додатку В.2

Приклад № 42

УЧАСНИКИ	національність	американці
	вік, стать	зріла жінка /чоловік
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки	родичі (мати / син)
	мета	демонстрація любові
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
	паравербальні знаки	тембр темп гучність
	невербальні знаки	міміка жести
	символічні речі	
		побажання, подяка
		паралелізм, анафора
		інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті

“Happy Birthday to my fabulous mom. Always there for me when I need. Always my biggest fan. Always loving me. That’s why you’re always in my heart!” “Thank you, my dear! It means a lot for me. I really appreciate the kind birthday wishes.”

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Приклад № 43

УЧАСНИКИ	національність	американці
	вік, стать	зріла жінка /чоловік
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	стосунки	закохані
	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
	паравербальні знаки	тембр темп гучність
	невербальні знаки	міміка жести
	символічні речі	
		подяка
		інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті

“You’re in my life! I’m more than thankful. I’m complete. You fill me up with love. Let’s fill your birthday with love.” “Thank you, you helped make this day so special for me!” she said quietly and he kissed her.

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Продовження додатку В.2

Приклад № 44

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		колеги
	мета		демонстрація поваги
	вербальні	привітання	настанови, побажання
	знаки	виразні засоби	гумор
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	символічні		торт, подарунки
	речі		

“Today we will be giving the orders around here. Here is the list for the day – eat cake, open gifts and drink champagne! Happy Birthday!!” “Thank you all for your kind words. I really appreciate it”

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Приклад № 45

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		колеги
	мета		демонстрація поваги
	вербальні	привітання	побажання
	знаки	виразні засоби	метафора, гумор
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	символічні		інф-ція відсутня в контексті
	речі		

“The only thing on the agenda today is celebration! Happy Birthday Boss!”

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Приклад № 46

УЧАСНИКИ	національність		австралійці
	вік, стать		зрілі чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація поваги, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	жести	інф-ція відсутня в контексті	
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті

“Happy birthday, mate! Many happy returns!” he said with a wink. “Cheers, mate.” I answered.”

Karalius A.A. (2011) Distorted image. Lulu. com. UK. 166 p.

Приклад № 47

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зрілі чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання
	паравербальні знаки	тембр	метафора
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	жести	сяюча усмішка	
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті подарунок

“<...> this is the best present ever.” “Happy birthday, shorty,” Gunny said, with a beaming smile. “Many happy returns.” “Happy birthday, mate,” said Spader. “Wish I could raise a pint of sniggers.” “Yeah, but this’ll do me just fine,” I said, holding up a bottle of Coke.”

MacHale D.J. (2009) The never war. Simon & Shuster, USA. 352 p.

Продовження додатку В.2

Приклад № 48

УЧАСНИКИ	національність	британці	
	вік, стать стосунки	зрілі чоловіки друзі	
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	мета	гармонізація стосунків	
	вербальні знаки	привітання виразні засоби	
	паравербальні знаки	тембр темп	
	невербальні знаки	гучність	інф-ція відсутня в контексті
		міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті
символічні речі	регулятивний	інф-ція відсутня в контексті	

“After this, he shook hands with me, and wished me a happy birthday. “Happy as a clam,” Rahere said, and he opened and snapped his mouth several times.

Crossley-Holland K. (2013) *At the Crossing Places*. Hachette, UK. 384 p.

Приклад № 49

УЧАСНИКИ	національність	українці	
	вік, стать стосунки	зрілі жінки /чоловіки друзі	
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	мета	демонстрація поваги, гармонізація стосунків	
	вербальні знаки	привітання виразні засоби	
	паравербальні знаки	побажання епітети	
	невербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
символічні речі	міміка	інф-ція відсутня в контексті	
	жести	інф-ція відсутня в контексті	
		інф-ція відсутня в контексті	

Бажаю міцного здоров'я, великого щастя та вірного кохання, бажаю щирих почуттів, яскравих барв життя та тільки радісних емоцій, бажаю добрих друзів, гарних новин та чудового настрою на кожен день!

Вітання українською мовою

Продовження додатку В.2

Приклад № 50

УЧАСНИКИ	національність		українці
	вік, стать		зрілі чоловіки
	стосунки		родичі (брати)
	мета		демонстрація любви та поваги
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	настанова, комплімент метафора
	паравербальні знаки	тембр темп гучність	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті

“Завжди досягай поставленої мети і дій, незважаючи ні на які обставини. Я знаю, що ти здатен звернути гори!”

«Комсомольська Правда» в Україні.

Приклад № 51

УЧАСНИКИ	національність		українці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків побажання
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	епітети
	паравербальні знаки	тембр темп гучність	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті

“Сьогодні, в твій день народження, я хочу побажати тобі фінансової стабільності, вічної молодості, богатырської сили, сталевих нервів, пристрасної і міцної любові, вірних друзів і виконання заповітної мрії”

«Комсомольська Правда» в Україні.

Продовження додатку В.2

Приклад № 52

УЧАСНИКИ	національність	українці
	вік, стать стосунки	зрілі жінки /чоловіки колеги
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	мета	демонстрація поваги
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
	паравербальні знаки	тембр темп гучність
	невербальні знаки	міміка жести
	символічні речі	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		побажання, комплімент епітети

“З днем народження! Нашому колективу з Вами дуже пощастило! Бажаємо завжди залишатися таким же уважним, креативним, цілеспрямованим!”

«Комсомольська Правда» в Україні.

Приклад № 53

УЧАСНИКИ	національність	українці
	вік, стать стосунки	зрілі чоловіки родичі (брати)
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	привід	ювілей
	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
	паравербальні знаки	тембр темп гучність
	невербальні знаки	міміка жести
	символічні речі	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“Дорогий брате, з Днем народження! З ювілеєм! Бажаю тобі знайти своє щире і справжнє щастя. Ти знаєш краще, що для тебе означає бути щасливим. Усі, хто зібрались за цим святковим столом люблять тебе і бажають всього найкращого!”

Українські привітання, побажання та тости. URL: <https://bpro1.top/>

Продовження додатку В.2

Приклад № 54

УЧАСНИКИ	національність	українці
	вік, стать стосунки	зрілі жінки /чоловіки друзі, колеги
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	мета	демонстрація поваги, гармонізація стосунків побажання
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
	паравербальні знаки	тембр темп гучність
	невербальні знаки	міміка жести
	символічні речі	інф-ція відсутня в контексті
		інф-ція відсутня в контексті

“З днем народження! Бажаю всього того, що ви самі для себе бажаєте. Всього найкращого!”

«Комсомольська Правда» в Україні.

Приклад № 55

УЧАСНИКИ	національність	українці
	вік, стать стосунки	зрілі жінки /чоловіки друзі
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	мета	демонстрація любові, гармонізація стосунків побажання
	вербальні знаки	привітання виразні засоби
	паравербальні знаки	тембр темп гучність
	невербальні знаки	міміка жести
	символічні речі	епітети, ступені порівняння
		інф-ція відсутня в контексті

*“З Днем народження тебе! Бажаю тобі завжди і у всьому бути най-най!
Найбагатшим, найкрасивішим, найсильнішим, найщасливішим,
найвинахідливішим та найбажанішим!”*

Вітання українською мовою

Продовження додатку В.2

Приклад № 56

УЧАСНИКИ	національність		українці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація поваги, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання, настанова
	паравербальні знаки	тембр	порівняння, повтор
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

“Нехай твоє життя буде сповнене достатку, наче скатертину-самобранка. Нехай як дзвіночок, сміх твій звучить. Я бажаю тобі щастя, бажаю сонця, а також любові, любові і ще раз любові!”

Вітання українською мовою

Приклад № 57

УЧАСНИКИ	національність		українці
	вік, стать		зрілі жінки /чоловіки
	стосунки		друзі
	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання, подяка
	паравербальні знаки	тембр	порівняння, гіпербола
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі	жести	інф-ція відсутня в контексті

“Сяй наче сонечко весняне! Сьогодні твій день! Бажаю тобі кохання, величезного, як море!...”

Вітання українською мовою

Продовження додатку В.2

Приклад № 58

УЧАСНИКИ	національність		українці
	вік, стать		дівчина - літня жінка
	стосунки		родичі (онучка - бабуся)
	привід		ювілей
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	мета		демонстрація любові, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання
	паравербальні знаки	тембр	персоніфікація, гіпербола
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті

Бабуся, я тебе від душі вітаю! Здоров'я тобі на 100 років бажаю! Нехай твоє добре серце не старіє. Нехай Господь береже тебе, моя мила, дає тобі радість, наснагу та сили!

Вітання українською мовою

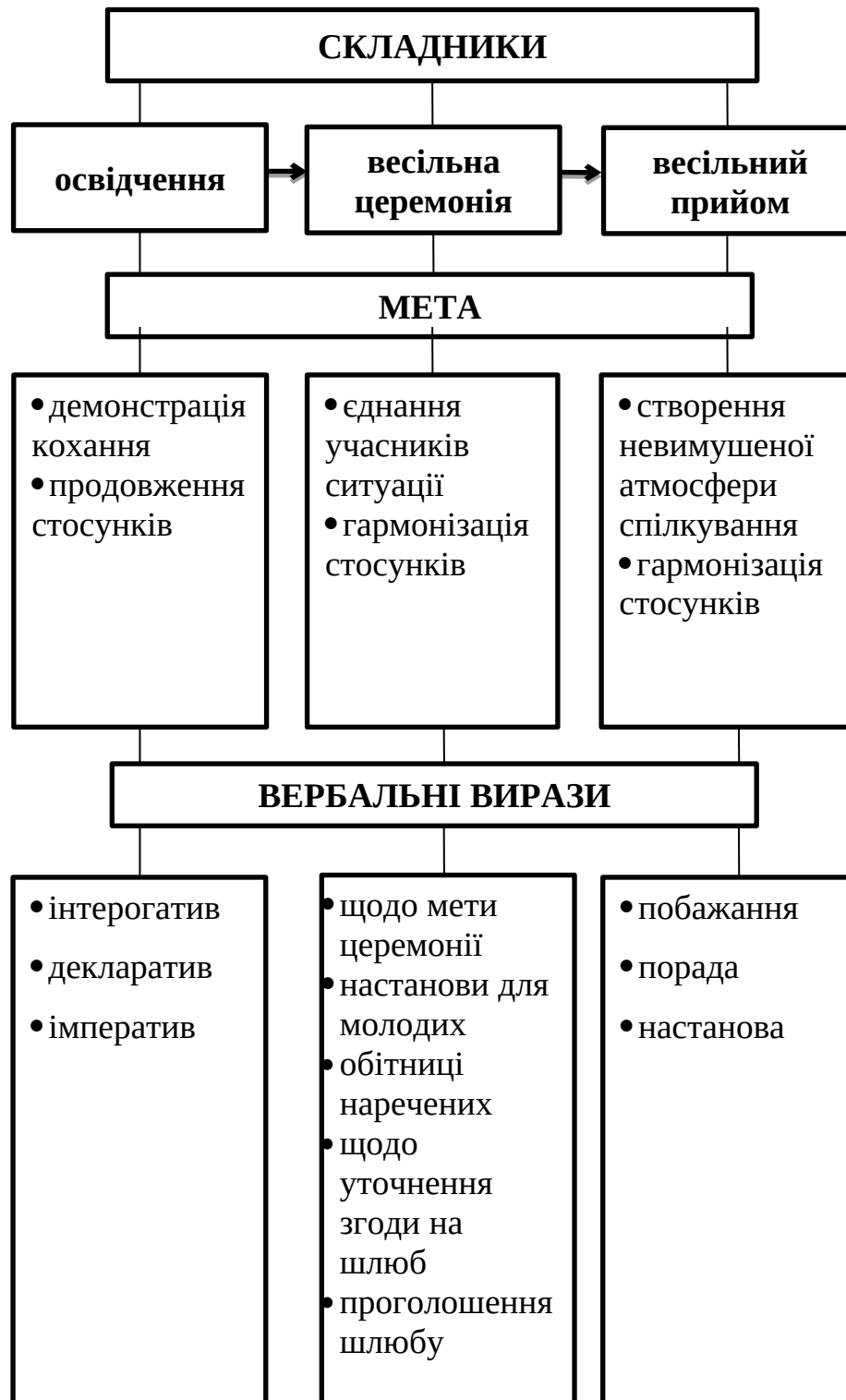
Приклад № 59

УЧАСНИКИ	національність		українці
	вік, стать		юнаки
	стосунки		друзі, однокласниці
	привід		повноліття
ПРИВІТАННЯ ІМЕННИКА	мета		демонстрація поваги, гармонізація стосунків
	вербальні знаки	привітання виразні засоби	побажання
	паравербальні знаки	тембр	епітети
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті

Люба моя однокласниця, вітаю тебе з Днем народження! Хочу побажати, щоб завжди вистачало часу на відмінне навчання, цікаві захоплення, великі досягнення, веселі історії, чудовий відпочинок, великі подорожі і щасливі пригоди.

Вітання українською мовою

Д.1 Динамічний фрейм етикетної ситуації «Весілля»

Д.2 Приклади актуалізації стереотипної етикетної ситуації «Весілля» в англійськомовній та українськомовній культурі

Приклад № 1

УЧАСНИКИ	національність	британці
	вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
ОСВІДЧЕННЯ	місце	кафе
	мета	продовження стосунків, демонстрація кохання
	вербальні знаки	зізнання у коханні апелювання до досвіду стосунків
	паравербальні знаки	вираз освідчення інтерогатив інф-ція відсутня в контексті тембр інф-ція відсутня в контексті темп інф-ція відсутня в контексті гучність відкритий рот - здивування невербальні знаки міміка жести символічний – ставання на коліно; емоційний – обійми
	візуальний контакт	інф-ція відсутня в контексті

“Alyssa, I have something I want to ask you.” <...> “What is it?” As he began to speak, Jason pulled the ring from under the table. He knelt down. Others in the café began to watch what was happening. Alyssa froze, mouth agape. “Alyssa, I know we’ve only been dating for a few months, but in that time, I’ve fallen in love with you. You’re the most important person in my life. I can’t imagine a life without you. Will you marry me?” Alyssa was silent. She hadn’t expected a proposal. <...> “Yes, Jason, I’ll marry you. I love you. I can’t imagine life without you, either,” she responded, reaching out to embrace him. Students around them clapped. Many yelled congratulations. Jason put a ring on her finger and Alyssa let go of her questions and concerns. <...> “When?” she asked. “Let’s set the date.”

Kresen, F. Seat 23: Book 1 of the Conrad Chronicles.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 2

УЧАСНИКИ	національність		британці
	ролі		наречений, наречена, друг нареченого, подружки нареченої, батько нареченої, священник, носій обручок, розпорядник церемонії, дівчинка, що супроводжує наречену
	місце		церква
ВЕСІЛЬНА ЦЕРЕМОНІЯ	символічні речі		весільні дзвони, пелюстки, обручки
	мета		єднання учасників, гармонізація стосунків
	вербальні знаки		вирази, що стосуються проголошення шлюбу
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	сльози в очах
		жести	емоційні
	емоційний стан		хвилювання

"I can hear the wedding bells starting to ring. In the choir stand, you can see the wedding singer preparing to sing. The church is beautifully decorated, I have to say. Bride and groom, get ready. It's your wedding day. The bride is in the back, looking lovely in her beautiful white wedding dress. She can't quite get her hair right as she starts to stress. After a while, she gets her hair just right. Now she is ready, looking stunning, a radiant sight. Next door the groom is ready but a little nervous as he starts to sweat. His mind flashes back to that day when he and his bride first met. His best man comes in and assures him to have no fear. Next the guests arrive, and the church is packed. You can see wedding gifts in a pile, neatly stacked. The minister and the groom walk in and take their place. Everyone in the church puts on a happy face. The organist sits down and starts to play <...> The bridesmaids and the groomsmen prepare to walk down the aisle. They are all neatly dressed, standing separately in single file. They each walk down separately. A groomsman locked arms with a bridesmaid. As the wedding planner looks on happily as the music is played. The cute little flower girls come down, tossing flower petals, such a pretty sight. Wow, look at the ring bearer with the rings shining bright. And now the organist plays "Here comes the bride." Look at the groom looking across the room with pride. All the wedding guests begin to stand from their seat. The bride comes in with her father, no more cold feet. She walks down the aisle with tears in her eyes. This is the man she'll be with until the day she dies. As the bride and her father approach the alter, the groom takes her hand, his future wife. Next the minister asks, "Who gives this woman away to be married?" the father of the bride replies, "I do". After the father of the bride gives his daughter away, the minister starts out saying, "Whoever thinks these two should not wed, speak now or forever hold your peace." No one said a word. Afterwards the minister said, "The bride and groom have written their own vows." <...> They exchange rings. The preacher says, "I now pronounce you man and wife. You may kiss the bride"

Freeman Ph. Phil's Book of Poems of Love and Inspiration. Xlibris Corporation, 2011. 97 p.

Продовження додатку Д.2

УЧАСНИКИ	національність			британці
	ролі			подружка нареченої, друг нареченого, мати нареченої, помічники церемонії
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	місце			вдома
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
	символічні речі			квіти, весільний торт, предмети оздоблення, шампанське
	вербальні знаки	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	єдність подружжя інф-ція відсутня в контексті гумор
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести		інф-ція відсутня в контексті

“I hope there aren’t too many prawns,” Olly was saying as we walked into the large marquee, which was bedecked with flowers and ruffled decorations. The sun was glinting off lots of very clean silverware and shiny glasses, waiting to be replenished on into the night. I took a quick look at the hors-d’oeuvres coming over. Excellent – sausages on sticks, with a slightly pretentious veneer of sesame seeds over the top.<...> One billion photographs later and I still hadn’t seen Clelland. <...> At her wedding I had flirted with the best man, danced up and down with the ushers and ended up sharing a bottle of champagne with Clelland, who proposed a toast “For men and women! And ritualized enslavement!” There were more lovely toasts that night, though. “Everyone! Bridesmaids! Ushers!” I heard Tashy’s mum calling from the house. “Come on! We’re cutting the cake!”

Colgan, J. (2005) *The boy I loved before*. St. Martin's Publishing Group, UK. 320p.

Продовження додатку Д.2

УЧАСНИКИ	національність	українці
	вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
ОСВІДЧЕННЯ	місце	телешоу
	мета	демонстрація кохання, продовження стосунків
	вербальні знаки	зізнання у коханні
	паравербальні знаки	вираз освідчення
	невербальні знаки	тембр
	темп	інф-ція відсутня в контексті інтерєгатив
	гучність	плутано, невпевнено
	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	жести	інф-ція відсутня в контексті
	візуальний контакт	сльози в очах
		символічний – ставання на коліно, ілюстративний – витерти чоло
		пильний погляд

«Дмитро бере букет і прямує до Вікторії. Дівчина стоїть розгублена. — Ти найпрекрасніша дівчина в цілому світі! Ти вийдеш за мене заміж? Вікторія ані пари з уст. — Вийдеш? — ковтає повітря й витирає спітніле чоло Дмитро Мірчук. Він дістає обручку й падає на коліно. — Я тебе дуже люблю, — вже не тамує сліз дівчина»

Гембик О. Стаття до телепередачі «Все для тебе». // *Gazeta.ua*. URL: <https://gazeta.ua/ru/columns/gembik> (дата звернення: 02.06.19).

Продовження додатку Д.2

УЧАСНИКИ	національність		британці
	ролі		наречений, наречена, друг нареченого, подружка нареченої, розпорядник церемонії
ВЕСІЛЬНА ЦЕРЕМОНІЯ	місце		за межами приміщення
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті
	мета		єднання учасників, гармонізація стосунків
	вербальні знаки		вирази, що стосуються мети церемонії, уточнення згоди на шлюб, проголошення шлюбу
	паравербальні знаки	тембр темп гучність	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
невербальні знаки	міміка жести	посмішка емоційні (стиснути долоні), символічні (обмін обручками)	
	емоційний стан		хвилювання

«Двері відчинились і перед ними з'явився шикарно вбраний сад. Доріжка, арка, дерева, - усе було ідеально.<...> Вже за секунду дівчата разом крокували до арки, біля якої стояв Андрій і Тарас <...> Анна дивилась на Андрія і думала про нього. І ось вони поруч. Марі відпустила Анну, яка стала перед Андрієм. Марі стала поруч Тараса. – Ми зібрались тут, щоб поєднати шлюбом Анну і Андрія. Сьогодні особливий день. День, коли утвориться нова сім'я, день, коли дві долі об'єднуються в одну. Чи згодні ви, Андрію, взяти за дружину кохану Анну? – Так, - Андрій стис долоні Анни у своїх, - згоден. – Чи згодні ви, Анно, взяти за чоловіка Андрія? – Так, згодна, - Анна посміхнулась Андрію. <...> - Оголошую вас чоловіком і дружиною! Можете обмінятись обручками...».

Кичка М. Вона. Strelbytskyy Publishing, 2018 p. 95 с.

Продовження додатку Д.2

УЧАСНИКИ	національність			українці
	ролі			гості
	місце			вдома, на подвір'ї
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	єдність подружжя побажання
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести емоційний стан		інф-ція відсутня в контексті
				інф-ція відсутня в контексті
				інф-ція відсутня в контексті ілюстративний збудження, радість

«Гуляли на весіллі по черзі — одна бригада бенкетувала, а решта робила за себе й за неї. Потім ті, що гуляли, ставали до праці, а їхнє місце займали робочі, попереду змивши з себе пил, одягнувши чисті сорочки й чоботи, — нову енергію, запал і вогонь приносячи на весілля. Навіть музика весільна була не одна й та сама, бо кожна бригада приходила зі своїм гармоністом, і тільки дід Корнійко цигикав та й цигикав на облізлій скрипочці, пританцьовуючи, не знаючи впину, не чуючи втоми: «Еге, дітки,— казав дід, поцілувавши чарку в деще й витерши двома пальцями губи,— тепер так довго не гуляють, як колись, тепер час подорожчав» — «Точно,— підтвердив тракторист Середа, запихаючи дідові в рота пирога,— закусуйте, товаришу музика, то тільки в Європі так робиться, що не закусують!». Під'їздив Василь Іванович на бігунках, йому виносили належну чарку просто до воріт, щоб не водити самого через двір, виходили молодий з молодю, і полковник гукав їм «гірко», примушуючи як стій цілуватися»

Яновський Ю. (1982) Мир: роман, оповідання. Київ: Радянський письменник. 230 с.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 7

УЧАСНИКИ	національність		австралійці
	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
ОСВІДЧЕННЯ	місце		вдома
	мета		продовження стосунків, демонстрація кохання
	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до досвіду стосунків, змін, що сталися завдяки нареченій
		вираз освідчення	імператив
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	шепіт
невербальні знаки	міміка	відкритий рот - здивування	
	жести	емоційний – обійми	
	візуальний контакт	пильний погляд	
	емоційний стан	подив, радість	

His gaze plumbed hers earnestly, as if he was waiting for an answer to an unasked question. “Grace, I love you... I built this house for you, don’t you see? <...> Me wanting to be with you, building you a house, wanting to take care of you <...>” “Don't you respect me enough to let me make my own decisions? I made up my mind then and there that I would never give anyone that control! I make my own decisions.” <...> “Marry me, Grace. I know I was pushy and inconsiderate before. I’m sorry that I tried to control everything. <...> we should decide everything together. I want to see you in white dress, beneath that arch <...> I want to hear the minister call us husband and wife and know that it’s real.” <...> “Don’t you see, Grace? I love you. <...>It’s a part of me, like breathing.” <...> He rose, standing before her. She looked up into his eyes <...> “Love me, Mile. Marry me. Make me whole.” <...> he took the ring from the box. Her hand trembled as he slid it over her finger. “Thank God,” he whispered, pulling her close in his arms.

Alward, D. (2007) Marriage at Circle M. Harlequin, Sydney.

Продовження додатку Д.2

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
ОСВІДЧЕННЯ	місце		інф-ція відсутня в контексті
	мета		демонстрація кохання, продовження стосунків
	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до досвіду стосунків, змін, що сталися завдяки нареченій
		вираз освідчення	інтерогатив
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
	гучність	шепіт	
	невербальні знаки	міміка	усмішка
		жести	символічний – ставання на коліно; емоційні – торкання обличчя, руки
		візуальний контакт	пильний погляд
		емоційний стан	хвилювання, радість

Ben smiled at her and touched her cheek. “Before I met you,” he said, “my goals in life were to be a good doctor, to know as much as I could about medicine and to treat my patients with respect. That was all I cared about. You made me see a life outside of that world. You made me want to be a loyal friend and a better man.” He took her hand. “<...> I didn’t realize how empty my world was until you filled it up. You’ve taught me so much. I want to go on, knowing you and loving you and learning from you. Meredith Love,” he looked up at her with a cock-eyed smile that she thought was from nerves, “Will you marry me?” Then he dropped to one knee. Meredith couldn’t speak. She tried to pull him up off his feet, but he wouldn’t let her. “Ben, I can’t talk to you like this. Stand up.” “Will you marry me, Meredith?” She bent down on a knee so they were eye to eye. “Ben,” “Wait.” He <...> pulled out a small velvet box. Inside was a gold ring set with a dark red ruby. <...> “Will you marry me?” he whispered. She looked at Ben, the man she loved. “Yes. Yes, Ben, I’ll marry you.”

Donald, R. (2010) Searching For Meredith Love. Harlequin, USA.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 9

національність

британці

УЧАСНИКИ	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
	місце мета		на вулиці демонстрація кохання, продовження стосунків
ОСВІДЧЕННЯ	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до враження від першої зустріч; апелювання до майбутнього
	паравербальні знаки	вираз освідчення тембр темп гучність	інтерогатив інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті тихо
	невербальні знаки	міміка	усмішка; відкритий рот, широко розкриті очі – здивування
		жести	символічний – ставання на коліно; емоційний – обійми
		візуальний контакт емоційний стан	пильний погляд подив

“Will you marry me?” he said quietly. Lucy’s eyes widened and her mouth opened in disbelief. <...> “ I have never felt about any woman as I feel about you. Since I first saw you, you have haunted my dreams and even ...” he smiled briefly “... distracted me from my work. <...> I want our life together to be an entirely new beginning for you. I can make you happy, I’m sure of it.” <...> “Very well, I will marry you,” Lucy said.

Lorrimer, C. (2011) *The Wilderling: Number 2 in series*. Hachette, UK.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 10

національність

американці

УЧАСНИКИ	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
	місце		вдома
ОСВІДЧЕННЯ	мета		демонстрація кохання, продовження стосунків
	вербальні знаки	зізнання у коханні	інф-ція відсутня в контексті
		формула освідчення	інтерогатив
	паравербальні знаки	тембр	невпевнений, тремтячий
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	емоційний – поцілунок
		візуальний контакт	пильний погляд

“I have something for you.” <...> he took out a small box and handed it to Annie. <...> she began to weep, before she even opened a tiny latch to see an old-fashioned diamond in a gold setting, surrounded by diamond chips. “It belonged to my grandmother. <...> Will you marry me, love?” “Of course, I’ll marry you,” she said sobbing. “Here, let me put it on for you,” Clay urged, a tearful thread in his voice, too. <...> “Oh, Clay, I love you so much.” “I love you, too. More than I ever thought possible.” They kissed to seal their betrothal.

Hill, S. (2011) A Dixie Christmas. BelleBooks, USA. P. 66-67.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 11

національність

австралійці

УЧАСНИКИ	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
	місце мета		інф-ція відсутня в контексті демонстрація кохання, продовження стосунків
ОСВІДЧЕННЯ	вербальні знаки	зізнання у коханні	інф-ція відсутня в контексті
		вираз освідчення	декларатив, інтрогатив
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	відкритий рот - здивування
		жести	емоційні
		візуальний контакт	інф-ція відсутня в контексті
		емоційний стан	збудження

“You and I could marry.” <...> her hands flew to his chest. “I feel as if I’m in a dream. A dream come true. Do you really mean that? You’re actually proposing marriage?” <...> he grasped her hands and asked her again. “Will you marry me?” <...> Excitement made her shake.

Orwig, S. (2018) Married for his Heir. Harlequin, Sydney. P. 66-67.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 12

національність

американець / канадійка

УЧАСНИКИ	вік, стать		зрілий чоловік /
	місце мета		зріла жінка вдома демонстрація кохання, продовження стосунків
ОСВІДЧЕННЯ	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до змін, що сталися завдяки нареченій, якостей нареченої, що захоплюють декларатив
	паравербальні знаки	вираз освідчення тембр темп гучність	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести візуальний контакт емоційний стан	сльози в очах інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті розчуленість, приголомшеність

“...trust me... you are the center of my world, the woman I hold at my heart’s core. You are the one I’ve been waiting for my whole life. Before I met you I was lonely, so alone and so accustomed to it that I didn’t even realize it. You filled my empty heart with your vitality and your spirit and your laughter. If you won’t marry me I shall never marry.” Alexa’s eyes filled with tears. “I do trust you, and I want to marry you very much.”

Donald, R. (2010) *The Prince’s Pleasure: A Contemporary Royal Romance*. Harlequin, Canada.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 13

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
ОСВІДЧЕННЯ	місце		на вулиці
	мета		демонстрація кохання, продовження стосунків
	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до досвіду стосунків
		вираз освідчення	декларатив
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті	
	жести	інф-ція відсутня в контексті	
	візуальний контакт	пильний погляд	
	емоційний стан	стурбованість, збудженість, приголомшеність	

“You are too generous to trifle with me. <...> If your feelings are still what they were last April, tell me so at once. My affections... and wishes... have not changed, but one word from you will silence me forever. (Elizabeth is silent) If, however, your feelings have changed... (Elizabeth gazes at him) I would have to tell you... you have bewitched me, body and soul, and I love... I love... I love you. And... I never wish to be parted from you from this day on.”

Pride & Prejudice / реж. Джо Райт; у ролях: К. Найтлі, М. Макфейден; Studio canal, Working Title Films. Фільм вийшов на екран у 2005 р.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 14

національність

українці

УЧАСНИКИ	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
	місце мета		вдома демонстрація кохання, продовження стосунків
ОСВІДЧЕННЯ	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до змін (гіперболізований вираз) та майбутнього
	паравербальні знаки	вираз освідчення тембр темп гучність	інтерогатив інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті тихо, ледве чути
	невербальні знаки	міміка жести візуальний контакт емоційний стан	посмішка інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті хвилювання, збудження, приголомшеність

“– Ти для мене цілий Всесвіт! – Ледве чути із вуст хлопця вирвалися слова: – Ти вийдеш за мене? <...> Ти згодна бути зі мною завжди, в радості і... – Згодна... – без тіні сумніву, але несміливо, мов дитина, що вимовляє перше слово, ще тихіше прошепотіла вона. – І це не сон? Це правда? <...> Я хочу... хочу на цілий світ прокричати... бігти і говорити перехожим... навіть пташкам і дерева... що ти... погодилась. <...> По його обличчі шмигала посмішка...”

Ант, І. (2018) Два фото. Літ Рес, Україна. С. 112.

Приклад № 15

УЧАСНИКИ	національність		американці
	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
ОСВІДЧЕННЯ	місце мета		телешоу демонстрація кохання, продовження стосунків
	вербальні знаки	зізнання у коханні вираз освідчення	інф-ція відсутня в контексті декларатив
	паравербальні знаки	тембр темп гучність	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести візуальний контакт емоційний стан	сльози в очах інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті приголомшеність

“...a camera and mic on Shafer, of course, as she tearfully listened to the proposal. "I just wanted to say one quick thing and ask Maria Shafer right there...if she would make me a winner today and marry me," Pascuzzi said.

Contemporary Corpus of American English (COCA)

Продовження додатку Д.2

Приклад № 16

національність

британці

УЧАСНИКИ	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
	місце		ресторан
ОСВІДЧЕННЯ	мета		демонстрація кохання, продовження стосунків
	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до досвіду стосунків, вражень від першої зустрічі, значення нареченої в житті нареченого
		вираз освідчення	інтерогатив
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
	жести	символічний – ставання на коліно; емоційний – поцілунок	
	візуальний контакт	інф-ція відсутня в контексті	
	емоційний стан	розчуленість	

A couple walks into a restaurant and has a nice dinner together.

Steve: *Mila my dear, I've brought you to this restaurant for a special occasion today. If you remember this is where we came on our first date. It's been three years since we've known each other, three very happy years. My feelings for you over this time have grown so intensely, I love you, my darling Mila. You are my best friend and my soul-mate, in fact you are the most important person in my life. I want to be with you forever and grow old with you. I know your feelings for me are the same. This is why asking you this question feels so natural, my love. This question is "Will you marry me, Mila?"*

(He gives her an engagement ring and stands on one knee).

Mila: *Yes, my sweetheart! I love you!*

(She takes the ring and puts it on her finger. Then she kisses Steve and both smile).

British National Corpus (BNC)

Продовження додатку Д.2

Приклад № 17

національність

британці

УЧАСНИКИ	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
	місце мета		вдома демонстрація кохання, продовження стосунків
ОСВІДЧЕННЯ	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до досвіду стосунків
	паравербальні знаки	вираз освідчення тембр темп гучність	інф-ція відсутня в контексті переривчастий, тремтячий повільно
	невербальні знаки	міміка жести візуальний контакт емоційний стан	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті розчуленість

“MARK DARCY: But the thing is, um... what I’m trying to say very inarticulately is... that, um... In fact...perhaps, despite appearances... I like you very much”

Bridget Jones’s Diary / реж. Шерон Макгуайер ; у ролях: Р.Зеллвегер, Г.Грант, К.Ферт ; Studio Canal and Working Title Films.

Фільм вийшов на екран у 2009 р.

Приклад № 18

УЧАСНИКИ	національність		британці
	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
ОСВІДЧЕННЯ	місце мета		вдома демонстрація кохання, продовження стосунків
	вербальні знаки	зізнання у коханні вираз освідчення	інф-ція відсутня в контексті інтерогатив
	паравербальні знаки	тембр темп гучність	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести візуальний контакт	інф-ція відсутня в контексті емоційні – поцілунок, обійми інф-ція відсутня в контексті

“ If you do not mind, I shall take you in my arms like this.” Chuffy circled her waist with his arms, drawing her up against him. “Kiss you.” <...> “And say, my beloved Miss Hiller, will you do me the immense honor of becoming my wife?” Her creamy complexion turned pink <...> “My adored Lord Throughgood, it would be my pleasure to have you as my husband.” Chuffy kissed her again.

Quinn, E. (2015) Miss Featherton’s Christmas Prince. Lyrical Press, UK. 278 р.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 19

національність

українці

УЧАСНИКИ	вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік	
	місце мета	номер у готелі демонстрація кохання, продовження стосунків	
ОСВІДЧЕННЯ	вербальні знаки	зізнання у коханні апелювання до майбутнього декларатив	
	паравербальні знаки	вираз освідчення тембр темп гучність	
	невербальні знаки	міміка жести	інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
		візуальний контакт емоційний стан	сльози в очах емоційний – поцілунки пильний погляд розчуленість

Скрізь були свічки, під стелею гелові різнокольорові шарики. На столику стояло відерце льоду з шампанським, два бокала та полуниця в молочному шоколаді. Я знаю, що чорний вона не любить. А мені все одно, я люблю все, що любить вона. <...> - Мія. Це все для тебе!!!! Я кохаю тебе!!! Я хочу провести все життя з тобою, бути і в горі, і в радості. <...> Після коледжу ми одружимося і ти подаруєш мені сина, щоб був продовжувачем роду. А згодом і доньку, щоб я був хоч для когось супер героєм. Я оберігатиму вас всіх. Я дам тобі все, Мія. – перші сльозинки прокочуються по її щокам. Вона мовчить. Я підходжу. Втираю їх. Цілую мою кохану, ніжно, бережно, немов вперше. Вона відповідає мені тим же.

Мороз, Д. (2019) Дякую тобі. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля».

Продовження додатку Д.2

Приклад № 20

національність

українці

УЧАСНИКИ	вік, стать	зріла жінка / зрілий чоловік
	місце мета	повітряна куля демонстрація кохання, продовження стосунків
ОСВІДЧЕННЯ	вербальні знаки	зізнання у коханні апелювання до досвіду стосунків
	паравербальні знаки	вираз освідчення імператив ніжний, зхвильований тембр інф-ція відсутня в контексті темп інф-ція відсутня в контексті гучність
	невербальні знаки	міміка відкритий рот - здивування жести символічний – ставання на коліно; емоційний – обійми
		візуальний контакт пильний погляд

Молоді люди ... тепер зустрілися поглядами та обійнялися. Тоді хлопець зрозумів, що саме час виголосити надзвичайно важливі слова, заради яких значною мірою затіяв прогулянку повітряною кулею зі своєю дівчиною.

– Кохана,- ніжно та з деяким хвилюванням у голосі звернувся до неї, - раніше я багато говорив про свої почуття до тебе, але ніяк не міг наважитися запропонувати тобі бути разом по-справжньому. Та сьогодні романтична обстановка цього прекрасного польоту надихає мене на рішучі вчинки і додає сміливості сказати давно підготовлені слова – виходь за мене заміж! Після цього закоханий дістав із кишені червоний оксамитовий футляр, у якому був перстень, оздоблений коштовним камінням, а пілот непомітно ля дівчини передав юнаку квіти... Хлопець став на одне коліно, неквапливо наблизив дарунки до своєї коханої і став очікувати на її відповідь.

Та довго чекати не довелося. Зворушена почутими словами кохання та натхненна екзотикою повітроплавання, дівчина впевнено промовила: - Я згодна!

Рачковський, Я. (2018) Польоти без пілота. ЛітРес.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 21

УЧАСНИКИ	національність	українці
	вік, стать	зріла жінка / зрілий

ОСВІДЧЕННЯ	місце мета		чоловік вдома демонстрація кохання, продовження стосунків
	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до досвіду стосунків, якості нареченої, що захоплюють нареченого
	паравербальні знаки	вираз освідчення тембр темп гучність	імператив інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести візуальний контакт емоційний стан	усмішка емоційний інф-ція відсутня в контексті стурбованість

Владислав всміхається. Бере Оксану за руку й промовляє децю стурбовано: - Тільки тому, що ти є, і варто жити, Оксанко. Я не зможу без тебе, не зумію. Будь моєю дружиною.

Корній, Д. (2018) Тому, що ти є. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля».

Продовження додатку Д.2

Приклад № 22

національність

американці

УЧАСНИКИ	вік, стать		зріла жінка / зрілий чоловік
	місце мета		телешоу продовження стосунків, демонстрація кохання
ОСВІДЧЕННЯ	вербальні знаки	зізнання у коханні	апелювання до моменту прийняття рішення одружитися імператив
	паравербальні знаки	вираз освідчення	
		тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	відкритий рот - здивування
		жести	символічний – ставання на коліно; емоційний – обійми
		візуальний контакт	пильний погляд
		емоційний стан	подив

Keith knelt by her feet. <...> Then he took her hand, his gaze swimming with earnestness and something else she couldn't place, couldn't fathom, and she couldn't look away. "I have trouble expressing myself," he said. "I like that you don't force me to dredge up what's inside. But you deserve more. I want to give you more. I want to stop pretending temporary is all I can do instead of sticking around and figuring out how to say what I'm feeling. <...> I want to give you everything your heart desires. No matter what it is. <...> I love you." <...> She heaved a happy sigh. "I do love you. But I can't believe that's what it took to get you on your knees." "It didn't. When I saw you in that dress, that's when it clicked. I want to marry you and be there for you every moment of every day for the rest of our lives." Her chest squeezed and she forgot to breathe. <...> "Cara, I want to share everything with you. Houses, names, futures. Say you'll marry me." She held the hand of the man <...> the answer was easy. "Yes."

Maynard, J., DeNosky, K., Cantrell, K. (2015) Harlequin Desire April 2015 - Box Set 1 of 2: An Anthology. Harlequin, USA.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 23

національність

українці

УЧАСНИКИ	ролі		наречена, мати нареченого
	місце		ресторан
	символічні речі		фата
	мета		єднання учасників, гармонізація стосунків
	вербальні		інф-ція відсутня в контексті
	знаки		інф-ція відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНА ЦЕРЕМОНІЯ	паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка	нещира усмішка
	знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	емоційний стан		хвилювання

Весілля зробили гучним... <...> У найкращому київському ресторані зібралася місцева еліта. З Оксаниного боку – лише найближча родина, від Влада – знані та потрібні люди міста. Таких назбиралося півтисячі. <...> Її батьки піднесено прийняли своїх так званих родичів. Це ж так приємно, коли ти знаєш що віддаєш свій найбільший скарб у добротні руки. <...> Весілля пригадується Оксані калейдоскопом образів, наче блискучий новорічний дощик. От свекруха скидає з голови нареченої фату (звичай такий), натомість кладе хустину – символ жіноцтва. Очі жінок зустрічаються: тієї, що віддає в руки тій нахабній чужинці найбільший у світі скарб – свого сина, і тієї, молодій-нареченої, залюбленої в життя, у добро, у людей, яка ще й досі вагається, чи готова нести нову для себе ношу. Сонце в очах Оксани вдаряється об кригу в погляді Ірени Георгіївни, навіть підняті кутики вуст у дбайливо приклеєній усмішці не рятують ситуації. Дівчина відчуває, як із її плеча злітає додолю легка фата безтурботності, а натомість жінка, яка мала б стати її другою мамою і – Оксана впевнена – ніколи нею не стане, кладе хустину важкою крижаною наміткою.

Корній, Д. (2018) Тому, що ти є. Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2018. 236 с.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 24

національність

американці

УЧАСНИКИ	ролі місце мета			гості вдома, на подвір'ї створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків інф-ція відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі вербальні знаки	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	єдність подружжя настанова метафора, персоніфікація, повтор інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		сльози в очах символічний
	невербальні знаки	міміка жести		

*“I’d like to start by asking Dan Johnson, Alyssa’s father, to start us off.”
Dan, sitting next to Alyssa, stood up, champagne glass in hand.
...”I’d like to propose a toast to my daughter, Alyssa, and to her fiancée, Jason.
Please raise your glasses with me. I promised Alyssa I wouldn’t embarrass her.
That means I’m not supposed to cry. I’ll try. Alyssa, you’ve been the light of my
life since I first saw you in your mother’s arms. You’ve been everything a father
could want in a daughter. You’ve made me proud beyond words. You’ve honored
your mother’s memory in every way. The warmth of your spirit touches everyone
who meets you. I’ll miss you. I’ll miss your spaghetti and your cupcakes. I’ll miss
your warm hugs and kind words. I’ll miss hearing your voice and seeing you walk
into the house. I love you, baby. Jason, you’re a lucky man. You’ll have the
pleasure of being part of Alyssa’s life from here on out. You’ll be the recipient of
her warm, caring spirit. There’s nothing better. Always treat each other with
respect. Treasure each moment. Love each other, always. Raise your glasses to
Jason and Alyssa Conrad.” Dan made it through the toast without crying. Alyssa,
on the other hand, was in tears. So were Claire, Melinda, and Victoria. Dan had
done well. Each toaster who followed gave deference to him.*

Kresen, F. (2012) Seat 23: Book 1 of the Conrad Chronicles. USA. 465 p.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 25

національність

американці

УЧАСНИКИ	ролі			батько нареченої, молоде подружжя, гості
	місце			вдома
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	єдність подружжя побажання
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		епітети, персоніфікація
	невербальні знаки	міміка жести		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“Those of you who know me know I’m not a very good speaker. Thus, my toast will be short. Dan, I agree with everything you said. You have a wonderful daughter. Jason, I hope you can do her justice. Alyssa, for the first time in many years, I look around my house and see hope. When Miriam died, my spirit did as well. You have given that back to me. May you both have a long happy life together”.
The room was silent after Oliver finished his toast. The Conrad family was speechless. This wasn’t the Oliver they knew”

Kresen, F. ( ) Seat 23: Book 1 of the Conrad Chronicles. USA

Продовження додатку Д.2

Приклад № 26

УЧАСНИКИ	національність	австралійці
	ролі	батько нареченого,

	місце мета			молоде подружжя інф-ція відсутня в контексті створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	інф-ція відсутня в контексті веселощі, оптимізм побажання
	вербальні знаки			антитеза
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести		інф-ція відсутня в контексті

“I propose a toast to Annabelle and Steven, wishing them much joy and happiness for their future together. May all their troubles be little ones. To Annabelle and Steven!”

Pederson A. Australian Wedding Toasts and Speeches. Worsthorne Pederson Publishing, 2000. 86 p.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 27

УЧАСНИКИ   **національність
ролі**

брат нареченої,

	місце мета			молоде подружжя інф-ція відсутня в контексті створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі	тост	цінність	інф-ція відсутня в контексті єдності подружжя, процвітання побажання
	вербальні знаки		мета висловлювання виразний засіб	епітети, інтесифікатори
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести		інф-ція відсутня в контексті символічні

“The wedding was postponed, but Jane is a girl well worth waiting for. Doesn't she look a picture today? George would have been proud of her, as I am sure Steven is. And it is with every confidence that I tell you I am absolutely sure that this young couple will have a very happy marriage, and I would ask you to join me in wishing them both a long, happy, and prosperous future together. Please stand and lift your glasses”

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Продовження додатку Д.2

Приклад № 28

УЧАСНИКИ	національність			австралійці
	ролі			брат нареченої, молоде подружжя
	місце			інф-ція відсутня в контексті
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність	єдність подружжя, процвітання побажання
			мета	
			висловлювання	
			виразний засіб	епітети, інтесифікатори
	паравербальні знаки	тембр		інф-ція відсутня в контексті
		темп		інф-ція відсутня в контексті
	гучність		інф-ція відсутня в контексті	
невербальні знаки	міміка		інф-ція відсутня в контексті	
	жести		символічні	

“I'd like to Propose a toast to the most wonderful man in the world, my new husband, Steve. I'd also like to thank his parents for what they have contributed over the years to make him the person he is, supporting him through college, and also for making me such a welcome member of their family. I must also thank my parents for everything they have done for me and especially this wonderful event, my wedding to Steve. May we all meet on many more happy occasions?”

Pederson A. Australian Wedding Toasts and Speeches. Worsthorne Pederson Publishing, 2000. 86 p.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 29

УЧАСНИКИ	національність			британці
	ролі			гість
	місце			інф-ція відсутня в контексті створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
	мета			інф-ція відсутня в контексті довговічності шлюбу, вічне кохання
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі	тост	цінність	настанова
	вербальні знаки		мета висловлювання виразний засіб	метафора
	паравербальні знаки	тембр		інф-ція відсутня в контексті
		темп		інф-ція відсутня в контексті
		гучність		інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка		інф-ція відсутня в контексті
	жести		інф-ція відсутня в контексті	

“It is always a pleasure to attend a wedding! They say that the world loves a lover. I think this is true. Marriage is the expression of love, and also the start of a lifelong adventure. Cheers, dear newlyweds!”

Davidson G. Perfect Wedding Speeches and Toasts. Random House, 2009. 160 p.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 30

УЧАСНИКИ	національність			британці
	ролі			гість
	місце			інф-ція відсутня в контексті створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
	мета			інф-ція відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			єднання, вічне кохання
	вербальні знаки	тост	цінність	настановна, побажання
			мета	відсутній
			висловлювання	інф-ція відсутня в контексті
			виразний засіб	інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр	темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті	
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті	
		жести	інф-ція відсутня в контексті	

“Remember, that love is not about how much you say “I love you.” It is about what you do to prove it. May you continue to show your love for each other each and every day. A toast to the two of you on your wedding day!”

Davidson G. Perfect Wedding Speeches and Toasts. Random House, 2009. 160 p.

УЧАСНИКИ	національність			американці
	ролі			гість
	місце			ресторан
	мета			гармонізація стосунків
	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	вербальні	тост	цінність	кохання
	знаки		мета	подяка
			висловлювання	
			виразний засіб	інтенсифікатори
	паравербальні	тембр		інф-ція відсутня в контексті
знаки	темп		інф-ція відсутня в контексті	
	гучність		інф-ція відсутня в контексті	
невербальні	міміка		інф-ція відсутня в контексті	
знаки	жести		інф-ція відсутня в контексті	

“Bride and groom have both honored me by including me in their wedding today, and I know that you all feel honored as well to be a part of this special occasion. From a beautiful ceremony to a very fun reception and delicious food, I cannot thank you enough for including us in your special day. Let us all raise a glass and toast to the new Mr. and Mrs. Jones!”

Corpus of Contemporary American English (COCA)

Продовження додатку Д.2

Приклад № 32

УЧАСНИКИ	національність			австралійці	
	ролі			подружка нареченої	
	місце			ресторан	
	мета			створення невимушеної	
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі	вербальні	тост	цінність	атмосфери спілкування,
					гармонізація стосунків
	знаки	гост	цінність	мета	інф-ція відсутня в контексті
					оптимізм
	паравербальні	тембр	темп	висловлювання	веселе подружнє життя
					гучність
	знаки	невербальні	міміка	виразний засіб	інтенсифікатори
					жести
					інф-ція відсутня в контексті
					інф-ція відсутня в контексті
				інф-ція відсутня в контексті	
				підморгування	
				інф-ція відсутня в контексті	

“Beth, for as long as I have known you, you’ve always been someone who’s been able to find the joy in everything,” she winked. “ I’m so damn glad that you can share this ability to see the joy in everything with your mate for life, your husband. May your life together be joyous and full of love!”

Pederson A. Australian Wedding Toasts and Speeches. Worsthorne Pederson Publishing, 2000. 86 p.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 33

УЧАСНИКИ	національність			британці
	ролі			гість з боку нареченої (сусід)
	місце			ресторан
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність	довге спільне життя, вічне кохання
			мета	побажання
			висловлювання	епітети, метафори, повтор, інтенсифіковані прислівники
			виразний засіб	епітети, метафори, повтор, інтенсифіковані прислівники
				інф-ція відсутня в контексті
	паравербальні знаки	тембр		інф-ція відсутня в контексті
		темп		інф-ція відсутня в контексті
		гучність		інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка		інф-ція відсутня в контексті
		жести		інф-ція відсутня в контексті

“This special and unforgettable night is a happy celebration of a perfect pair of people who are so deeply and unapologetically in love with one another. Let us all take a moment to raise our glasses to newlyweds! Let us toast to the incredibly exciting road that lies ahead of them”

Davidson G. Perfect Wedding Speeches and Toasts. Random House, 2009. 160 p.

Продовження додатку Д.2

УЧАСНИКИ	національність			американці
	ролі			друг нареченого
	місце			ресторан
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність мета	кохання порада
			висловлювання виразний засіб	гумор
	паравербальні знаки	тембр		інф-ція відсутня в контексті
		темп		інф-ція відсутня в контексті
		гучність		інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка		інф-ція відсутня в контексті
	жести		інф-ція відсутня в контексті	

“I've known the groom for a number of years and of course there are plenty of things I could tell you about what he got up to in his younger days. However, at the bride's request I've been asked to keep things to a minimum... and only talk about his positive attributes”

URL: <https://www.thebestmanspeech.com/usabestman/>

Продовження додатку Д.2

Приклад № 35

УЧАСНИКИ	національність			британці
	ролі			батько нареченої
	місце			ресторан
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні	тост	цінність	стабільність шлюбу, взаєморозуміння
	знаки		мета	порада
			висловлювання	гумор, повтор
	паравербальні	тембр	виразний засіб	інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп		інф-ція відсутня в контексті
		гучність		інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка		інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести		інф-ція відсутня в контексті

“Having been in the wedded state for much of my life, I am in a position to offer our newlyweds some timely advice: give and take. That's the secret of a happy marriage, I have found. Give and take. They're the key words. The wife gives the orders and Paul, that's right ... you take them. Ladies and gentlemen, we have a radiant bride. We have a charming and handsome groom. Please join me in a toast to Paul and Linda.”

<http://www.weddingspeechbuilder.com/fatherofthebride>

Продовження додатку Д.2

УЧАСНИКИ	національність			українці
	ролі			батько нареченої
	місце			інф-ція відсутня в контексті
	мета			створення невимушеної
				атмосфери спілкування,
				гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні	тост	цінність	єднання;
	знаки		мета	щасливе майбутнє
			висловлювання	порада, настанова
			виразний засіб	гумор, метафора
	паравербальні	тембр		інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп		інф-ція відсутня в контексті
		гучність		інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка		інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести		інф-ція відсутня в контексті

Вип'ємо за математику сімейного життя: за складання, завдяки якому склалася сімейна пара; за віднімання обох з-поміж парубків, неодружених, нежонатих і незаміжніх; за розподіл всіх прикростей і труднощів навпіл; за множення вашого роду шляхом народження дітей! За молодих!

URL: https://maximum.fm/privitannya-z-dnem-narodzhennya-podrugi-najkrashchi-vitannya-dlya-podrugi_n159967#1

Продовження додатку Д.2

Приклад № 37

УЧАСНИКИ	національність			українці
	ролі			батько нареченої
	місце			інф-ція відсутня в контексті створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
	мета			інф-ція відсутня в контексті єднання, підтримка, довговічність шлюбу
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі	тост	цінність	порада, настанова
	вербальні знаки		мета висловлювання виразний засіб	метафора
	паравербальні знаки	тембр		інф-ція відсутня в контексті
		темп		інф-ція відсутня в контексті
		гучність		інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка		інф-ція відсутня в контексті
		жести		інф-ція відсутня в контексті

До чого тільки не прагнуть подружжя – до срібного, золотого та навіть діамантового весілля, але це зовсім не головне. Адже необхідно прагнути до першого та єдиного шлюбу, в якому важливо не тільки число прожитих років пліч-о-пліч, але і справжня фортеця сімейних зв'язків!

URL: https://maximum.fm/privitannya-z-dnem-narodzhennya-podruzhi-najkrashchi-vitannya-dlya-podrug_i_n159967#1

Продовження додатку Д.2

Приклад № 38

УЧАСНИКИ	національність ролі місце мета			українці мати нареченого ресторан створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі вербальні знаки	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	інф-ція відсутня в контексті довговічність шлюбу, кохання, відданість порада, настанова метафори
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести		інф-ція відсутня в контексті

Від щирого серця хочеться побажати дорогим молодятм лебедину вірність, а також вовчу відданість. Стати єдиним цілим, ніби птиці нерозлучники. Нехай створений вами в цей день союз буде непорушним все подальше життя. Любіть шалено один одного, не забувайте берегти свою любов. Дорожите нею і ставте її найвище!

URL: https://maximum.fm/privitannya-z-dnem-narodzhennya-podrugi-najkrashchi-vitannya-dlya-podrugi_n159967#1

Продовження додатку Д.2

Приклад № 39

УЧАСНИКИ	національність			українці
	ролі			мати нареченого
	місце			ресторан
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність	довговічність шлюбу, кохання, відданість
			мета	настанова, побажання
			висловлювання	
			виразний засіб	метафори
	паравербальні знаки	тембр		інф-ція відсутня в контексті
		темп		інф-ція відсутня в контексті
		гучність		інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка		інф-ція відсутня в контексті
		жести		інф-ція відсутня в контексті

“Бажаю новоспеченій подружній парі стати чудовими будівельниками сімейної благодаті. Необхідно почати з фундаменту і закласти в домашню фортеця повагу і любов. Далі зведіть стіни з ласки та турботи, а дахом нехай стане життєрадісність і вміння з гумором підходити до складнощів. Гірко молодим!”

URL: https://maximum.fm/privitannya-z-dnem-narodzhennya-podrugi-najkrashchi-vitannya-dlya-podrugi_n159967#1

Продовження додатку Д.2

Приклад № 40

УЧАСНИКИ	національність ролі місце мета			українці гість вдома створення атмосфери гармонізація інф-ція	невимушеної спілкування, стосунків відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі вербальні знаки	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	підтримка, розуміння настанова, побажання метафора, порівняння, епітети	
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті	
	невербальні знаки	міміка жести		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті	

“Реальне життя складається з безлічі дрібниць, порожніх слів, суперечок, життєвих ситуацій. Життя – це гірлянда різнокольорових, світлих і похмурих днів. І від вашої розсудливості та згоди залежить спокій і добробут вашого життя, дорогі молодята! Так нехай повсякденні дрібниці не псують головного у вашому житті – щастя і радості. За ваше щастя, наречені!”

URL: https://maximum.fm/privitannya-z-dnem-narodzhennya-podrugi-najkrashchi-vitannya-dlya-podrugi_n159967#1

Продовження додатку Д.2

Приклад № 41

УЧАСНИКИ	національність			українці
	ролі			гість
	місце			вдома
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	сімейні зв'язки порада, подяка відсутні
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“Бажаючи всього самого доброго нашим молодятим, я хочу одночасно дати їм і мудру пораду: ніколи не забувайте тих, хто дав вам життя, – батьків своїх. Не шкодуйте для них ласкавого слова. Адже ласкаве слово не важке. Підійдіть до них ближче й вклоніться їм нижче, як говорили за старих часів. Адже молодий працює руками, а старий – розум дає. Прикладіть до свого розуму батьківський – безбідне життя проживете. За взаєморозуміння батьків і молодят!”

URL: https://maximum.fm/privitannya-z-dnem-narodzhennya-podrugi-najkrashchi-vitannya-dlya-podrugi_n159967#1

Продовження додатку Д.2

Приклад № 42

УЧАСНИКИ	національність			американці
	ролі			друг нареченого
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	місце			ресторан
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність	вічне кохання
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	паравербальні знаки	тембр	цінність	побажання
			мета	висловлювання
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	невербальні знаки	тембр	тембр	інф-ція відсутня в контексті
			темп	інф-ція відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	невербальні знаки	тембр	гучність	інф-ція відсутня в контексті
			міміка	інф-ція відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	невербальні знаки	тембр	жести	інф-ція відсутня в контексті

“I've known Jeremy a long time and I'm happy for you both. I only hope that someday I can have what you two have... 8,000 little napkins with my name on them! And, of course, someone to love. Cheers!”

Sex & the city (TV Series) / ідея Даррен Старр; у ролях: С. Дж. Паркер, К. Кетрол, С. Ніксон. НВО. Серіал транслювався у 1998-2004 р.р.

Приклад № 43

УЧАСНИКИ	національність			британці
	ролі			подружка нареченої
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	місце			вдома
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність	єдність подружжя
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	паравербальні знаки	тембр	мета	побажання
			висловлювання	епітети
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	невербальні знаки	тембр	тембр	інф-ція відсутня в контексті
			темп	інф-ція відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	невербальні знаки	тембр	гучність	інф-ція відсутня в контексті
			міміка	інф-ція відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	невербальні знаки	тембр	жести	ілюстративний

“May all your days be sweet! To the perfect couple! The fairy-tale wedding! Let's hear the patter of tiny feet!” She polishes the Dartington Crystal glasses. “Raise our glasses to the happiest couple ever!”

Crouch J. Her Husband's Lover: A gripping psychological thriller with the most unforgettable twist yet. Hachette UK, 2017. 400 p.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 44

УЧАСНИКИ	національність			австралійці
	ролі			гість
	місце			вдома
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні	тост	цінність	бадьорість духу, оптимізм, єднання, вічне кохання
	знаки		мета	побажання
			висловлювання	
			виразний засіб	метафора
	паравербальні	тембр		інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп		інф-ція відсутня в контексті
		гучність		інф-ція відсутня в контексті
	невербальні	міміка		інф-ція відсутня в контексті
	знаки	жести		інф-ція відсутня в контексті

“As the bride’s and bridegroom’s mate I want to congratulate On the wedding day today These 2 persons, who look great! So, TWO became ONE = To have family and fun! Be together all the life, Have 2 children, maybe – 5! Let live love, richness, joy, laughter, kindness and bliss in your family!”

Pederson A. Australian Wedding Toasts and Speeches. Worsthorne Pederson Publishing, 2000. 86 p.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 45

УЧАСНИКИ	національність		американці	
	ролі		гість	
	місце		вдома	
	мета		створення	невимушеної
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі		атмосфери спілкування,	
	вербальні	тост	гармонізація стосунків	
	знаки	цінність	інф-ція відсутня в контексті	
		мета	єдність подружжя	
		висловлювання	побажання	
		виразний засіб	метафора, персоніфікація	
	паравербальні	тембр	інф-ція відсутня в контексті	
знаки	темп	інф-ція відсутня в контексті		
	гучність	інф-ція відсутня в контексті		
невербальні	міміка	інф-ція відсутня в контексті		
знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті		

“Congratulations to you, newlyweds! Be happy and merry, dance, sing and giggle, One head is good, the best are 2 heads, Your family is like a two-headed eagle! But you have 1 body, 1 soul and 1 heart. It means you’ll be faithfully love each other! As two-headed you’ll be so smart To become the best mother and father!”

URL: <https://forum.primedice.com/topic/35258-%F0%9F%8E%89-006-btc-support-celebration-giveaway/page/4/?tab=comments>

Продовження додатку Д.2

Приклад № 46

УЧАСНИКИ	національність		американці		
	ролі		наречений / наречена		
	місце		інф-ція відсутня в контексті створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків		
	мета		інф-ція відсутня в контексті вічне кохання		
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі		тогт	цінність	подяка
	вербальні			мета	
	знаки			висловлювання	
				виразний засіб	метафора, персоніфікація
	паравербальні	тембр			інф-ція відсутня в контексті
	знаки	темп			інф-ція відсутня в контексті
		гучність		інф-ція відсутня в контексті	
	невербальні	міміка		інф-ція відсутня в контексті	
	знаки	жести		інф-ція відсутня в контексті	

“In your eyes, I have found my home.// In your heart, I have found my love.// In your soul, I have found my mate.// With you, I am whole, full, alive.// You make me laugh. You let me cry.// You are my breath, my every heartbeat.// I am yours. You are mine.// Of this we are certain.// You are lodged in my heart.// The small key is lost. You must stay there forever”

URL: <https://forum.primedice.com/topic/35258-%F0%9F%8E%89-006-btc-support-celebration-giveaway/page/4/?tab=comments>

Продовження додатку Д.2

Приклад № 47

УЧАСНИКИ	національність			британці
	ролі			друг нареченого
	місце			вдома
	мета			створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі			інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність	єдність подружжя
			мета	побажання
			висловлювання	
			виразний засіб	метафора, персоніфікація
	паравербальні знаки	тембр		інф-ція відсутня в контексті
	темп		інф-ція відсутня в контексті	
	гучність		інф-ція відсутня в контексті	
невербальні знаки	міміка		інф-ція відсутня в контексті	
	жести		інф-ція відсутня в контексті	

“...May you have warm words on a cold evening, A full moon on a dark night, And the road downhill all the way to your door. May there be a generation of children on the children of your children...”

Khan-Panni, P. Be the Best, Best Man & Make a Stunning Speech! Hachette UK, 2014. 160 p.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 48

УЧАСНИКИ	національність		українці
	ролі		гість
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	місце		інф-ція відсутня в контексті
	мета		гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	паравербальні знаки	тембр	мета
	невербальні знаки	темп	висловлювання
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	паравербальні знаки	тембр	виразний засіб
	невербальні знаки	темп	епітети, персоніфікація
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	паравербальні знаки	гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	паравербальні знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті

“Нехай любов зігриває ваші серця вічно, а майбутні діти відрізняються богатирським здоров'ям. Випиймо за новий сімейний початок”

URL: https://maximum.fm/privitannya-z-dnem-narodzhennya-podrugi-najkrashchi-vitannya-dlya-podrugi_n159967#1

Приклад № 49

УЧАСНИКИ	національність		українці
	ролі		гість
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	місце		інф-ція відсутня в контексті
	мета		створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті
	вербальні знаки	тост	цінність
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	паравербальні знаки	тембр	мета
	невербальні знаки	темп	висловлювання
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	паравербальні знаки	гучність	виразний засіб
	невербальні знаки	міміка	персоніфікація, порівняння
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	паравербальні знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	жести	інф-ція відсутня в контексті

“Ваша сім'я буде жити в достатку, а ви обов'язково будете розвиватися, підтримуючи один одного. Я точно знаю, що все це буде і беззастережно вірю в це! Найважливіше в житті – велика людська дружба і вірне кохання. Щоб ваша любов була такою ж довгою, як ваше життя!”

URL: https://maximum.fm/privitannya-z-dnem-narodzhennya-podrugi-najkrashchi-vitannya-dlya-podrugi_n159967#1

Продовження додатку Д.2

Приклад № 50

національність

американці

УЧАСНИКИ	ролі місце мета			гість (колега) вдома створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі вербальні знаки	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	інф-ція відсутня в контексті єдність подружжя побажання порівняння, антитеза
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“May you be friends to each other as only lovers can, and may you love each other as only best friends can”
Corpus of Contemporary American English (COCA)

Приклад № 51

УЧАСНИКИ	національність ролі місце мета			британці друг нареченого інф-ція відсутня в контексті створення невимушеної атмосфери спілкування, гармонізація стосунків
ВЕСІЛЬНИЙ ПРИЙОМ	символічні речі вербальні знаки	тост	цінність мета висловлювання виразний засіб	інф-ція відсутня в контексті довговічність шлюбу, веселощі побажання епітети
	паравербальні знаки	тембр темп гучність		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка жести		інф-ція відсутня в контексті інф-ція відсутня в контексті

“Halbert signaled the staff to serve the champagne in a toast to the newly married couple. As best man, “To the joyous couple. Let your love endure beyond the last sunset. May you remain lovers for all of life with heaven's blessing.”
Masters, S. (2018) *The Blue-Eyed Black-Hearted Duke*. The Wild Rose Press Inc, UK. 426 p.

Продовження додатку Д.2

Приклад № 52

УЧАСНИКИ	національність ролі	українці ведуча церемонії,
-----------------	--------------------------------------	-------------------------------

ВЕСІЛЬНА ЦЕРЕМОНІЯ	місце		наречені
	символічні речі		палац одружень
	мета		інф-ція відсутня в контексті єднання учасників, гармонізація стосунків
	вербальні знаки		настанови для молодих, проголошення шлюбу
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
	невербальні знаки	міміка	інф-ція відсутня в контексті
		жести	інф-ція відсутня в контексті
	емоційний стан		інф-ція відсутня в контексті

“Дорогі наречені! Шлюб - це постійна праця! <...> Тому дозвольте ще раз запитати вас: чи по взаємній згоді й любові берете ви шлюб?”

Ткач, Д. (1973) У нас в гуртожитку : роман. Вид-во «Дніпро». 220 с.

Приклад № 53

УЧАСНИКИ	національність		британці
	ролі		священик, наречені
	місце		весільна каплиця
	символічні речі		інф-ція відсутня в контексті єднання учасників, гармонізація стосунків
	мета		проголошення
ВЕСІЛЬНА ЦЕРЕМОНІЯ	вербальні знаки		мети церемонії, настанова
	паравербальні знаки	тембр	інф-ція відсутня в контексті
		темп	інф-ція відсутня в контексті
		гучність	інф-ція відсутня в контексті
		невербальні знаки	міміка
		жести	інф-ція відсутня в контексті
	емоційний стан		інф-ція відсутня в контексті

“Today we are gathered here to celebrate Damon Lane and Remy Brennan as they proclaim their love and commitment to the world. <...> The relationship you enter into today must be grounded in the strength of your love and the power of your faith in each other”

Kennedy, S. (2019) Naughty Stranger. Hachette UK. 304 p.